

การศึกษาความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของ
โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา หลังการได้รับการประเมินภายนอก
จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)



นางสาวดวงใจ กฤตากร

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา


คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2545

ISBN 974-17-3330-5

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY OF IMPLEMENTATION NEEDS FOR INTERNAL QUALITY ASSURANCE
IN SECONDARY SCHOOLS UNDER THE DEPARTMENT OF GENERAL
EDUCATION AFTER HAVING EVALUATED BY AN OFFICE
FOR NATIONAL EDUCATION STANDARDS AND
QUALITY ASSESSMENT



Miss Duangjai Kridakorn

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Educational Administration

Department of Educational Administration

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2002

ISBN 974-17-3330-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพ
ภายในสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา
หลังการได้รับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและ
ประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

โดย

นางสาวดวงใจ กฤดากร

สาขาวิชา

บริหารการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์

.....คณบดีคณะครุศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ สินลารัตน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ เอกชัย กี่สุขพันธ์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐนิภา คุปรัตน์)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ดวงใจ กฤตดาการ: การศึกษาความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา หลังการได้รับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)
(A STUDY OF IMPLEMENTATION NEEDS FOR INTERNAL QUALITY ASSURANCE IN SECONDARY SCHOOLS UNDER THE
DEPARTMENT OF GENERAL EDUCATION AFTER HAVING EVALUATED BY AN OFFICE FOR NATIONAL EDUCATION
STANDARDS AND QUALITY ASSESSMENT) อ.ที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์ ดร. วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์ 193 หน้า.
ISBN 974-17-3330-5

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา หลังการได้รับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สม
ศ.) การวิจัยนี้ใช้วิธีการสำรวจในการเก็บข้อมูล โดยศึกษาจากกลุ่มผู้บริหารและคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 301 คน
รวม 12 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยใช้กรอบแนวคิดตามขั้นตอนการ
ดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์
ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) ประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows และจัด
เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นโดยใช้โดยวิธี Modified Priority Needs Index(PNI_{Modified})

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความต้องการจำเป็นในขั้นการเตรียมการ ประกอบด้วย 2 ด้าน คือ ด้านการเตรียมความพร้อมของบุคลากร เรียงจากมากไปน้อย
3 ลำดับ คือ (1) การจัดให้มีบุคลากรแกนนำวิทยากร ที่มีความรู้ความสามารถทำหน้าที่ให้ความรู้แก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความตระหนักและเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพภายใน (2) การให้ข้อมูลข่าวสารและความรู้ความ
เข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา แก่บุคลากรใน
สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง (3) การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาแก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง และ
การส่งเสริมสนับสนุนการทำงานเป็นทีมแก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ด้านการแต่งตั้งกรรมการที่รับผิดชอบ เรียงจากมากไป
น้อย 3 ลำดับ คือ (1) การให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายใน (2) การร่วมคิดร่วมทำของผู้บริหารในการประกันคุณภาพ
ภายใน (3) การให้บุคลากรในสถานศึกษาทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายใน

2. ความต้องการจำเป็นในขั้นการดำเนินการ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผน (Plan) เรียงจากมากไปน้อย 3 ลำดับ คือ
(1) การศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลก่อนการวางแผน (2) การให้คณะกรรมการที่แต่งตั้งจากบุคลากรในสถานศึกษาและจากผู้ที่
เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการกำหนดเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษา ที่เป็นความต้องการร่วมกันของ
ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (3) การจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษาเพื่อการพัฒนา และการกำหนดแนวทางหรือวิธีปฏิบัติงาน
เพื่อให้บรรลุเป้าหมายมาตรฐานการศึกษา ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do) เรียงจากมากไปน้อย 3 ลำดับ คือ (1) การสร้างแรงจูงใจให้บุคลากร
ในสถานศึกษาร่วมกันดำเนินการตามแผนที่จัดทำไว้ (2) การจัดวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญให้การนิเทศระหว่างดำเนินการด้านต่าง ๆ
(3) การกำกับติดตามทั้งระดับรายบุคคล รายกลุ่ม รายหมวด/ฝ่าย เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้มีการดำเนินงานตามแผน ด้านการตรวจสอบ
ประเมินผล (Check) เรียงจากมากไปน้อย 3 ลำดับ คือ (1) การทดลองใช้เครื่องมือเพื่อปรับปรุงแก้ไขก่อนการนำไปใช้จริง และการหลอม
รวมเครื่องมือให้สามารถวัดสิ่งที่เกี่ยวข้องกันได้ด้วยเครื่องมือชุดเดียวกัน (2) การให้ผู้ที่รับผิดชอบร่วมกันกำหนดรูปแบบ/วิธีการ ในการ
วิเคราะห์และการสรุปผลข้อมูลของโรงเรียนเพื่อใช้เป็นแนวทางเดียวกัน (3) การกำหนดกรอบการวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งระดับ รายบุคคล ระดับ
ห้องเรียนและภาพรวมของสถานศึกษา ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (Action) เรียงจากมากไปน้อย 3 ลำดับ คือ (1) การให้
บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยหาสาเหตุและแนวทางแก้ไขก่อนการ
วางแผนในระยะต่อไป (2) การนำผลการประเมินมาพัฒนาเป็นข้อมูลสารสนเทศที่สามารถใช้ได้สะดวกและเป็นปัจจุบันเพื่อใช้ประกอบการ
ตัดสินใจในเรื่องต่างๆ (3) การนำเสนอผลการประเมินต่อบุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลไปใช้พัฒนางานของตนเองและ
ปรับปรุงแผนการทำงานในทุกระดับของโรงเรียน

3. ความต้องการจำเป็นในขั้นการรายงาน ประกอบด้วย การจัดทำรายงานประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี เรียงจากมากไปน้อย
3 ลำดับ คือ (1) การเขียนรายงานประเมินตนเอง/รายงานประจำปีโดยสรุป เพื่อเผยแพร่ให้กับกลุ่มผู้ปกครองและชุมชน (2) การรวบรวม
ผลการดำเนินงาน ผลการประเมินมาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์จำแนกตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการเขียนรายงานประเมินตนเอง/
รายงานประจำปี (3) การจัดให้ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นผู้จัดทำรายงานการประเมินตนเอง/รายงาน
ประจำปี

ภาควิชา.....บริหารการศึกษา.....ลายมือชื่อ.....
สาขาวิชา.....บริหารการศึกษา.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา.....2545.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

448 37095 27: MAJOR EDUCATIONAL ADMINISTRATION

KEY WORD: NEEDS / INTERNAL QUALITY ASSURANCE

A STUDY OF IMPLEMENTATION NEEDS FOR INTERNAL QUALITY ASSURANCE IN SECONDARY SCHOOLS UNDER THE DEPARTMENT OF GENERAL EDUCATION AFTER HAVING EVALUATED BY AN OFFICE FOR NATIONAL EDUCATION STANDARDS AND QUALITY ASSESSMENT THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. VEERAWAT UTAIRAT, Ph.D. 193 pp. ISBN 974-17-3330-5

This research intends to study the implementation needs for internal quality assurance in secondary schools under the Department of General Education after being evaluated by an office for National Education Standards and Quality Assessment (Sor Mor Sor). The data collection of this research is done by survey by studying a group of management and the educational quality assurance committee which consist of 301 persons from 12 schools. The questionnaire and interviewing form are used as researching tools which are developed by the researcher by referring the concept framework of the internal quality assurance steps in academic institutes of an Office for National Education Committee (Sor Kor Sor). The data is analyzed by means of frequency, percent, mean, standard deviation, t-test analysis, data processing by SPSS for Windows and arranging priority of importance of the implementation needs in sequential order by Modified Priority Needs Index (PNI modified)

According to the research, it is found that :

1. The implementation needs for the preparation steps consist of two aspects. The first one is the preparation for the readiness of the personnel which will be arranged in descending order as following. 1. The availability of the leadership personnel/expert who possesses knowledge and ability to continually provide knowledge to personnel in academic institutes and concerned persons in order to make them realize and aware of the value of the internal quality assurance. 2. The support of information, knowledge and understanding about the National Education Acts of 1999, Section 6 : The Education Standards and Quality Assurance to Personnel in Academic Institutes and all concerned persons. 3. The establishment of knowledge and understanding about the education standards to personnel in academic institutes and all concerned persons as well as the encouragement to build up a team work to personnel in academic institutes and all concerned persons. The second one is the appointment of the responsible committee which will be arranged in descending order as following. 1. The participation of those who involve in the internal quality assurance, 2. The conspiracy of the management to make internal quality assurance and 3. To provide a chance to all relevant personnel in academic institutes to participate in internal quality assurance.

2. The implementation needs in processing steps consist of four aspects. The first one is to plan which will be arranged in descending order as following. 1. To study, analyze and synthesize the data prior to plan, 2. To let the committee appoint the personnel in academic institutes and all concerned person to participate in the plan for educational quality development and set up the goals/standards of the education which are the co-need of all concerned persons from relevant functions and 3 to arrange the importance of the educational goals/standards for development and establish the guidelines or way of practice in order to attain the educational goals/standards. The second one is to do by arranging in descending order as following. 1. To motivate the personnel in the academic institutes to cooperate towards the set up plan, 2. To provide the experts who have knowledge and experience to educate and train while proceeding on various operations and 3 to supervise and follow up both in individual, group and section/department levels in order to stimulate and encourage the proceeding according to the plan. The third one is to check by arranging in descending order as following. 1. To undergo on a trial basis for the equipment in order to improve and adjust prior to actual application and to combine the equipment in order to measure the relevant things by the same set of equipment, 2. To let the co-responsible persons to set up the format/method to analyze and summarize the data of the learners in a similar way and 3. To establish the framework of data analysis in individual level, classroom level and the whole picture of the academic institutes. The last one is to act which will be arranged in descending order as following. 1. To let the personnel in academic institutes and all concerned persons to participate in the process of bringing the result from assessment to analyze for the strength and weakness, to find the cause and preventive action prior to go on with further steps, 2. To take the result from assessment to be developed as an information which can be easily applied and updated for decision making in other matters and 3. To present the result from assessment to personnel in academic institutes and all concerned person in order to make use of the result to develop their own work and improve their working plan in every level of the school.

3. The implementation need in reporting steps is the preparation of self-evaluation report or annual report by arranging in descending order as following. 1. To write the self-evaluation report/ annual report in summary in order to be publicized to group of parents and community, 2. to collect the performance and evaluation result for analyzing and synthesizing according to the education standards in order to write the self-evaluation report/ annual report and 3. to provide those who know how to present the data analysis to be persons who prepare a self-evaluation report/ annual report.

Department Educational Administration Student's signature.....
Field of study Educational Administration Advisor's signature.....
Academic Year 2002 Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จไปได้ด้วยดีด้วยความเมตตากรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ ที่คอยให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณท่านทั้งสองไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ให้แก่ผู้วิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาจารย์ ดร.ปองสิน ชูวัฒนากุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการที่กรุณาดูแลเอาใจใส่ระหว่างการศึกษาค้นคว้าด้วยดีเสมอมา

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย บุญประเสริฐ รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐนิภา คุปรัตน์ ดร.บัณฑิต แทนพิทักษ์ และ ดร.พรทิพย์ ตั้งไชยวรงค์ ที่กรุณาเสียสละเวลาในการเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียน และคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ คือ รองศาสตราจารย์ เอกชัย กี่สุขพันธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐนิภา คุปรัตน์ และรองศาสตราจารย์ ดร.วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์

ขอขอบคุณคุณณอมจิตรดี มนตรีศาสตร์ น้องรหัสที่คอยช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ตลอดช่วงเวลาของการทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณสมาชิกในครอบครัวทุกคน โดยเฉพาะพันโทสมชาย กุลภควา ที่คอยดูแลห่วงใยและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ดวงใจ กฤดากร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	7
วิธีดำเนินการวิจัย.....	7
ลำดับขั้นตอนการนำเสนอผลการวิจัย.....	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
ตอนที่ 1 มโนทัศน์เกี่ยวกับความต้องการจำเป็น.....	12
ตอนที่ 2 มโนทัศน์เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.....	18
ตอนที่ 3 กรณีสამัญศึกษาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.....	61
ตอนที่ 4 สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.).....	67
ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	69
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	78
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	78
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	78
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	79
การสร้างเครื่องมือ.....	81
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	88
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	89
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	90
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	92

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการดำเนินการ ด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.....	92
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ สาเหตุของความต้องการจำเป็น แนวทางแก้ไข และหน่วยงานภายนอกที่โรงเรียนต้องการได้รับ ความช่วยเหลือและสนับสนุน.....	108
5 สรุปผล อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	123
สรุปผลการวิจัย.....	123
อภิปรายผลการวิจัย.....	131
ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้.....	139
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป.....	144
รายการอ้างอิง.....	145
ภาคผนวก.....	149
ภาคผนวก ก เครื่องมือความต้องการจำเป็น.....	150
ภาคผนวก ข รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย.....	169
ภาคผนวก ค หนังสือขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือ.....	171
หนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย	
ภาคผนวก ง ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	175
ภาคผนวก จ การเปรียบเทียบมาตรฐานการศึกษาที่กรมสามัญศึกษาใช้ประเมิน คุณภาพภายในสถานศึกษาโดยหน่วยงานต้นสังกัดกับมาตรฐาน การศึกษาที่ สมศ.ใช้ประเมินคุณภาพภายนอกกรอบแรก.....	177
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	193

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 ตัวอย่างแผนปฏิบัติการประจำปีของโครงการจัดทำแผนการสอน.....	38
2.2 การกำหนดกรอบการประเมิน.....	42
2.3 ตัวอย่างประเด็นการพิจารณาเรียงความหรือรายงานของผู้เรียน เรื่องการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า.....	45
2.4 ตัวอย่างแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	46
2.5 ตัวอย่างกรอบการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้เรียน.....	47
2.6 ตัวอย่างการสรุปข้อมูลของผู้เรียน โดยครูผู้สอน.....	48
2.7 การวิเคราะห์จุดเด่นเพื่อการวางแผนในระยะต่อไป.....	55
2.8 การวิเคราะห์จุดที่ต้องปรับปรุงเพื่อการวางแผนในระยะต่อไป.....	56
3.1 แสดงจำนวนกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภท.....	79
3.2 โครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์.....	82
3.3 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ในขั้นการเตรียมการ: ด้านการเตรียมความพร้อม ของบุคลากร.....	83
3.4 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ในขั้นการเตรียมการ: ด้านการแต่งตั้งกรรมการ ที่รับผิดชอบ.....	84
3.5 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ในขั้นการดำเนินการ: ด้านการวางแผน (Plan).....	84
3.6 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ในขั้นการดำเนินการ: ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do).....	85
3.7 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ในขั้นการดำเนินการ: ด้านการตรวจสอบ ประเมินผล (Check).....	85
3.8 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ในขั้นการดำเนินการ: ด้านการนำผลการประเมิน มาปรับปรุงงาน (Action).....	86
3.9 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ในขั้นการรายงาน.....	87

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
3.10 ตัวอย่างผลการตรวจสอบความสอดคล้อง.....	90
4.1 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตัวแปร.....	92
4.2 ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในขั้นการเตรียมการ: ด้านการเตรียมความพร้อมของบุคลากร.....	94
4.3 ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในขั้นการเตรียมการ: ด้านการแต่งตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบ.....	95
4.4 ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในขั้นการดำเนินการ: ด้านการวางแผน (Plan).....	96
4.5 ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในขั้นการดำเนินการ: ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do).....	97
4.6 ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในขั้นการดำเนินการ: ด้านการดำเนินการตรวจสอบประเมินผล (Check).....	97
4.7 ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในขั้นการดำเนินการ: ด้านการดำเนินการนำผลการประเมินมา ปรับปรุงงาน (Action).....	99
4.8 ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในขั้นการรายงาน.....	100
4.9 การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้าน ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในขั้นการเตรียมการ: ด้านการเตรียม ความพร้อมของบุคลากร.....	101
4.10 การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้าน ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในขั้นการเตรียมการ: ด้านการแต่งตั้ง คณะกรรมการที่รับผิดชอบ.....	102
4.11 การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้าน ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในขั้นการดำเนินการ: ด้านการวางแผน (Plan)...	103
4.12 การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้าน ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในขั้นการดำเนินการ: ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do).....	104
4.13 การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้าน ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในขั้นการดำเนินการ: ด้านการตรวจสอบ ประเมินผล (Check).....	104

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.14	การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้าน ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในชั้นการดำเนินการ: ด้านการดำเนินการนำผล การประเมินมาปรับปรุงงาน (Action).....106
4.15	การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้าน ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในชั้นการรายงาน.....107
4.16	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตัวแปร.....108



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแนกมูม

แผนภูมิที่	หน้า
2.1 ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของแผนต่าง ๆ ที่สถานศึกษาควรจัดทำ.....	31
2.2 ขั้นตอนการวางแผน.....	32
2.3 กำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา.....	34
2.4 ตัวอย่างแนวการคิดโครงการหรือกิจกรรมเพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติให้ บรรลุเป้าหมายที่ต้องการและเชื่อมโยงหรือหลอมรวมกับเป้าหมายอื่น.....	36
2.5 กิจกรรมการตรวจสอบประเมินผลภายใน.....	41
2.6 การจัดหา/จัดทำเครื่องมือ.....	43
2.7 ขั้นตอนการแปลความหมาย.....	52
2.8 กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	60
2.9 ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา.....	61
2.10 การดำเนินงานของสถานศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา.....	66

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ทราบกันแล้วว่า คุณภาพของเด็กและเยาวชนไทยในปัจจุบันอยู่ในระดับที่น่าเป็นห่วงทั้งด้านความรู้ ความสามารถและคุณธรรมจริยธรรม วิถีชีวิตดังกล่าวส่วนหนึ่งเป็นผลของการศึกษาทั้งระบบนับตั้งแต่หลักสูตร การเรียนการสอน การบริหารการจัดการ การจัดสรรทรัพยากรตลอดจนครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา จึงได้มีเสียงเรียกร้องให้ปฏิรูปการศึกษาเพื่อความอยู่รอดของประเทศ ถึงวันนี้เรามีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 เป็นกฎหมายหลัก (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา [สปศ.], 2544)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 บทที่ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาคือหมวดที่ 6 มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก และในมาตรา 49 ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์กรมหาชนทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผล การจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมาย และหลักการและแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติและยังได้กำหนดอีกว่าให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้ง ในทุก 5 ปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542)

สาระบัญญัติดังกล่าว เป็นสิ่งที่สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องนำไปปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ซึ่งจะเป็นการสร้างเชื่อมั่นแก่พ่อแม่และประชาชนว่าลูกหลานจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 3)

ปัจจุบันหน่วยงานต่าง ๆ เริ่มมีความเข้าใจและมีความตื่นตัวที่จะดำเนินการประกันคุณภาพภายในมากขึ้น หน่วยงานในส่วนกลาง หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่กำกับดูแลในพื้นที่หลายแห่งได้ดำเนินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เช่น จัดทำโครงการ การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จัดทำคู่มือพัฒนาบุคลากรทุกระดับให้มีความรู้และพัฒนาให้สถานศึกษามีกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นต้น(สกศ., 2545: 4)

โรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร องค์การบริหารส่วนจังหวัดและทบวงมหาวิทยาลัย ดังนั้นโรงเรียนมัธยมศึกษา แต่ละสังกัดยังมีเป้าหมาย นโยบาย และรูปแบบการบริหารการศึกษาที่แตกต่างกันไป (สุมนา ระบอบ, 2542: บทนำ) ในด้านของการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา มีความแตกต่างกันมาก กล่าวคือหลายโรงเรียนมีความก้าวหน้า สามารถพัฒนาระบบควบคุมคุณภาพการศึกษาได้เป็นอย่างดี หลายโรงเรียนไปไกลมากถึงระบบตรวจสอบทบทวนปรับปรุงคุณภาพครบถ้วน กระบวนการของระบบการประกันคุณภาพภายใน แต่หลายโรงเรียนยังอยู่ในขั้นของการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ครูและบุคลากร โดยที่ยังไม่ได้ดำเนินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน ซึ่งการที่โรงเรียนแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน สาเหตุสำคัญน่าจะมาจากการเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่มีวิสัยทัศน์ ตลอดจนความมุ่งมั่นจริงใจที่จะเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่แตกต่างกัน (บัณฑิต แทนพิทักษ์, 2543: 12)

จากการสำรวจความพร้อมของสถานศึกษาในช่วงปี 2541 ของโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการประเมินผลภายในสถานศึกษา ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้รับความร่วมมือจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ว่องวาณิชและคณะ พบว่า จากสถานศึกษา 65 แห่ง มีสถานศึกษามากกว่าครึ่งหนึ่งมิได้มีการประเมินผลภายใน และไม่ได้ใช้การประเมินผลภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพให้เป็นที่ไปตามเป้าหมาย และมาตรฐานการศึกษา สำหรับสถานศึกษาที่ทำการประเมินผลภายในนั้นส่วนใหญ่ประเมินผลตามมาตรฐานปัจจัยมากกว่ามาตรฐานด้านกระบวนการ และด้านผู้เรียน โดยเฉพาะ ทักษะการวิเคราะห์ของผู้เรียนมีการประเมินน้อยมาก (สกศ., 2545) อย่างไรก็ตามยังมีสถานศึกษาอีกเป็นจำนวนมากที่ยังไม่มีความพร้อมทั้งในด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และยังมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนา ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับเรื่องนี้ (สกศ., 2545: ก) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 6 (2544: บทคัดย่อ) พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ต้องการรับการสนับสนุนในด้านความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการดำเนินการประเมินผลภายใน ทั้ง 4 ด้าน ตามวงจร PDCA และจากบทสรุปการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยหน่วยงานต้นสังกัด กรมสามัญศึกษา ปีงบประมาณ

2543 จำนวน 493 โรงเรียน ผลจากการประเมินมาตรฐาน ทั้ง 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านผลผลิต มาตรฐานด้านกระบวนการ และมาตรฐานด้านปัจจัย โดยภาพรวมพบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มีคุณภาพพอใช้ (2) หรือมีระบบคุณภาพ 2 ซึ่งเมื่อพิจารณาตามกรอบทฤษฎีระบบ (System Theory) จะพบว่า การบริหารจัดการของสถานศึกษามีผลต่อคุณภาพมาตรฐานด้านปัจจัย และด้านกระบวนการนั้น สถานศึกษาส่วนใหญ่มีผลลัพธ์อยู่ในระดับพอใช้ ซึ่งเป็นเหตุผลทำให้ผลลัพธ์คุณภาพมาตรฐานด้านผลผลิต คือคุณภาพของผู้เรียนอยู่ในระดับพอใช้ด้วย อันเป็นการเน้นย้ำอย่างชัดเจนว่า การประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรงของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ เป็นองค์รวม โดยบูรณาการการปฏิรูปการเรียนรู้ การประกันคุณภาพการศึกษา การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และการพัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันที่จะสร้างสรรค์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพของสังคมในสถานศึกษา (บัณฑิต แทนพิทักษ์, 2543: 10) จากบทสรุปดังกล่าว ทำให้ตั้งข้อสังเกตได้ว่าสถานศึกษาสังกัดกรมสามัญยังมีปัญหา อุปสรรคในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอยู่อย่างแน่นอน

และจากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาหลายเล่ม ในด้านปัญหา อุปสรรค ของการดำเนินการประกันคุณภาพ (เข็มทอง ศิริแสงเลิศ, 2540: บทคัดย่อ; สยาม สุ่มงาม, 2541: บทคัดย่อ; สุวิมล ราชชนนบริบาล, 2541: บทคัดย่อ; สำนักงานงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543: 10-16; สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพัทลุง, 2543: บทคัดย่อ; สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 6, 2544: บทคัดย่อ) พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ มิได้ทำการประเมินผลภายใน และบุคลากรส่วนใหญ่ยังไม่มีความพร้อมที่จะทำการประเมิน คุณภาพภายใน อันเนื่องจากการขาดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาในเรื่องต่างๆ เช่น การดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพภายใน คณะอนุกรรมการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานระดับโรงเรียนไม่ทราบขอบข่ายบทบาทหน้าที่ คณะกรรมการโรงเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมน้อย นโยบายเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอขาดความชัดเจนในเป้าหมาย บุคลากรไม่เห็นความสำคัญจำเป็นของการตรวจสอบ ทบทวน ปรับปรุงคุณภาพภายในของสถานศึกษา ไม่มั่นใจในการรายงานคุณภาพการศึกษาตามข้อกำหนด บุคลากรมีความเข้าใจว่าการประกันคุณภาพเป็นการตรวจสอบหรือการจับผิดการทำงานของบุคลากร ขาดงบประมาณ ระยะเวลาที่จำกัดในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และภาระงานหลักที่มีมากอยู่แล้ว เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นสาเหตุทำให้โรงเรียนดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาล้าช้าและขาดประสิทธิภาพ

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) มีสถานภาพเป็นองค์การมหาชน มีหน้าที่ปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช

2542 คือพัฒนาเกณฑ์และวิธีการพัฒนาประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษา เพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษาทุกแห่ง โดยคำนึงถึงความมุ่งหมายหลักการ และแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี นับแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยในปีงบประมาณ 2545 สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) จะทำการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 4,000 แห่ง ซึ่งมีสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความพร้อมได้แจ้งความจำนงมาแล้วกว่า 5,000 แห่ง (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา [สมศ.], 2545:3) และปัจจุบัน สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้เริ่มดำเนินการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรกของสถานศึกษาบ้างแล้ว แต่เนื่องจากเป็นช่วงแรกๆ ของการประเมินภายนอก จึงยังไม่มีรายงานผลของการดำเนินการประเมินภายนอก รวมถึงปัญหา อุปสรรค และการประเมินความต้องการจำเป็นในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ให้สาธารณชนได้รับทราบแต่อย่างไร

นอกจากเหตุผลดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยยังมีความคิดเห็นว่าการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นช่วงชั้นเรียนที่มีความสำคัญ ที่ต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน เพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะก้าวเข้าสู่การศึกษาในระดับวิชาชีพชั้นสูงหรือในระดับอุดมศึกษาต่อไป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา หลังการได้รับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อบุคลากรในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาใช้พัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานของตนเอง และเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำข้อมูลไปใช้วางแผนการดำเนินการและวางแผนให้ความช่วยเหลือสนับสนุน สถานศึกษาได้ตรงกับความต้องการจำเป็นหรือสภาพปัญหาที่แท้จริง เพื่อให้สถานศึกษาดังกล่าวสามารถพัฒนาและดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งเป็นภารกิจที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องตลอดไปไม่มีที่สิ้นสุดได้อย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานที่สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดขึ้น และผู้เรียนมีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของ หลักสูตรและเป็นที่ยอมรับของสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา หลังการได้รับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการดำเนินด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา หลังการได้รับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)
2. การวิจัยนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียน และคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ในปีการศึกษา 2545 เท่านั้น
3. การวิจัยนี้ใช้กรอบแนวคิดตามขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545: 13) โดยมี 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นการเตรียมการ

1. เตรียมความพร้อมของบุคลากร
2. แต่งตั้งกรรมการที่รับผิดชอบ

ขั้นการดำเนินงาน

1. วางแผนการปฏิบัติงาน (Plan)
2. ดำเนินการตามแผน (Do)
3. ตรวจสอบการประเมินผล (Check)
4. นำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (Action)

ขั้นการรายงาน

จัดทำรายงานประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ความต้องการจำเป็น หมายถึง สภาพปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งวัดได้จากการเปรียบเทียบสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันกับสภาพที่ต้องการหรือคาดหวัง

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารที่สถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง 3 ขั้นตอน คือ ขั้นการเตรียมการ ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมของบุคลากรและการแต่งตั้งกรรมการที่รับผิดชอบ ขั้นการดำเนินการ ประกอบด้วย วางแผนปฏิบัติงาน, ดำเนินการตามแผน, ตรวจสอบการประเมินผล และนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน ขั้นการรายงาน ประกอบด้วย การจัดทำรายงานประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี ตามที่แนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.)

การประเมินคุณภาพภายนอก หมายถึง การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา การติดตาม การตรวจสอบคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งกระทำโดย

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) หรือผู้ประเมินภายนอกที่ได้รับการรับรองจาก (สมศ.) เพื่อมุ่งให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง สถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร เฉพาะโรงเรียนที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ระหว่างปี พ.ศ. 2544-2545 จำนวน 12 โรงเรียน

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) หมายถึง องค์กรมหาชน เรียกโดยย่อว่า สมศ. จัดตั้งโดยพระราชกฤษฎีกา จัดตั้งสำนักงานฯ พุทธศักราช 2543 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษา ซึ่งได้ทำการประเมินคุณภาพภายนอกให้กับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มประชากรในการวิจัยนี้

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารและจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน/อาจารย์ใหญ่ หรือผู้ที่รักษาการแทนผู้อำนวยการโรงเรียน/อาจารย์ใหญ่

ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หมายถึง ผู้ที่มีตำแหน่งหรือทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการหรือผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ซึ่งรับผิดชอบการบริหารงานของฝ่ายวิชาการในโรงเรียน

คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง คณะบุคลากรที่ได้รับการแต่งตั้งให้มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียน

หัวหน้าประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

บุคลากรภายในสถานศึกษา หมายถึง ผู้บริหาร ครู-อาจารย์ และบุคลากรอื่นๆ ในสถานศึกษา

ผู้ที่เกี่ยวข้อง หมายถึง ผู้เรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน หน่วยงานต้นสังกัด เขตพื้นที่ หรือหน่วยงานที่กำกับดูแลเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วางแผน ติดตามประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ เป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครอง สังคม และประเทศชาติ

ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย หมายถึง ผู้บริหาร ครู-อาจารย์ บุคลากรอื่นๆ ในสถานศึกษา ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน หน่วยงานต้นสังกัด เขตพื้นที่

หรือหน่วยงานที่กำกับดูแลเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วางแผน ติดตาม ประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ เป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครอง สังคม และประเทศชาติ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อผู้บริหาร ครู-อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. ผลการวิจัยจะช่วยให้บุคลากรในสถานศึกษาสามารถแก้ไขปัญหาที่เป็นจุดอ่อนของตนได้ถูกต้องและสามารถวางแผนในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น
2. ผลการวิจัยจะช่วยให้สถานศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้ตรงตามสภาพปัญหาที่เป็นจริงจากผู้ที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
3. ผลการวิจัยจะช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถวางแผนให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร หลังการได้รับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) จำนวน 12 โรงเรียน โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูล ดังนี้ ผู้บริหาร ซึ่งได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน/อาจารย์ใหญ่ จำนวน 12 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลทั้งแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการจำนวน 12 คน และผู้รับผิดชอบ/หัวหน้าประกันคุณภาพการศึกษาจำนวน 12 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ คณะกรรมการประกันคุณภาพ การศึกษา จำนวน 970 คน รวมกลุ่มประชากรทั้งสิ้น 1006 คน

1.2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มประชากรทั้ง 12 โรงเรียน โดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหาร ซึ่งได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน/อาจารย์ใหญ่ จำนวน 12 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลทั้งแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการจำนวน 12 คน และผู้รับผิดชอบ/หัวหน้าประกันคุณภาพการศึกษาจำนวน 12 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ส่วนคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลแบบสอบถามสุ่มจากจำนวน 970 คน โดยใช้วิธีการ

สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 286 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 322 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ชนิด คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ที่ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา หลังการได้รับการประเมินภายนอกจาก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ดังนี้ คือ

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากผู้บริหาร และคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัว ได้แก่ เพศ อายุ อายุราชการ วุฒิการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งปัจจุบัน ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน การอบรม ด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ โดยคำถามทุกข้อจะมีข้อมูลที่ต้องตอบ 2 สภาพ คือ สภาพการดำเนินการปัจจุบัน กับ สภาพการดำเนินการที่คาดหวัง

2. แบบสัมภาษณ์ (Interview) เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากผู้บริหาร ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ และหัวหน้าประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัว ได้แก่ เพศ อายุ อายุราชการ วุฒิการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งปัจจุบัน ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน การอบรม ด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และคำถามปลายเปิด (Open-ended) จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสาเหตุของความต้องการจำเป็น แนวทางแก้ไข และหน่วยงานภายนอกที่โรงเรียนต้องการได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุน มีลักษณะเป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open-ended) จำนวน 24 ข้อ

โดยทำการสัมภาษณ์เฉพาะข้อคำถามที่เป็นผลความต้องการจำเป็นที่วิเคราะห์ได้จากแบบสอบถาม

3. การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ขั้นที่ 2 กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อสร้างแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

ขั้นที่ 3 นำแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบและแก้ไข

ขั้นที่ 4 นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่แก้ไขแล้ว เสนอผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของโครงสร้างเนื้อหา ความเหมาะสมของปริมาณข้อคำถาม ความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับประเด็นที่มุ่งวัด (Item Objective Congruence; IOC) ตรวจสอบการใช้ภาษา และรูปแบบการพิมพ์

ขั้นที่ 5 นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ จากผู้ทรงคุณวุฒิมาสรุปเพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไข โดยพิจารณาร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้ได้เครื่องมือที่มีความสมบูรณ์ แล้วนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 6 นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ที่ผ่านการพิจารณาร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปใช้เป็นเครื่องมือดำเนินการทดสอบ (Try – out) กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดสุทธิวราราม และโรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคม รวมทั้งสิ้น 45 คน โดยมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม 0.97 โดยใช้สูตรวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha – Coefficient) และนำแบบสอบถามไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปเก็บข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการทำการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงอธิบดีกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้ออกหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่ได้รับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) จำนวน 12 โรงเรียน เพื่อแจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ในการวิจัยและขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากผู้บริหารและคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ทำการวิเคราะห์ ดังนี้

1. แบบสอบถาม เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากผู้บริหารและคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยวิธีแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) หาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้ง 2 สภาพ คือสภาพการดำเนินการปัจจุบัน และสภาพการดำเนินการที่คาดหวัง เป็นรายชื่อ ทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของสภาพการดำเนินการปัจจุบัน และสภาพการดำเนินการที่คาดหวังเป็นรายชื่อ (จำนวน 50 ข้อ) โดยการทดสอบค่าที (t-test) และจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นตามขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาแต่ละขั้นตอน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยด้วยวิธี (Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified})) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

2. แบบสัมภาษณ์ (Interview) เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากผู้บริหารและคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยใช้วิธีแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุของความต้องจำเป็น แนวทางแก้ไข และหน่วยงานภายนอกที่โรงเรียนต้องการได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุน โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จัดหมวดหมู่ในส่วนที่คล้ายคลึงกันหาค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปแบบคำบรรยายแบบความเรียง

ลำดับขั้นตอนการนำเสนอผลการวิจัย

การเสนอข้อมูลในการวิจัย แบ่งออกเป็น 5 บท ตามลำดับ

บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และลำดับขั้นตอนการนำเสนอผลการวิจัย

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความต้องการจำเป็นในการดำเนินการต้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ หลังการได้รับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 มโนทัศน์เกี่ยวกับความต้องการจำเป็น

- 1.1 ความหมายของความต้องการจำเป็น
- 1.2 ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น
- 1.3 จุดมุ่งหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น
- 1.4 ประเภทของการประเมินความต้องการจำเป็น
- 1.5 ขั้นตอนการประเมินความต้องการจำเป็น

ตอนที่ 2 มโนทัศน์เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

- 2.1 ความเป็นมาและความจำเป็นของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 2.2 การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามสาระบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
- 2.3 การนำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติ
- 2.4 ความหมายของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 2.5 หลักการของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 2.6 ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 2.7 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ตอนที่ 3 กรมสามัญศึกษากับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

- 3.1 การประกันคุณภาพการศึกษา กรมสามัญศึกษา
- 3.2 ภารกิจของสถานศึกษาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา
- 3.3 ขั้นตอนการดำเนินงานประกันคุณภาพของสถานศึกษา

ตอนที่ 4 สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

- 4.1 การจัดตั้ง
- 4.2 ขอบเขตภารกิจและอำนาจหน้าที่หลักของสำนักงาน
- 4.3 หลักการทำงานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 มโนทัศน์เกี่ยวกับความต้องการจำเป็น

1.1 ความหมายของความต้องการจำเป็น

ความต้องการจำเป็น (needs) มีความหมายตามตามพจนานุกรม และตามทัศนะของนักการศึกษา ดังนี้

A Critical Dictionary of Educational Concepts (1990: 222-224) ได้ให้ความหมายความต้องการจำเป็นว่า หมายถึง บางสิ่งบางอย่างที่อาจขาดแคลน หรือ อาจจะไม่ขาดแคลน แต่จำเป็นสำหรับวัตถุประสงค์ที่ต้องการบางอย่าง

Webster's Encyclopedic Unabridged Dictionary of the English language (1994: 956) ได้ให้ความหมายความต้องการจำเป็นว่า หมายถึง บางสิ่งบางอย่างที่เป็นความจำเป็นในอันที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามความปรารถนาหรือความต้องการได้

Dictionary of Natural Resource Management (1996: 219) ได้ให้ความหมายความต้องการจำเป็นว่า หมายถึง แรงจูงใจขั้นพื้นฐานหรือความจำเป็นของสิ่งมีชีวิตในชั้นพื้นฐาน คือ อาหาร ที่พัก เครื่องนุ่งห่ม น้ำ และอากาศที่สะอาด

Kaufman (2000: 47) ให้ความหมายว่า ความต้องการจำเป็น คือ ผลต่าง (Gap) ระหว่างผลที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและผลที่ต้องการ

Stufflebeam and Other (1985: 6-7) ให้ความหมายความต้องการจำเป็นว่า หมายถึง สิ่งที่ต้องได้รับการตอบสนองหรือก่อให้เกิดประโยชน์เมื่อได้รับการตอบสนอง โดยจำแนกความต้องการจำเป็นตามมุมมอง (View) ที่แตกต่างกันได้ 4 มุมมอง ดังนี้

1) มุมมองของความแตกต่าง (Discrepancy view) เป็นความต้องการจำเป็นที่กล่าวถึง ความแตกต่างระหว่างการกระทำหรือผลการปฏิบัติงานที่ต้องการ (desired performance) กับการกระทำหรือผลการปฏิบัติงานที่สังเกตได้จากการปฏิบัติจริง (observed performance)

2) มุมมองของความเป็นประชาธิปไตย (Democratic view) เป็นความต้องการจำเป็นที่กล่าวถึง ความปรารถนาหรือความต้องการของคนส่วนใหญ่ ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มอ้างอิงที่เชื่อถือได้

3) มุมมองของการวิเคราะห์ (Analytic View) เป็นความต้องการจำเป็นที่กล่าวถึง สารสนเทศของสิ่งหนึ่งสิ่งใดในหน่วยงานที่บุคลากรผู้มีความสามารถได้พิจารณาลงความเห็นว่ามีความสำคัญต่อหน่วยงานและจะทำให้เกิดการพัฒนาในหน่วยงาน

4) มุมมองของการวินิจฉัย (Diagnostic view) เป็นความต้องการจำเป็นที่กล่าวถึง สิ่งที่คุณคนได้พิจารณาแล้วว่ามี ความบกพร่องหรือขาดหายไป (deficiency or absence) และพิสูจน์ได้ว่าสิ่งที่ขาดไปนั้นจะทำให้เกิดความเสียหาย (harmful) ต่อหน่วยงาน

Mckillip (1987: 10) ให้ความหมายความต้องการจำเป็นว่า หมายถึง การตัดสินใจคุณค่าของกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่งเกี่ยวกับปัญหาที่พบ และพยายามหาหนทางในการแก้ปัญหา ความหมายดังกล่าวจะเกี่ยวข้องกับ 4 ลักษณะ คือ

- 1) ความต้องการจำเป็น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล
- 2) ความต้องการจำเป็น เป็นเรื่องเฉพาะของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง
- 3) ความต้องการจำเป็น เป็นเรื่องที่อยู่ในรูปของปัญหาเมื่อผลผลิตไม่เพียงพอ
- 4) ความต้องการจำเป็น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจหรือการพิจารณาหาหนทางในการแก้ปัญหา

Witkin and Altschuld (1995: 4) กล่าวว่า ความต้องการจำเป็น คือความแตกต่างหรือ ช่องว่าง (gap) ระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่ (what is) หรือสภาพที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและสิ่งที่ควรจะเป็น (what should be) หรือสภาพที่พึงปรารถนา

Rebecca and Other (1996: 5) ให้คำจำกัดความของความต้อการจำเป็นว่าเป็นช่องว่างระหว่างสภาพการณ์ที่เป็นจริงและที่เป็นอุดมคติ ซึ่งเป็นที่รับรู้ทั้งของค่านิยมในชุมชนและยอมรับให้มีการเปลี่ยนแปลงได้

York (1982: 53) ได้ให้คำจำกัดของความต้อการจำเป็นไปในลักษณะทางการเมืองว่าเป็นปัญหาทางสังคมเมื่อเขาได้กล่าวว่า “ สิ่งที่เป็นเรื่องทางสังคมมักจะได้รับค่านิยมว่าเป็นปัญหาทางสังคมโดยผ่านกระบวนการทางการเมืองซึ่งจะมีตัวแสดงจำนวนมากที่เข้ามามีส่วนได้เสียในผลลัพธ์ที่แตกต่างกัน

สุวิมล ว่องวานิช (2542: 12) ให้ความหมายของความต้อการจำเป็นไว้ว่า เป็นความแตกต่างระหว่างสิ่งที่มุ่งหวังหรือสิ่งที่ต้องการ (expected or desired outcome) กับสิ่งที่เป็นจริงในปัจจุบัน (current outcome) โดยความแตกต่างที่เกิดขึ้นจะบอกสภาพปัญหาที่มีอยู่

สรุปได้ว่า ความต้อการจำเป็น หมายถึง สภาพปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคล หรือหน่วยงาน ซึ่งวัดได้จากการเปรียบเทียบสภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบันกับสภาพที่ต้องการหรือคาดหวัง

1.2 ความหมายของการประเมินความต้อการจำเป็น

คำว่า การประเมินความต้อการจำเป็น (needs assessment) มีความหมายตามทัศนะของนักการศึกษา ดังนี้

Kaufman and English (1981: 8) ให้ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็นว่าเป็นกระบวนการที่เป็นทางการซึ่งกำหนดช่องว่างระหว่างผลผลิตหรือผลลัพธ์ในปัจจุบัน และผลลัพธ์หรือผลผลิตที่เป็นที่ต้องการ และจัดวางช่องว่างเหล่านี้ตามลำดับความสำคัญและเลือกสิ่งทีเห็นว่สำคัญที่สุดเพื่อแก้ไข้ปัญหา

Witkin (1995: 4) ให้ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็นว่าเป็นกระบวนการที่เป็นระบบ เพื่อจัดเรียงลำดับความสำคัญก่อนหลัง และการตัดสินใจเกี่ยวแผนการดำเนินการและการจัดสรรทรัพยากร

United Way of America (1982: 2) ให้ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็นว่าเป็นกระบวนการที่เป็นระบบในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์เมื่อมีการใส่ข้อมูลเข้าไปในการตัดสินใจแห่งสรรพทรัพยากร โดยมีความตั้งใจที่จะค้นหาและกำหนดสินค้าและบริการที่ชุมชนขาดแคลนเมื่อเทียบกับมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วๆ ไปและมีความเห็นสอดคล้องกันในเรื่องความรับผิดชอบของสังคมที่มีการจัดหาให้

สุวิมล ว่องวานิช (2542: 14) กล่าวสรุปว่า การประเมินความต้องการจำเป็นเป็นกระบวนการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างสภาพในปัจจุบัน (what is) กับสภาพที่ควรจะเป็น (what should be) ที่มีระบบเพื่อจัดลำดับความสำคัญก่อนหลัง โดยเป็นการระบุดความต้องการจำเป็น พิจารณาตัดสินใจความขัดแย้ง ตรวจสอบสภาพทั่วไปตามธรรมชาติและหาสาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็น และจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไข การจัดสรรงบประมาณ การจัดทำแผนการดำเนินงานขององค์กร

สรุปได้ว่า การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบในการหาความต้องการจำเป็น เพื่อให้ได้ข้อมูลในการตัดสินใจเลือกหรือหาวิธีแก้ไข้ปัญหาได้ตรงกับสภาพหรือความต้องการที่แท้จริง

1.3 จุดมุ่งหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น

นักการศึกษาได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินความต้องการจำเป็นไว้คล้ายคลึงกันดังนี้ คือ

Witkin and Altschuld (1995: 10) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินความต้องการจำเป็นว่าเป็นการดำเนินการเพื่อมุ่งปรับปรุงแผนการดำเนินการของการให้บริการโครงสร้างขององค์กร หรือเป็นการรวบรวมองค์ประกอบต่างๆ ข้างต้น การประเมินความต้องการจำเป็นเป็นการกำหนดเกณฑ์สำหรับพิจารณาว่าจะจัดสรร เงิน บุคคล สิ่งอำนวยความสะดวก และทรัพยากรอื่นๆ ที่มีอยู่ให้ดีที่สุดได้อย่างไร

Suares (คสมศร วงษ์รักษา, 2540: 21) ได้กล่าวว่า จุดมุ่งหมายที่เป็นพื้นฐานสำคัญของการประเมินความต้องการจำเป็นมี 4 ประการ (Suarez, 1991) คือ

1. เพื่อให้ได้ข้อมูลเพื่อการวางแผน ซึ่งจะส่งผลในการจำแนกเป้าหมาย การตัดสินใจถึงขอบเขตของเป้าหมายว่าจะทำได้แค่ไหน
2. เพื่อเป็นการตรวจวิเคราะห์หรือการจำแนกแยกแยะปัญหาหรือหารจุดอ่อนของสิ่งที่ศึกษา อันจะทำให้การวางแผนเป็นไปอย่างเหมาะสม
3. เพื่อใช้เป็นส่วนประกอบสำหรับการประเมินหลายๆ รูปแบบ
4. เพื่อนำไปใช้กับการรับรองสถาบันการศึกษา เช่น การประเมินผลผลิตในเรื่องของนักศึกษา ผลการประเมินชนิดนี้นำไปจำแนกความพยายามทางการศึกษาของโรงเรียนว่าเกิดประสิทธิผลหรือไม่ และยังใช้จำแนกขอบเขตวิชา หรือสถานที่ตั้ง ซึ่งสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษามีน้อย

สุวิมล ว่องวาณิช (2542: 14) ได้กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น คือความพยายามให้ได้ข้อมูลที่ช่วยเสริมการวางแผนการดำเนินงาน ทำให้การพัฒนากิจกรรมหรือการแก้ไขปัญหาต่างๆ สอดคล้องกับสภาพที่เกิดขึ้นจริงนั้น

สรุปได้ว่า การประเมินความต้องการจำเป็นมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการวางแผนงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลดียิ่งขึ้น

1.4 ประเภทของการประเมินความต้องการจำเป็น

นักการศึกษาได้แบ่งประเภทของการประเมินความต้องการจำเป็นไว้ดังนี้ คือ

Witkin and Altschuld (1995: 10) ได้จัดแยกประเภทของการประเมินความต้องการจำเป็นตามระดับความต้องการ 3 ระดับ ซึ่งแต่ละระดับเป็นตัวแทนของกลุ่มเป้าหมายสำหรับการประเมินความต้องการจำเป็น ดังนี้

ระดับที่ 1 (ปฐมภูมิ) เป็นการประเมินความต้องการจำเป็นของกลุ่มผู้รับบริการ เช่น นักเรียน ลูกค้า คนไข้ผู้ใช้ข้อมูล ผู้แลกเปลี่ยน ผู้ที่มีศักยภาพเป็นลูกค้า

ระดับที่ 2 (ทุติยภูมิ) เป็นการประเมินความต้องการจำเป็นของผู้ให้บริการ และผู้วางนโยบาย เช่น ครู ผู้ปกครอง พนักงานที่อยู่ในสังคม ผู้ให้การดูแลรักษา ผู้เชี่ยวชาญในด้านการดูแลสุขภาพ พนักงานในโรงงาน พนักงานไปรษณีย์ เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ ผู้บริหาร ผู้บังคับบัญชา ผู้จัดการ

ระดับที่ 3 (ตติยภูมิ) เป็นการประเมินความต้องการจำเป็นที่เกี่ยวกับทรัพยากรหรือการแก้ไขปัญหา เช่น อาคาร อุปกรณ์อำนวยความสะดวก เครื่องไม้เครื่องมือ พัสดุ เทคโนโลยี โปรแกรม ขนาดห้องเรียน กระบวนการผ่าตัด ระบบการนำข้อมูลมาใช้ การขนส่งเงินเดือนและผลประโยชน์ ระบบการจัดส่งโปรแกรม การจัดแบ่งเวลา สภาพแวดล้อมในการทำงาน

Kaufman และ English (1981: 66-67) จัดแยกประเภทของการประเมินความต้องการ จำเป็นไว้ 2 ประเภทตามขอบข่ายของการประเมิน คือ การประเมินความต้องการ จำเป็นภายนอก (external needs assessment) และการประเมินความต้องการจำเป็นภายใน (internal needs assessment) เกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งประเภทวิธีการประเมินความต้องการ จำเป็นดังกล่าว ได้แก่ ขอบข่ายการดำเนินงานและประโยชน์ที่จะได้จากการประเมินความต้องการ จำเป็น นั้นคือการประเมินความต้องการจำเป็นภายใน เป็นการวิเคราะห์ตีความ ต้องการจำเป็นเพื่อศึกษา จัดลำดับ คัดเลือกความต้องการจำเป็นภายในขอบเขตขององค์กร ในขณะที่ การประเมินความต้องการจำเป็นภายนอก เป็นการประเมินความต้องการจำเป็นที่ มุ่งหวังจะให้ได้ความต้องการจำเป็นที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กรทั้งในปัจจุบันและในอนาคตต่อ องค์กรและต่อสังคมโดยรวม

สุวิมล ว่องวานิช (2542: 15-16) กล่าวว่า ความต้องการจำเป็นแบ่งได้หลาย ประเภทขึ้นอยู่กับลักษณะที่ใช้ในการจัดประเภทดังนี้

1. ระดับความต้องการจำเป็น เช่น ความต้องการจำเป็นขององค์กร (organizational needs) ความต้องการจำเป็นของบุคลากร (personal needs) ความต้องการจำเป็นของกลุ่ม (group needs) เป็นต้น
2. สาระเนื้อหาของความต้องการจำเป็น เช่น ความต้องการจำเป็นในการพัฒนา บุคลากร (staff development needs) ความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรม (development needs) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร (curriculum development needs)
3. ระดับความลึกซึ้งของความต้องการจำเป็น เช่น ความต้องการจำเป็นตามการ รับรู้ (felt needs หรือ perceived needs) ความต้องการจำเป็นเชิงวิเคราะห์ (analytical needs)
4. สิ่งที่ถูกประเมิน เช่น ความต้องการจำเป็นด้านปัจจัย (input needs) ความ ต้องการจำเป็นด้านกระบวนการ (process needs) ความต้องการจำเป็นด้านผลลัพธ์ (outcome needs) ความต้องการจำเป็นด้านแก้ปัญหา (solution needs) ตามความคิดของ Kaufman, Rojas&Mayer, 1993) ความต้องการจำเป็นด้านปัจจัยและด้านกระบวนการ ถือเป็น “ความ ต้องการจำเป็นเทียม หรือ กึ่งความต้องการจำเป็น “ (quasi needs) ส่วนความต้องการจำเป็น ด้านผลลัพธ์ ถือเป็น “ความต้องการจำเป็นที่แท้จริง” (needs)
5. ช่วงเวลาที่ต้องการกำหนดความต้องการจำเป็น เช่น ความต้องการจำเป็นใน ปัจจุบัน (present หรือ current needs) ความต้องการจำเป็นในอนาคต (future needs)
6. ธรรมชาติของข้อมูลที่แสดงถึงความต้องการจำเป็น เช่น ความต้องการจำเป็น เชิงคุณลักษณะ (qualitative needs) ความต้องการจำเป็นเชิงปริมาณ (quantitative needs)

7. เจ้าของความต้องการจำเป็น ซึ่งแบ่งเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ความต้องการจำเป็นปฐมภูมิ (primary needs) ซึ่งเป็นความต้องการจำเป็นของผู้รับบริการ (service receivers) ในทางการศึกษาส่วนใหญ่เป็นความต้องการจำเป็นของนักเรียน และความต้องการจำเป็นทุติยภูมิ (secondary needs) ซึ่งแบ่งเป็นความต้องการจำเป็นของผู้ให้บริการ (service providers) เช่นความต้องการจำเป็นของผู้บริหาร อย่างไรก็ตาม Witkin (1994) ได้เพิ่มเติมระดับความต้องการจำเป็นระดับที่สาม (tertiary needs) ซึ่งถือว่าเป็นความต้องการจำเป็นด้านทรัพยากรและการแก้ไขปัญหา (resources/solution)

สรุปได้ว่า ประเภทของการประเมินความต้องการจำเป็นหลายประเภท ดังนั้นเมื่อต้องการประเมินความต้องการจำเป็น นักประเมินต้องอาศัยวัตถุประสงค์ของการประเมินความต้องการจำเป็น เป็นตัวกำหนดเพื่อเลือกว่าจะใช้ประเภทของการประเมินความต้องการจำเป็นวิธีใดจึงจะเหมาะสม

1.5 ขั้นตอนในการประเมินความต้องการจำเป็น

นักการศึกษาได้กำหนดขั้นตอนในการประเมินความต้องการจำเป็นไว้ ดังนี้

Stufflebeam and Other (1985: 16) ได้กล่าวถึงกระบวนการประเมินความต้องการจำเป็นว่า ประกอบด้วยชุดกิจกรรมที่มีความเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน 5 ชุด คือ

1. การเตรียมการที่จะทำการประเมินความต้องการจำเป็น
2. เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น
3. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น
4. รายงานข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น
5. การนำข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็นมาประยุกต์ใช้

ขั้นตอนเหล่านี้ไม่จำเป็นจะต้องเกิดขึ้นเรียงตามลำดับตายตัวเนื่องจากแต่ละขั้นตอนสามารถเกิดขึ้นพร้อมๆ กันและเนื่องจากไม่สามารถหลีกเลี่ยงลักษณะของการเกิดเวียนเป็นวัฏจักรได้

Witkin and Altschuld (1995: 14-15) ได้เสนอโมเดลการประเมินความต้องการจำเป็นที่เรียกว่า Three-Phase Model โดยแบ่งขั้นตอนการประเมินความต้องการจำเป็นออกเป็น 3 ระยะ

ระยะที่ 1 ก่อนการประเมิน (การสำรวจ) เป็นระยะการเตรียมการก่อนการประเมินความต้องการจำเป็น ได้แก่ การกำหนดแผนการดำเนินการ การกำหนดจุดหมายหลัก การกำหนดขอบเขตหรือประเด็นของความต้องการจำเป็น การระบุข้อมูลที่มีอยู่ที่เกี่ยวข้องกับขอบเขตของความต้องการจำเป็น รวมถึงการกำหนดข้อมูลที่จะรวบรวม แหล่งที่มาของข้อมูลวิธีการ ระดับความสามารถในการใช้ข้อมูล

ระยะที่ 2 การประเมิน (การเก็บรวบรวมข้อมูล) เป็นระยะการเก็บข้อมูลและความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น การจัดลำดับความต้องการจำเป็นก่อนหลังขั้นแรก การวิเคราะห์สาเหตุ ระดับที่ 1, 2 และ 3 การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 3 หลังการประเมิน (การนำไปใช้ประโยชน์) เป็นระยะของการใช้ผลการประเมินความต้องการจำเป็น ได้แก่ การจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นก่อนหลังในทุกระดับที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ การพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหา การพัฒนาแผนปฏิบัติงานในการแก้ไขปัญหา การประเมินการประเมินความต้องการจำเป็น การเผยแพร่ผลที่ได้รับ

ขั้นตอนในการประเมินความต้องการจำเป็นที่นักการศึกษาได้เสนอไว้ข้างต้นนั้นมีความสอดคล้องใกล้เคียงกัน ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ขั้นตอนในการประเมินความต้องการจำเป็นประกอบด้วยเรื่องที่สำคัญคือ การกำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตของการประเมินความต้องการจำเป็น ออกแบบประเมินความต้องการจำเป็น ประเมินความต้องการจำเป็น จัดลำดับความต้องการจำเป็นหรือจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การรายงานผลและการใช้ผลการประเมิน

ตอนที่ 2 การประกันคุณภาพภายใน

2.1 ความเป็นมาและความจำเป็นของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

โลกในปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ ที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นที่แต่ละประเทศต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา และเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายจากกระแสโลก โดยปัจจัยสำคัญที่จะเผชิญการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายดังกล่าว ได้แก่ คุณภาพของคน การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยจะต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพเพื่อทำให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ทำให้เป็นคนที่รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักฟังตนเอง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข และถึงแม้ว่าในระยะที่ผ่านมาได้มีความพยายามในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยมาโดยตลอด แต่จากการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับมัธยมศึกษาของกรมวิชาการ ปี 2540 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของวิชาต่าง ๆ ส่วนใหญ่มีค่าต่ำกว่าร้อยละ 50 เป็นต้นว่า คะแนนเฉลี่ยในวิชาคณิตศาสตร์และฟิสิกส์ของนักเรียนชั้น ม. 6 มีค่าไม่ถึงร้อยละ 30 แสดงว่านักเรียนทำข้อสอบได้ไม่ถึง 1 ใน 3 ของข้อสอบทั้งหมด นอกจากผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการแล้ว จริยธรรม คุณธรรม และความปลอดภัยของร่างกายและจิตใจของเด็กไทยก็อยู่ในสภาวะที่เสี่ยงเช่นกัน ดังตัวอย่างของปัญหายาเสพติดที่กำลังแพร่ระบาดอยู่ในสถานศึกษาขณะนี้ ด้าน

ความสามารถในการคิดวิเคราะห์นั้นจากการศึกษาของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) เกี่ยวกับการทำข้อสอบวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ของสมาคมนานาชาติเพื่อการประเมินผลทางการศึกษา พบว่าเด็กไทยทำคะแนนได้ดีสำหรับข้อสอบแบบเลือกตอบที่ใช้ทักษะพื้นฐาน (เช่น การบวก ลบ คูณ หาร) หรือข้อสอบที่ใช้ความจำ แต่ไม่สามารถทำข้อสอบที่เป็นโจทย์ปัญหาที่ต้องคิดวิเคราะห์หรือต้องเขียนคำตอบอธิบายยาว ๆ แสดงให้เห็นถึงปัญหาในการคิดวิเคราะห์ และการเรียบเรียงความคิดออกมาเป็นคำพูดของเด็กไทย ในขณะที่ความสามารถดังกล่าวเป็นเรื่องที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในโลกปัจจุบัน (สกศ., 2545: 1-2) และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าคุณภาพการจัดการศึกษาของไทย ยังมีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่โดยเฉพาะระหว่างเขตเมืองกับเขตชนบท และภายในเขตเมืองเองก็มีสถานศึกษาเพียงบางแห่งเท่านั้นที่ได้รับความนิยมและการยอมรับเป็นพิเศษ โดยภาพรวมแล้วคุณภาพในการจัดการศึกษาของไทยจึงยังคงเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ว่า

1. ผู้จบการศึกษาในแต่ละระดับของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังไม่มีคุณภาพที่สังคมพอใจจนแสดงถึงการไม่ตอบสนองความต้องการของสังคม
2. ยังไม่มีมาตรฐานกลางที่สถานศึกษาต่าง ๆ พึ่งมีพึงประสงค์และพึงผลิตให้ได้ผลเท่าเทียมกันในการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน
3. มีความสับสนและขาดสภาพสมดุลของแนวคิดต่าง ๆ ในเชิงนโยบาย เช่น การรวมอำนาจ และการกระจายอำนาจ การควบคุมจากส่วนกลางและการให้สถานศึกษาเป็นอิสระหรืออยู่ในความดูแลของท้องถิ่น สัดส่วนของการบังคับวิชาเรียนและการปล่อยให้เลือกเรียนเสรี ความเข้มงวดและความยืดหยุ่นในมาตรฐานความรู้ความสามารถ และคุณธรรมจริยธรรม
4. ขาดมาตรฐานที่จะกำกับ ติดตาม ให้สถานศึกษาดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติต่าง ๆ ตามแนวทางการใช้หลักสูตรให้ได้ผลสำเร็จจริงจัง
5. ขาดแรงจูงใจหรือการเสริมสร้างแรงเพื่อการยกย่องให้เกียรติให้รางวัลในความก้าวหน้าตามระบบตำแหน่งของผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครู ที่มีผลการปฏิบัติงานสอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ

ในด้านคุณภาพของการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจากข้อมูลการประเมินของ IEA (International Association for the Evaluation of Educational Achievement) เกี่ยวกับผลการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ พบว่า แม้ผลการเรียนของนักเรียนไทยจะดีกว่าหลายประเทศในโลกแต่ก็ยังต่ำกว่าหลายประเทศในทวีปเอเชีย

สภาพดังกล่าวข้างต้นทำให้สังคมมีข้อสงสัยเกี่ยวกับคุณภาพของการจัดการศึกษาและมีข้อเรียกร้องจากสถานศึกษาหลายประการ เช่น

1. ความเชื่อมั่นว่าสถานศึกษาต่าง ๆ จะผลิตผู้จบการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ ทักษะ ค่านิยม คุณธรรม และคุณสมบัติต่าง ๆ ได้ครบถ้วนตามหลักสูตร และตามความคาดหวังของสังคม

2. ความน่าเชื่อถือในปัจจุบันและกระบวนการในการศึกษาของสถานศึกษาต่าง ๆ ว่าเป็นไปตามมาตรฐานเหมาะสมใกล้เคียงกัน ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่จะนำไปสู่ผลการจัดการศึกษาที่ต้องการ และมีความยั่งยืนในการคงสภาพการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กรมสามัญศึกษา, 2542: 2-3)

จากสาเหตุดังกล่าว คือคุณภาพการศึกษาของคนไทยที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาในด้านสติปัญญา ความรู้ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม และการจัดการศึกษาที่ต้องจัดให้ตอบสนองความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของคนไทยและการพัฒนาประเทศ ตลอดจนการแสวงหาของสังคมไทย ที่ต้องการความเชื่อมั่นว่าสถานศึกษาทุกแห่งควรมีคุณภาพและมาตรฐานที่ทัดเทียมกัน ประกอบกับในปัจจุบันภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม ได้นำระบบการประกันคุณภาพของสินค้าและบริการมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการมากขึ้น โดยให้ความสำคัญต่อลูกค้าและเน้นคุณภาพคือความพึงพอใจของลูกค้า ทำให้มีการนำระบบการประกันคุณภาพมาใช้ในการศึกษา ซึ่งหน่วยงานทางการศึกษา เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กรมวิชาการ การสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ได้หาแนวดำเนินการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และสถานศึกษาทุกแห่งมีคุณภาพที่ทัดเทียมกัน มีการจัดทำเอกสารคู่มือการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาเผยแพร่ อบรมบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษา และ ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดทำธรรมนูญโรงเรียน หรือแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนเพื่อใช้เป็นกรอบการดำเนินการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

2.2 การประกันคุณภาพภายในตามสาระบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

จากความจำเป็นของการประกันคุณภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อการปฏิรูปการศึกษาของไทย จึงได้มีสาระบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพไว้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ [สศท.], 2545: 2)

มาตรา 47 ระบุสาระไว้ว่า ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก

มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

มาตรา 49 ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์การมหาชนทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษา เพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความ มุ่งหมายและหลักการ และแนวการจัดการศึกษา ในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

ให้มีการประเมินคุณภาพภายนอก ของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้ง ในทุกห้าปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้ายและเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

มาตรา 50 ให้สถานศึกษาให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ตลอดจนให้บุคลากร คณะกรรมการของสถานศึกษา รวมทั้งผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ให้ข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่พิจารณาเห็นว่า เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติภารกิจของสถานศึกษา ตามคำร้องของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาหรือบุคคล หรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรองที่ทำการประเมินคุณภาพ ภายนอกของสถานศึกษานั้น

มาตรา 51 ในกรณีที่ผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาใดไม่ได้มาตรฐานที่กำหนด ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา จัดทำข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขต่อหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้สถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด หากมิได้ดำเนินการดังกล่าวให้สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา รายงานต่อคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือคณะกรรมการอุดมศึกษา เพื่อดำเนินการให้มีการปรับปรุงแก้ไข (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542: 24 – 26)

สารบัญญัติดังกล่าว เป็นสิ่งที่สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องนำไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ซึ่งจะเป็นการสร้างเชื่อมั่นแก่พ่อแม่และประชาชนว่าลูกหลานจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ

การประกันคุณภาพภายในจะทำให้สถานศึกษา มีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมีการทำงานที่มีเป้าหมายและแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนโดยในการดำเนินการตามแผนเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายนั้น ก็จะต้องมีการประเมินผลภายใน หรือการประเมินตนเอง เพื่อตรวจสอบและพัฒนาปรับปรุงให้เป็นไปตามเป้าหมายอยู่ตลอดเวลา (สศศ., 2545: 3)

2.3 การนำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ไปปฏิบัติ

การประกันคุณภาพภายใน เป็นสิ่งที่สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาดังกล่าวแล้วข้างต้นนั้น และเพื่อให้เป็นไปตามสาระใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 สถานศึกษาควรดำเนินการให้ครอบคลุมแนวทางหลักดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 6)

1. สถานศึกษาจะต้องดำเนินการประกันคุณภาพภายในเป็นประจำทุกปี โดยควรเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปีการศึกษา 2543

2. ให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริการ การศึกษาที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง อันประกอบด้วย การวางแผน การดำเนินงาน การประเมินผล และการปรับปรุงการดำเนินงาน โดยสถานศึกษาต้องจัดทำ แผนพัฒนาการศึกษาที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายและหลักการตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรฐานการศึกษา และเป้าหมาย/ปรัชญา/ธรรมนุญ สถานศึกษา กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการที่ชัดเจน ติดตามประเมินผลการทำงานของ ตนเองอย่างต่อเนื่องและนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษา

3. การดำเนินการประกันคุณภาพภายในทุกชั้นตอน ควรเน้นการประสานงาน และการมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บุคลากรในสถานศึกษา กรรมการ สถานศึกษา ผู้ปกครอง บุคลากรของหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน และเขตพื้นที่ การศึกษาและภูมิภาคเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการที่ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตาม มาตรา 8 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

4. สถานศึกษาควรจัดทำรายงานผลการประกันคุณภาพภายในให้เรียบร้อยก่อน เริ่มปีการศึกษาใหม่ของทุกปี โดยแสดงผลการประเมินคุณภาพการศึกษา แนวทางหรือ แผนงานในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาในปีการศึกษาต่อไป แล้วเสนอต่อ หน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามที่กระทรวงกำหนด และสำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาตลอดจนสาธารณชนได้รับทราบ รวมทั้งมีรายงานที่มี รายละเอียดครบถ้วนที่พร้อมจะให้ผู้ที่เกี่ยวข้องดูได้ตลอดเวลา

2.4 ความหมายของการประกันคุณภาพภายใน

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2542: 1) ให้ความหมายว่า การประกันคุณภาพ ภายใน หมายถึง การประเมินผลและการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา ของสถานศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษา หรือหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่ กำกับ ดูแลสถานศึกษานั้น

สำนักงานการศึกษา (2543: 10) ให้ความหมายว่า การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การประเมินตนเองและการติดตามตรวจสอบคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนจากภายใน โดยบุคลากรของโรงเรียน สำนักงานเขต / กลุ่มสำนักงานเขต และกรุงเทพมหานคร

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543: 9) ให้ความหมายว่า การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายในโรงเรียนโดยบุคลากรของสถานศึกษาหรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่ดูแลสถานศึกษานั้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545: 9) ให้คำอธิบายว่า การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นกระบวนการที่บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาร่วมกันวางแผน กำหนดเป้าหมายและวิธีการ ลงมือทำตามแผนในทุกขั้นตอน มีการบันทึกข้อมูลเพื่อร่วมกันตรวจสอบผลงาน หาจุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุงแล้วร่วมกันปรับปรุงแผนงานนั้นๆ โดยมุ่งหวังให้มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษาที่เน้นคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (ม.ป.ป.: 7) ให้ความหมายว่า การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง กระบวนการบริหารที่สถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทั้งการวางแผน กำหนดเป้าหมาย และวิธีการ ลงมือทำตามแผน ประเมินผลและปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาคุณภาพ และจัดทำรายงานการประเมิน ตนเองเป็นประจำทุกปี

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง กระบวนการบริหารที่สถานศึกษาต้องทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สถานศึกษามีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ร่วมกันระหว่างบุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษานั้นๆ

2.5 หลักการของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

กรมวิชาการ (2545: 14-15) ได้กำหนดหลักการของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ไว้ดังนี้

1. เน้นการสร้าง ความพึงพอใจให้กับผู้บริโภคร
2. การบริหาร การศึกษาทั้งระบบของสถานศึกษา
3. การสร้างความมั่นใจที่ตั้งอยู่บนรากฐานของหลักวิชา
4. ข้อมูลย้อนกลับสำหรับใช้ในการวางแผนเพื่อการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง
5. คุณภาพของการออกแบบ
6. ความสำคัญของการสร้างความรู้ ทักษะ และความมั่นใจ
7. การประสานสัมพันธ์ภายใน
8. ภาวะความเป็นผู้นำและความเอาจริงเอาจัง

กรมสามัญศึกษา (ม.ป.ป.: 15) ได้กำหนดหลักการของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ไว้ดังนี้

1. การประเมินเป็นเรื่องของทุกคน
2. มุ่งเน้นการประเมินตนเอง
3. เป็นการประเมินเพื่อการปรับปรุงพัฒนา
4. เน้นการประเมินตามสภาพจริงจากการปฏิบัติงานปกติ ไม่เน้นแบบวัด

แบบประเมิน หรือเอกสารจำนวนมาก

สำนักการศึกษา (2543: 10) ได้กำหนดหลักการของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ไว้ดังนี้

1. การสร้างความมั่นใจ ความพึงพอใจในคุณภาพการศึกษาที่ได้มาตรฐานให้แก่ ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการศึกษาระหว่างผู้ให้และผู้รับบริการ คือระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง ชุมชน บุคลากรในพื้นที่ และองค์กรต่างๆ
3. การดำเนินงานในโรงเรียน เน้นคุณภาพในการปฏิบัติงานทุกระดับทุกขั้นตอนที่เป็นระบบ มีมาตรฐาน และมีประสิทธิภาพ นำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดชัดเจน
4. การดำเนินงานสามารถติดตาม ตรวจสอบ ปรับปรุง ประเมินผลเป็นระบบอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
5. การจัดทำรายงานประจำปี เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545: 11) ได้กำหนดหลักการของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ไว้ดังนี้

1. พัฒนาคุณภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน
2. เป็นส่วนหนึ่งของงานปกติที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง
3. เป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง

กล่าวโดยสรุปได้ว่า หลักการของการประกันคุณภาพภายใน คือ แนวดำเนินการในการบริหารสถานศึกษาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพเป็นที่พึงพอใจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างต่อเนื่องและดำเนินการโดยบุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.6 ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

กรมวิชาการ (2545: 24-25) ได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ไว้ดังนี้

1. การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
2. การพัฒนามาตรฐานการศึกษา
3. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา
6. การประเมินคุณภาพการศึกษา
7. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี
8. การผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

กรมสามัญศึกษา (ม.ป.ป. : 11) ได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ไว้ดังนี้

1. การศึกษาและการเตรียมการ
2. การวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา
3. การนำแผนการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้
4. การตรวจสอบ และการทบทวนคุณภาพการศึกษา
5. การพัฒนาและการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
6. การเตรียมรับการประเมินจากองค์กรภายนอก

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543: 12) ได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ไว้ดังนี้

1. การจัดทำธรรมนูญโรงเรียน/แผนพัฒนาฯ
2. การจัดทำแผนปฏิบัติการ
3. การนำแผนไปใช้
4. การประเมินตนเอง
5. การสรุปผลการดำเนินการ
6. การรายงานชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545: 13) ได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการเตรียมการ
 1. เตรียมความพร้อมของบุคลากร
 2. แต่งตั้งกรรมการที่รับผิดชอบ
2. ขั้นตอนการดำเนินงาน
 1. วางแผนปฏิบัติงาน (Plan)
 2. ดำเนินการตามแผน (Do)

3. ตรวจสอบการประเมินผล (Check)
 4. นำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (Action)
3. **ขั้นการรายงาน**

จัดทำรายงานประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ ลำดับของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาซึ่งเริ่มตั้งแต่ การเตรียมความพร้อมของบุคลากร การแต่งตั้งคณะกรรมการ การวางแผน การดำเนินการตามแผน การตรวจสอบประเมินผล การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน และการจัดทำรายงานประเมินตนเอง/รายงานประจำปี

2.7 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาดังที่กล่าวมาแล้วนี้ จะเห็นได้ว่าการกำหนดขั้นตอนการดำเนินการที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน และเมื่อศึกษาในรายละเอียดของขั้นตอนแต่ละแนวคิดแล้ว พบว่า มีความแตกต่างกันในส่วนที่บางแนวคิดได้แยกขั้นตอนการดำเนินการออกเป็นประเด็นย่อยให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้น สำหรับงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้กรอบแนวคิดในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) มาเป็นแนวทางในการศึกษาความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนกรมสามัญศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา หลังการได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ทั้งนี้เนื่องจากเห็นว่า กรอบแนวคิดนี้มีการกำหนดขั้นตอนและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนพร้อมคำอธิบายและตัวอย่างโดยละเอียด และสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษาได้อิงมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นมาพัฒนาเป็นตัวบ่งชี้ เพื่อใช้ในการประเมินคุณภาพภายนอกขั้นพื้นฐาน และจากการสำรวจโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่าปัจจุบันโรงเรียนดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) เป็นส่วนใหญ่

สำหรับรายละเอียดของการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในแต่ละขั้นตอนนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) ได้อธิบายไว้ดังนี้

1. **ขั้นการเตรียมการ**

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545: 14-15) ให้คำอธิบายถึงขั้นการเตรียมการของการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ไว้ว่า

การพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอน ควรมีการเตรียมการในเรื่องต่างๆ โดยการเตรียมการที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ

1) การเตรียมความพร้อมของบุคลากร โดยสร้างความตระหนัก และพัฒนาความรู้ ทักษะ

2) การแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงาน เพื่อร่วมมือกับผู้บริหารสถานศึกษาในการประสาน กระตุ้น กำกับ ดูแลให้บุคลากรภายในสถานศึกษา และบุคลากรภายนอกที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมกันดำเนินการ

โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การเตรียมความพร้อมของบุคลากร

ปัญหาสำคัญในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ การที่บุคลากรในสถานศึกษายังเข้าใจยังไม่ชัดเจนว่าการประกันคุณภาพภายใน ก็คือการบริหารคุณภาพที่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงานตามปกติ และเป็นงานที่ต้องทำอยู่แล้ว จึงทำให้รู้สึกว่าเป็นงานเพิ่มภาระ นอกจากนี้ บุคลากรในสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่คุ้นกับการเน้นคุณภาพและวิธีการทำงานที่มีการตรวจสอบ บางครั้งจึงเกิดการต่อต้าน จำเป็นต้องสร้างความตระหนัก และพัฒนาความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากรเป็นอันดับแรก โดยอาจดำเนินการ ดังนี้

1.1 การสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในและการทำงานเป็นทีม

การประกันคุณภาพภายในเป็นเรื่องที่บุคลากรในสถานศึกษาทุกคนต้องร่วมกันทำเป็นทีม จึงจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องปลุกจิตสำนึกและสร้างความตระหนักให้บุคลากรทุกฝ่ายมองเห็นคุณค่า และมีความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน ถ้าบุคลากรยังมีความเข้าใจแตกต่างกันไปคนละทิศ คนละทาง และไม่ มีทัศนคติที่ดี การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาก็จะทำให้สำเร็จได้ยาก ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นที่จะต้องปรับความคิดของบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับเดียวกันก่อนโดยรูปแบบที่ควรใช้ ได้แก่

(1) สถานศึกษาที่มีบุคคลแกนนำ ซึ่งมีความพร้อมในด้านความรู้และความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ควรจัดประชุมเพื่อสร้างความตระหนักให้บุคลากรเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพภายใน โดยใช้วิทยากรของสถานศึกษาเอง เพื่อแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของครูที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และศักยภาพของสถานศึกษาที่สามารถพึ่งตนเองได้ อันเป็นปรัชญาของการประเมินแนวใหม่ ที่ต้องการให้บุคลากรภายในเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาตนเอง

(2) ในกรณีที่การมอบหมายให้บุคลากรที่เป็นแกนนำ มีบทบาทในการชี้แจงทำความเข้าใจกับเพื่อนร่วมงานด้วยตนเอง ไม่ประสบความสำเร็จ ก็จำเป็นต้องจัดหาวิทยากรมืออาชีพที่มีคุณภาพหรือฝีมือ มาช่วยโน้มน้าวความคิดของผู้เกี่ยวข้องให้พร้อมจะดำเนินการประกันคุณภาพด้วยใจ ดังกรณีตัวอย่างของสถานศึกษานำร่อง ซึ่งพบว่าการใช้ยุทธวิธีปลุกจิตสำนึกด้วยการเชิญวิทยากรมืออาชีพมาพูดให้บุคลากรทุกคนรับทราบพร้อมกันได้ทำให้บุคลากรในสถานศึกษาที่แต่เดิมไม่ค่อยมีความก้าวหน้าในการดำเนินงานเกิดการตื่นตัวและลุกขึ้นมาเริ่มงานทันที

(3) การชี้แจงทำความเข้าใจ ไม่ว่าจะดำเนินการโดยบุคลากรภายในหรือวิทยากรมืออาชีพจากภายนอก ควรให้บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมรับทราบพร้อมกัน ไม่ควรชี้แจงเฉพาะแกนนำหรือคณะทำงานเฉพาะกลุ่ม เพื่อให้ทุกคนมีโอกาสได้ทราบความจำเป็นของการประกันคุณภาพภายในอย่างทั่วถึงกัน และร่วมมือ ร่วมใจในการดำเนินการต่อไป

1.2 การพัฒนาความรู้และทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน

บุคลากรส่วนใหญ่ยังเข้าใจวิธีการประกันคุณภาพภายในค่อนข้างน้อยและไม่รู้ว่าจะดำเนินการอย่างไรในแต่ละขั้นตอน รวมทั้งยังขาดทักษะในการประเมินตนเองจึงควรฝึกอบรมให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจและสามารถดำเนินการประกันคุณภาพได้โดยรูปแบบที่ควรใช้ คือ

- (1) การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยให้ทุกคนได้เข้าร่วมประชุม หากสามารถหาบุคลากรที่มีความสามารถจะเป็นแกนนำได้ก็ควรมอบหมายให้แกนนำเป็นผู้รับผิดชอบจัดการในเรื่องนี้
- (2) ในการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการนั้น ควรแบ่งเป็นช่วง ๆ ตามกิจกรรมที่จะดำเนินการในแต่ละช่วง ดังนี้
 - ช่วงแรก** เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับภาพรวมของระบบการประกันคุณภาพภายใน กระบวนการบริหารงานคุณภาพ แล้วเริ่มเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการในแต่ละปี ต่อจากนั้นก็ให้ร่วมกันปฏิบัติจริงในการวางแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการ
 - ช่วงที่สอง** เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการกำหนดกรอบและวางแผนการประเมิน การสร้างเครื่องมือการประเมิน ต่อจากนั้นก็ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามกรอบและแผนการประเมิน

ช่วงที่สาม เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอผลการประเมิน และการเขียนรายงานผลการประเมินตนเอง (Self Study Report) โดยจัดประชุมปฏิบัติการหลังจากที่บุคลากรมีการปฏิบัติงาน และมีการประเมินตนเองตามแผนไปแล้วระยะหนึ่ง

2) การแต่งตั้งคณะกรรมการ

ถึงแม้ว่าการประกันคุณภาพภายในจะเป็นภารกิจของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา แต่ในการดำเนินงานจำเป็นจะต้องมีผู้รับผิดชอบในการประสาน กำกับ ดูแลช่วยเหลือ สนับสนุนให้ทุกฝ่ายทำงานร่วมกัน และเชื่อมโยงกันเป็นทีม โดยผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบที่สำคัญ ที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งควรดำเนินการร่วมกับบุคลากรหลักที่ได้รับมอบหมาย ในรูปของคณะกรรมการหรือคณะทำงาน

คณะกรรมการหรือคณะทำงานดังกล่าว อาจไม่จำเป็นต้องตั้งขึ้นมาใหม่ ถ้าสถานศึกษามีกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ อยู่แล้ว ก็ให้กรรมการเหล่านี้รับผิดชอบเป็นกรรมการการประกันคุณภาพในด้านต่าง ๆ ได้เลย แล้วให้ผู้ที่เกี่ยวข้องจากทุกฝ่ายหรือทุกระดับที่ปฏิบัติงานตามปกติเข้ามาร่วม เพราะการประกันคุณภาพภายในมีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงการทำงานปัจจุบันให้ดีขึ้น ผู้ดำเนินการจึงต้องเป็นผู้ที่คุ้นเคยกับงานที่ตนเองทำ ไม่ใช่มอบหมายให้คนที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานนั้น ๆ มาดำเนินการ

ในกรณีที่สถานศึกษายังไม่มีกรรมการใด ๆ เลย ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ โดยมอบหมายให้บุคลากรเข้าร่วมเป็นกรรมการเพื่อช่วยกันจัดทำแผน ดำเนินการพัฒนา และประเมินคุณภาพ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานที่รับผิดชอบตามภารกิจของตน

การตั้งคณะกรรมการ ควรพิจารณาตามแผนภูมิโครงสร้างการบริหาร ฝ่ายที่รับผิดชอบงานใด ควรอยู่ในคณะกรรมการที่รับผิดชอบการพัฒนาและการประเมินคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับงานนั้น เช่น ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ อาจารย์ประจำชั้น และอาจารย์ประจำวิชา ควรเป็นกรรมการที่รับผิดชอบการประกันคุณภาพด้านการเรียนการสอนด้านครูและนักเรียน ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริหารและอาจารย์ฝ่ายบริหาร ควรเป็นกรรมการที่รับผิดชอบการประกันคุณภาพเกี่ยวกับกระบวนการบริหาร และเกี่ยวกับผู้ที่ทำงานด้านการบริหารจัดการ เป็นต้น และมีคณะกรรมการกลาง ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนของกรรมการคณะต่าง ๆ เพื่อประสานและรับผิดชอบในภาพรวมทั้งหมด

การมีคณะกรรมการตามโครงสร้างการบริหาร และให้บุคลากรรับผิดชอบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานในภารกิจของตนเอง จะทำให้ระบบการประกันคุณภาพภายในหล่อหลอมเข้ากับการทำงานตามภารกิจของบุคลากร ซึ่งจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและมีความเชื่อมโยงกันในการพัฒนาคุณภาพด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลากร ด้านกระบวนการและด้าน ผู้เรียน อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาครบด้านครบทุกด้าน

จากคำอธิบายดังกล่าว สรุปได้ว่า ขั้นตอนการเตรียมการ ในการดำเนินการ ด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่ใช้เป็นกรอบของการวิจัยนี้ ครอบคลุมในเรื่อง

1. การเตรียมความพร้อมของบุคลากร ซึ่งประกอบด้วย
 - 1.1 การสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการประกันคุณภาพภายใน และการทำงานเป็นทีม
 - 1.2 การพัฒนาความรู้และทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน
2. การแต่งตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบ

2. ขั้นตอนการดำเนินการ

ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบประเมินผล และการพัฒนาปรับปรุง ซึ่งทุกฝ่ายจะต้องดำเนินการร่วมกันในทุก ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดแต่ละขั้นตอน ดังนี้

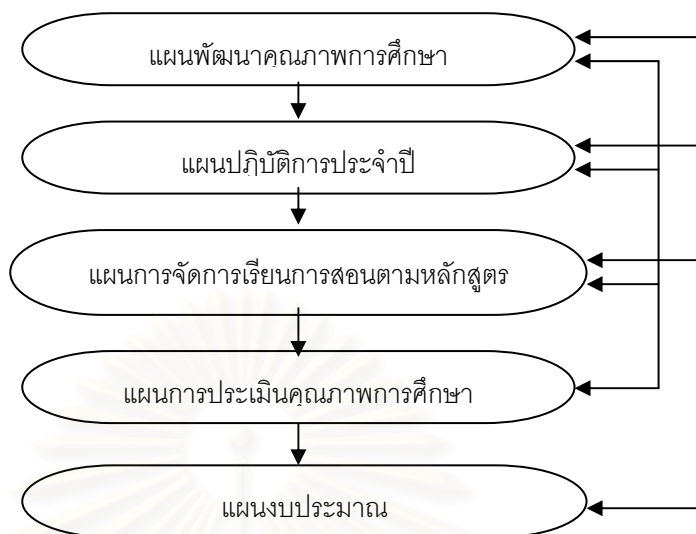
1) การวางแผน (plan)

การวางแผนเป็นการคิดเตรียมการไว้ล่วงหน้าเพื่อจะทำงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ในการวางแผนจะต้องมีการกำหนดเป้าหมาย แนวทางการดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบงาน ระยะเวลา และทรัพยากรที่จะต้องใช่ เพื่อทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการ

สำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น จะต้องมีการจัดทำ ธรรมนูญสถานศึกษา หรือแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งเป็นข้อตกลง ร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับผู้ที่เกี่ยวข้องได้แก่ ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชนและหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อใช้เป็นแผนแม่บทสำหรับกำหนดทิศทางในการพัฒนา สถานศึกษาไปสู่เป้าหมายภายในระยะเวลาที่กำหนด เช่น 3-5 ปี รายละเอียดในการจัดทำ ธรรมนูญสถานศึกษา ควรศึกษาเพิ่มเติมจากเอกสารการประกันคุณภาพการศึกษาของ หน่วยงานต้นสังกัด ต่าง ๆ เช่น เอกสารเรื่องธรรมนูญสถานศึกษาของกรมวิชาการ (2542) และเอกสารชุด การประกันคุณภาพการศึกษา เล่มที่ 5 เรื่องการตรวจสอบคุณภาพและ ปรับปรุงโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541) เป็นต้น

เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาควรมีการจัดทำแผนต่าง ๆ คือ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี แผนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและสอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา แผนการประเมินคุณภาพการศึกษา แผนงบประมาณ ทั้งรายรับและรายจ่ายของสถานศึกษา ซึ่งแผนต่าง ๆ มีความเชื่อมโยงกันดังที่แสดงไว้ในแผนภูมิที่ 2.1

แผนภูมิที่ 2.1 ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของแผนต่าง ๆ ที่สถานศึกษาควรจัดทำ



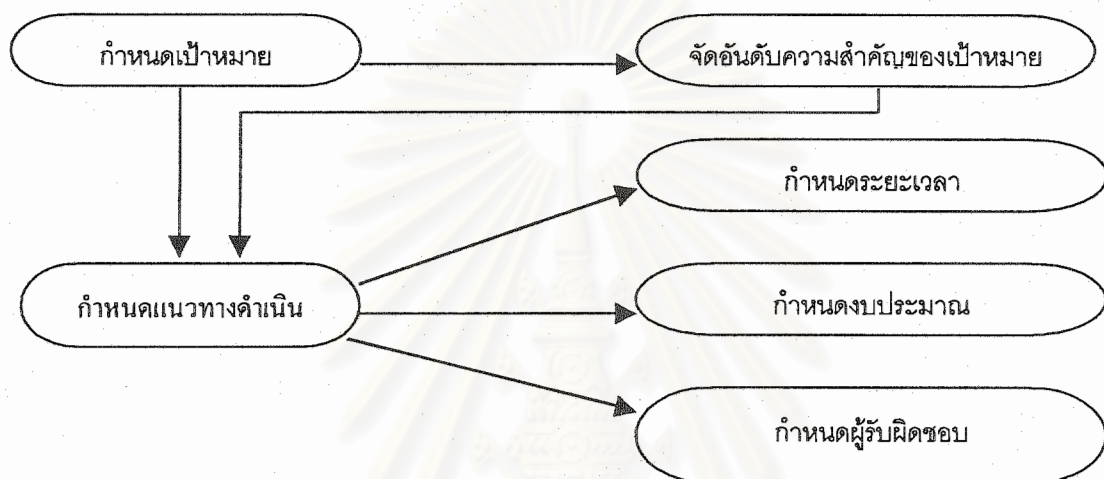
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 18

แผนต่าง ๆ ดังกล่าว แม้จะมีหลายแผน แต่ที่จริงแล้วเป็นแผนใหญ่แผนเดียวเท่านั้น เพราะแผนต่าง ๆ มีความเชื่อมโยงต่อเนื่องกันโดยตลอด กล่าวคือ **แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา** เป็นแผนระยะยาวที่ครอบคลุมเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษานั้น ๆ จากแผนระยะยาวดังกล่าวนำมากำหนดเป็นแผนปฏิบัติการประจำปี ซึ่งเป็นแผนระยะสั้น ว่าภายใน 1 ปี สถานศึกษามีเป้าหมายจะดำเนินการเรื่องใดและโดยวิธีใด แล้วจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและให้สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษาตามที่กำหนดไว้

ในการจัดทำแผนต่าง ๆ นั้น **ควรวางแผนการประเมินผล** ไปพร้อมกันด้วยเพื่อใช้กำกับตรวจสอบการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามแผนเพียงใด โดยมีการตั้งเป้าหมายว่าจะประเมินเรื่องใด ใช้วิธีการ รูปแบบอย่างไรในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล แผนการประเมินผลที่ดีควรสอดคล้องเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานตามปกติในชีวิตประจำวันของผู้บริหารครูและนักเรียน นอกจากนี้ ควรต้องคิดงบประมาณที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของแผน จัดทำเป็นแผนงบประมาณ ทั้งรายรับ และรายจ่ายของสถานศึกษา

ขั้นตอนการวางแผน ในการวางแผนใด ๆ ก็ตามจะมีขั้นตอนการวางแผนที่สำคัญ คือการกำหนดเป้าหมาย การจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมาย การกำหนดแนวทางการดำเนินงาน การกำหนดระยะเวลาดำเนินการ การกำหนดผู้รับผิดชอบหรือผู้ดำเนินการ และการกำหนดงบประมาณที่จะใช้ ดังที่แสดงไว้ในแผนภูมิที่ 2.2 และจะได้กล่าวถึงโดยละเอียดต่อไป

แผนภูมิที่ 2.2 ขั้นตอนการวางแผน



ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 19

1.1 การกำหนดเป้าหมาย

การวางแผนควรจะเริ่มจากการกำหนดเป้าหมาย ที่แสดงถึงคุณลักษณะหรือคุณภาพที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา ซึ่งควรระบุให้ชัดเจนในธรรมนูญสถานศึกษาและใช้เป็นหลักหรือทิศทางในการดำเนินงานของสถานศึกษา หลังจากนั้นก็จัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการ ให้เป็นไปตามเป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษา ซึ่งควรครอบคลุมคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของผู้เรียนที่พึงประสงค์ การบริหารจัดการหลักสูตร และการเรียนการสอน ทรัพยากร สภาพแวดล้อม การประเมินผล การกำกับตรวจสอบ และการรายงาน

การกำหนดเป้าหมาย อาจทำได้โดยมีวิธีการ ดังนี้

(1) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลก่อนการวางแผน ข้อมูลต่างๆ ที่ควร

ศึกษาวิเคราะห์ คือ

เป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษาหลักที่เป็นความต้องการ ส่วนรวมของสังคมและประเทศชาติ ได้แก่ ความมุ่งหมาย หลักการและแนวทางการจัดการศึกษาของไทย ตามที่กำหนดใน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ หลักสูตร มาตรฐานการศึกษา ของต้นสังกัด และมาตรฐานการศึกษาเพื่อประเมินคุณภาพภายนอกที่ได้รับความเห็นชอบจาก คณะรัฐมนตรีแล้ว เป้าหมายหรือมาตรฐานที่เป็นความต้องการของส่วนรวมดังกล่าวเป็น เป้าหมายที่ควรเกิดขึ้นสถานศึกษาทุกแห่ง เช่น การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ การเสริมสร้างจริยธรรม คุณธรรมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน การพัฒนาผู้เรียนให้มี ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรียนรู้ด้วยตนเอง มีทักษะในการทำงาน และมีความรู้ตามที่ กำหนดไว้ในหลักสูตร เป็นต้น

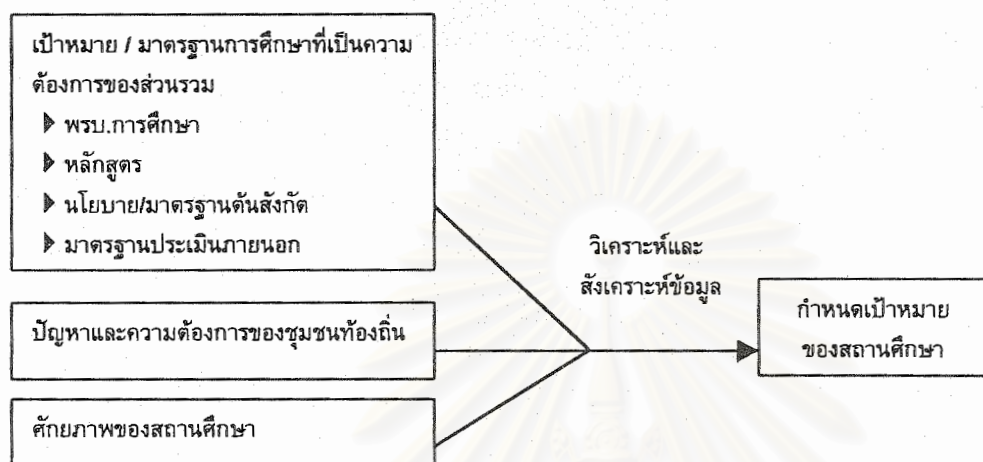
สภาพเศรษฐกิจ-สังคมของท้องถิ่นและชุมชน ทั้งในด้าน สภาพทั่วไป ปัญหาความต้องการและแนวโน้มการพัฒนา ซึ่งจะเป็นเป้าหมายหรือมาตรฐาน เฉพาะสำหรับสถานศึกษาแต่ละแห่งที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน เช่น สถานศึกษาที่อยู่ใน ชุมชนชาวจีน ธุรกิจการค้า อาจจะกำหนดเป้าหมายหรือมาตรฐานเฉพาะเกี่ยวกับความรู้ ทางภาษาจีน และทักษะทางธุรกิจ สถานศึกษาที่อยู่ในชุมชนเกษตรกรรม ก็อาจกำหนด เป้าหมายหรือมาตรฐานเฉพาะเกี่ยวกับความรู้และทักษะทางการเกษตร และสหกรณ์ การเกษตร เป็นต้น

ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาที่แสดงภาพของสถาน ศึกษาตามความเป็นจริง ได้แก่ สถิติข้อมูลพื้นฐานที่แสดงสภาพทั่วไป ศักยภาพ หรือความ สามารถในด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา เป็นการสำรวจหรือประเมินตนเองเบื้องต้น เพื่อให้ ทราบจุดเด่นและจุดที่ต้องปรับปรุงของสถานศึกษาของตน เพื่อหาแนวทางปรับปรุง โดย กำหนดเป็นเป้าหมายเพื่อพัฒนาต่อไป

(2) วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดเป้าหมายของ สถานศึกษา การวิเคราะห์เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของข้อมูลต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น และ การสังเคราะห์เพื่อประสานความต้องการของฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งความต้องการส่วนรวม ส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษา (ดูแผนภูมิที่ 4) จะช่วยให้สถานศึกษามีความเข้าใจ สามารถ วางแผน และทำงานได้ง่ายขึ้น เพราะหากสามารถกำหนดเป้าหมายหลักที่เป็นความต้องการ ร่วมกันของฝ่ายต่าง ๆ ได้แล้ว ก็จะสามารถนำผลที่ได้จากการดำเนินการตามเป้าหมายนั้นไป ใช้ในการรายงานหรือตอบสนองความต้องการของหน่วยงานหรือฝ่ายต่าง ๆ ได้พร้อมกัน เช่น การกำหนด เป้าหมายคุณลักษณะของผู้เรียนให้รู้จักคิดวิเคราะห์ก็จะสอดคล้องและตอบสนอง ความต้องการของ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ หลักสูตร มาตรฐานของต้นสังกัด ความต้องการ ของชุมชน และพร้อมที่จะรับการประเมินภายนอกได้ด้วย เป็นต้น

ในส่วนที่มีความแตกต่างกัน แต่สถานศึกษาและชุมชน เห็นว่าเป็นเรื่องที่สำคัญหรือเป็นเรื่องที่ต้องการ ก็อาจเพิ่มเป็นเป้าหมายที่ต้องการมุ่งเน้นเป็นพิเศษเฉพาะของสถานศึกษานั้นได้

แผนภูมิที่ 2.3 กำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา



ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 22

1.2 การจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมาย

การจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมายจะช่วยให้การวางแผนมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะสถานศึกษาจะได้ทราบว่าเป้าหมายต่างๆ ที่ต้องการนั้น เป้าหมายสำคัญมากน้อยกว่ากันเพียงใดเพื่อกำหนดกิจกรรม บุคลากร ทรัพยากร และช่วงระยะเวลาที่จะดำเนินการในการพัฒนาเป้าหมายนั้นๆ ให้เหมาะสม สถานศึกษาบางแห่งที่ไม่ได้ตั้งเป้าหมายเพิ่มเติม นอกเหนือจากเป้าหมายหรือมาตรฐานของต้นสังกัดและมาตรฐานประเมินภายนอก ซึ่งเป็นมาตรฐานหลักที่ต้องทำอยู่แล้ว อาจไม่เห็นความจำเป็นของการจัดอันดับความสำคัญ ก็อาจจะข้ามขั้นตอนนี้ไปก็ได้ แต่สำหรับสถานศึกษาที่มีความต้องการเฉพาะของชุมชนท้องถิ่น และของสถานศึกษาเพิ่มขึ้นหลายเป้าหมาย หรือสถานศึกษาบางแห่งที่มีบุคลากรและทรัพยากรจำกัด อาจใช้การจัดอันดับความสำคัญเป็นเทคนิคที่ช่วยตัดสินใจให้การทำงานมีประสิทธิภาพ โดยอาจมุ่งดำเนินการบางเป้าหมายหลักก่อน แต่เป็นพื้นฐานที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาเป้าหมายอื่นตามมาพร้อมกันไปด้วย เป็นต้น

การจัดอันดับความสำคัญอาจทำได้โดยตั้งประเด็นเพื่อพิจารณา เช่น พิจารณาจากความต้องการของส่วนรวมระดับประเทศ ความจำเป็นเร่งด่วน ความต้องการของท้องถิ่นและสถานศึกษา และศักยภาพของสถานศึกษาในการพัฒนาเป้าหมายนั้น แล้วให้ค่าน้ำหนักหรือความสำคัญเป็นคะแนน ประเด็นเพื่อพิจารณาและการให้ค่าน้ำหนักหรือ

ความสำคัญเป็นคะแนนนั้น อาจปรับเปลี่ยนเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ตามความเหมาะสม เพื่อให้สามารถจัดอันดับความสำคัญได้ชัดเจน และตรงตามความเป็นจริงให้มากที่สุด

เมื่อคณะกรรมการหรือคณะทำงานร่วมกันพิจารณาให้คะแนนในแต่ละประเด็น แล้วรวมคะแนน คะแนนที่ได้จะช่วยในการจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมายให้ชัดเจนขึ้น แต่อาจจะนำเหตุผลอื่นมาพิจารณาประกอบในการจัดอันดับด้วย เช่น เป้าหมายที่ได้คะแนนรวมสูงเพราะเป็นความต้องการส่วนรวมของประเทศและเป็นเรื่องเร่งด่วน แต่เมื่อพิจารณาศักยภาพของสถานศึกษาตามเป้าหมายหรือมาตรฐานนั้น พบว่ามีมาตรฐานในเรื่องดังกล่าวที่อยู่แล้ว เพียงแค่รักษาไว้อย่าให้ตกต่ำกว่าเดิม ก็อาจปรับอันดับความสำคัญโดยนำเป้าหมายอื่นที่ได้คะแนนใกล้เคียงกัน แต่เป็นเป้าหมายที่มีจุดด้อยต้องพัฒนามากมาเป็นเป้าหมายที่มีอันดับความสำคัญมากกว่าได้

1.3 กำหนดแนวทางการดำเนินงานหรือวิธีปฏิบัติงาน

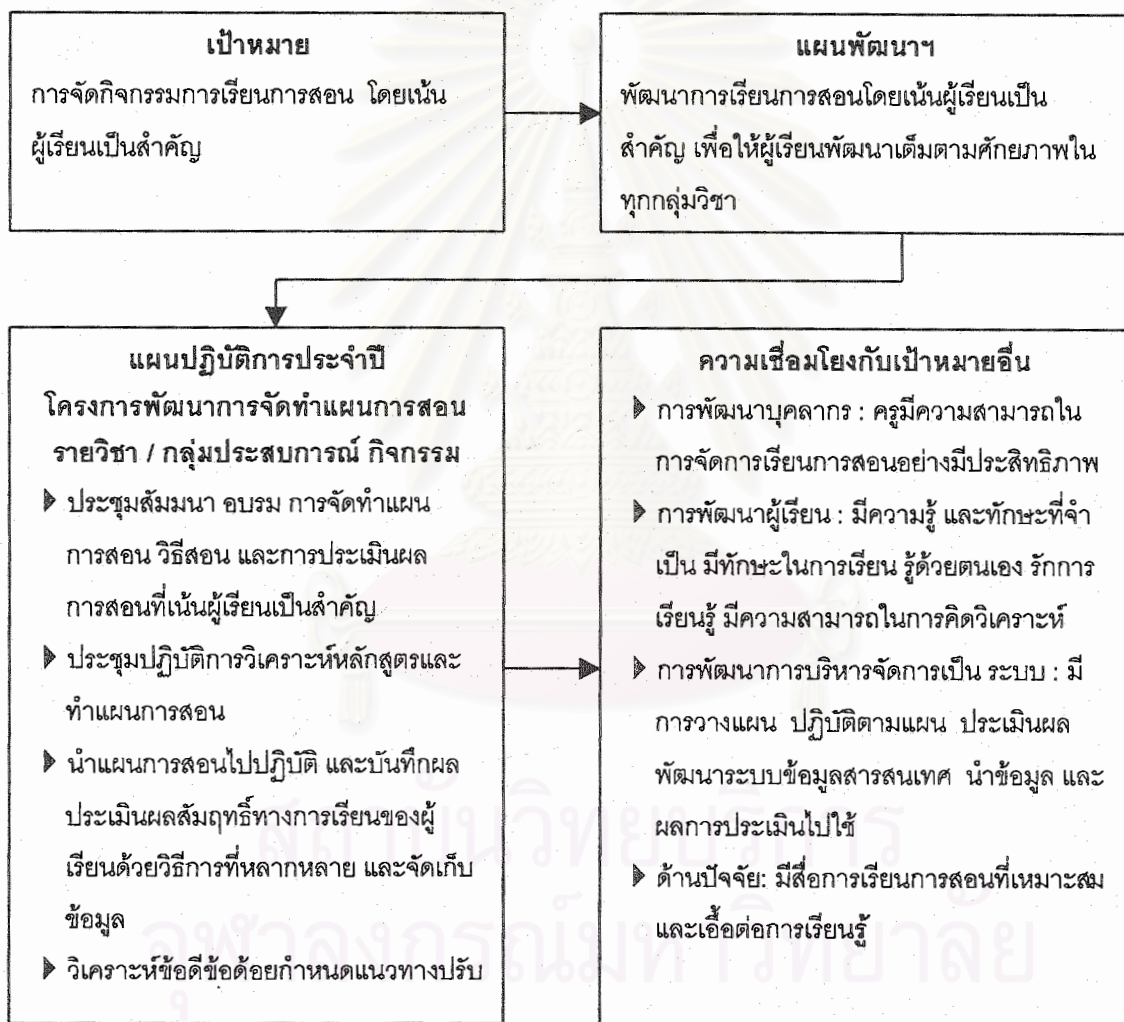
การกำหนดแนวทางหรือวิธีการปฏิบัติงาน คือการนำเป้าหมายที่มีลักษณะเป็นความคิดเชิงนามธรรม มาทำให้เป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติ โดยคิดโครงการหรือกิจกรรมที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ รวมทั้งกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จหรือตัวบ่งชี้ให้มีความชัดเจนด้วย

การคิดโครงการหรือกิจกรรมนั้น ไม่จำเป็นต้องคิดโครงการให้ได้จำนวนมาก หรือไม่จำเป็นว่าทุกเป้าหมายจะต้องมีโครงการเฉพาะของเป้าหมายนั้น ในทางปฏิบัติจริง หากสามารถคิดโครงการที่ทำให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้สำเร็จ และเป้าหมายนั้นเอื้อต่อการพัฒนาเป้าหมายอื่นต่อไปได้ ก็อาจขยายโครงการนั้น โดยจัดกิจกรรมในโครงการนั้นเพิ่ม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอื่น ๆ ต่อไปได้ด้วย เป็นการทำงานแบบบูรณาการซึ่งจะเป็นการคิด โครงการที่ดีและมีประโยชน์เชื่อมโยงกัน อีกทั้งไม่เป็นการสร้างงานให้บุคลากรมากเกินไป โดยเฉพาะบุคลากรในสถานศึกษาขนาดเล็ก และยังทำให้สามารถระดมคนและทรัพยากร เพื่อมุ่งดำเนินการในเรื่องสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างเต็มที่ ดีกว่ากระจายคนและทรัพยากรไปทำโครงการเล็ก ๆ น้อย ๆ มากมาย

ตัวอย่างแนวการคิดโครงการ เช่น เมื่อจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมายต่าง ๆ แล้วพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นเป้าหมายที่สำคัญอันดับแรก เพราะเป็นเป้าหมายที่ตรงกับความต้องการของส่วนรวมในระดับประเทศคือ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ หลักสูตร มาตรฐานของต้นสังกัด มาตรฐานการประเมินคุณภายนอก และตรงกับความต้องการและความจำเป็นของสถานศึกษา แต่จากการวิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ปรากฏว่าครูยังขาดความรู้ความสามารถและทักษะในเรื่องการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนโดยตรงได้ต่อไป สถานศึกษาก็นำเป้าหมายดังกล่าวมา

ระบุไว้เป็นเป้าหมายหนึ่งในธรรมนูญสถานศึกษาหรือแผนพัฒนา ฯ ให้ชัดเจน โดยมุ่งเน้น การพัฒนาการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ในทุกหมวดวิชา/กลุ่มประสบการณ์ หลังจากนั้น ก็นำแผนพัฒนา ฯ ซึ่งยังคงเป็นเป้าหมาย เชิงนามธรรม มาทำให้เป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติ โดยคิดออกมาเป็นโครงการ หรือกิจกรรมที่ จะดำเนินงานในระยะ 1 ปี จัดทำเป็นโครงการหนึ่งในแผนปฏิบัติการประจำปี ดังที่นำเสนอใน แผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 2.4 ตัวอย่างแนวความคิดโครงการหรือกิจกรรมเพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติให้ บรรลุเป้าหมายที่ต้องการและเชื่อมโยงหรือหลอมรวมกับเป้าหมายอื่น



ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 25

จากแผนภูมิ แสดงให้เห็นแนวคิดโครงการ ดังนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายคือ การพัฒนาการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะต้องพัฒนาปัจจัยที่สำคัญคือ ครูให้มีความรู้ ความสามารถ และมีความกระตือรือร้น ที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างจริงจัง ซึ่งการที่ครูจะมีคุณสมบัติดังกล่าวได้นั้น ครูจะต้องมี

ความเข้าใจ และมีความรับผิดชอบบริหารงานในส่วนที่เป็นภาระหน้าที่ของตนอย่างสมบูรณ์ จะต้องมีการจัดทำแผนการสอน ซึ่งจะช่วยให้ครูเกิดความเข้าใจการทำงานทั้งระบบ เพราะต้องคิดวิเคราะห์เพื่อวางแผนเอง ต้องคิดกิจกรรมและหาวิธีจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำงานตามที่ตนเป็นผู้กำหนด บันทึก ประเมินผล และนำผลไปปรับปรุงเพื่อวางแผนใหม่ในระยะต่อไป

การที่ครูจะจัดทำแผนการสอน และดำเนินการต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นได้ อาจจะต้องจัดประชุม/ฝึกรวมเพื่อให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจเป็นพื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวก่อนในช่วงแรก และกำหนดระยะเวลาสำหรับการดำเนินการในกิจกรรมขั้นต่อไป ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ ควรนำมากำหนดไว้เป็นแผนปฏิบัติการประจำปี ดังที่นำเสนอเป็นตัวอย่างในตารางที่ 2.1

ทั้งนี้ ครูทุกคนจะต้องทำแผนการสอนให้บรรลุผลตามที่ต้องการ โดยครูต้องคิดกิจกรรม หาวิธีจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ และเน้นการประเมินผลผู้เรียนตามสภาพที่เป็นจริงด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ครูรู้ข้อดี ข้อด้อย ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน เพราะการรู้จักผู้เรียนนั้นเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดทำแผนการสอนจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อทั้งครูและผู้เรียนสำหรับครู การจัดทำแผนการสอนและการปฏิบัติตามขั้นตอนจนถึงการประเมินผลนั้น จะเหมือนการทำวิจัยในห้องเรียนที่ครูทุกคนสามารถเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลได้ โดยไม่จำเป็นต้องใช้สถิติที่ยุ่งยากซับซ้อนมากนัก ซึ่งนอกจากจะช่วยปรับปรุงการสอนที่เป็นงานในหน้าที่ความรับผิดชอบของครูโดยตรงแล้ว ยังอาจนำไปใช้เป็นผลงานทางวิชาการโอกาสต่อไป และเมื่อมีความชำนาญแล้ว จะทำให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานในชีวิตประจำวัน ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น และจะส่งผลถึงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ด้วย

หลักการดังกล่าวเป็นแนวคิดเบื้องต้น เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงของการคิดจัดทำแผนที่มีความเชื่อมโยงกันตั้งแต่แผนพัฒนาระยะยาวถึงแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ตลอดจนจนถึงการวางแผนการทำงานในชีวิตประจำวันของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา เพื่อให้สามารถคิดโครงการที่เป็นประโยชน์ ส่งผลถึงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและปฏิบัติได้จริงโดยไม่ยุ่งยากนัก เมื่อเข้าใจหลักการและวิธีคิดอย่างชัดเจนแล้ว ก็จะสามารถนำไปขยายผลเขียนรายละเอียดเพิ่มเติมตามความต้องการของระเบียบปฏิบัติ และแบบฟอร์มต่าง ๆ ของต้นสังกัดต่อไป

ตารางที่ 2.1 ตัวอย่างแผนปฏิบัติการประจำปีของโครงการจัดทำแผนการสอน

กิจกรรม	พ.ศ.2543										พ.ศ.2544	
	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.
▶ กำหนดเป้าหมาย	→											
▶ จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี	→											
▶ ฝึกอบรมครู		→										
▶ ประชุมปฏิบัติการ วิเคราะห์หลักสูตร และทำแผนการสอน		→										
▶ จัดกิจกรรมการสอนตามแผนการสอนและบันทึกผล				→								
▶ ประเมินผลและจัดเก็บข้อมูล				→								
▶ วิเคราะห์ข้อดี - ข้อด้อย											→	
▶ ปรับปรุงและพัฒนา									→			

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 27

1.4 การกำหนดระยะเวลา

ในการทำแผนควรมีการกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมสำหรับการดำเนินงานของโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ในแผนด้วย การกำหนดระยะเวลาจะช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพ เพราะผู้ปฏิบัติจะได้รับทราบว่าจะต้องดำเนินการให้เสร็จเมื่อไรต้องเร่งดำเนินการก่อน หรืออาจจะรอดได้ และยังเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร หรือผู้ที่มีหน้าที่กำกับดูแลจะได้ติดตามงานได้ว่า มีความก้าวหน้าตามแผนเพียงใด ดังตัวอย่างการกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานโครงการหรือกิจกรรมในแผน ที่ได้นำเสนอไปแล้วในตารางที่ 21

1.5 การกำหนดงบประมาณ

ควรคิดงบประมาณที่จะต้องใช้ในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ รวมทั้งค่าตอบแทน และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนอย่างรอบคอบและให้เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุด โดยคำนึงถึงความพอเพียงและความเหมาะสมระหว่างรายรับ-รายจ่าย เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้บรรลุตามเป้าหมาย โดยมีการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า

1.6 การกำหนดผู้รับผิดชอบ

การกำหนดผู้รับผิดชอบที่เหมาะสมในการดำเนินการแต่ละขั้นตอน หรือในกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้แผนดังกล่าวสามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรกำหนดไว้ในแผนให้ชัดเจนว่าเรื่องใดจะเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของใครบ้าง

จากคำอธิบายดังกล่าว สรุปได้ว่า การวางแผนปฏิบัติงาน (Plan) ครอบคลุมในเรื่อง

1. การกำหนดเป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษา
2. จัดลำดับความสำคัญของเป้าหมาย
3. กำหนดแนวทางการดำเนินงานหรือวิธีปฏิบัติงาน
4. การกำหนดระยะเวลาดำเนินงาน
5. การกำหนดงบประมาณ
6. การกำหนดผู้รับผิดชอบ

2) การปฏิบัติตามแผน (Do)

เมื่อสถานศึกษาได้วางแผนการปฏิบัติงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว บุคลากรก็ร่วมกันดำเนินการตามแผนที่จัดทำไว้ โดยในระหว่างการดำเนินงานต้องมีการเรียนรู้เพิ่มเติมตลอดเวลา และควรมุ่งเน้นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะ

2.1 ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนทำงานอย่างมีความสุข

2.2 จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 กำกับติดตาม (Monitoring) ทั้งระบบรายบุคคล รายกลุ่ม รายหมวดฝ่าย เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้มีการดำเนินงานตามแผน

2.4 ให้การนิเทศ

ในระหว่างการปฏิบัติงาน ผู้บริหารต้องกำกับและติดตามว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือแผนที่กำหนดไว้ หรือมีปัญหาหรือไม่ หากไม่เป็นไปตามแผนหรือมีปัญหาจะได้ให้การนิเทศเพื่อปรับปรุงแก้ไข การกำกับและติดตามการปฏิบัติงานมีหลายวิธี ซึ่งจะขอยกมาเป็นเพียงตัวอย่างเท่านั้นคือ ผู้บริหารอาจติดตามด้วยการสอบถามเป็นรายบุคคล จัดประชุมกลุ่ม/หมวด/ฝ่าย หรือในแต่ละบุคคล/กลุ่ม/หมวด/ฝ่ายรายงานความก้าวหน้าของการทำงานเป็นรายสัปดาห์หรือรายเดือน โดยอาจรายงานปากเปล่า หรือจัดทำรายงานเสนอเพื่อให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคล/กลุ่ม/หมวด/ฝ่าย และในแต่ละเดือนอาจมีการพิจารณาว่าบุคคล/กลุ่ม/หมวด/ฝ่ายใดมีผลการดำเนินงานดีเยี่ยมเป็นไปตามเป้าหมายหรือแผนที่กำหนด ซึ่งอาจมีการให้รางวัลเล็ก ๆ น้อย ๆ เป็นการให้กำลังใจ

ผู้บริหารควรให้การนิเทศเพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในเรื่องการจัดการเรียนการสอน การประเมินตนเอง และทักษะในด้านต่าง ๆ โดยผู้บริหารอาจให้การนิเทศเอง หรือเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญแต่ละด้านมาให้การนิเทศ หรือส่งบุคลากรไปฝึกอบรม

จากคำอธิบายดังกล่าว สรุปได้ว่า การปฏิบัติตามแผน (Do) ครอบคลุมในเรื่อง

1. ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนทำงานอย่างมีความสุข
2. จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
3. กำกับ ติดตาม (Monitoring) ทั้งระบบรายบุคคล รายกลุ่ม รายหมวด/ฝ่าย เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้มีการดำเนินงานตามแผน
4. ให้การนิเทศ

3) การตรวจสอบประเมินผล (Check)

การประเมินผลเป็นกลไกสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ ที่จะสะท้อนให้เห็นการดำเนินงานที่ผ่านมาว่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด ต้องปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใดบ้าง ผู้บริหารและครูที่เข้าใจระบบการประกันคุณภาพอย่างถูกต้อง จะตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินผล ไม่กลัวการประเมินผล โดยเฉพาะ

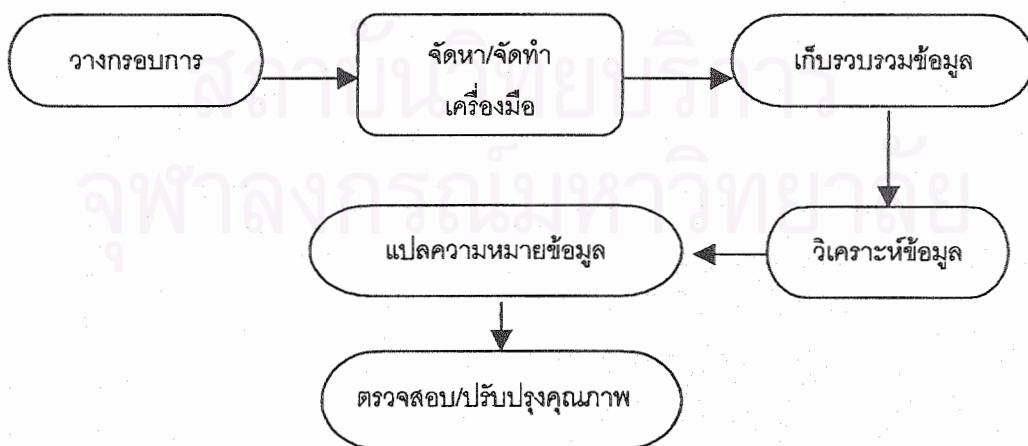
การประเมินตนเอง ซึ่งเป็นการประเมินที่มุ่งเพื่อการพัฒนาไม่ใช่การตัดสินถูก-ผิด ไม่ใช่การประเมินเพื่อประเมิน และไม่ใช้เรื่องที่ทำยาก ไม่ต้องคิดเครื่องมือหรือแบบประเมินมากมาย แต่เป็นการประเมินในงานที่ทำอยู่เป็นประจำเครื่องมือที่ใช้อาจเป็นสิ่งที่มืออยู่แล้วไม่ต้องสร้างขึ้นใหม่ เช่น สถิติที่เป็นข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของฝ่ายบริหาร ผลงาน หรือการบ้าน ตลอดจนการทดสอบย่อยของผู้เรียนในชั้นเรียนซึ่งเป็นข้อมูลที่มีอยู่แล้วเพียงแต่จัดเก็บให้เป็นระบบมากขึ้นเท่านั้น

ในระหว่างที่สถานศึกษาดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ ควรมีการตรวจสอบประเมินผลเป็นระยะ ๆ เพื่อพิจารณาว่า การดำเนินการเป็นไปในทิศทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายหรือมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ที่กำหนดในแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการหรือไม่เพียงใด มีจุดอ่อน จุดแข็งประการใด มีส่วนใดที่จะต้องปรับปรุงเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่กำหนดมากที่สุด และเมื่อสิ้นภาคเรียนหรือสิ้นปีการศึกษาก็จะต้องมีการประเมินสรุปรวม เพื่อนำผลมาพิจารณาแก้ไขปรับปรุงการดำเนินการในระยะต่อไป

รายละเอียดในการตรวจสอบประเมินผลดังกล่าว ได้มีการนำเสนอในรายงานการวิจัยและคู่มือการประเมินผลภายในของสถานศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสนับสนุนให้ รศ.ดร.สุวิมล ว่องวานิช และคณะ ดำเนินการวิจัย ซึ่งจะนำมาเสนอและปรับใช้ดังต่อไปนี้

จากการสรุปสังเคราะห์กิจกรรมการตรวจสอบประเมินผลภายในตามพื้นฐานแนวคิดของการประเมินที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Base Evaluation) พบว่า กิจกรรมที่ต้องดำเนินการประกอบด้วย การวางแผนการประเมิน การจัดหา/จัดทำเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การแปลความหมาย และการตรวจสอบ/ปรับปรุงคุณภาพการประเมิน ดังแผนภูมิที่ 2.5

แผนภูมิที่ 2.5 กิจกรรมการตรวจสอบประเมินผลภายใน



ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 30

โดยมีรายละเอียดในการดำเนินงาน ดังนี้

3.1 การวางกรอบการประเมิน

คณะกรรมการควรประชุมร่วมกันกับผู้ที่เกี่ยวข้องในการวางกรอบการประเมิน เพื่อกำหนดแนวทางในการประเมินว่า จะประเมินอะไร ใครเป็นผู้ประเมิน และมีรูปแบบในการประเมินเป็นอย่างไร โดยในการกำหนดกรอบการประเมินอาจจะพิจารณาประเด็นต่าง ๆ ดังที่นำเสนอในตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 การกำหนดกรอบการประเมิน

เป้าหมาย/ มาตรฐาน	ตัวบ่งชี้	เครื่องมือ	แหล่งข้อมูล/ ผู้ให้ข้อมูล	การ วิเคราะห์ ข้อมูล	เกณฑ์ การ ประเมิน	ช่วงเวลา ที่ ประเมิน	ผู้ รับผิดชอบ ประเมิน
.....							
.....							
.....							

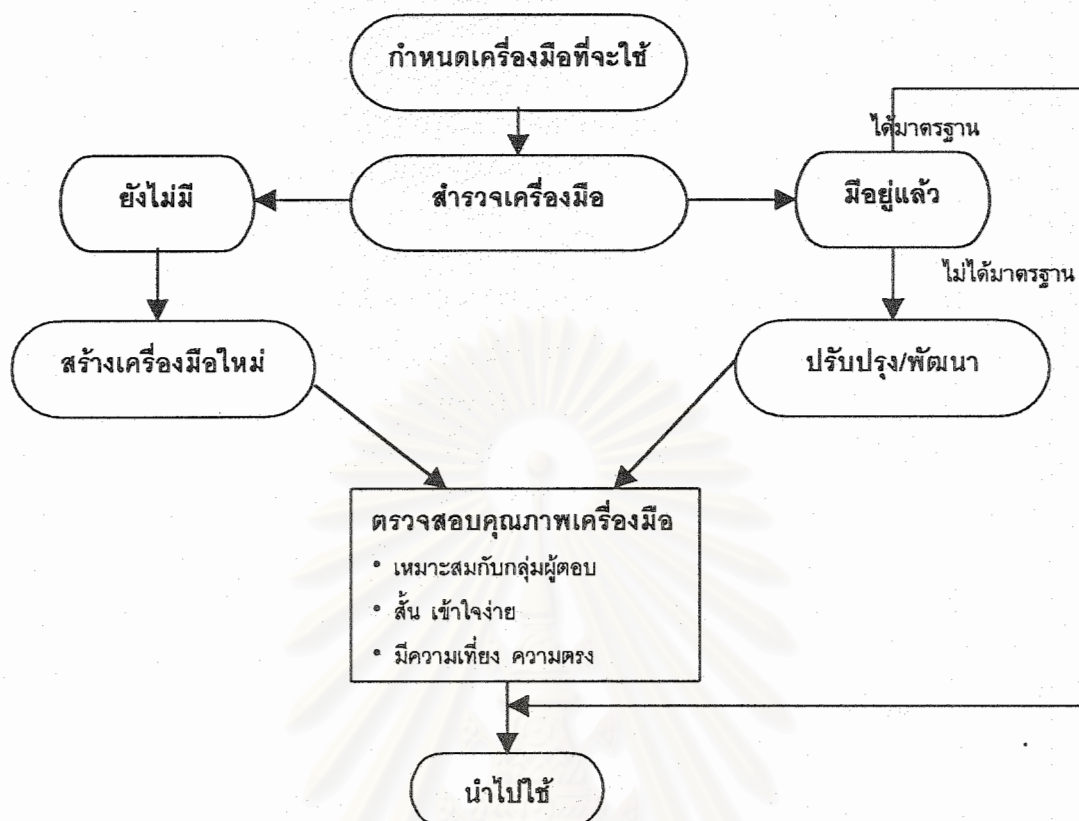
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 31

กรอบการประเมินควรจะต้องเชื่อมโยงกับเป้าหมายคุณภาพหรือมาตรฐานการศึกษาที่ระบุในแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการ เพื่อกำหนดว่าควรประเมินอะไร เรื่องใด มีอะไรเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการดำเนินงานตามเป้าหมาย ต่อจากนั้นจึงพิจารณาต่อไปว่า ตัวบ่งชี้เหล่านั้นจะต้องใช้ข้อมูลอะไร แล้วสำรวจดูว่าสถานศึกษามีข้อมูลนั้นแล้วหรือยัง จะนำมาใช้ได้หรือไม่ ถ้ามีข้อมูลอยู่แล้ว เช่น ข้อมูลน้ำหนัก ส่วนสูงที่ใช้วัดสุขภาพทางกายของผู้เรียนก็ไม่ต้องเก็บข้อมูลใหม่ ถ้ายังไม่มีข้อมูล หรือมี แต่เป็นข้อมูลที่ล้าสมัยก็ต้องเก็บใหม่ โดยพิจารณาว่าข้อมูลที่ต้องการนั้นจะใช้เครื่องมือชนิดใด จะเก็บข้อมูลจากใคร จะวิเคราะห์ข้อมูลอย่างไร รวมทั้งกำหนดเกณฑ์การประเมิน ช่วงเวลาและผู้รับผิดชอบในการประเมินเพื่อสะดวกในการกำกับ ติดตามงานของคณะกรรมการและผู้บริหาร

3.2 การจัดหา/จัดทำเครื่องมือ

คณะกรรมการควรประชุมร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลว่า จะใช้เครื่องมือชนิดใด หลังจากนั้นก็จัดหา/จัดทำเครื่องมือ โดยมีขั้นตอนดังที่นำเสนอในแผนภูมิที่ 2.6

แผนภูมิที่ 2.6 การจัดหา/จัดทำเครื่องมือ



ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 32

การประเมินผลภายในอาจใช้เครื่องมือได้หลากหลาย การกำหนดเครื่องมือที่จะใช้ต้องให้เหมาะสมกับลักษณะของตัวบ่งชี้ที่จะวัด เช่น ถ้าวัดเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา ก็อาจจะใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเครื่องมือหลัก และใช้เครื่องมืออื่น ๆ ประกอบ เช่น การพิจารณาผลงานของผู้เรียน การตั้งคำถามในห้องเรียน การสังเกตพฤติกรรม ถ้าวัดความคิดเห็น ความรู้สึก เจตคติ คุณธรรม อาจจะใช้การสัมภาษณ์ การสังเกตพฤติกรรมเป็นหลัก โดยจัดทำเป็นแบบบันทึกพฤติกรรมของผู้เรียน หรือใช้แบบทดสอบทางจิตวิทยาในการวัด เป็นต้น

เครื่องมือที่กำหนดสำหรับใช้ในการเก็บข้อมูลนั้นไม่จำเป็นต้องจัดทำใหม่ทั้งหมด ให้สำรวจว่ามีเครื่องมือดังกล่าวหรือยัง ถ้ามีอยู่แล้วและเป็นเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน เช่น มีข้อสอบมาตรฐานที่วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก็สามารถนำไปใช้ได้เลยแต่ถ้ายังไม่ได้มาตรฐานก็ต้องพัฒนาและปรับปรุงให้มีคุณภาพ โดยการนำไปทดลองและปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริง

ในกรณีที่เครื่องมือวัดเรื่องเดียวกันมีหลายชุดเพราะมีหลายคนทำก็ร่วมกันนำเครื่องมือเหล่านั้นมาปรับปรุง/พัฒนาให้เป็นเครื่องมือชุดเดียวกัน แล้วนำไปใช้ร่วมกัน ไม่ใช่ว่าต่างคนต่างมีเครื่องมือที่ใช้กันไปคนละทิศคนละทาง

ในกรณีที่สถานศึกษาสำรวจแล้วพบว่ายังไม่มีเครื่องมือจำเป็นต้องสร้างเครื่องมือใหม่ แล้วจึงนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ และนำผลมาปรับปรุงก่อนใช้จริง

การสร้างและปรับปรุงเครื่องมือ จะต้องคำนึงถึงความสามารถในการวัดได้ตรงกับสิ่งที่ต้องการวัด โดยอาจนำเครื่องมือไปทดลองใช้ แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาว่าได้ผลตรงกับความเป็นจริงตามการสังเกตของครูหรือไม่ นอกจากนั้น ควรพิจารณาความเหมาะสมที่จะใช้เครื่องมือ นั้นกับกลุ่มคนที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น ถ้าเป็นเด็กเล็กไม่สามารถเขียนตอบคำถามยาว ๆ ได้ ก็ควรใช้วิธีพูดคุยตั้งคำถามง่าย ๆ สั้น ๆ หรือถ้าเก็บข้อมูลจากผู้ปกครอง ก็ควรดูระดับการศึกษาและและประเด็นที่จะถามในเครื่องมือด้วย เพื่อสร้างเครื่องมือให้เหมาะสม ถ้าผู้ตอบเป็นกลุ่มที่อ่านหนังสือได้ก็อาจใช้แบบสอบถามที่เข้าใจง่าย ไม่ใช่ภาษาวิชาการ ถ้าเป็นกลุ่มที่อ่านหนังสือไม่ได้ก็ต้องใช้วิธีการสัมภาษณ์ เป็นต้น นอกจากนั้น ประเด็นคำถามควรเป็นเรื่องที่ผู้ปกครองมีส่วนเกี่ยวข้องและสามารถให้ข้อมูลได้

เครื่องมือที่ใช้ต้องง่ายในการตอบ ไม่รบกวนเวลาและไม่เป็นการกับผู้ใช้ข้อมูล ต้องพยายามหลอมรวมเครื่องมือให้สามารถวัดสิ่งที่เกี่ยวข้องกันด้วยเครื่องมือชุดเดียวกัน หากเป็นข้อคำถามก็พยายามใช้ข้อคำถามให้น้อยเท่าที่จำเป็น การใช้เครื่องมือมากเกินไปจะทำให้เกิดปัญหา ผู้ให้ข้อมูลไม่อยากตอบ และเป็นการเพิ่มภาระให้ผู้เก็บข้อมูล

นอกจากนั้น ควรคำนึงอยู่เสมอว่า ผลงานของผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นการเขียนเรียงความ ภาพวาด ตลอดจนการแสดงออก การโต้ตอบ พฤติกรรมของเด็ก เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นความสามารถและพัฒนาการของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ควรใช้สิ่งเหล่านี้ให้เป็นประโยชน์ต่อการประเมิน โดยเครื่องมือที่สำคัญก็คือตัวครูผู้สอน ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดและจัด กิจกรรมการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน ครูควรจะเป็นคนช่างสังเกต รู้จักผู้เรียนทุกคน และรู้จักวิเคราะห์พฤติกรรมและผลงานของผู้เรียนให้เชื่อมโยงกับเป้าหมายคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาได้ตลอดเวลา โดยครูควรมีเครื่องมือ เช่น แบบสังเกต แบบบันทึก พฤติกรรม หรือประเด็นหลักในการวิเคราะห์ผลงานหรือพัฒนาการของผู้เรียน เพื่อช่วยการสังเกตและการวิเคราะห์

ตัวอย่างเช่น การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ด้านการอ่านและการเขียนซึ่งมีเป้าหมายให้ผู้เรียนมีทักษะในการอ่านและเขียนตามหลักสูตร คือ มีความสามารถในการลำดับเหตุการณ์ จับใจความสำคัญ รักการอ่านและการเขียน ถ้าในวิชานี้ ครูคิดกิจกรรมให้ผู้เรียนเขียนรายงานเรื่องการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า โดยให้ค้นคว้าจากหนังสือสิ่งพิมพ์ ข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ เมื่อผู้เรียนเขียนรายงานส่งมา ครูก็ตรวจรายงานโดยนำเป้าหมายของหลักสูตร รวมทั้งมาตรฐานเกี่ยวกับคุณลักษณะอื่น ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนใน

การจัดทำรายงาสดังกล่าวมากำหนดลงในแบบบันทึกหรือแบบวิเคราะห์ เพื่อพิจารณาให้คะแนนตามประเด็นต่าง ๆ ดังที่แสดงเป็นตัวอย่างในตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 ตัวอย่างประเด็นการพิจารณาเรียงความหรือรายงานของผู้เรียน
เรื่อง การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

ผู้เรียน	ทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ และตอบคำถามได้	ทักษะการเขียนลำดับเหตุการณ์	เนื้อหาสาระ น่าสนใจ ตรงกับประเด็น	มีความคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ อย่างมีเหตุผล	รู้จักค้นคว้า อ้างอิง แหล่งข้อมูล ได้เหมาะสม	คะแนนรวม
1.						
2.						
3.						
...						

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 35

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่า การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเขียนเรียงความและนำผลงานของผู้เรียนมาตรวจนั้น ครูสามารถประเมินผลและพัฒนาผู้เรียนได้ทั้งในเรื่องทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรในด้านการอ่าน การเขียน ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนในด้านความเข้าใจหรือความตระหนักถึงคุณธรรมเกี่ยวกับความประหยัด และหากครูจัดทำแผนการสอนโดยกำหนดให้มีการทำงานเป็นกลุ่มก็จะช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นด้วย

นอกจากนี้ ในการประเมินผลความสามารถหรือทักษะดังกล่าว ครูอาจพิจารณาจากการแสดงออกด้านอื่น เช่น ถ้าจะดูว่าผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หรือไม่ ก็อาจพิจารณาจากความสามารถในการพูดหรือเขียนอย่างเป็นทางการเป็นเหตุเป็นผล เชื่อมโยงกันตัวอย่างเช่น ถ้าครูบอกว่า “โลกนี้เป็นทรงกลม เพราะถ้าเดินทางรอบโลกแล้วจะกลับมาที่เดิม” แต่ผู้เรียนโต้แย้งว่า “ไม่จำเป็นจะต้องเป็นรูปทรงกลมเสมอไป อาจจะเป็นรูปไข่หรือรูปสี่เหลี่ยมลูกเต๋าก็สามารถเดินทางให้รอบแล้วกลับมาที่เดิมได้เหมือนกัน” แสดงว่าผู้เรียนมีเหตุผล มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แต่ถ้าผู้เรียนบอกว่า “เด็กคนนั้นไม่ดี เพราะฉันไม่ชอบเขา” ก็ไม่เป็นเหตุเป็นผล หรือถ้าจะดูว่าผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์หรือไม่ก็อาจจะดูความแตกต่างหลากหลายของความคิด การแสดงออกและผลงานที่ไม่ติดอยู่ในกรอบตัวอย่างเช่น ผู้เรียนรู้จักวาดรูปที่แตกต่างจากคนอื่น ไม่ใช่วาดรูปเลียนแบบหรือทำตามคนอื่น

การกำหนดประเด็นที่จะใช้เป็นหลักในการวิเคราะห์และประเมินควรที่ครูผู้สอนจะช่วยกันคิดและใช้ร่วมกัน เพื่อให้มีแนวทางในการวิเคราะห์และประเมินเหมือนกัน แล้วจัดทำแบบบันทึกสำหรับบันทึกผลการประเมิน

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล อาจพิจารณาจากประเด็นและแนวทางการเก็บข้อมูลดังตัวอย่างในตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4 ตัวอย่างแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูล	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ใช้ข้อมูลที่สถานศึกษามีอยู่แล้ว ▶ เก็บข้อมูลใหม่ ▶ เก็บจากหลายๆแหล่ง เพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือ
ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูล	<ul style="list-style-type: none"> ▶ เก็บตามเวลาที่สอดคล้องกับการทำงานปกติ <ul style="list-style-type: none"> ◦ ข้อมูลที่เก็บได้ตลอดเวลา เช่น พฤติกรรมของผู้เรียน ◦ ข้อมูลที่เก็บเป็นระยะๆ เช่น น้ำหนัก ส่วนสูง เก็บภาคเรียนละครั้ง หรืออาชีพและรายได้ของผู้ปกครอง เก็บปีละครั้ง ▶ ในช่วยเวลาเดียวกัน ไม่ควรเร่งเก็บข้อมูลทุกอย่างพร้อมกันจำนวนมาก
ความครอบคลุมของกลุ่มเป้าหมาย	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ข้อมูลเพื่อพัฒนาปรับปรุงเป็นรายบุคคล ต้องเก็บข้อมูลทุกคน ▶ ข้อมูลภาพรวมของสถานศึกษา หรือข้อมูลจากผู้ปกครอง ชุมชนเก็บจากกลุ่มตัวอย่าง

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 36

ในการเก็บข้อมูลนั้น หากข้อมูลใดมีอยู่แล้วสถานศึกษาไม่ควรจัดเก็บใหม่ ให้นำข้อมูลที่มีอยู่แล้วมาประมวลผล วิเคราะห์ แล้วนำไปใช้ได้เลย เช่น คะแนนสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก็ใช้ผลการสอบปลายภาคเรียนซึ่งช่วยลดภาระงานได้

สถานศึกษาควรวางแผนการจัดเก็บข้อมูลให้สอดคล้องกับการทำงานปกติของสถานศึกษาให้มากที่สุด เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพและรายได้ของผู้ปกครอง อาจให้ผู้ปกครองกรอกแบบสอบถามในวันที่เชิญมาประชุม หรือ น้ำหนักและส่วนสูง ก็ให้ครูประจำชั้นหรือครูพลศึกษาจัดเก็บ เป็นต้น สิ่งที่ไม่ควรทำคือ ระดมเก็บข้อมูลทุกอย่างในช่วงเวลาเดียวกันจำนวนมาก จนเป็นภาระของผู้เก็บข้อมูลและผู้ให้ข้อมูล

การเก็บข้อมูลในส่วนของครูสังเกตพฤติกรรมและวิเคราะห์ผลงานของเด็กตามแบบสังเกตพฤติกรรม ครูทุกคนสามารถทำได้ตลอดเวลา และในระหว่างที่สังเกตและวิเคราะห์ก็บันทึกข้อมูลไปได้เรื่อย ๆ โดยอาจจะสรุปเพื่อรายงานข้อมูลตามระยะเวลาที่ตกลงหรือที่กำหนดในแผนร่วมกัน เมื่อพบสิ่งที่เป็นจุดอ่อนหรือเป็นปัญหาของผู้เรียนจะได้

ปรับปรุง แก้ไข และให้การช่วยเหลือได้ทันที ทั้งนี้ ครูที่สอนผู้เรียนกลุ่มเดียวกันควรพบปะแลกเปลี่ยนข้อมูล เพื่อหาทางแก้ไขและช่วยเหลือผู้เรียนร่วมกัน

ส่วนการเก็บข้อมูลจากแบบทดสอบ แบบสอบถาม หรือการสัมภาษณ์ อย่างเป็นทางการกับผู้ให้ข้อมูลกลุ่มต่าง ๆ นั้น คณะกรรมการจะต้องร่วมกันพิจารณาและวางแผนอย่างดี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ เก็บได้เร็ว ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย

การเก็บข้อมูลหากเป็นไปได้ควรเก็บจากหลาย ๆ แหล่ง เพื่อเป็นการตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล และทำให้ได้สารสนเทศในมุมมองต่าง ๆ แหล่งข้อมูล/ผู้ให้ข้อมูลอาจเป็นผู้บริหาร ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง เช่นในการประเมินพฤติกรรมของผู้เรียนก็สามารถเก็บข้อมูลจากครู และผู้ปกครอง เพื่อดูความสอดคล้องของข้อมูล

การจัดเก็บข้อมูลจะครอบคลุมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพียงใด ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการประเมิน ถ้าต้องการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนคุณภาพของผู้เรียนหรือครู เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาปรับปรุงเป็นรายบุคคล ก็ควรที่จะเก็บข้อมูลของทุกคนแล้วประเมินเป็นรายบุคคล แต่ถ้าต้องการประเมินในภาพรวม หรือเก็บข้อมูลจากผู้ปกครองหรือชุมชนในเรื่องเกี่ยวกับการบริหาร การจัดการเรียนการสอนทั่ว ๆ ไป ก็สามารถใช้วิธีสุ่มตัวอย่างได้

อนึ่ง สถานศึกษาควรวางระบบการเก็บข้อมูลให้ดี ทั้งข้อมูลที่มีอยู่แล้วและข้อมูลที่เก็บใหม่เพื่อง่ายต่อการนำมาใช้ การเก็บข้อมูลอาจยุ่งยากในปีแรก ๆ แต่ปีต่อ ๆ ไปจะสะดวกขึ้น

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลของสถานศึกษานั้น ผู้รับผิดชอบควรร่วมกันพิจารณากรอบการวิเคราะห์ว่าข้อมูลแต่ละประเด็นจะวิเคราะห์ในระดับใดเพื่อจะได้นำผลมาจัดตัวอย่างข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน ซึ่งอาจมีกรอบการวิเคราะห์ดังที่นำเสนอในตารางที่ 2.5 และมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่จะกล่าวถึงในลำดับต่อไป

ตารางที่ 2.5 ตัวอย่างกรอบการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้เรียน

ระดับการวิเคราะห์	ผู้วิเคราะห์	ช่วงเวลาที่วิเคราะห์
รายบุคคล	ครูประจำวิชา/ครูประจำชั้น	ตลอดเวลา เพื่อปรับปรุงเป็นรายบุคคล
ระดับชั้น/หมวดวิชา/ กลุ่มประสบการณ์	หัวหน้าระดับชั้น/หมวดวิชา/นำผล การวิเคราะห์ของครูประจำชั้น / ครูประจำวิชา มาวิเคราะห์รวม	ภาคเรียนละครั้งเป็นอย่างน้อย หรือแล้วแต่จะกำหนด
ระดับภาพรวมของสถานศึกษา	คณะกรรมการ/ คณะทำงานที่รับผิดชอบ	ตามที่คณะกรรมการ/คณะทำงาน กำหนดอาจจะภาคเรียนละครั้ง หรือปีละครั้ง

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 38

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล ครูผู้สอนจะเป็นผู้รับผิดชอบ วิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกต และการตรวจวิเคราะห์ผลงานหรือพฤติกรรม เพื่อดูจุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุงของผู้เรียนเป็นประจำอยู่แล้ว ซึ่งผลที่ได้จากข้อมูลดังกล่าว ครูสามารถนำมาใช้เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้ตลอดเวลา และเมื่อปิดภาคเรียน หรือเมื่อถึงกำหนดเวลาที่จะประเมิน หรือรายงานข้อมูลในภาพรวม ครูก็นำข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการประเมินหลายๆ ครั้ง มาสรุป เพื่อแสดงให้เห็นจุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุงของผู้เรียนแต่ละคนตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้แต่ละตัวโดยอาจจัดทำเป็นตารางดังตัวอย่างในตารางที่ 2.6

ตารางที่ 2.6 ตัวอย่างการสรุปข้อมูลของผู้เรียน โดยครูผู้สอน

ผู้เรียน	ทักษะการอ่านจับใจความ					ทักษะการเขียนลำดับเหตุการณ์			
	ครั้งที่					ครั้งที่			
	1	2	3	4	สรุปรวม	1	2	3	สรุปรวม
1. ด.ช.แดง	ปรับปรุง	พอใช้	พอใช้	ดี					
2. ด.ช.ดำ	ปรับปรุง	พอใช้	พอใช้	พอใช้					
3. ด.ญ.ขาว	ดี	พอใช้	ปรับปรุง	ปรับปรุง					
...									

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 39

ในการสรุปรวม ครูผู้สอนควรตกลงร่วมกันว่าจะสรุปอย่างไร จะสรุปโดยการดูแนวโน้มความก้าวหน้าของผู้เรียน หรือจะดูว่าแต่ละคนมีคุณภาพส่วนใหญ่อยู่ในระดับใด หรือจะดูโดยวิธีให้ค่าคะแนนแล้วหาค่าเฉลี่ย ซึ่งแต่ละวิธีจะให้ผลสรุป ดังนี้

สรุปโดยดูแนวโน้มความก้าวหน้า จะได้ผลดังนี้

ด.ช.แดง มีการพัฒนาดีขึ้นตลอดเวลา จากต้องปรับปรุงมาเป็นพอใช้และดี น่าจะมีผลรวมอยู่ในระดับดี

ด.ช.ดำ มีการพัฒนามากขึ้นจนถึงระดับพอใช้ น่าจะมีผลสรุปอยู่ในระดับพอใช้

ด.ช.ขาว การพัฒนาแย่ลงโดยตลอด น่าจะอยู่ในระดับต้องปรับปรุง

สรุปโดยดูผลที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ จะได้ผลดังนี้

ด.ช.แดง ได้ผลในระดับพอใช้เป็นส่วนใหญ่ จึงมีผลสรุปอยู่ในระดับพอใช้

ด.ช.ดำ ได้ผลในระดับพอใช้เป็นส่วนใหญ่ จึงมีผลสรุปอยู่ในระดับพอใช้

ด.ช.ขาว ได้ผลในระดับต้องปรับปรุงเป็นส่วนใหญ่ จึงมีผลสรุปอยู่ในระดับต้องปรับปรุง

สรุปโดยให้ค่าคะแนนแล้วหาค่าเฉลี่ย

เช่น ให้คะแนน	ต้องปรับปรุง	เท่ากับ 1
	พอใช้	เท่ากับ 2
	ดี	เท่ากับ 3

แล้วค่าเฉลี่ย โดยเอาค่าคะแนนของแต่ละครั้งมารวมกัน แล้วหารด้วยจำนวนครั้ง

กรณีของแดง	ค่าเฉลี่ย = $(1+2+2+3)/4 = 2$
กรณีของดำ	ค่าเฉลี่ย = $(1+2+2+2)/4 = 1.8$
กรณีของขาว	ค่าเฉลี่ย = $(3+2+1+1)/4 = 1.8$

ครูจะใช้การสรุปแบบใด ควรตกลงร่วมกัน เพื่อใช้เป็นแนวทางเดียวกันในการสรุปและรายงานข้อมูล โดยในการพิจารณาว่าจะใช้วิธีใด อาจจะดูจากผลการสรุปว่าแบบใดให้ผลตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด โดยเปรียบเทียบผลสรุปรวมของผู้เรียนแต่ละคนว่าตรงกับสภาพความเป็นจริงหรือไม่

หลังจากนั้น ครูผู้สอนก็รายงานข้อมูลไปให้ครูประจำชั้นหรือหัวหน้าหมวดวิชาที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลของผู้เรียนจากครูหลายๆ คน ที่สอนผู้เรียนคนเดียวกันหรือกลุ่มเดียวกัน โดยใช้วิธีการเดียวกันนี้ ข้อมูลดังกล่าวสามารถส่งกลับไปเป็นข้อมูลย้อนกลับสำหรับครูผู้สอนนำไปพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และเป็นข้อมูลสำหรับใช้วิเคราะห์ผลในภาพรวมของสถานศึกษา โดยคณะกรรมการต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียนในภาพรวม ซึ่งอาจจะเป็นการวิเคราะห์ระดับห้องเรียน ระดับหมวดวิชา ระดับสถานศึกษา ฯลฯ ผู้รับผิดชอบจะต้องศึกษาลักษณะของข้อมูลเพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมในการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว

ตัวอย่างเช่น ข้อมูลเชิงปริมาณที่เป็นคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก็อาจจะหาค่าเฉลี่ยหรือค่าร้อยละของผู้เรียนที่สอบผ่านเกณฑ์ที่กำหนด(เช่นกำหนดให้ผู้เรียนต้องได้คะแนนร้อยละ 50 ของคะแนนเต็มจึงผ่านเกณฑ์) หรือหาค่าคะแนนของผู้เรียนส่วนใหญ่ (ค่าฐานนิยม) ถ้าเป็นข้อมูลการยืมหนังสือประเภทต่างๆ ของผู้เรียน เช่น คณิตศาสตร์ ภาษาไทย นวนิยาย การ์ตูน ซึ่งเป็นข้อมูลที่แสดงหมวดหมู่ หรือประเภทหรือลักษณะที่ไม่สามารถหรือไม่สมควรตีค่าออกมาเป็นคะแนน เช่น ไม่สามารถรู้ว่าการยืมหนังสือคณิตศาสตร์ จะมีค่าสูงกว่าการยืมหนังสือภาษาไทยหรือไม่ และควรจะมีค่าเท่าใด การวิเคราะห์ข้อมูลก็ใช้ค่า ความถี่ ค่าร้อยละ หรือดูผลที่เกิดขึ้นกับคนส่วนใหญ่ (ฐานนิยม) จะหาค่าเฉลี่ยเหมือนกับคะแนนทดสอบ ไม่ได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง การวิเคราะห์ข้อมูลคะแนนวิชาคณิตศาสตร์ ชั้น ป.5/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542

ชื่อนักเรียน	คะแนนเต็ม(100)	ผลการประเมิน
ด.ช.หนึ่ง	60	ผ่าน
ด.ญ.สินवल	90	ผ่าน
ด.ญ.สมชาย	70	ผ่าน
ด.ญ.พรเพ็ญ	60	ผ่าน
ด.ญ.อุมา	80	ผ่าน
ด.ช.ชาญ	90	ผ่าน
ด.ญ.ธงชัย	45	ไม่ผ่าน
ด.ญ.นารี	50	ผ่าน
ด.ช.สรรเสริญ	60	ผ่าน
ด.ช.เก่ง	80	ผ่าน

เกณฑ์การตัดสินผ่าน คือได้คะแนนตั้งแต่ 50 ขึ้นไป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

คะแนนที่ผู้เรียนส่วนใหญ่ทำได้(ฐานนิยม)

ผู้เรียนส่วนใหญ่ได้ 60 คะแนน (มีผู้เรียนได้ "60 คะแนน" เป็นจำนวนมากที่สุด คือ จำนวน 3 คน จาก 10 คน ถ้ามีผู้เรียนจำนวนมากให้เรียงคะแนนจากน้อยไปมาก หรือจากมากไปน้อยก่อน เพื่อสะดวกในการวิเคราะห์ เช่น 45 50 60 60 60 70 80 80 90 90)

คำร้อยละ

ผู้ได้	45 คะแนน	มีจำนวน 1 คน	คิดเป็นร้อยละ	10
ผู้ได้	50 คะแนน	มีจำนวน 1 คน	คิดเป็นร้อยละ	10
ผู้ได้	60 คะแนน	มีจำนวน 3 คน	คิดเป็นร้อยละ	30
ผู้ได้	70 คะแนน	มีจำนวน 1 คน	คิดเป็นร้อยละ	10
ผู้ได้	80 คะแนน	มีจำนวน 2 คน	คิดเป็นร้อยละ	20
ผู้ได้	90 คะแนน	มีจำนวน 2 คน	คิดเป็นร้อยละ	20

ค่าเฉลี่ย

$$\frac{45+50+60+60+60+70+80+80+90+90}{10} = 68.5 \text{ คะแนน}$$

10

ตัวอย่าง การวิเคราะห์ข้อมูลการยืมหนังสือของผู้เรียนจากห้องสมุดเดือน

ประเภทหนังสือ	ความถี่	ร้อยละ
คณิตศาสตร์/วิทยาศาสตร์	60	12
ภาษาไทย สังคม	125	25
นวนิยาย	55	11
การ์ตูน	<u>260</u>	<u>52</u>
รวม (ความถี่)	500	100

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

หนังสือที่ผู้เรียนขอยืมมากที่สุด(ฐานนิยม)

ผู้เรียนขอยืมหนังสือการ์ตูนมากที่สุด (260 คน)

ค่าร้อยละ

ผู้เรียนขอยืมหนังสือคณิตศาสตร์/วิทยาศาสตร์ ร้อยละ 12

ผู้เรียนขอยืมหนังสือภาษาไทย สังคม ร้อยละ 25

ผู้เรียนขอยืมหนังสือนวนิยาย ร้อยละ 11

ผู้เรียนขอยืมหนังสือการ์ตูน ร้อยละ 52

ค่าเฉลี่ย

ไม่สามารถหาได้เนื่องจากข้อมูลเป็นความถี่ ไม่ใช่คะแนน

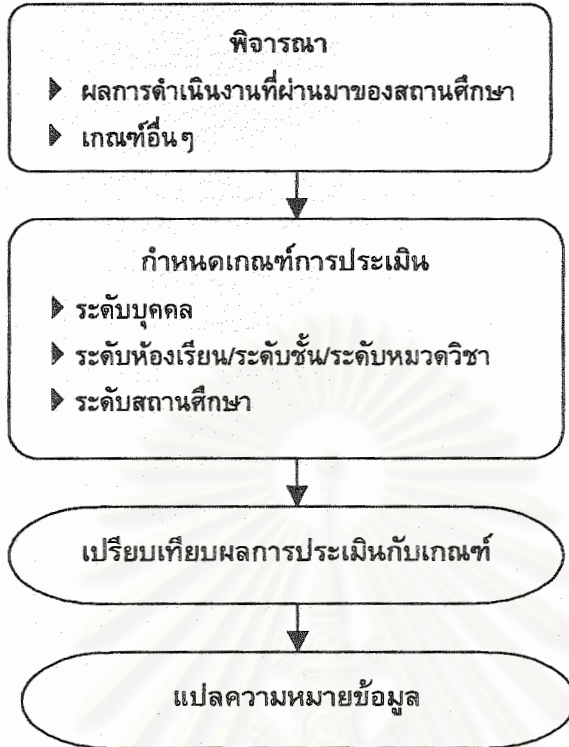
สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ อาจใช้การวิเคราะห์เนื้อหา เช่น การบรรยายลักษณะของพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และในการประเมินก็อาจจะเปรียบเทียบผลการดำเนินงานที่ผ่านมากับปัจจุบัน เพื่อดูความก้าวหน้าและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้

การวิเคราะห์ข้อมูลสามารถวิเคราะห์ด้วยมือ หรือด้วยเครื่องคิดเลขธรรมดา สำหรับสถานศึกษาที่มีข้อมูลจำนวนมากและมีเครื่องคอมพิวเตอร์ ก็สามารถวิเคราะห์ได้สะดวกและรวดเร็ว เพราะปัจจุบันมีโปรแกรมช่วยงานวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างดี เช่น SPSS PC, EXCEL เป็นต้น

3.5 การแปลความหมาย

ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์จะนำมาใช้ประโยชน์ได้ก็ต่อเมื่อสถานศึกษาได้แปลความหมายของข้อมูล โดยมีการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด ดั่งขั้นตอนที่นำเสนอในแผนภูมิที่ 2.7

แผนภูมิที่ 2.7 ขั้นตอนการแปลความหมาย



ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 43

ก่อนที่คณะกรรมการจะแปลความหมายของผลการประเมิน จะต้องกำหนดเกณฑ์ในการตัดสินใจ โดยคณะกรรมการจะต้องร่วมกันกำหนดให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของสถานศึกษา ด้วยการพิจารณาข้อมูลผลการดำเนินการที่ผ่านมาของสถานศึกษา ประกอบกับเกณฑ์ของที่อื่นว่าเป็นอย่างไร เพื่อกำหนดเกณฑ์ในการตัดสิน และเนื่องจากการประเมินตนเองเป็นการประเมินพัฒนา ดังนั้นเกณฑ์การประเมินควรจะดูพัฒนาการของสถานศึกษาด้วยในช่วงแรกอาจจะกำหนดเกณฑ์ที่คิดว่าสถานศึกษาสามารถทำได้ไปก่อน เพื่อมีกำลังใจในการทำงาน แล้วค่อยๆ ปรับให้สูงขึ้น

การกำหนดเกณฑ์การประเมินตนเองของสถานศึกษานั้น กำหนดเป็นระดับๆ ได้แก่ เกณฑ์ระดับบุคคล เกณฑ์ระดับห้องเรียน/ระดับชั้น/ระดับหมวดวิชาและเกณฑ์ระดับสถานศึกษา ตัวอย่างเช่น

เกณฑ์ระดับบุคคล อาจกำหนดว่า ผู้เรียนจะต้องสอบได้คะแนนร้อยละ 50 จึงจะถือว่าผ่านเกณฑ์

เกณฑ์ระดับห้องเรียน/ระดับชั้น/ระดับหมวดวิชา/ระดับสถานศึกษา อาจกำหนดว่า

ผู้เรียนมากกว่าร้อยละ 80

ได้คะแนนผ่านเกณฑ์ ถือว่าอยู่ในระดับ ดี

ผู้เรียนร้อยละ 70 – 80

ได้คะแนนผ่านเกณฑ์ ถือว่าอยู่ในระดับ พอใช้

ผู้เรียนน้อยกว่าร้อยละ 70

ได้คะแนนผ่านเกณฑ์ ถือว่าอยู่ในระดับต้องปรับปรุง

เมื่อสถานศึกษาได้กำหนดเกณฑ์การตัดสินผลการประเมินแล้ว สถานศึกษาก็สามารถแปลความหมายของข้อมูลได้ว่าเรื่องใดมีผลการประเมินเป็นอย่างไร

3.6 การตรวจสอบ/ปรับปรุงคุณภาพการประเมิน

เมื่อสถานศึกษาได้ดำเนินการประเมินตามแผนที่กำหนดไว้แล้ว ก็จะต้องมีการตรวจสอบกระบวนการและผลการประเมินว่า มีความเหมาะสม ถูกต้องและน่าเชื่อถือเพียงใด ซึ่งผู้เกี่ยวข้องควรมีการประชุมร่วมกันเป็นระยะๆ โดยผู้บริหารควรมีการติดตามตรวจสอบในระหว่างการนิเทศ และประชุมร่วมกับคณะกรรมการเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการประเมินคุณภาพให้มีประสิทธิภาพ มีความถูกต้องและเชื่อถือได้

จากคำอธิบายดังกล่าว สรุปได้ว่า การตรวจสอบประเมินผล (Check) ครอบคลุมในเรื่อง

1. การวางกรอบการประเมิน
2. การจัดหา/จัดทำเครื่องมือ
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. การแปลความหมาย
6. การตรวจสอบ/ปรับปรุงคุณภาพการประเมิน

4) การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (Action)

เมื่อบุคลากรแต่ละคน แต่ละฝ่ายมีการประเมินผลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็ส่งผลให้กับคณะกรรมการที่รับผิดชอบ ซึ่งจะต้องรวบรวมผลการประเมินมา วิเคราะห์ สังเคราะห์ แปลผลในภาพรวมทั้งหมด แล้วนำเสนอผลการประเมินต่อผู้เกี่ยวข้อง เช่น ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา หัวหน้าหมวด ผู้บริหาร เพื่อนำผลไปใช้ในการพัฒนางานของตนเองต่อไป

การเผยแพร่ผลการประเมิน อาจใช้วิธีจัดประชุมครูภายในสถานศึกษา จัดบอร์ด หรือจัดทำรายงานผลการประเมินฉบับย่อแจกบุคลากร

ผลการประเมินสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงของผู้บริหาร และบุคลากร และใช้ในการวางแผนต่อไป รวมทั้งจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ได้

4.1 การปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากร

ในระหว่างการดำเนินงานและมีการตรวจสอบประเมินผลทั้งในระดับรายบุคคล หรือระดับชั้น/หมวดวิชา ผู้บริหารและบุคลากรสามารถนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงการทำงานของตนเองและปรับปรุงแผนการดำเนินงานได้เลย เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนและเป้าหมายที่กำหนดไว้

4.2 การวางแผนในระยะต่อไป

การนำผลการประเมินไปใช้จัดทำแผนในภาคเรียนหรือปีการศึกษาต่อไป ควรมีการวิเคราะห์จุดเด่น และจุดที่ต้องปรับปรุงของสถานศึกษา หาสาเหตุของปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาและแนวทางแก้ไข โดยให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

วิธีการวิเคราะห์จุดเด่นและจุดที่ต้องการปรับปรุงสามารถทำได้ง่าย ๆ โดยเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผลต่างที่เกิดขึ้นจะสะท้อนสิ่งที่ต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุง เมื่อทราบจุดที่ต้องปรับปรุงของสถานศึกษาแล้ว จะต้องนำมาร่วมกันวิเคราะห์หาสาเหตุเพื่อป้องกันและแก้ไขปรับปรุง หลังจากนั้นจึงระดมความคิดจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องมาช่วยกันหาวิธีแก้ปัญหา

ผลการประเมินอาจชี้จุดที่สถานศึกษาต้องทำการปรับปรุงหลายประการ ซึ่งสถานศึกษาไม่สามารถแก้ไขปัญหานั้นได้พร้อมกัน ต้องกำหนดลำดับความสำคัญว่าปัญหาอะไรจำเป็นต้องพัฒนาก่อน เพื่อนำมาวางแผนแก้ไขปรับปรุงแผนปฏิบัติงาน และจัดทำโครงการหรือกิจกรรมในภาคเรียนหรือปีการศึกษาต่อไป

ตัวอย่างของสถานศึกษานำร่องแห่งหนึ่ง เมื่อทราบผลการประเมินแล้วพบว่า มีตัวบ่งชี้บางข้อผ่านเกณฑ์ บางข้อไม่ผ่านเกณฑ์ จึงนำผลการประเมินไปวิเคราะห์จุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุง หาสาเหตุ และแนวทางแก้ไข รวมทั้งจัดทำโครงการเพื่อส่งเสริมจุดเด่นและปรับปรุงจุดที่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย โดยโครงการหนึ่งอาจส่งเสริมหรือปรับปรุงจุดเด่น/จุดที่ต้องปรับปรุงเพียงจุดเดียวหรือหลายจุดก็ได้ ตัวอย่างดังที่แสดงตามตารางที่ 2.7 และ 2.8

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2.7 การวิเคราะห์จุดเด่นเพื่อการวางแผนในระยะต่อไป

จุดเด่น	แนวทางส่งเสริม	โครงการ
1. ผู้เรียนรักการอ่านสามารถใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้ และสื่อต่าง ๆ ทั้งในและนอก สถานศึกษา	<ol style="list-style-type: none"> 1. ปรับปรุงหนังสือให้มีจำนวนมากขึ้นและทันสมัย 2. ใช้สื่อเทคโนโลยีในการสืบค้นหนังสือ 3. มีระบบการค้นคว้าทั้งภายในและภายนอก 	1. โครงการปฐมนิเทศการใช้ห้องสมุดและสื่อเทคโนโลยีเพื่อสืบค้นข้อมูล
<ol style="list-style-type: none"> 2. มีการนำแผนไปปฏิบัติโดยใช้ข้อมูลในการตัดสินใจ 3. มีการนิเทศ ติดตามประเมินผล เปรียบเทียบกับเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดทำข้อมูลสารสนเทศ 2. ใช้ข้อมูลในการจัดทำแผน 3. นิเทศ ติดตามการดำเนินงานเป็นประจำและกำหนดผู้รับผิดชอบ 4. ประเมินผลการปฏิบัติงาน เสนอ ผู้บริหารและเจ้าของโครงการเพื่อปรับปรุง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. โครงการเผยแพร่นโยบายสู่การปฏิบัติ 2. โครงการอบรมการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์
4. ครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร จัดทำแผนการสอนที่มีเนื้อหาสาระ และกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้ความรู้แก่ครู 2. ให้ครูส่งแผนการสอนก่อนการเรียนการสอนทุกภาคการศึกษา 	1. โครงการพัฒนาการจัดทำแผนและวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 46

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2.8 การวิเคราะห์จุดที่ต้องปรับปรุงเพื่อการวางแผนในระยะต่อไป

จุดที่ต้องปรับปรุง	สาเหตุ	แนวทางแก้ไข/โครงการ
1. ผู้เรียนขาดการปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและไม่ได้มีส่วนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วยความสมัครใจ 2. ผู้เรียนขาดการรักและร่วมพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง 3. ผู้เรียนขาดการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า	1. การอบรมสั่งสอนมีน้อย 2. ไม่มีโอกาสที่จะเข้าไปร่วมพัฒนา 3. ไม่เห็นความสำคัญ	1. โครงการรักถิ่น รักษ์ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม - ฝึกอบรมและส่งเสริมการปรับพฤติกรรมเพื่อสังคม - ร่วมกันพัฒนาทรัพยากร
4. ขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสถานศึกษาต่อชุมชนอย่างสม่ำเสมอ 5. ผู้ปกครองและชุมชน ไม่ได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการศึกษา	1. ขาดบุคลากรที่มีความสามารถในการประชาสัมพันธ์ 2. ขาดทรัพยากรในการดำเนินการ 3. ขาดการวางแผนที่ดี	1. ฝึกอบรมบุคลากร 2. ร่วมกันวางแผนประชาสัมพันธ์ให้สอดคล้องกับกระบวนการทำงานของสถานศึกษา
6. ขาดความสามารถในการประเมินผลและการนำผลการประเมินไปใช้	1. ขาดความรู้ 2. ขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบ 3. ภาระการสอนและภาระงานมีมากทำให้ไม่มีเวลาพอ	1. ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการและร่วมกันวางแผนการประเมินผลให้มีประสิทธิภาพ และผสมผสานอยู่ในการจัดการเรียนการสอนและการทำงาน 2. ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดทำแฟ้มสะสมงาน 3. จัดทำโครงการวิเคราะห์ข้อสอบ

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 47

4.3 การจัดทำข้อมูลสารสนเทศ

ถ้าสถานศึกษานำผลที่ได้จากการประเมินมาพัฒนาเป็นข้อมูลสารสนเทศที่สามารถใช้ได้สะดวก รวดเร็ว และเป็นปัจจุบัน ก็จะเป็นประโยชน์ในการบริหารงานและประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ รวมทั้งเมื่อหน่วยงานภายนอกเข้ามาประเมินสถานศึกษา ก็พร้อมที่จะนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศที่ผู้ประเมินต้องการได้ง่ายขึ้นในทุกๆ ด้าน

การดำเนินงานประเมินผลของสถานศึกษาไม่ได้สิ้นสุดเพียงแต่ทำการประเมินตนเองเพียงครั้งเดียว แล้วหยุดเลย แต่ต้องทำตลอดเวลา ผลการประเมินที่จัดทำ

เสร็จแล้วถือเป็นข้อมูลที่แสดงถึงสภาพการดำเนินงานในขณะนั้นซึ่งต้องมีการตรวจสอบใหม่ว่าการดำเนินงานในช่วงต่อไปสอดคล้องกับเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาของสถานศึกษาอย่างไร การพัฒนาปรับปรุงตนเองจึงต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ไม่มีที่สิ้นสุด

จากคำอธิบายดังกล่าว สรุปได้ว่า การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (Action) ครอบคลุมในเรื่อง ดังนี้

1. การปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากร
2. การวางแผนในระยะต่อไป
3. การจัดทำข้อมูลสารสนเทศ

3. ชิ้นการรายงาน

เมื่อสถานศึกษาได้ดำเนินการตามแผนและมีการประเมินผลภายในเสร็จเรียบร้อยแล้ว ในช่วงปลายปีการศึกษาจะต้องจัดทำรายงานการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปีเพื่อเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่มได้รับทราบไม่ว่าจะเป็นบุคลากรภายในสถานศึกษา ผู้ปกครอง หรือชุมชน หน่วยงานต้นสังกัด และผู้ประเมินภายนอก เพื่อแสดงความรับผิดชอบในการจัดการศึกษา และพร้อมที่จะรับการประเมินจากภายนอก โดยดำเนินการดังนี้

- 3.1 รวบรวมผลการดำเนินงานและผลการประเมิน
- 3.2 วิเคราะห์และสังเคราะห์จำแนกตามมาตรฐานการศึกษา
- 3.3 เขียนรายงาน

การรายงานผลการประเมินและเนื้อหาสาระที่ต้องการสื่อสารควรมี 2 แบบ ขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้รับข้อมูล แบบแรกเป็นการรายงานที่มีรายละเอียดครบถ้วน เน้นในเชิงวิชาการ เพื่อใช้สำหรับรายงานหน่วยงานต้นสังกัดและผู้ประเมินภายนอก ส่วนแบบที่สองเป็นการรายงานสรุปเพื่อเผยแพร่ให้กับกลุ่มผู้ปกครองและชุมชน โดยนำเสนอในลักษณะการบรรยายใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และมีความยาวไม่มาก ซึ่งจะทำให้ผู้ปกครองรับรู้ข้อมูลของสถานศึกษาได้มากขึ้น

เนื้อหาสาระที่นำเสนอในรายงานการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี ควรมีหัวข้อดังนี้

1. ข้อมูลสภาพทั่วไปของสถานศึกษา เช่น ประวัติและความเป็นมาของสถานศึกษา สถานที่ตั้ง สังกัด รูปแบบ/หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน โครงสร้างการบริหารงาน ข้อมูลผู้บริหารและบุคลากร จำนวนผู้เรียน งบประมาณ รวมทั้งข้อมูลสภาพชุมชน อาชีพและรายได้ของผู้ปกครอง

2. วิสัยทัศน์ เป้าหมายหรือมาตรฐาน และแผนงานของสถานศึกษา

3. ผลการประเมินตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ โดยแต่ละตัวบ่งชี้ควร รายงานเกี่ยวกับเป้าหมาย การดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมาย และผลการดำเนินงาน และ อาจนำเสนอข้อมูล/หลักฐานสนับสนุนผลการดำเนินงานนั้นๆ ด้วยก็ได้ นอกจากนี้ ในแต่ละ มาตรฐานควรนำเสนอจุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุง และแนวทางแก้ไขด้วย

4. สรุปผลการประเมินของมาตรฐานแต่ละด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้าน กระบวนการและด้านปัจจัย โดยในแต่ละด้านควรบอกถึงจุดเด่น เงื่อนไขที่ทำให้สำเร็จ จุดที่ ต้องปรับปรุงสาเหตุ และแนวทางแก้ไขปรับปรุงด้วย

5. ภาคผนวก อาจมีการรายงานเกี่ยวกับวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการ ประเมินผล หากเป็นที่ต้องการของหน่วยงานต้นสังกัด

คณะผู้จัดทำรายงานการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปีควรเป็น แกนนำหรือผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลพอสมควร ซึ่งจะทำให้ สามารถสรุปผลการประเมินได้ถูกต้อง การจัดทำรายงานควรดำเนินการในส่วนที่สามารถทำได้ ไปเรื่อยๆ ก่อนสิ้นปีการศึกษา ไม่จำเป็นต้องรอให้ถึงสิ้นปีการศึกษา เพราะจะทำให้จัดทำ รายงานไม่ทันกำหนดเวลาที่จะต้องส่งหน่วยงานต้นสังกัด และเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

จากคำอธิบายดังกล่าว สรุปได้ว่า ขั้นตอนการรายงาน ครอบคลุมในเรื่อง ดังนี้

1. รวบรวมผลการดำเนินงานและผลการประเมิน
2. วิเคราะห์และสังเคราะห์จำแนกตามมาตรฐานการศึกษา
3. เขียนรายงาน

จากคำอธิบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) ดังกล่าว ข้างต้นนั้น สามารถสรุปขั้นตอนการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งเป็น กรอบแนวคิดของการวิจัยได้ดังนี้ คือ

1 ขั้นการเตรียมการ

1. เตรียมความพร้อมของบุคลากร
 - 1.1 การสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการประกันคุณภาพภายใน และการทำงานเป็นทีม
 - 1.2 การพัฒนาความรู้และทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน
2. การแต่งตั้งกรรมการที่รับผิดชอบ

2 ขั้นการดำเนินการ

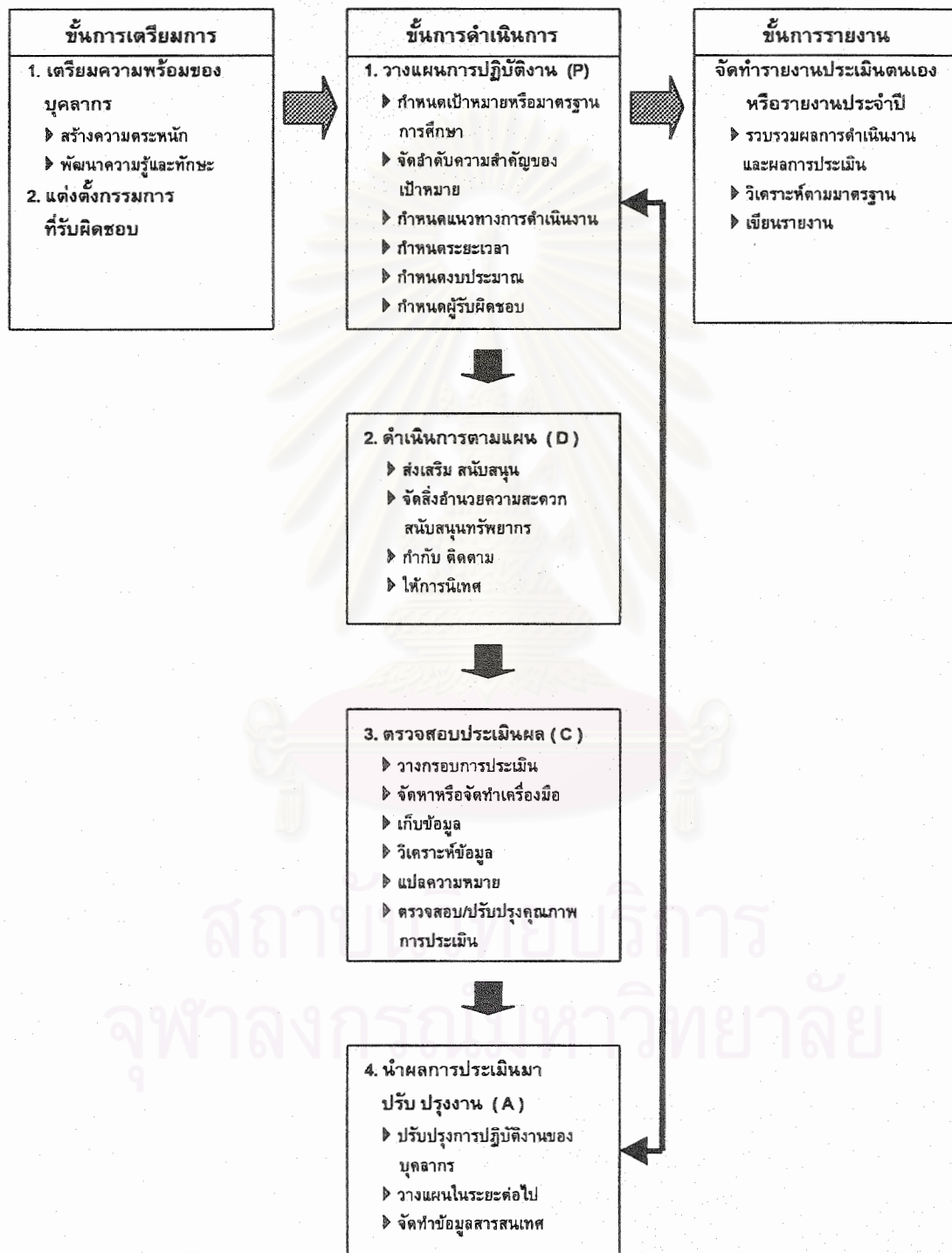
1. วางแผนการปฏิบัติงาน (Plan)
 - 1.1 การกำหนดเป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษา

- 1.2 จัดอันดับความสำคัญของเป้าหมาย
 - 1.3 กำหนดแนวทางการดำเนินงานหรือวิธีปฏิบัติงาน
 - 1.4 การกำหนดระยะเวลาดำเนินงาน
 - 1.5 การกำหนดงบประมาณ
 - 1.6 การกำหนดผู้รับผิดชอบ
 2. ดำเนินการตามแผน (Do)
 - 2.1 ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนทำงานอย่างมีความสุข
 - 2.2 จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
 - 2.3 กำกับ ติดตาม (Monitoring) ทั้งระบบรายบุคคล รายกลุ่ม รายหมวด/ฝ่าย เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้มีการดำเนินงานตามแผน
 - 2.4 ให้การนิเทศ
 3. ตรวจสอบการประเมินผล (Check)
 - 3.1 การวางกรอบการประเมิน
 - 3.2 การจัดหา/จัดทำเครื่องมือ
 - 3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล
 - 3.5 การแปลความหมาย
 - 3.6 การตรวจสอบ/ปรับปรุงคุณภาพการประเมิน
 4. นำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (Action)
 - 4.1 การปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากร
 - 4.2 การวางแผนในระยะต่อไป
 - 4.3 การจัดทำข้อมูลสารสนเทศ
- 3 ขั้นการรายงาน**
จัดทำรายงานประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี
- 3.1 รวบรวมผลการดำเนินงานและผลการประเมิน
 - 3.2 วิเคราะห์และสังเคราะห์จำแนกตามมาตรฐานการศึกษา
 - 3.3 เขียนรายงาน

โดยสรุปได้ตั้งแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 2.8 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา



ตอนที่ 3 กรมสามัญศึกษากับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

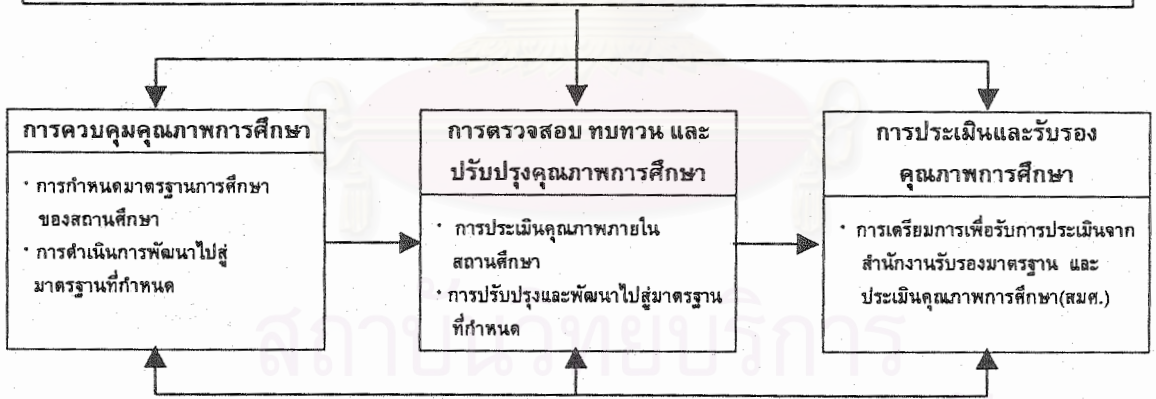
3.1 การประกันคุณภาพการศึกษา กรมสามัญศึกษา

กรมสามัญศึกษาได้เริ่มต้นพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษามาตั้งแต่ปี 2540 และเป็นระบบที่ชัดเจน สามารถประกาศเป็นนโยบายและเผยแพร่แนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ด้วยเอกสารชุดการประกันคุณภาพการศึกษา กรมสามัญศึกษา 4 เล่ม พร้อมด้วยการประชุมสัมมนาผู้บริหารสถานศึกษาทั่วประเทศ ให้ดำเนินการตามแนวทางดังกล่าวตั้งแต่วันที่ 2542 ก่อนที่จะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยกรมสามัญศึกษา ได้กำหนดโครงสร้างของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเป็น 3 องค์ประกอบ คือ

1. การควบคุมคุณภาพการศึกษา
2. การตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพการศึกษา
3. การประเมินและรับรองคุณภาพการศึกษา

แผนภูมิที่ 2.9 ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา



ที่มา: หน่วยศึกษานิเทศก์, กรมสามัญศึกษา, 2545: 2

เมื่อพิจารณาตามโครงสร้างระบบการประกันคุณภาพการศึกษาข้างต้นพบว่าขณะนี้สถานศึกษาส่วนหนึ่งได้ดำเนินการจนเกือบจะครบถ้วนตามโครงสร้างดังกล่าวแล้วแต่ก็ยังมีสถานศึกษาบางแห่งยังต้องใช้เวลาในการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา คือ ยังดำเนินการอยู่แต่ส่วนแรกของโครงสร้างการประกันคุณภาพการศึกษาเท่านั้น และแม้แต่สถานศึกษาที่ได้ดำเนินการตามโครงสร้างจนเกือบครบทั้งสามส่วนแล้ว คือ มีความพร้อมที่จะรับการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) แต่ระบบการประกัน

คุณภาพภายในสถานศึกษาก็ยังมีได้ผสมกลมกลืนเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และเป็นวิถีชีวิตการทำงานของบุคลากรทุกคนของสถานศึกษา (กรมสามัญศึกษา ม.ป.ป: 1-2)

3.2 การกิจของสถานศึกษาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

ในเวลานี้การประกันคุณภาพการศึกษาไม่ควรเป็นสิ่งแปลกแยกในสถานศึกษาอีกต่อไปแล้วผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรมีความชัดเจน และมองเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงเกี่ยวข้องกันกับการทำงานปกติเพื่อมุ่งสู่คุณภาพในทุกขั้นตอนของสถานศึกษา ในลักษณะของการมองเห็นภาพรวมของงานทั้งหมด และรู้ชัดเจนในภารกิจที่ตนเองรับผิดชอบมิใช่การทำงานแบบแยกส่วน

ดังนั้น เมื่อนำขั้นตอนหรือแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่กรมสามัญศึกษาได้พัฒนาตามลำดับมาพิจารณา จึงเห็นว่าภารกิจต่อไปนี้ควรปรากฏอย่างเป็นรูปธรรมแล้วที่สถานศึกษา คือ

1. การจัดทำมาตรฐานการศึกษา และตัวชี้วัดของสถานศึกษา
2. การกำหนดเกณฑ์แต่ละมาตรฐานอย่างเหมาะสมกับสภาพสถานศึกษา
3. การจัดทำข้อมูลพื้นฐาน และพัฒนาระบบสารสนเทศ
4. การจัดทำธรรมนูญสถานศึกษาหรือแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาระยะ 3 ปี หรือ 5 ปี
5. การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับเป้าหมายและยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ในธรรมนูญสถานศึกษา
6. การร่วมกันกำหนดวิธีการปฏิบัติงานเพื่อมุ่งสู่คุณภาพตามเป้าหมายที่เหมาะสมกับวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของสถานศึกษา
7. การกำกับติดตามให้มีการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการ และวิธีปฏิบัติงานที่กำหนดขึ้น
8. การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา และจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา(Self Study Report : SSR) เสนอต่อผู้เกี่ยวข้อง
9. การนำผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษามาปรับปรุงพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ภารกิจทั้ง 9 ประการดังกล่าว โดยหลักการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แล้ว สถานศึกษาทุกสังกัดจะต้องมีการดำเนินการครบถ้วนทั้งหมดแล้ว จึงขอเสนอแบบตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษาไว้ดังนี้

ข้อที่ 1 สถานศึกษาได้ดำเนินการครบถ้วนทั้ง 9 ประการหรือไม่ ?

ข้อที่ 2 สถานศึกษาได้ดำเนินการในแต่ละขั้นตอนอย่างทั่วถึงหรือไม่?

ข้อที่ 3 สถานศึกษาดำเนินการอย่างต่อเนื่องหรือไม่?

ข้อที่ 4 สถานศึกษาได้มีการทบทวนการดำเนินงานทั้ง 9 ประการหรือไม่ว่า สมควรมีการปรับเปลี่ยนสิ่งใดบ้าง?

ข้อที่ 5 สถานศึกษาได้ดำเนินการปรับปรุงการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับ สภาพการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันหรือไม่? (กรมสามัญศึกษา ม.ป.ป: 2-3)

3.3 ขั้นตอนการดำเนินงานประกันคุณภาพของสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและการเตรียมการ

ควรมีการทบทวนคณะทำงาน และปรับบทบาทหน้าที่ ตลอดจน การประสานงานเพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันมากขึ้น โดยเฉพาะคณะกรรมการประกันคุณภาพ การศึกษาและคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรประชุม วางแผนการทำงานร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปรับยุทธศาสตร์การทำงานของสถานศึกษาให้ เหมาะสม ทั้งนี้เพราะหัวใจสำคัญที่จะทำให้สถานศึกษาพัฒนาสู่คุณภาพ และมาตรฐานตาม ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่กำหนดได้นั้น ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของการบริหารหลัก สูตรและวิธีการปฏิบัติงานของสถานศึกษาเป็นสำคัญ

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

1. การจัดทำข้อมูลพื้นฐาน
2. การจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
3. การจัดทำธรรมนูญสถานศึกษา
4. การจัดทำแผนปฏิบัติการ
5. การจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงาน

ในการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษาคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานควรเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดนโยบาย ทิศทางอนาคตของสถานศึกษา ซึ่งในขั้นตอนนี้ สถานศึกษาควรดำเนินการดังนี้

1. เชื่อมโยงให้เห็นความสัมพันธ์ของจุดหมายของหลักสูตรและมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษา โดยเฉพาะมาตรฐานด้านผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาอาจกำหนด มาตรฐานหรือตัวชี้วัดเพิ่มเติมเพื่อให้ครบถ้วนตามจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ควรหลอมรวมธรรมนูญสถานศึกษาให้เป็นสิ่งเดียวกันกับการทำแผนกลยุทธ์ ตามระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน และแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

ตามกฎกระทรวง เรื่องระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาฯ โดยคำนึงถึงหลักการต่อไปนี้

2.1 เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาและควมจำเป็นอย่างมีระบบและมีแผนปฏิบัติการประจำปีรองรับ

2.2 กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และสภาพความสำเร็จของการพัฒนาไว้อย่างต่อเนื่องชัดเจน และเป็นรูปธรรม

2.3 กำหนดวิธีดำเนินงานที่มีหลักวิชา หรือผลการวิจัย หรือข้อมูลเชิงประจักษ์ที่อ้างอิงได้ให้ครอบคลุมการพัฒนาด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

2.4 กำหนดกระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การพัฒนาบุคลากรและการบริหารจัดการ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

2.5 กำหนดแหล่งวิทยาการภายนอกที่ให้การสนับสนุนทางวิชาการ กำหนด บทบาท หน้าที่ให้บุคลากรในสถานศึกษาทุกคนรวมทั้งผู้เรียนได้รับผิดชอบ และดำเนินงานตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.6 กำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางให้บิดามารดา ผู้ปกครอง บุคลากรในชุมชน มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

2.7 กำหนดการจัดสรรงบประมาณ และการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. การทบทวนแผนฯ
2. การพัฒนาบุคลากร
3. การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก
4. การดำเนินการตามแผนฯ
5. การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล

ในขั้นตอนนี้ ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือร่วมใจในการทำงานตามแผนฯ ที่กำหนดไว้ตลอดจนการพัฒนาระบบการนิเทศภายในและการกำกับ ติดตามประเมินผลของงาน/โครงการที่รับผิดชอบสิ่งสำคัญในขั้นตอนนี้คือ การเก็บรวบรวมหลักฐานข้อมูล สำหรับใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศที่ชี้ให้เห็นถึงความตระหนัก (Awareness : A1) ความพยายาม (Attempt : A2) และความสำเร็จ (Achievement : A3) ของการพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา โดยการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาในทุกงานให้สมบูรณ์ และเป็นปัจจุบัน เพื่อมิให้เป็นภาระหนักสำหรับการเก็บข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการประเมินตนเอง หรือการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. การเตรียมการ
2. การตรวจสอบประเมิน
3. การสรุปและการรายงานผล

สถานศึกษาควรวางกรอบการประเมิน และแผนการประเมินคุณภาพภายในให้ครอบคลุมถึงการติดตามงบประมาณในระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance – Based Budgeting : PBB) และการประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่มีการประเมินผลการเรียนรู้ 3 ระดับ คือ ระดับสถานศึกษา และระดับชาติ

ขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงและพัฒนา

ในขั้นตอนนี้ควรมุ่งเน้นการนำผลการประเมินตนเองหรือข้อมูลป้อนกลับไปใช้จริง เพราะการประกันคุณภาพภายในเป็นกระบวนการบริหารที่เป็นการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องและในการจัดทำระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของสถานศึกษาในอนาคตมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้ข้อมูลดังกล่าว ดังนั้นสถานศึกษาทุกแห่งจึงควรให้ความสำคัญกับการใช้ผลการประเมินในการวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา

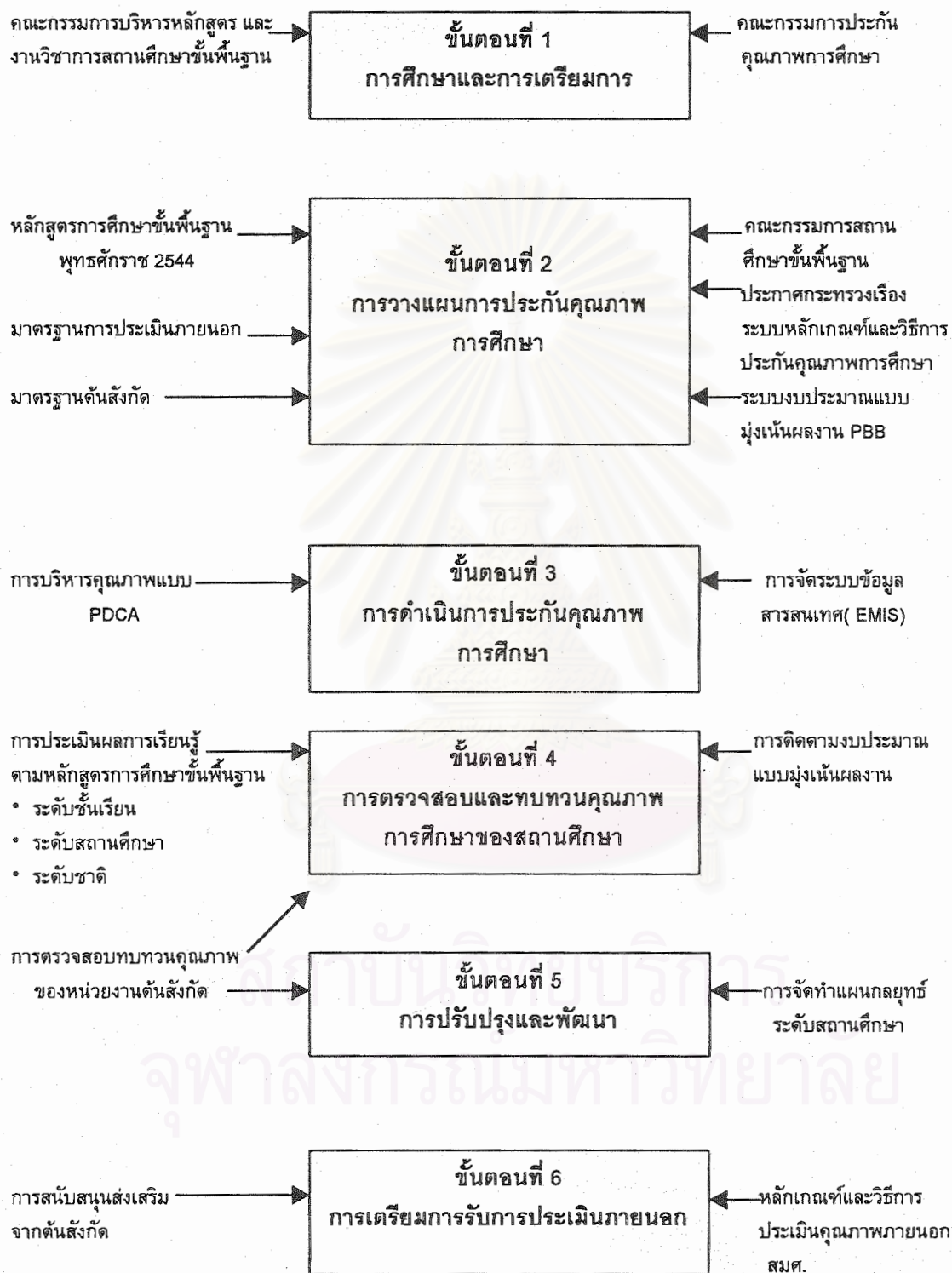
ขั้นตอนที่ 6 การเตรียมการรับการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

สถานศึกษาควรศึกษาหลักการ กรอบเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอก สำหรับเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาเพื่อรับการประเมินภายนอกในเวลาอันเหมาะสม ทั้งนี้สถานศึกษาอาจปรับเกณฑ์คุณภาพของสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์และวิธีการของการประเมินภายนอกก็ได้ แต่ถ้าสถานศึกษามั่นใจในแนวปฏิบัติที่ดำเนินการอยู่ว่ามีครบถ้วนสมบูรณ์ ก็ไม่มีความจำเป็นใดๆ ที่ต้องปรับเปลี่ยนเพราะการประกันคุณภาพภายนอกเป็นเรื่องที่สัมพันธ์และต่อเนื่องกับการประกันคุณภาพภายใน และการปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นความเป็นเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติที่สถานศึกษาจะต้องบริหารจัดการ โดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน (School – Based Management: SBM) (กรมสามัญศึกษา ม.ป.ป: 6-10)

การดำเนินงานทั้ง 6 ประการดังกล่าว สรุปได้ดังแผนภูมิต่อไปนี้



แผนภูมิที่ 2.10 การดำเนินงานของสถานศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา



ตอนที่ 4 สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

4.1 การจัดตั้ง

พระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ.2542 ในมาตรา 5 ได้กำหนดว่าการรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษาเป็นกิจการอันเป็นบริการสาธารณะที่จะจัดตั้งเป็นองค์การมหาชน นอกจากนี้ มาตรา 49 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์การมหาชนทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมาย หลักการ และแนวทางการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ โดยให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน นอกจากนี้ ได้กำหนดไว้ในบทเฉพาะกาลว่าจะต้องจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งภายในหกปีนับตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ จากสาระบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ จึงมีความจำเป็นต้องเร่งดำเนินการจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาเพื่อให้สามารถดำเนินการตามที่กำหนดในกฎหมาย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) ซึ่งได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2540 ให้ทำหน้าที่พัฒนาระบบการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ และได้รับความเห็นชอบตามมติของคณะกรรมการปฏิรูประบบราชการในคราวประชุมครั้งที่ 3/2541 เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2541 ให้ภารกิจดังกล่าวของ สกศ. ดำเนินการในรูปองค์การมหาชน พร้อมทั้งให้ดำเนินการศึกษาเพื่อเตรียมการจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา สกศ. จึงได้ศึกษา และจัดทำร่างรายงานการศึกษาเพื่อเตรียมการจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา รวมทั้งได้จัดทำร่างพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานดังกล่าว ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติให้ความเห็นชอบเรียบร้อยแล้วในคราวประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2543 (สกศ., 2545: 74)

4.2 ขอบเขตภารกิจและอำนาจหน้าที่หลักของสำนักงาน คือ

1. พัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายนอก กำหนดกรอบแนวทางและวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพภายใน
2. พัฒนามาตรฐานและเกณฑ์สำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก เพื่อใช้เป็นหลักสำหรับเทียบเคียงในการประเมินคุณภาพภายนอก โดยคำนึงถึงจุดมุ่งหมาย หลักการ

และแนวทางการจัดการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เป้าหมาย การศึกษาและการพัฒนาของชาติ มาตรฐานการศึกษาของแต่ละระดับและประเภทการศึกษา ตลอดจนความต้องการของผู้รับบริการทางการศึกษา เกณฑ์ดังกล่าวต้องมีการพัฒนาอย่างเป็น ระบบและต่อเนื่องเป็นระยะๆ ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมและความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไป

3. พัฒนาผู้ประเมินภายนอกโดยพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมผู้ประเมิน ภายนอกที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน โดยส่งเสริมให้องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพและวิชาการเข้า มามีส่วนร่วมในการจัดการฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพ

4. ให้การรับรองผู้ประเมินภายนอก และการประเมินคุณภาพภายนอกที่มี คุณลักษณะและคุณภาพตามหลักเกณฑ์และข้อกำหนด

5. กำกับดูแลและกำหนดมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกที่ดำเนินการ โดยผู้ประเมินภายนอก โดยส่งเสริมและอุดหนุนให้องค์กรวิชาชีพ และวิชาการเข้ามามีส่วนร่วม ในการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกระดับการศึกษาสำนักงานอาจดำเนินการ ประเมินคุณภาพภายนอกเองเฉพาะกรณีที่เป็น เช่น เมื่อมีการร้องเรียนจากสถานศึกษาว่าผล การประเมินของผู้ประเมินภายนอกไม่ตรงกับความจริงหรือในกรณีที่สำนักงานต้องทำการศึกษา วิจัยเพื่อพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายนอก โดยขอความร่วมมือจากสถานศึกษา บางแห่งในลักษณะเป็นโครงการนำร่องเท่านั้น

6. จัดทำรายงานคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาประจำปีเสนอต่อคณะ รัฐมนตรีกระทรวงการศึกษาฯ และสำนักงบประมาณ เพื่อประกอบการพิจารณาในการกำหนด นโยบายเกี่ยวกับการศึกษา รวมทั้งเผยแพร่ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สถานศึกษาและ สาธารณชน (สกศ., 2545: 76-77)

4.3 หลักการทำงานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการ ศึกษา การดำเนินงานจะยึดหลักการที่สำคัญ คือ

1. จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการประเมินคุณภาพภายนอกคือ เพื่อก่อให้เกิดการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาไม่มุ่งเน้นเรื่องการตัดสินหรือการให้คะแนนให้โทษ

2. มุ่งเน้นในเรื่องการตรวจสอบและถ่วงดุลย์ที่มีความเป็นกลาง และถูกต้อง ตามความเป็นจริง โดยให้ความสำคัญกับข้อมูลและส่งเสริมให้มีการใช้ข้อมูลอย่างเต็ม ประสิทธิภาพ

3. มุ่งเน้นในเรื่องการส่งเสริมและประสานงานไม่ใช้การควบคุมหรือใช้อำนาจ มุ่งสร้างความสัมพันธ์ในแนวราบทุกระดับทั้งภายในองค์กรและระหว่างองค์กรกับหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกับผู้ประเมินและผู้ได้รับการประเมินทุกฝ่ายมีส่วนในการให้ข้อมูลย้อนกลับ มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และประสานงานเชื่อมโยงในลักษณะเป็นเครือข่ายทั้งด้าน องค์กรความรู้และการทำงาน

4. สร้างวัฒนธรรมในการทำงานด้านการศึกษาที่เน้นเรื่องคุณภาพและความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ทั้งในเรื่องการบริหารจัดการ การสอน การเรียนรู้ และการวัดผล โดยให้การประเมินผลเป็นกลไกสำคัญเพื่อกระตุ้นให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างจริงจัง

5. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพและการพัฒนาการจัดการศึกษาจากทุกฝ่าย ทั้งผู้ให้และผู้รับบริการ ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะองค์กรวิชาชีพ และวิชาการ ตลอดจนบุคลากรในพื้นที่ เพื่อสร้างจิตสำนึกให้มีความรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาร่วมกัน

6. เป็นบริการสาธารณะในการให้ข้อมูลทางการศึกษาแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้รับบริการทางการศึกษาและประชาชนทั่วไป

7. สำนักงานต้องได้รับการตรวจสอบและประเมินผลการทำงาน (post audit) จากผู้ที่เกี่ยวข้องและสาธารณะชนด้วย (สกศ., 2545: 77-78)

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทำวิจัยเรื่องการศึกษาความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา หลังการได้รับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้ทำการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543: 14-16) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนาระบบการประเมินผลภายในของสถานศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบการประเมินผลภายในที่มีความเป็นเอกภาพในเชิงหลักการ แต่มีความหลากหลายของวิธีปฏิบัติในแต่ละสถานศึกษาซึ่งมีลักษณะหรือบริบทต่างกัน ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยและพัฒนา ใช้ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู อาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการ ผู้เกี่ยวข้องกับผลผลิตจำนวนรวมทั้งสิ้น 5,380 คน เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติภาคบรรยาย สถิติภาคสรุป อ้างอิง การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยด้านสภาพและความพร้อมของสถานศึกษาในการทำการประเมินผลภายใน พบว่า

1. จากสถานศึกษาที่ทำการสำรวจ 63 แห่ง มีสถานศึกษามากกว่าครึ่งหนึ่งมิได้มีการประเมินผลภายใน ไม่ว่าจะเป็นทางการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานกับเป้าหมาย การทบทวนแผนการปฏิบัติงาน การวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของสถานศึกษา และการรายงานผลการประเมินให้ผู้อื่นทราบโดยทั่วกัน และการทำงานเป็นทีม

2. สภาพที่ผ่านมาตรฐานศึกษามากกว่าหนึ่งมิได้ประเมินผลภายในตามมาตรฐานการศึกษา แต่หากเปรียบเทียบในเชิงสัมพัทธ์กันระหว่างมาตรฐาน พบว่า ส่วนใหญ่จะมี

การประเมินผลตามมาตรฐานด้านปัจจัยมากกว่ามาตรฐานด้านกระบวนการและมาตรฐานด้านผู้เรียน เมื่อพิจารณามาตรฐานด้านปัจจัย พบว่า ส่วนใหญ่เป็นการประเมินคุณธรรม จริยธรรมของครู ภาวะผู้นำของผู้บริหารและวุฒิการศึกษาของครู ในมาตรฐานด้านกระบวนการนั้นมีการประเมินเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน สำหรับมาตรฐานด้านผู้เรียนสิ่งที่มีการประเมินมากกว่าตัวอื่น คือ การประเมินเกี่ยวกับการปลอดภัยของผู้เรียน ในขณะที่มาตรฐานด้านผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับทักษะการคิดวิเคราะห์ พบว่ามีการประเมินน้อยมากเพียงร้อยละ 1.6 ของสถานศึกษาทั้งหมด

3. ผลการศึกษาความพร้อมของบุคลากรในการทำการประเมินผลภายในพบว่า ครูอาจารย์ประมาณร้อยละ 88 ระบุว่าเรื่องมาตรฐานการศึกษา และมีเพียงร้อยละ 53 ที่เคยผ่านการฝึกอบรมด้านการประเมิน กลุ่มครูจากสังกัด สปช. ประเมินตนเองว่ามีความรู้และประสบการณ์ด้านการประเมิน และผ่านการอบรมด้านการประเมินสูงกว่าสังกัดอื่น

4. ผลการศึกษาปัจจัยด้านวุฒิการศึกษาของครูที่เอื้อต่อการทำการประเมินผลภายใน พบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่วุฒิปริญญาตรี ผู้ที่มีวุฒิปริญญาโทจะพบในสถานศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาและกรมอาชีวศึกษามากกว่าสังกัดอื่น

5. สัดส่วนของผู้ที่ทำการวิจัยเป็นในสถานศึกษามีไม่ถึงร้อยละ 10 ของจำนวนอาจารย์ในสถานศึกษา แต่ผู้ที่สามารถทำการประเมินผลภายในได้มีประมาณร้อยละ 21 ผู้ที่คิดว่าตนเองสามารถสร้างเครื่องมือวิจัยเป็นมีประมาณร้อยละ 11 และผู้ที่มีความรู้เรื่องการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติประมาณร้อยละ 17 ส่วนผู้ใช้คอมพิวเตอร์ได้มีประมาณร้อยละ 32 ในด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารนั้นพบว่ามีร้อยละ 14

6. ความพร้อมด้านแรงจูงใจในด้านการทำการประเมินภายในอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ส่วนทัศนคติต่อการประเมินผลภายในอยู่ในระดับค่อนข้างสูง สำหรับทักษะการประเมินนั้นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มอาจารย์สังกัด สปช. และ สปช. ประเมินตนเองว่ามีระดับแรงจูงใจและทัศนคติต่อการประเมินสูงกว่าสังกัดอื่น

7. ครูอาจารย์มากกว่าร้อยละ 95 ยินดีและเต็มใจที่จะทำการประเมินผลภายในและพร้อมที่จะเรียนรู้วิธีการทำการประเมินผลภายใน ประมาณร้อยละ 31 รู้สึกกังวลในการทำงานนี้ นอกจากนี้กลุ่มครูประมาณร้อยละ 86-87 มีความเชื่อว่าสถานศึกษามีบุคลากรและทรัพยากรพร้อมทำการประเมินผลภายใน

8. ผลการสำรวจความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองด้านความรู้ เกี่ยวกับประเมินภายใน พบว่า ความต้องการจำเป็น 3 อันดับแรก คือ วิธีการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล การสร้างเครื่องมือวัดตัวบ่งชี้ และการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยนี้ได้นำมาใช้ประกอบการกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการฝึกอบรมให้ความรู้แก่กลุ่มแกนนำในสถานศึกษานำร่อง

9. ครูอาจารย์ในทุกสังกัดเสนอแนะวิธีการพัฒนาความรู้ การสร้างความตระหนักให้เห็นถึงคุณค่าของการประเมินผลภายในและวิธีผลักดันให้มีการทำการประเมินผลภายใน โดยการจัดอบรมสัมมนาให้ความรู้แก่บุคลากร จัดทำเอกสาร เช่น หนังสือ คู่มือการประเมินแจก

ครูและสิ่งทีสถานศึกษาต้องการให้มีการจัดเตรียมเพื่อการทำงานนี้คือ วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำงาน เช่น คอมพิวเตอร์

ผลการวิจัยด้านระบบการประเมินผลภายใน พบว่า

ระบบการประเมินผลภายในประกอบด้วยระบบย่อย 5 ระบบ ได้แก่ ระบบการวางแผนและปฏิบัติ ระบบข้อมูลและและประมวลผล ระบบการตรวจสอบการประเมิน ระบบการรายงานผลการประเมิน และระบบการใช้ผลการประเมิน ซึ่งมีกิจกรรมที่ดำเนินการสอดคล้องกับขั้นตอนการทำงานตามวงจร PDCA เพื่อให้การประเมินผลภายในเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานปกติ

การออกแบบระบบพื้นฐานแนวคิดที่ทำให้การประเมินได้มาตรฐาน 4 ประการ คือ ด้านอรรถประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและความถูกต้อง และอยู่บนพื้นฐานของการประเมินที่เกิดจากการทำงานอย่างต่อเนื่อง การทำงานด้วยความเข้าใจ และการทำงานเพื่อมุ่งนำผลไปใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง รายละเอียดของกิจกรรมในแต่ละระบบมีดังนี้

1. ระบบการวางแผนและปฏิบัติ มีการวางแผนบุคลากรภายในสถานศึกษาให้มีความตระหนักและเห็นคุณค่าของการประเมินภายใน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลภายในมีการสร้างการทำงานแบบมีส่วนร่วม และมีการประเมินสภาพและผลการดำเนินงานที่เป็นอยู่อันนำไปสู่กำหนดเป้าหมายของสถานศึกษามีการลงมือปฏิบัติงานที่ตนเองรับผิดชอบตามแผนงานที่กำหนด นอกจากนี้ยังมีการวางแผนการประเมินที่เป็นระบบ ระบบย่อยส่วนนี้ใช้ขั้นของการวางแผน (Plan) และการปฏิบัติ (Do) ของวงจร PDCA

2. ระบบข้อมูลและประมวลผล คณะทำงานกำหนดข้อมูลที่ต้องจัดเก็บเพื่อตอบคำถามการประเมิน การสร้างเครื่องมือประเมิน การกำหนดแหล่งข้อมูลและวิธีการจัดเก็บข้อมูลตามแบบแผนงานที่กำหนด การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล และการวางระบบฐานข้อมูล ระบบย่อยส่วนนี้ใช้ขั้นตอนของการประเมิน (Check) ของวงจร PDCA

3. ระบบการตรวจสอบการประเมิน ทำการตรวจสอบความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือของผลการประเมินที่ใช้ ถือเป็นขั้นของการประเมินงานประเมิน (Meta – Evaluation) และทำการปรับแก้วิธีการประเมินให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ระบบย่อยส่วนนี้ใช้ในขั้นตอนการปรับปรุง แก้ไข (Check) ของวงจร PDCA

4. ระบบการรายงานผลการประเมิน คณะทำงานทำการแปลความหมายผลการประเมิน กำหนดกลุ่มผู้ใช้ผลการประเมิน กำหนดสารสนเทศที่ต้องการนำเสนอในรายงานผลการประเมินตนเอง (Self – Study Report) กำหนดรูปแบบการนำเสนอผลการประเมินรูปแบบการเผยแพร่ และการจัดทำรายงานผลการประเมิน โดยการเผยแพร่ผลการประเมินให้ทุกฝ่ายทราบ ระบบย่อยส่วนนี้ใช้ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไข (Check) ของวงจร PDCA

5. ระบบการใช้ผลการประเมิน สถานศึกษานำผลการประเมินมาปรับปรุงการดำเนินงานในส่วนที่ยังดำเนินการไม่ได้ตามเป้าหมาย วิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของตนเอง หาสาเหตุ

ของปัญหา หาวิธีการแก้ไข นำวิธีการแก้ไขไปปฏิบัติจริง แล้วตรวจสอบการดำเนินงานอีกครั้ง ระบบย่อยส่วนนี้ใช้ในขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไข (Action) ของวงจร PDCA

สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 6 (2544: บทคัดย่อ) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการดำเนินการประเมินผลภายในและความต้องการรับการสนับสนุนการดำเนินการประเมินผลภายในของสถานศึกษาประเภทอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 6 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการประเมินผลภายในและความต้องการรับการสนับสนุนการดำเนินการประเมินผลภายในของสถานศึกษา กลุ่มประชากรคือ สถานศึกษาประเภทอาชีวศึกษา 59 แห่ง ประกอบด้วยผู้บริหาร และ คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา รวมทั้งหมด 118 คน เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้ คือ

1. สภาพการดำเนินการประเมินผลภายในตามวงจร PDCA พบว่า สถานศึกษาได้ดำเนินการทุกขั้นตอนตามวงจร PDCA โดยมีการปฏิบัติร้อยละสูงสุด ได้แก่ ด้านการวางแผน (P) และรองลงมาตามลำดับคือ ด้านการปฏิบัติตามแผน (D) ด้านการตรวจสอบการประเมินผล (C) ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (A)

2. ความต้องการรับการสนับสนุนการดำเนินการประเมินผลภายในตามวงจร PDCA พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ต้องการรับการสนับสนุนในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการประเมินผลภายในทั้ง 4 ด้าน ด้านงบประมาณ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และต้องการให้สถานศึกษานำร่องที่ผ่านการประเมินแล้วมาเป็นพี่เลี้ยงในการดำเนินการประเมินผลภายใน

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพัทลุง (2543: บทคัดย่อ) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพัทลุง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริง ปัญหาความต้องการในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพัทลุง เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานตามระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดเดียวกันตามทัศนของผู้บริหารสถานศึกษา และครูอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานและขนาด ประเภทของสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานแตกต่างกัน เพื่อแสวงหาแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษาให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานสูงขึ้น กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา และครูอาจารย์ผู้รับผิดชอบงานประเมินคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาสังกัด เดียวกันรวมทั้งหมด 514 คน เครื่องมือวิจัย เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าจำนวน 40 ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษวิจัย พบว่า

1. ด้านปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพภายใน คณะอนุกรรมการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานระดับโรงเรียนไม่ทราบขอบข่ายบทบาทหน้าที่ แนวดำเนินงานตามระบบคุณภาพภายใน คณะกรรมการโรงเรียน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำธรรมนูญสถานศึกษาน้อย นโยบายเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอขาดความชัดเจนในเป้าหมาย แนวทางการดำเนินงานระดับโรงเรียน บุคลากรไม่เห็นความสำคัญจำเป็นของการตรวจสอบ ทบทวน ปรับปรุงคุณภาพภายในของสถานศึกษาและขาดความรู้ความเข้าใจไม่มั่นใจในการรายงานคุณภาพการศึกษาตามข้อกำหนด

2. ด้านข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในได้เสนอให้จัดประชุมสัมมนาบุคลากรเกี่ยวกับขั้นตอนวิธีการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพภายใน ควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการระดับโรงเรียน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ความร่วมมือในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ หน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับควรกำหนดนโยบายมาตรการแนวดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพให้ชัดเจนทั้งระยะสั้น ระยะยาว ควรจัดทำสื่อเสริมประสบการณ์ เอกสารคู่มือ การตรวจสอบทบทวน ปรับปรุงคุณภาพ และการเขียนรายงานคุณภาพเพื่อคู่มือการดำเนินงานของสถานศึกษา

สุวิมล ราชชนบริบาล (2541: บทคัดย่อ) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษากระบวนการประกันคุณภาพทางการศึกษาในสถานศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสำรวจรูปแบบกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ต่อกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา และเสนอแนวทางในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารแบบสำรวจจาก 11 สถาบัน แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร 16 สถาบัน และแบบสอบถามผู้บริหารและอาจารย์ 6 สถาบัน ผลการศึกษาวิจัยพบว่า

1. สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่มีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับกับนโยบายของทบวงมหาวิทยาลัย มีรูปแบบกระบวนการการประกันคุณภาพการศึกษา 3 รูปแบบ คือรูปแบบที่ 1 ประกอบด้วย ระบบกำกับ ระบบสนับสนุน และระบบตรวจสอบ รูปแบบที่ 2 มีองค์ประกอบเช่นเดียวกับรูปแบบที่ 1 มีการเน้นที่การพัฒนาบุคลากรภายในสถาบันเพื่อเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่การประกันคุณภาพเป็นสิ่งสำคัญ รูปแบบที่ 3 มีการกำหนดกรอบแนวคิดเป็นขั้นตอน แบ่งกระบวนการออกเป็น 5 ระยะ คือ ระยะที่ 1 สร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่บุคลากรของสถาบัน ระยะที่ 2 จัดตั้ง สภาวิชาการขึ้นเป็นองค์กรหลักที่ดูแลเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการการประกันคุณภาพ การศึกษาเพื่อทำหน้าที่ประสานงานนโยบายและจัดทำข้อเสนอเกี่ยวกับหลักเกณฑ์หรือคู่มือสำหรับให้คณะวิชาถือเป็นแนวปฏิบัติ ระยะที่ 3 การน่านโยบายสู่แนวปฏิบัติและมีการออกเยี่ยมชมหน่วยงานเพื่อดูความคืบหน้าของแต่ละคณะและหน่วยงาน ระยะที่ 4 การปรับปรุงระบบ ระยะที่ 5 การดำเนินการการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งระบบ

2. บุคคลส่วนใหญ่ขาดความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการปฏิบัติและมีความเข้าใจว่าการประกันคุณภาพเป็นการตรวจสอบหรือการจับผิดการทำงานของบุคลากร นอกจากนี้พบว่า การปรับเปลี่ยนผู้บริหารทำให้การดำเนินงานระหว่างสถาบัน คณะและภาควิชาขาดความต่อเนื่อง ทบวงมหาวิทยาลัยขาดความชัดเจนในเรื่องแนวทางการปฏิบัติ ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่มีความต้องการตัวอย่างของมหาวิทยาลัยที่ประสบความสำเร็จ ต้องการคู่มือในการพัฒนาหลักสูตรภายในสถาบัน และแนวปฏิบัติในการนำไปใช้

เข้มทอง ศิริแสงเลิศ (2540: บทคัดย่อ) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน กลุ่มตัวอย่างคือโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร 16 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้บริหาร บุคลากร นักเรียนและผู้ปกครอง เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร แบบสอบถาม 3 ชุดสำหรับ บุคลากร นักเรียนและบุคลากร การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ค่าร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาวิจัยพบว่า

1. ระบบที่โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนใช้ประกันคุณภาพการศึกษา คือ ระบบประกันคุณภาพที่เน้นการควบคุมการปฏิบัติงานตามสายการบังคับบัญชา และใช้ปฏิทิน การศึกษาเป็นเกณฑ์วัดความสำเร็จในการปฏิบัติงาน มีการวางแผนปฏิบัติงานระยะ 1 ปี มากที่สุด ส่วนการกำหนดเกณฑ์และมาตรฐานของงานตลอดจนการทบทวนและปรับปรุงการ ปฏิบัติงาน ยังไม่พบแบบแผนที่ชัดเจน

2. ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนขาดปัจจัยสำคัญตามแนวทางของระบบประกันคุณภาพการศึกษาตามทฤษฎี ทั้ง 3 ระบบย่อย คือ (1) ระบบการวางแผน บุคลากรมีส่วนร่วมน้อย และไม่มีเป้าหมาย มาตรฐาน และเกณฑ์การวัดที่ชัดเจน (2) ระบบการควบคุมคุณภาพขาดการตรวจสอบจากหน่วยงานภายนอก และ (3) ระบบการทบทวนและปรับปรุงการปฏิบัติงานขึ้นอยู่กับผู้รับใบอนุญาต บุคลากรไม่มีส่วนร่วมในการทบทวนผลการปฏิบัติงาน

3. ประสิทธิภาพของระบบประกันคุณภาพการศึกษา 3 ด้าน คือ ด้านคุณภาพของกระบวนการบริหารโรงเรียน ด้านคุณภาพของนักเรียน และด้านคุณภาพของการบริการ ไม่พบว่าโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนแห่งใดมีประสิทธิภาพครบทั้ง 3 ด้าน

สยาม สุ่มงาม (2541: บทคัดย่อ) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการดำเนินงาน ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนนำร่องสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนนำร่อง ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี โดยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้เวลาเก็บข้อมูล 4 เดือน จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์เอกสาร ผลการศึกษาวิจัยพบว่า คณะกรรมการ

โรงเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดทำเพียงบางส่วน ทั้งนี้เป็นเพราะเป็นการจัดทำที่ถูกรังรัดด้วยเวลาเพียง 2 เดือน อีกทั้งคณะผู้จัดทำยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา และการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน ไม่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชน และคณะกรรมการโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ยังไม่เข้าใจ และไม่สนใจบทบาทหน้าที่ของตนในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนเพื่อชุมชน จากการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียน ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านโรงเรียน และสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน และด้านกระบวนการบริหาร ยังไม่ปรากฏผลการดำเนินงานที่เด่นชัด เนื่องจากขาดงบประมาณ และอยู่ระหว่างการดำเนินโครงการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545: จ-ฉ) ทำการศึกษาวิจัยเรื่องกระบวนการปฏิรูปเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้: การประเมินและการประกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินกระบวนการและผลการดำเนินงานการปฏิรูปโรงเรียนของโรงเรียนนำร่องกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหาร ครูและบุคลากร นักเรียน กรรมการโรงเรียนและผู้ปกครอง นักวิจัยในพื้นที่ คณะผู้วิจัยและเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียนนำร่องทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมทั้งหมด 21,101 คน เครื่องมือวิจัยเป็น แบบสอบถาม 3 ชุด แบบบันทึกและคู่มือลงรหัส ข้อมูล รายงานวิจัย 44 ฉบับ รายงานการประชุม บันทึกอนุทินครูต้นแบบ แบบตอบคำถาม บันทึกการสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดกลุ่มสัมมนาและบันทึกการประชุม การวิเคราะห์ ข้อมูลใช้สถิติ บรรยาย และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาวิจัย พบว่า รูปแบบการประกันคุณภาพที่โรงเรียนนำร่องได้พัฒนาขึ้นมีลักษณะใกล้เคียงกับระบบการประกันคุณภาพตามหลักวิชาประกอบด้วยระบบคุณภาพ ระบบควบคุมคุณภาพ และระบบประเมินคุณภาพกิจกรรมการดำเนินงานแต่ละขั้นตอนมิได้มีการพัฒนาแตกต่างไปจากหลักวิชามากนัก ลักษณะ รูปแบบการประกันคุณภาพที่เป็นแบบอย่างได้ ได้แก่ รูปแบบการปฏิบัติงานโดยใช้วงจร P-D-C-A อันเป็นรูปแบบหลักของโครงการนำร่องระดับชาติ รูปแบบการประกันคุณภาพที่บูรณาการกับการปฏิบัติงานของครู และรูปแบบการแก้ปัญหาเร่งด่วนของโรงเรียน สองรูปแบบแรกมีความสมบูรณ์ และรูปแบบที่สามมีการบูรณาการกับกิจกรรมอื่นๆ ครูทุกคนเข้าใจหลักการและร่วมมือร่วมพลังดำเนินงาน มีการผสมผสานงานประกันคุณภาพเป็นเนื้อเดียวกับเรื่อง การดำเนินงานปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การวิจัยปฏิบัติการ และการพัฒนาบุคลากร

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 2-3) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา: กรณีศึกษานิวยอร์ก เพื่อนำผลการศึกษาวิจัยมาเป็นบทเรียนในการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย ผลการศึกษาวิจัย พบว่า การจัดการศึกษาของประเทศนิวยอร์ก ซึ่งมีคุณภาพดีเป็นที่ยอมรับของประเทศอื่น ๆ นั้น

ส่วนหนึ่งนั้นเป็นเพราะประเทศนิวซีแลนด์ให้ความสำคัญกับการประเมินผล ในลักษณะที่เป็น การตรวจสอบและถ่วงดุลย์ซึ่งกันและกัน โดยมีระบบการติดตามประเมินผลเพื่อมุ่งปรับปรุง พัฒนาคุณภาพ ใน 3 ลักษณะคือ

1. การติดตามประเมินผลภายใน กระทรวงศึกษาธิการมีการติดตามประเมินผลแบ่ง เป็น 2 ระดับ คือระดับกระทรวงและระดับสถานศึกษา

ระดับกระทรวง มีสำนักงานประเมินและตรวจสอบภายในกระทรวงทำหน้าที่ ทบทวนตรวจสอบประเมินผลการทำงานของหน่วยงานในระดับกระทรวง ให้เป็น ตามนโยบายของรัฐบาลและสำนักพัฒนานโยบายสู่การปฏิบัติคอยกำกับดูแลธรรมเนียม ของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ

ระดับสถานศึกษา เป็นการติดตามประเมินผล โดยบุคคล/คณะบุคคล 5 กลุ่ม ได้แก่ กรรมการบริหารสถานศึกษาอาจารย์ ครู นักเรียน/นักศึกษา และผู้ปกครองเพื่อดูว่า มีการดำเนินการเป็นไปตามเป้าหมายหลักสูตร และธรรมเนียมสถานศึกษาหรือไม่

2. การติดตามประเมินผลภายนอก โดยสำนักงานตรวจสอบคุณภาพทางการศึกษา (Education Review Office – ERO) เป็นหน่วยงานอิสระ ทำหน้าที่ติดตามและตรวจสอบ คุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตั้งแต่ระดับก่อนวัยเรียนจนถึงระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย

3. สำนักงานรับรองคุณวุฒิทางการศึกษาของนิวซีแลนด์ (New Zealand Qualifications Authority – NZQA) เป็นหน่วยงานกลางภายในกระทรวงศึกษาธิการ หน้าที่ รับรองคุณวุฒิของนักเรียน นักศึกษา และคุณภาพของสถานศึกษา ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษา ขึ้นไป โดยทำการทดสอบนักเรียน/นักศึกษา และออกประกาศนียบัตร วุฒิบัตรหรือใบรับรอง ต่างๆ ให้กับผู้ผ่านการทดสอบ

สรุปผล จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา ผู้วิจัยเลือกทำการศึกษาเฉพาะผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ 1. ด้านสภาพความพร้อม และปัญหาอุปสรรคของสถานศึกษาในการประกันคุณภาพ และ 2. ด้านระบบการประเมินผล ภายใน โดยสามารถสรุปผลแต่ละด้านได้ดังนี้ คือ

1. ด้านสภาพความพร้อม และปัญหาอุปสรรค ของสถานศึกษาในการ ประกันคุณภาพการศึกษา (เขมทอง ศิริแสงเลิศ, 2540: บทคัดย่อ; สยาม สุ่มงาม, 2541: บทคัดย่อ; สุวิมล ราชชนนบริบาล, 2541: บทคัดย่อ; สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพัทลุง, 2543: บทคัดย่อ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543: 10-16; สำนักพัฒนาการ ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 6, 2544: บทคัดย่อ) สรุปผลได้ว่า สถานศึกษา ส่วนใหญ่มิได้ทำการประเมินผลภายใน และบุคลากรส่วนใหญ่ยังไม่มีความพร้อมที่จะทำการ ประเมินคุณภาพภายใน อันเนื่องจากการ ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ การศึกษาในเรื่องต่างๆ เช่น การดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพภายใน

คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานระดับโรงเรียนไม่ทราบขอบข่าย บทบาทหน้าที่ คณะกรรมการโรงเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมน้อย นโยบายเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ขาดความชัดเจนในเป้าหมาย บุคลากรไม่เห็นความสำคัญจำเป็นของการตรวจสอบ ทบทวน ปรับปรุงคุณภาพภายในของสถานศึกษา ไม่มั่นใจในการรายงานคุณภาพการศึกษาตาม ข้อกำหนด บุคลากรมีความเข้าใจว่าการประกันคุณภาพเป็นการตรวจสอบหรือการจับผิดการทำงานของบุคลากร เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามบุคลากรส่วนใหญ่ยินดีและเต็มใจที่จะทำการประเมินและต้องการได้รับการพัฒนาในด้านการประเมิน

2. สำหรับด้านระบบการประเมินผลภายใน (เข้มทอง ศิริแสงเลิศ, 2540: บทคัดย่อ; สยาม สุ่มงาม, 2541: บทคัดย่อ; สุวิมล ราชชนนบริบาล, 2541: บทคัดย่อ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543: 10-16; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544: 2-3; สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 6, 2544: บทคัดย่อ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ, 2545: จ-ฉ) สรุปผลได้ว่า สถานศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ ต่างให้ความสำคัญกับการประเมินผล และถือเป็นหน้าที่สำคัญของครูที่ต้องรับผิดชอบต่ออาชีพของตน สถานศึกษาที่ดำเนินการตามนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด และที่พัฒนาระบบการประเมินผลเอง ส่วนใหญ่มีระบบย่อยๆ 5 ระบบ ได้แก่ ระบบการวางแผนและปฏิบัติ ระบบข้อมูลและประมวลผล ระบบการตรวจสอบการประเมิน ระบบการรายงานผลการประเมิน และระบบการใช้ผลการประเมิน โดยมีกิจกรรมการดำเนินการสอดคล้องกับขั้นตอนการทำงานตามวงจร PDCA ซึ่งเป็นระบบหลักของโครงการนำร่อง ระดับชาติ ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) และกรมสามัญศึกษาได้นำมาพัฒนาเป็นขั้นตอนในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

จากการศึกษารายงานวิจัยดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยได้ทราบว่าสถานศึกษาระดับชั้นพื้นฐาน รวมถึงสถานศึกษาในสังกัดกรมสามัญศึกษา ยังมีปัญหา อุปสรรคและความไม่พร้อมในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอยู่ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยเรื่องความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา หลังการได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) โดยใช้ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อบุคลากรในสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยที่เสนอในบทนี้ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ในการวิจัย ประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา หลังการได้รับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร หลังการได้รับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) จำนวน 12 โรงเรียน โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูล ดังนี้ ผู้บริหาร ซึ่งได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน/อาจารย์ใหญ่ จำนวน 12 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลทั้งแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการจำนวน 12 คน และผู้รับผิดชอบ/หัวหน้าประกันคุณภาพการศึกษาจำนวน 12 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 970 รวมทั้งสิ้น 1006 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มประชากรทั้ง 12 โรงเรียน โดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหาร ซึ่งได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน/อาจารย์ใหญ่ จำนวน 12 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลทั้งแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการจำนวน 12 คน และผู้รับผิดชอบ/หัวหน้าประกันคุณภาพการศึกษาจำนวน 12 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ส่วนคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลแบบสอบถามสุ่มจาก จำนวน 970 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) มีลำดับการสุ่มตัวอย่างดังนี้

1. กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของยามาเน่ (Yamane, 1967: 398) ใช้ค่าความเชื่อมั่น 95% มีความคลาดเคลื่อน ± 5 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 286 คน
2. เทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างของประชากรโรงเรียนทั้ง 12 โรงเรียน
3. เทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างของประชากรโรงเรียนในฝ่ายงานต่างๆ

4. สุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนจำนวนคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

โดยจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของการทำวิจัย ดังปรากฏตามตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภท

ลำดับ ที่	โรงเรียน	ผู้บริหาร, ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ และ หัวหน้าประกันฯ			คณะกรรมการประกันฯ		รวม
		ผู้บริหาร	ผู้ช่วยฝ่าย วิชาการ	หัวหน้า ประกันฯ	ฝ่าย อำนวยการ	ฝ่าย ดำเนินการ	
1.	โรงเรียนศึกษานารี	1	1	1	1	10	14
2.	โรงเรียนปทุมคงคา	1	1	1	2	26	31
3.	โรงเรียนนนทรีวิทยา	1	1	1	1	24	28
4.	โรงเรียนเทพศิรินทร์	1	1*	1	1	24	27
5.	โรงเรียนวัดราชาธิวาส	1	1	1	1	10	14
6.	โรงเรียนเบญจมราชูทิศ	1	1	1	2	16	21
7.	โรงเรียนฤทธิณรงค์รอน	1	1	1	1	20	24
8.	โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย	1	1	1	3	58	64
9.	โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์)	1	1	1	2	32	37
10.	โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)	1	1	1	2	14	19
11.	โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 2	1	1	1	1	29	33
12.	โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 4	1	1*	1	1	5	8
	รวม	12	12	12	18	268	322

หมายเหตุ * ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการรับผิดชอบตำแหน่งหัวหน้าประกันคุณภาพการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ชนิด คือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ที่ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา หลังการได้รับการประเมินภายนอกจาก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ระหว่างปีการศึกษา 2545 มีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสอบถาม เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัว ได้แก่ เพศ อายุ อายุราชการ วุฒิการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งปัจจุบัน ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน และการอบรมด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการดำเนินการ
ด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ
จำนวน 50 ข้อ โดยแต่ละระดับมีความหมายดังนี้

ไม่ได้ทำ	หมายถึง	มีการปฏิบัติหรือมีพฤติกรรมเกิดขึ้น ต่อ 1 ปีการศึกษา	0% - 20%
ทำบ้างเล็กน้อย	หมายถึง	มีการปฏิบัติหรือมีพฤติกรรมเกิดขึ้น ต่อ 1 ปีการศึกษา	21% - 40%
ทำบ้างแต่ไม่สม่ำเสมอ	หมายถึง	มีการปฏิบัติหรือมีพฤติกรรมเกิดขึ้น ต่อ 1 ปีการศึกษา	41% - 60%
ทำค่อนข้างเป็นประจำ	หมายถึง	มีการปฏิบัติหรือมีพฤติกรรมเกิดขึ้น ต่อ 1 ปีการศึกษา	61% - 80%
ทำเป็นประจำ	หมายถึง	มีการปฏิบัติหรือมีพฤติกรรมเกิดขึ้น ต่อ 1 ปีการศึกษา	81% - 100%

คำถามทุกข้อจะมีข้อมูลที่ต้องตอบ 2 สภาพ คือ **สภาพการดำเนินการปัจจุบัน**
กับ **สภาพการดำเนินการที่คาดหวัง** ดังตัวอย่างแบบสอบถามต่อไปนี้

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ข้อที่	การดำเนินการ	สภาพการดำเนินการปัจจุบัน					สภาพการดำเนินการที่คาดหวัง					
		ไม่ได้ทำ	ทำบ้างเล็กน้อย	ทำบ้างแต่ไม่สม่ำเสมอ	ทำค่อนข้างเป็นประจำ	ทำเป็นประจำ	ไม่ได้ทำ	ทำบ้างเล็กน้อย	ทำบ้างแต่ไม่สม่ำเสมอ	ทำค่อนข้างเป็นประจำ	ทำเป็นประจำ	
0.	การจัดให้มีบุคลากรแกนนำ/วิทยากร เพื่อสร้างความตระหนัก และเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในแก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง		✓									✓

2. แบบสัมภาษณ์ เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากผู้บริหาร ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการและหัวหน้าประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวได้แก่ เพศ อายุ อายุราชการ วุฒิการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งปัจจุบัน ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน และ การอบรมด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ และคำถามปลายเปิด จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสาเหตุของความต้องการจำเป็น แนวทางแก้ไข และหน่วยงานภายนอกที่ต้องการได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุน มีลักษณะเป็นแบบคำถามปลายเปิด จำนวน 50 ข้อ โดยจะทำการสัมภาษณ์เฉพาะข้อคำถามที่เป็นผลความต้องการจำเป็นที่วิเคราะห์ได้จากแบบสอบถาม

โดยเครื่องมือทั้ง 2 ชนิด ทำการศึกษาจากกรอบแนวคิดการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545: 13) ซึ่งมี 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นการเตรียมการ

- | | |
|--------------------------------|-------------|
| 1. เตรียมความพร้อมของบุคลากร | จำนวน 5 ข้อ |
| 2. แต่งตั้งกรรมการที่รับผิดชอบ | จำนวน 3 ข้อ |

ขั้นการดำเนินการ

- | | |
|---|--------------|
| 1. วางแผนการปฏิบัติงาน (Plan) | จำนวน 8 ข้อ |
| 2. ดำเนินการตามแผน (Do) | จำนวน 6 ข้อ |
| 3. ตรวจสอบการประเมินผล (Check) | จำนวน 19 ข้อ |
| 4. นำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (Action) | จำนวน 4 ข้อ |

ขั้นการรายงาน

- | | |
|--|-------------|
| จัดทำรายงานประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี | จำนวน 5 ข้อ |
|--|-------------|

การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และกำหนดกรอบแนวคิดเพื่อสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

ขั้นที่ 2 การสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนดังนี้

2.1 กำหนดรูปแบบและโครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยกำหนดรูปแบบของแบบสอบถามให้มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ คำถามทุกข้อจะมีข้อมูลที่ต้องตอบ 2 สภาพ คือ **สภาพการดำเนินการปัจจุบัน** กับ **สภาพการดำเนินการที่คาดหวัง** และกำหนดรูปแบบของแบบสัมภาษณ์ให้มีลักษณะเป็นแบบคำถามปลายเปิด ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมกับข้อมูลที่ต้องการ และได้ข้อมูลที่ครอบคลุมกับสิ่งที่ต้องการวัด

2.2 สร้างข้อคำถามในแต่ละขั้นตอนตามโครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยข้อคำถามที่ใช้กับแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เป็นข้อคำถามเดียวกัน มีรายละเอียดดังปรากฏตามตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 โครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

เนื้อหา	จำนวนข้อ	ข้อที่
ขั้นการเตรียมการ	8	1-8
1. เตรียมความพร้อมของบุคลากร	5	1-5
2. แต่งตั้งกรรมการที่รับผิดชอบ	3	6-8
ขั้นการดำเนินการ	37	9-45
1. วางแผนการปฏิบัติงาน (Plan)	8	9-16
2. ดำเนินการตามแผน (Do)	6	17-22
3. ตรวจสอบประเมินผล (Check)	19	23-41
4. นำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (Action)	4	42-45
ขั้นการรายงาน	5	46-50
จัดทำรายงานประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี	5	46-50
รวม	50	50

ขั้นที่ 3 นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบและแก้ไข

ขั้นที่ 4 นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่แก้ไขแล้วเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบเครื่องมือจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของโครงสร้างเนื้อหาความเหมาะสมของปริมาณข้อคำถาม ความตรงเชิงเนื้อหาโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์ (Item Objective Congruence; IOC) ตรวจสอบการใช้ภาษาและรูปแบบการพิมพ์ โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือไว้ดังนี้

- 4.1 มีคุณวุฒิทางการศึกษาด้านครุศาสตร์/ด้านศึกษาศาสตร์
- 4.2 มีประสบการณ์ในการให้ความรู้/คำแนะนำหรือมีประสบการณ์ในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 4.3 มีความรู้และประสบการณ์ในการทำวิจัยทางการศึกษา

ขั้นที่ 5 นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิมาสรุปผลการตรวจสอบเพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไข โดยพิจารณาร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีความสมบูรณ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.1 ผลสรุปการตรวจสอบด้านความครอบคลุมของโครงสร้างเนื้อหา ด้านความเหมาะสมของปริมาณข้อคำถาม พบว่า แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มีความครอบคลุมของโครงสร้างเนื้อหา มีความเหมาะสมของปริมาณข้อคำถามและรูปแบบการพิมพ์ ผลการตรวจสอบภาษาที่ใช้ในแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ พบว่า ข้อคำถามยังมีความไม่ชัดเจนในข้อที่ 3, 5, 9, 10, 18, และ 23 ส่วนการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา เกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินคือ ค่าดัชนี IOC ที่คำนวณได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ($IOC \geq 0.50$) (กรมวิชาการ, 2545: 64-66) จึงจะถือว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับประเด็นที่มุ่งวัด ซึ่งผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ พบว่า ไม่มีข้อคำถามใดที่มีค่าดัชนี IOC ต่ำกว่า 0.50 รายละเอียดดังปรากฏตามตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ในขั้นการเตรียมการ: ด้านการเตรียมความพร้อมของบุคลากร

ข้อที่	ข้อคำถาม	IOC
1.	การจัดให้มีบุคลากรแกนนำวิทยากร ที่มีความรู้ความสามารถ เพื่อสร้างความตระหนักและเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในแก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง	1.00
2.	การให้ข้อมูลข่าวสารและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา แก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง	1.00
3.	การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาแก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง	1.00
4.	การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายใน	1.00
5.	การให้ความรู้ความเข้าใจและส่งเสริมสนับสนุนการทำงานเป็นทีม แก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง	1.00

จากตารางที่ 3.3 แสดงผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในขั้นการเตรียมการ: ด้านการเตรียมความพร้อมของบุคลากร พบว่า ไม่มีข้อคำถามใดมีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 โดยข้อคำถามทุกข้อมีค่าดัชนี IOC เท่ากับ 1.00 ซึ่งหมายถึงว่าข้อคำถามในขั้นการเตรียมการ: ด้านการเตรียมความพร้อมของบุคลากร มีความสอดคล้องกับประเด็นที่มุ่งวัดทุกข้อ

ตารางที่ 3.4 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ในขั้นการเตรียมการ: ด้านการแต่งตั้งกรรมการที่รับผิดชอบ

ข้อที่	ข้อความคำถาม	IOC
6.	การปรับคณะกรรมการ/คณะทำงานให้เป็นไปตามโครงสร้างการบริหารงานปัจจุบันอยู่เสมอ	0.75
7.	การให้บุคลากรในสถานศึกษาทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายใน	1.00
8.	การให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายใน	1.00
9.	การส่งเสริม สนับสนุน และร่วมคิดร่วมทำ ของผู้บริหารในการประกันคุณภาพภายใน	0.75

จากตารางที่ 3.4 แสดงผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในขั้นการเตรียมการ: ด้านการแต่งตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบ พบว่า ข้อคำถามที่ 6 และ 9 มีค่าดัชนี IOC เท่ากับ 0.75 และข้อคำถามที่ 7 และ 8 มีค่าดัชนี IOC เท่ากับ 1.00 ซึ่งหมายถึงว่าไม่มีข้อคำถามใดในขั้นการเตรียมการ: ด้านการแต่งตั้งกรรมการที่รับผิดชอบ มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ดังนั้นข้อคำถามแต่ละข้อจึงมีความสอดคล้องกับประเด็นที่มุ่งวัดทุกข้อ

ตารางที่ 3.5 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ในขั้นการดำเนินการ: ด้านการวางแผน (Plan)

ข้อที่	ข้อความคำถาม	IOC
10.	การให้บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา	1.00
11.	การศึกษาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลก่อนการวางแผน	1.00
12.	การกำหนดเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษาที่เป็นความต้องการร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย	1.00
13.	การจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษาเพื่อการพัฒนา	1.00
14.	การกำหนดแนวทางหรือวิธีปฏิบัติงานของแต่ละเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษา	1.00
15.	การกำหนดระยะเวลาของโครงการ/กิจกรรมต่างๆ อย่างเหมาะสม	1.00
16.	การกำหนดงบประมาณของโครงการ/กิจกรรมต่างๆ อย่างเพียงพอ	1.00
17.	การกำหนดผู้รับผิดชอบแต่ละโครงการ/กิจกรรมไว้ชัดเจนและสอดคล้องกับความสามารถ	1.00

จากตารางที่ 3.5 แสดงผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในขั้นการเตรียมการ: ด้านการวางแผน พบว่า ไม่มีข้อคำถามใดมีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 โดยข้อคำถามทุกข้อมีค่าดัชนี IOC เท่ากับ 1.00 ซึ่งหมายถึงว่าข้อคำถามในขั้นการเตรียมการ: ด้านการวางแผน มีความสอดคล้องกับประเด็นที่มุ่งวัดทุกข้อ

ตารางที่ 3.6 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ในขั้นการดำเนินการ: ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do)

ข้อที่	ข้อคำถาม	IOC
18.	การส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติงานอย่างมีความสุข	0.75
19.	การอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน	1.00
20.	การกำกับ ติดตาม ทั้งระดับรายบุคคล รายกลุ่ม รายหมวด/ฝ่าย เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้มีการดำเนินงานตามแผน	1.00
21.	การนิเทศโดยผู้บริหารและหัวหน้าหมวด/ฝ่าย เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพอย่างสม่ำเสมอ	1.00
22.	การจัดวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเพื่อให้การนิเทศด้านต่างๆ	1.00
23.	การส่งบุคลากรในสถานศึกษาไปฝึกอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ความสามารถด้านต่างๆอย่างต่อเนื่อง	0.75

จากตารางที่ 3.6 แสดงผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในขั้นการเตรียมการ: ด้านการปฏิบัติตามแผน พบว่า ข้อคำถามที่ 18 และ 23 มีค่าดัชนี IOC เท่ากับ 0.75 และข้อคำถามที่ 19-22 มีค่าดัชนี IOC เท่ากับ 1.00 ซึ่งหมายความว่าไม่มีข้อคำถามใดในขั้นการเตรียมการ: ด้านการปฏิบัติตามแผน มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ดังนั้นข้อคำถามแต่ละข้อจึงมีความสอดคล้องกับประเด็นที่มุ่งวัดทุกข้อ

ตารางที่ 3.7 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ในขั้นการดำเนินการ: ด้านการตรวจสอบประเมินผล (Check)

ข้อที่	ข้อคำถาม	IOC
24.	การให้คณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจากบุคลากรในสถานศึกษาและจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันวางกรอบการประเมินเพื่อกำหนดแนวทางการประเมินผล	1.00
25.	การประเมินผลมีความเชื่อมโยงกับเป้าหมายคุณภาพหรือมาตรฐานการศึกษา และมีตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการดำเนินงาน	1.00
26.	การให้คณะกรรมการและผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลภายใน	1.00
27.	การกำหนดเครื่องมือมีความเหมาะสมกับลักษณะของตัวบ่งชี้ที่วัดและกลุ่มคนที่เก็บรวบรวมข้อมูล	1.00
28.	การทดลองใช้เครื่องมือเพื่อปรับปรุง แก้ไข ก่อนการนำไปใช้จริง	0.75
29.	การหลอมรวมเครื่องมือให้สามารถวัดสิ่งที่เกี่ยวข้องกันได้ด้วยเครื่องมือชุดเดียวกัน	1.00
30.	การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ประเมินผลจากพฤติกรรม และผลงานของผู้เรียน	0.75
31.	การจัดเก็บข้อมูลให้สอดคล้องกับการทำงานปกติ	1.00

ตารางที่ 3.7 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อคำถาม	IOC
32.	การเก็บข้อมูลที่เป็นพฤติกรรมและผลงานของนักเรียน กระทำอย่างต่อเนื่องพร้อมทั้งสรุปและรายงานเป็นระยะๆ	1.00
33.	การให้คณะกรรมการร่วมกันวางแผนการเก็บข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย	0.75
34.	การให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อหาทางแก้ไขและช่วยเหลือผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ	1.00
35.	การจัดระบบเก็บข้อมูลสารสนเทศการประเมินทั้งเก่าและใหม่อย่างเป็นระบบเพื่อความสะดวกและง่ายต่อการนำมาใช้	1.00
36.	การกำหนดกรอบการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งระดับรายบุคคล ระดับห้องเรียน และภาพรวมของสถานศึกษา	1.00
37.	การให้ผู้รับผิดชอบร่วมกันกำหนดรูปแบบ/วิธีการ ในการวิเคราะห์และการสรุปผลข้อมูลของผู้เรียนเพื่อใช้เป็นแนวทางเดียวกัน	1.00
38.	การกำหนดเกณฑ์การประเมินที่มีความเหมาะสมกับสภาพบริบทของสถานศึกษาทั้งระดับบุคคล ระดับห้องเรียน และระดับสถานศึกษา	1.00
39.	การนำผลการประเมินเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อแปลความหมายของข้อมูล	1.00
40.	การนำผลตรวจสอบประเมินผลมาพิจารณาแก้ไขปรับปรุงการดำเนินการเป็นระยะๆ	1.00

จากตารางที่ 3.7 แสดงผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในขั้นการดำเนินการ: ด้านการตรวจสอบประเมินผล พบว่า ไม่มีข้อคำถามใดมีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 โดยข้อคำถามที่ 28, 30, และ 33 มีค่าดัชนี IOC เท่ากับ 0.75 และข้อคำถามที่ 24-27, 29, 31, 32, และ 34-40 มีค่าดัชนี IOC เท่ากับ 1.00 ซึ่งหมายความว่าข้อคำถามในขั้นการดำเนินการ: ด้านการตรวจสอบประเมินผล มีความสอดคล้องกับประเด็นที่มุ่งวัดทุกข้อ

ตารางที่ 3.8 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ในขั้นการดำเนินการ: ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (Action)

ข้อที่	ข้อคำถาม	IOC
41.	การนำเสนอผลการประเมินต่อบุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลไปใช้พัฒนางานของตนเอง และปรับปรุงแผนการทำงานในทุกระดับของโรงเรียน	1.00
42.	การให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยหาสาเหตุและแนวทางแก้ไขก่อนการวางแผนในระยะต่อไป	1.00
43.	การนำผลการประเมินมาพัฒนาเป็นข้อมูลสารสนเทศที่สามารถใช้ได้สะดวก และเป็นปัจจุบันเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ	1.00
44.	การจัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก	1.00

จากตารางที่ 3.8 แสดงผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในขั้นการเตรียมการ: ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน พบว่า ไม่มีข้อคำถามใดมีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 โดยข้อคำถามทุกข้อมีค่าดัชนี IOC เท่ากับ 1.00 ซึ่งหมายถึงว่าข้อคำถามในขั้นการดำเนินการ: ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน มีความสอดคล้องกับประเด็นที่มุ่งวัดทุกข้อ

ตารางที่ 3.9 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ในขั้นการรายงาน

ข้อที่	ข้อคำถาม	IOC
45.	การจัดให้ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นผู้จัดทำรายงานการประเมินตนเอง/รายงานประจำปี	1.00
46.	การรวบรวมผลการดำเนินงาน ผลการประเมินมาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์จำแนกตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการเขียนรายงานประเมินตนเอง/รายงานประจำปี	1.00
47.	การเขียนรายงานประเมินตนเอง/รายงานประจำปี เชิงวิชาการโดยละเอียด เพื่อรายงานต่อหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	1.00
48.	การเขียนรายงานประเมินตนเอง/รายงานประจำปีโดยสรุป เพื่อเผยแพร่ให้กับกลุ่มผู้ปกครองและชุมชน	1.00
49.	การจัดทำรายงานประเมินตนเอง/รายงานประจำปี ต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	0.75
50.	การใช้รายงานประเมินตนเอง/รายงานประจำปีเป็นข้อมูลสารสนเทศสำคัญในการจัดทำแผนปฏิบัติการต่อไป	1.00

จากตารางที่ 3.9 แสดงผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในขั้นการรายงาน พบว่า ไม่มีข้อคำถามใดมีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 โดยข้อคำถามที่ 49 มีค่าดัชนี IOC เท่ากับ 0.75 และข้อคำถามที่ 45-48 และ 50 มีค่าดัชนี IOC เท่ากับ 1.00 ซึ่งหมายถึงว่าข้อคำถามในขั้นการรายงาน มีความสอดคล้องกับประเด็นที่มุ่งวัดทุกข้อ

5.2 ปรับปรุงภาษาที่ใช้ในแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และอาจารย์ที่ปรึกษามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้อคำถามที่ 3 การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษา แก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง **ปรับปรุงเป็น** การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาแก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง

ข้อคำถามที่ 5 การให้ความรู้ความเข้าใจและส่งเสริมสนับสนุนการทำงานเป็นทีม แก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง **ปรับปรุงเป็น** การส่งเสริมสนับสนุนการทำงานเป็นทีมแก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง

ข้อคำถามที่ 9 การส่งเสริม สนับสนุน และร่วมคิดร่วมทำของผู้บริหารในการประกันคุณภาพภายใน **ปรับปรุงเป็น** การร่วมคิดร่วมทำของผู้บริหารในการประกันคุณภาพภายใน

ข้อคำถามที่ 10 การให้บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา **ปรับปรุงเป็น** การให้คณะกรรมการที่แต่งตั้งจากบุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ข้อคำถามที่ 18 การส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติงานอย่างมีความสุข **ปรับปรุงเป็น** การสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรในสถานศึกษาร่วมกันดำเนินการตามแผนที่จัดทำไว้

ข้อคำถามที่ 23 การส่งบุคลากรในสถานศึกษาไปฝึกอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ความสามารถด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง **ปรับปรุงเป็น** การส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับงานที่รับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง

ขั้นที่ 6 นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบสมบูรณที่ผ่านการพิจารณา ร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปทำการทดสอบ (Try – out) กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดสุทธิวรารามและโรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคม จำนวนรวมทั้งสิ้น 45 คน โดยมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม 0.97 โดยใช้สูตรวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha – Coefficient) และนำแบบสอบถามไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการทำการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงอธิบดีกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้ออกหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร หลังการได้รับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) จำนวน 12 โรงเรียน เพื่อแจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากผู้บริหารและคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ทำการวิเคราะห์ ดังนี้

1. แบบสอบถาม เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากผู้บริหารและคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้วิธีแจกแจงค่าความถี่ และหาค่าร้อยละ นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาทำการวิเคราะห์ดังนี้

2.1 วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าเฉลี่ย และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทั้ง 2 สภาพ คือสภาพการดำเนินการปัจจุบัน และสภาพการดำเนินการที่คาดหวัง เป็นรายข้อนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

2.2 ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของสภาพการดำเนินการปัจจุบันและสภาพการดำเนินการที่คาดหวัง เป็นรายข้อ (จำนวน 50 ข้อ) โดยการทดสอบค่าที (t-test)

2.3 จัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นตามขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาแต่ละขั้นตอน เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย โดยใช้วิธี Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$) ซึ่งเป็นดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นที่ใช้หลักการประเมินความแตกต่าง และเป็นสูตรที่ นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช ได้ปรับสูตรการคำนวณมาจากค่าดัชนี PNI โดยการหาค่าผลต่างระหว่างค่าสภาพการดำเนินการที่คาดหวัง (I) และค่าสภาพการดำเนินการปัจจุบัน (D) ด้วยค่าสภาพการดำเนินการปัจจุบัน (D) เพื่อถ่วงน้ำหนักก่อนที่จะนำมาจัดเรียงลำดับความสำคัญ (คมศร วงษ์รักษา, 2540:33; สุวิมล ว่องวาณิช, 2542: 35) มีสูตรในการคำนวณดังนี้

$$PNI_{Modified} = (I-D) / D$$

เมื่อ $PNI_{Modified}$	หมายถึง	ดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น
I	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยของสภาพการดำเนินการที่คาดหวัง
D	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยของสภาพการดำเนินการปัจจุบัน

2. แบบสัมภาษณ์ เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากผู้บริหารและคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยใช้วิธีแจกแจงค่าความถี่ และหาค่าร้อยละ นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุของความต้อการจำเป็น แนวทางแก้ไข และหน่วยงานภายนอกที่โรงเรียนต้องการได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุน วิเคราะห์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา จัดหมวดหมู่ในส่วนที่คล้ายคลึงกัน หาการ้อยละของผู้แสดงความคิดเห็นในแต่ละประเด็น นำเสนอเป็นคำบรรยายแบบความเรียง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมดมีดังนี้

1. ดัชนีการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับประเด็นที่มุ่งวัด (Item Objective Congruence; IOC) มีสูตรในการคำนวณดังนี้ (กรมวิชาการ, 2545: 64-66)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC คือ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับประเด็นที่มุ่งวัด

R คือ คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

\sum คือ ผลรวมของคะแนนผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

การกำหนดคะแนนของผู้เชี่ยวชาญอาจจะเป็น +1 หรือ 0 หรือ -1 ดังนี้

+1 = แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้องกับประเด็นที่มุ่งวัด

0 = ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้องกับประเด็นที่มุ่งวัด

-1 = แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่มีความสอดคล้องกับประเด็นที่มุ่งวัด

ค่าความสอดคล้องที่ยอมรับได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ($IOC \geq 0.05$)

ตัวอย่างการหาค่า IOC แบบสอบถาม

นำแบบสอบถามจำนวน 50 ข้อ ให้ผู้เชี่ยวชาญ 4 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อกับประเด็นที่มุ่งวัด โดยกำหนดคะแนนเป็น +1 หรือ 0 หรือ -1 ได้ผลดังปรากฏตามตารางที่

3.10

ตารางที่ 3.10 ตัวอย่างผลการตรวจสอบความสอดคล้อง

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ (R)				ผลรวมของคะแนน ($\sum R$)	$IOC = \frac{\sum R}{N}$	หมายเหตุ
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4			
1.	+1	+1	0	+1	3	0.75	
2.	-1	+1	+1	0	1	0.25	ปรับปรุง
....							
....							
50.	0	0	+1	-1	0	0.00	ปรับปรุง

จากตารางจะเห็นว่า ข้อที่ 2 และข้อที่ 50 มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ดังนั้นจะต้องปรับปรุง

2. วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha – Coefficient)
3. แจกแจงความถี่ (Frequency), หาค่าร้อยละ (Percentage), หาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และ หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
4. การทดสอบค่าที (Paired Samples t-test)
5. ดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$) ซึ่งนางลักษณ์ วิรัชชัยและสุวิมล ว่องวาณิช ได้ปรับปรุงการคำนวณมาจากค่าดัชนี PNI โดยการหารค่าผลต่างของ (I-D) ด้วยค่า D โดยใช้หลักการกำหนดความต้องการจำเป็นจากระดับของสภาพที่กำลังเป็นอยู่ ได้เป็นสูตรในการคำนวณดังนี้ คือ

$$PNI_{Modified} = (I-D) / D$$

เมื่อ $PNI_{Modified}$	หมายถึง	ดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น
I	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยของสภาพการดำเนินการที่คาดหวัง
D	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยของสภาพการดำเนินการปัจจุบัน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อการศึกษาความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา หลังการได้รับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.2 ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ สาเหตุของความต้องการจำเป็น แนวทางแก้ไข และหน่วยงานภายนอกที่โรงเรียนต้องการได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุน

2.1 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

2.2 สาเหตุของความต้องการจำเป็น แนวทางแก้ไข และหน่วยงานภายนอกที่โรงเรียนต้องการได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุน

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการสำรวจสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นการนำเสนอเกี่ยวกับสถานภาพของผู้บริหารและคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนทั้ง 12 โรงเรียนในด้านเพศ อายุ อาชีพ วุฒิการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งปัจจุบัน ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน และการอบรมด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ข้อมูลดังปรากฏตามตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตัวแปร

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	73	26.74
- หญิง	200	73.26

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
2. อายุ		
- 21-30 ปี	7	2.56
- 31-40 ปี	33	12.09
- 41-50 ปี	138	50.55
- 51-60 ปี	95	34.80
3. อายุราชการ		
- 1-5 ปี	7	2.56
- 6-10 ปี	18	6.59
- 10-15 ปี	21	7.69
- 16-20 ปี	25	9.16
- 21-25 ปี	97	35.53
- 26 ปีขึ้นไป	104	38.10
- ไม่ระบุ	1	0.37
4. วุฒิการศึกษาสูงสุด		
- ต่ำกว่าปริญญาตรี	1	0.37
- ปริญญาตรี	208	76.19
- ปริญญาโท	63	23.08
- ปริญญาเอก	1	0.37
5. ตำแหน่งปัจจุบัน		
- ผู้อำนวยการ	1	0.37
- รองผู้อำนวยการ/ผู้ช่วยผู้อำนวยการ	9	3.30
- อาจารย์ใหญ่	1	0.37
- รองอาจารย์ใหญ่/ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่	1	0.37
- อาจารย์	260	95.23
- ไม่ระบุ	1	0.37
6. ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน		
- 1-5 ปี	22	8.06
- 6-10 ปี	33	12.09
- 11-15 ปี	26	9.52
- 16 ปีขึ้นไป	192	70.33
7. การอบรมด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา		
- เคย	239	87.55
- ไม่เคย	34	12.45
รวม	273	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนรวมทั้งสิ้น 273 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (73.26) เป็นผู้ที่มียุทธระหว่าง 41-50 ปี มากที่สุด (50.55) มีอายุราชการระหว่าง 26 ปีขึ้นไปมากที่สุด (38.10) เป็นผู้ที่มิวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด (76.19) กลุ่มตัวอย่างมีตำแหน่งปัจจุบันเป็นอาจารย์มากที่สุด (95.23) โดยมีระยะเวลาของการดำรงตำแหน่งปัจจุบัน 16 ปีขึ้นไปมากที่สุด (70.33) และส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เคยเข้ารับการอบรมด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (87.55)

1.2 ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1.2.1 ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ความต้องการจำเป็นวิเคราะห์จากความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของสภาพการดำเนินการปัจจุบันกับสภาพการดำเนินการที่คาดหวังในแต่ละข้อของการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาทั้ง 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนเตรียมการ ประกอบด้วย การเตรียมบุคลากรและการแต่งตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบ ขั้นตอนดำเนินการ ประกอบด้วย การวางแผน, การปฏิบัติตามแผน, การตรวจสอบประเมินผล และการนำผลการประเมินมา ปรับปรุงงาน และขั้นตอนรายงาน ประกอบด้วย การจัดทำรายงานประเมินตนเอง หรือ รายงานประจำปี ข้อมูลดังปรากฏตามตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
ในขั้นการเตรียมการ: ด้านการเตรียมความพร้อมของบุคลากร

การดำเนินการ	สภาพการดำเนินการปัจจุบัน		สภาพการดำเนินการที่คาดหวัง		ค่า t-test
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. การจัดให้มีบุคลากรแกนนำวิทยากรที่มีความรู้ ความสามารถ ทำหน้าที่ให้ความรู้แก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความตระหนักและเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพภายใน	3.31	1.00	4.21	0.83	17.055*
2. การให้ข้อมูลข่าวสารและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาแก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง	3.34	0.98	4.22	0.81	16.114*
3. การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาแก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง	3.48	1.02	4.27	0.81	14.500*

*p<.05

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

การดำเนินการ	สภาพการดำเนินการ ปัจจุบัน		สภาพการดำเนินการ ที่คาดหวัง		ค่า t-test
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
4. การจัดระบบฐานข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา เพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายใน	3.65	0.93	4.41	0.76	13.947*
5. การส่งเสริมสนับสนุนการทำงานเป็นทีมแก่บุคลากร ในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง	3.61	0.95	4.45	0.71	15.365*

*p<.05

จากตารางที่ 4.2 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของสภาพการดำเนินการปัจจุบันและสภาพการดำเนินการที่คาดหวัง ในขั้นการเตรียมการ: ด้านการเตรียมความพร้อมของบุคลากร โดยการทดสอบค่าที (t-test) พบว่า ค่าเฉลี่ยของสภาพการดำเนินการปัจจุบันและสภาพการดำเนินการที่คาดหวังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลยังได้พบอีกว่า สภาพการดำเนินการปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าสภาพการดำเนินการที่คาดหวังทุกข้อ แสดงให้เห็นว่าการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในขั้นการเตรียมการ: ด้านการเตรียมความพร้อมของบุคลากร เป็นความต้องการจำเป็นทุกข้อ

ตารางที่ 4.3 ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในขั้นการเตรียมการ: ด้านการแต่งตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบ

การดำเนินการ	สภาพการดำเนินการ ปัจจุบัน		สภาพการดำเนินการ ที่คาดหวัง		ค่า t-test
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
6. การปรับคณะกรรมการ/คณะทำงานให้เป็นไปตาม โครงสร้างการบริหารงานปัจจุบันอยู่เสมอ	3.69	0.99	4.33	0.79	12.107*
7. การให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการประกัน คุณภาพภายใน	3.73	0.99	4.49	0.77	13.993*
8. การให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประกัน คุณภาพภายใน	3.63	1.02	4.44	0.76	13.730*
9. การร่วมคิดร่วมทำของผู้บริหารในการประกัน คุณภาพภายใน	3.71	0.99	4.49	0.76	14.180*

*p<.05

จากตารางที่ 4.3 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของสภาพการดำเนินการปัจจุบัน และสภาพการดำเนินการที่คาดหวัง ในขั้นการเตรียมการ: ด้านการแต่งตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบ โดยการทดสอบค่าที (t-test) พบว่า ค่าเฉลี่ยของสภาพการดำเนินการปัจจุบันและสภาพการดำเนินการที่คาดหวังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลยังได้พบว่าอีกว่า สภาพการดำเนินการปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า

สภาพการดำเนินการที่คาดหวังทุกข้อ แสดงให้เห็นว่าการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในขั้นการเตรียมการ: ด้านการแต่งตั้งกรรมการที่รับผิดชอบ เป็นความต้องการจำเป็นทุกข้อ

**ตารางที่ 4.4 ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
ในขั้นการดำเนินการ: ด้านการวางแผน (Plan)**

การดำเนินการ	สภาพการดำเนินการ ปัจจุบัน		สภาพการดำเนินการ ที่คาดหวัง		ค่า t-test
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
10. การให้คณะกรรมการที่แต่งตั้งจากบุคลากรในสถานศึกษาและจากผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา	3.57	0.97	4.31	0.86	14.748*
11. การศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลก่อนการวางแผน	3.39	0.98	4.23	0.83	15.740*
12. การกำหนดเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษาที่เป็นความต้องการร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย	3.66	0.93	4.40	0.76	15.175*
13. การจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษาเพื่อการพัฒนา	3.65	0.95	4.35	0.78	14.491*
14. การกำหนดแนวทางหรือวิธีปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษา	3.71	0.94	4.40	0.77	14.214*
15. การกำหนดระยะเวลาของโครงการ/กิจกรรมต่างๆอย่างเหมาะสม	3.74	0.92	4.40	0.74	13.417*
16. การกำหนดงบประมาณของโครงการ/กิจกรรมต่างๆอย่างเพียงพอ	3.71	0.92	4.37	0.80	12.921*
17. การกำหนดผู้รับผิดชอบแต่ละโครงการ/กิจกรรมไว้ชัดเจนและสอดคล้องกับความสามารถ	3.82	1.01	4.48	0.74	12.726*

*p<.05

จากตารางที่ 4.4 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของสภาพการดำเนินการปัจจุบันและสภาพการดำเนินการที่คาดหวัง ในขั้นการดำเนินการ: ด้านการวางแผน โดยการทดสอบค่าที (t-test) พบว่า ค่าเฉลี่ยของสภาพการดำเนินการปัจจุบันและสภาพการดำเนินการที่คาดหวังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลยังได้พบอีกว่า สภาพการดำเนินการปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าสภาพการดำเนินการที่คาดหวังทุกข้อ แสดงให้เห็นว่าการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในขั้น การดำเนินการ:ด้านการวางแผน เป็นความต้องการจำเป็นทุกข้อ

**ตารางที่ 4.5 ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
ในชั้นการดำเนินการ: ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do)**

การดำเนินการ	สภาพการดำเนินการ ปัจจุบัน		สภาพการดำเนินการ ที่คาดหวัง		ค่า t-test
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
18. การสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรในสถานศึกษาร่วมกัน ดำเนินการตามแผนที่จัดทำไว้	3.23	0.99	4.26	0.82	16.682*
19. การอำนวยความสะดวกและสนับสนุนทรัพยากร เพื่อ การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน	3.47	0.97	4.32	0.80	14.922*
20. การกำกับติดตามทั้งระดับ รายบุคคล รายกลุ่ม รายหมวด/ฝ่าย เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้มี การดำเนินงานตามแผน	3.36	0.94	4.27	0.82	17.177*
21. การนิเทศโดยผู้บริหารและหัวหน้าหมวด/ฝ่าย เพื่อ ให้บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ อย่างสม่ำเสมอ	3.58	3.11	4.21	0.83	3.337*
22. การจัดวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญให้ การนิเทศระหว่างดำเนินการด้านต่างๆ	3.28	1.00	4.22	0.81	13.582*
23. การส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากร ในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับงานที่รับผิดชอบ อย่างต่อเนื่อง	3.43	1.02	4.28	0.81	12.351*

*p<.05

จากตารางที่ 4.5 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของสภาพการดำเนินการปัจจุบัน และสภาพการดำเนินการที่คาดหวัง ในชั้นการดำเนินการ: ด้านการปฏิบัติตามแผน โดยการทดสอบค่าที (t-test) พบว่า ค่าเฉลี่ยของสภาพการดำเนินการปัจจุบันและสภาพการดำเนินการที่คาดหวังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และจากผลการวิเคราะห์ ข้อมูลยังได้พบอีกว่า สภาพการดำเนินการปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าสภาพการดำเนินการที่ คาดหวังทุกข้อ แสดงให้เห็นว่าการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาในชั้น การดำเนินการ: ด้านการปฏิบัติตามแผน เป็นความต้องการจำเป็นทุกข้อ

**ตารางที่ 4.6 ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
ในชั้นการดำเนินการ: ด้านการตรวจสอบประเมินผล (Check)**

การดำเนินการ	สภาพการดำเนินการ ปัจจุบัน		สภาพการดำเนินการ ที่คาดหวัง		ค่า t-test
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
24. การให้คณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจากบุคลากร ในสถานศึกษาและจากผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมกันวางกรอบ การประเมินเพื่อกำหนดแนวทางการประเมินผล	3.31	0.96	4.41	0.76	18.322*

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

การดำเนินการ	สภาพการดำเนินการ ปัจจุบัน		สภาพการดำเนินการ ที่คาดหวัง		ค่า t-test
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
25. การประเมินผลมีความเชื่อมโยงกับเป้าหมาย/มาตรฐาน การศึกษาและมีตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการดำเนินงาน	3.45	0.95	4.46	0.71	16.080*
26. การให้คณะกรรมการและผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมกันกำหนด เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล	3.40	0.96	4.33	0.79	14.736*
27. การกำหนดเครื่องมือให้มีความเหมาะสมกับลักษณะ ของตัวบ่งชี้ที่จะวัดและกลุ่มคนที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล	3.46	0.98	4.49	0.77	16.477*
28. การทดลองใช้เครื่องมือเพื่อปรับปรุงแก้ไขก่อนการ นำไปใช้จริง	2.80	0.99	4.44	0.76	25.447*
29. การหลอมรวมเครื่องมือให้สามารถวัดสิ่งที่เกี่ยวข้อง กันได้ด้วยเครื่องมือชุดเดียวกัน	2.82	1.02	4.49	0.76	24.249*
30. การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ประเมินผลจากพฤติกรรม และผลงานของผู้เรียน	3.26	0.94	4.31	0.86	16.011*
31. การจัดเก็บข้อมูลให้สอดคล้องกับการทำงานปกติ	3.42	0.98	4.24	0.82	12.547*
32. การเก็บข้อมูลที่เป็นพฤติกรรมและผลงานของ นักเรียนกระทำอย่างต่อเนื่องพร้อมทั้งสรุปและ รายงานเป็นระยะๆ	3.46	0.95	4.41	0.76	15.118*
33. การให้คณะกรรมการร่วมกันวางแผนการเก็บข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย	3.28	0.95	4.35	0.78	17.185*
34. การให้บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อหาทางแก้ไข และช่วยเหลือผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ	3.32	0.94	4.41	0.77	18.079*
35. การจัดระบบเก็บข้อมูลสารสนเทศการประเมินทั้งเก่า และใหม่อย่างเป็นระบบเพื่อความสะดวกและง่ายต่อ การนำมาใช้	3.40	0.99	4.40	0.74	16.002*
36. การกำหนดกรอบการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งระดับรายบุคคล ระดับห้องเรียน และภาพรวมของสถานศึกษา	3.26	0.95	4.37	0.80	17.234*
37. การให้ผู้รับผิดชอบร่วมกันกำหนดรูปแบบ/วิธีการ ในการวิเคราะห์และการสรุปผลข้อมูลของผู้เรียนเพื่อ ใช้เป็นแนวทางเดียวกัน	3.26	1.05	4.47	0.75	18.236*
38. การกำหนดเกณฑ์การประเมินที่มีความเหมาะสมกับ สภาพบริบทของสถานศึกษาทั้งระดับบุคคล ระดับห้องเรียน และระดับสถานศึกษา	3.32	0.99	4.26	0.82	14.306*

*p<.05

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

การดำเนินการ	สภาพการดำเนินการ ปัจจุบัน		สภาพการดำเนินการ ที่คาดหวัง		ค่า t-test
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
39. การนำผลการประเมินเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อแปลความหมายของข้อมูล	3.35	1.00	4.32	0.80	15.251*
40. การนำผลการตรวจสอบประเมินผลมาพิจารณาแก้ไขปรับปรุงการดำเนินการเป็นระยะๆ	3.29	1.08	4.27	0.82	12.842*

*p<.05

จากตารางที่ 4.6 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของสภาพการดำเนินการปัจจุบันและสภาพการดำเนินการที่คาดหวัง ในขั้นการดำเนินการ: ด้านการตรวจสอบประเมินผล โดยการทดสอบค่าที่ (t-test) พบว่า ค่าเฉลี่ยของสภาพการดำเนินการปัจจุบันและสภาพการดำเนินการที่คาดหวังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และจากการวิเคราะห์ข้อมูลยังได้พบอีกว่า สภาพการดำเนินการปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าสภาพการดำเนินการที่คาดหวังทุกข้อ แสดงให้เห็นว่าการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในขั้นการดำเนินการ: ด้านการตรวจสอบประเมินผล เป็นความต้องการจำเป็นทุกข้อ

ตารางที่ 4.7 ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในขั้นตอนการดำเนินการ: ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (Action)

การดำเนินการ	สภาพการดำเนินการ ปัจจุบัน		สภาพการดำเนินการ ที่คาดหวัง		ค่า t-test
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
41. การนำเสนอผลการประเมินต่อบุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำผลไปใช้พัฒนางานของตนเองและปรับปรุงแผนการทำงานในทุกๆระดับของโรงเรียน	3.33	0.91	4.25	0.78	17.241*
42. การให้บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ จุดเด่น จุดด้อย หาสาเหตุและแนวทางแก้ไขก่อนการวางแผนในระยะต่อไป	3.16	0.98	4.21	0.92	16.924*
43. การนำผลการประเมินมาพัฒนาเป็นข้อมูลสารสนเทศที่สามารถใช้ได้สะดวกและเป็นปัจจุบันเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ	3.24	0.94	4.26	0.80	18.105*
44. การจัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก	3.71	1.01	4.47	0.70	14.818*

*p<.05

จากตารางที่ 4.7 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของสภาพการดำเนินการปัจจุบัน และสภาพการดำเนินการที่คาดหวัง ในขั้นการดำเนินการ: ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน โดยการทดสอบค่าที (t-test) พบว่า ค่าเฉลี่ยของสภาพการดำเนินการปัจจุบันและสภาพการดำเนินการที่คาดหวังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลยังได้พบอีกว่า สภาพการดำเนินการปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าสภาพการดำเนินการที่คาดหวังทุกข้อ แสดงให้เห็นว่าการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในขั้นการดำเนินการ: ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน เป็นความต้องการจำเป็นทุกข้อ

ตารางที่ 4.8 ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในขั้นการรายงาน

การดำเนินการ	สภาพการดำเนินการ ปัจจุบัน		สภาพการดำเนินการ ที่คาดหวัง		ค่า t-test
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
45. การจัดให้ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นผู้จัดทำรายงานการประเมินตนเอง/รายงานประจำปี	3.35	1.08	4.24	0.90	15.924*
46. การรวบรวมผลการดำเนินงานผลการประเมินมาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์จำแนกตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการเขียนรายงานประเมินตนเอง/รายงานประจำปี	3.53	1.04	4.53	2.52	6.191*
47. การเขียนรายงานประเมินตนเอง/รายงานประจำปีเชิงวิชาการโดยละเอียด เพื่อรายงานต่อหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	3.58	1.12	4.39	0.83	14.320*
48. การเขียนรายงานประเมินตนเอง/รายงานประจำปีโดยสรุปเพื่อเผยแพร่ให้กับกลุ่มผู้ปกครองและชุมชน	3.36	1.16	4.35	0.87	16.742*
49. การนำเสนอรายงานการประเมินตนเอง/รายงานประจำปีต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	3.52	1.11	4.41	0.84	15.675*
50. การใช้รายงานการประเมินตนเอง/รายงานประจำปีเป็นข้อมูลสารสนเทศสำคัญในการจัดทำแผนปฏิบัติการต่อไป	3.60	1.10	4.44	0.80	15.449*

* $p < .05$

จากตารางที่ 4.8 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของสภาพการดำเนินการปัจจุบัน และสภาพการดำเนินการที่คาดหวัง ในขั้นการรายงาน โดยการทดสอบค่าที (t-test) พบว่า ค่าเฉลี่ยของสภาพการดำเนินการปัจจุบันและสภาพการดำเนินการที่คาดหวังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลยังพบอีกว่า สภาพการดำเนินการ

ปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าสภาพการดำเนินการที่คาดหวังทุกข้อ แสดงให้เห็นว่าการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในชั้นการรายงานเป็นความต้องการจำเป็นทุกข้อ

1.2.2 การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาวิเคราะห์โดยวิธี Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) ซึ่งเป็นดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นที่ใช้หลักการประเมินความแตกต่าง และปรับสูตรการคำนวณมาจากค่าดัชนี PNI โดยการหารค่าผลต่างระหว่างค่าสภาพการดำเนินการที่คาดหวัง (I) และค่าสภาพการดำเนินการปัจจุบัน (D) ด้วยค่าสภาพการดำเนินการปัจจุบัน (D) เพื่อถ่วงน้ำหนักก่อนที่จะนำมาจัดเรียงลำดับความสำคัญมีสูตรในการคำนวณดังนี้

$$PNI_{Modified} = (I-D) / D$$

เมื่อ PNI_{Modified} หมายถึง ดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น
 I หมายถึง ค่าเฉลี่ยของสภาพการดำเนินการที่คาดหวัง
 D หมายถึง ค่าเฉลี่ยของสภาพการดำเนินการปัจจุบัน

ตารางที่ 4.9 การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในชั้นการเตรียมการ: ด้านการเตรียมความพร้อมของบุคลากร

การดำเนินการ	I	D	(I-D)/D	ลำดับที่
1. การจัดให้มีบุคลากรแกนนำ/วิทยากร ที่มีความรู้ความสามารถ ทำหน้าที่ให้ความรู้แก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความตระหนักและเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพภายใน	4.21	3.31	0.27	1
2. การให้ข้อมูลข่าวสารและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาแก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง	4.22	3.34	0.26	2
3. การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาแก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง	4.27	3.48	0.23	3
4. การจัดระบบฐานข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายใน	4.41	3.65	0.21	4
5. การส่งเสริมสนับสนุนการทำงานเป็นทีมแก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง	4.45	3.61	0.23	3

จากตารางที่ 4.9 แสดงผลการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในขั้นการเตรียมการ: ด้านการเตรียมความพร้อมของบุคลากร พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็นทุกรายการ โดยมีค่า $PNI_{Modified}$ อยู่ระหว่าง 0.21 ถึง 0.27 รายการความต้องการจำเป็นที่พบว่ามีค่า $PNI_{Modified}$ สูงสุด มีความสำคัญเป็นลำดับที่ 1 คือ การจัดให้มีบุคลากรแกนนำ/วิทยากร ที่มีความรู้ความสามารถทำหน้าที่ให้ความรู้แก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความตระหนักและเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพภายใน (0.27) ลำดับที่ 2 คือ การให้ข้อมูลข่าวสารและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาแก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง (0.26) และลำดับที่ 3 มี 2 รายการซึ่งมีค่า $PNI_{Modified}$ เท่ากัน คือ การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาแก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง (0.23) และการส่งเสริมสนับสนุนการทำงานเป็นทีมแก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง (0.23) ส่วนรายการความต้องการจำเป็นที่มีค่า $PNI_{Modified}$ น้อยที่สุด คือ ลำดับที่ 4 การจัดระบบฐานข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายใน (0.21)

ตารางที่ 4.10 การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในขั้นการเตรียมการ: ด้านการแต่งตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบ

การดำเนินการ	I	D	(I-D)/D	ลำดับที่
6. การปรับคณะกรรมการ/คณะทำงานให้เป็นไปตามโครงสร้างการบริหารงานปัจจุบันอยู่เสมอ	4.33	3.69	0.17	4
7. การให้บุคลากรในสถานศึกษาทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายใน	4.49	3.73	0.20	3
8. การให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายใน	4.44	3.61	0.23	1
9. การร่วมคิดร่วมทำของผู้บริหารในการประกันคุณภาพภายใน	4.49	3.71	0.21	2

จากตารางที่ 4.10 แสดงผลการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในขั้นการเตรียมการ: ด้านการแต่งตั้งกรรมการที่รับผิดชอบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็นทุกรายการ โดยมีค่า $PNI_{Modified}$ อยู่ระหว่าง 0.17 ถึง 0.23 รายการความต้องการจำเป็นที่พบว่ามีค่า $PNI_{Modified}$ สูงสุด มีความสำคัญเป็นลำดับที่ 1 คือ การให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายใน (0.23) อันดับที่ 2 คือ การร่วมคิดร่วมทำของผู้บริหารในการประกันคุณภาพภายใน (0.21) และลำดับที่ 3 คือ การให้บุคลากรในสถานศึกษาทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายใน (0.20) ส่วนรายการความต้องการจำเป็นที่มีค่า $PNI_{Modified}$ น้อยที่สุด คือ ลำดับที่ 4 การปรับคณะกรรมการ/คณะทำงานให้เป็นไปตามโครงสร้างการบริหารงานปัจจุบันอยู่เสมอ (0.17)

**ตารางที่ 4.11 การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการดำเนินการ
ด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในขั้นการดำเนินการ: ด้านการ
วางแผน (Plan)**

การดำเนินการ	I	D	(I-D)/D	ลำดับที่
10. การให้คณะกรรมการที่แต่งตั้งจากบุคลากรในสถานศึกษาและจากผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.31	3.57	0.20	2
11. การศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลก่อนการวางแผน	4.23	3.39	0.25	1
12. การกำหนดเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษาที่เป็นความต้องการร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย	4.40	3.66	0.20	2
13. การจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษาเพื่อการพัฒนา	4.35	3.65	0.19	3
14. การกำหนดแนวทางหรือวิธีปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษา	4.40	3.71	0.19	3
15. การกำหนดระยะเวลาของโครงการ/กิจกรรมต่างๆอย่างเหมาะสม	4.40	3.74	0.18	4
16. การกำหนดงบประมาณของโครงการ/กิจกรรมต่างๆอย่างเพียงพอ	4.37	3.71	0.18	4
17. การกำหนดผู้รับผิดชอบแต่ละโครงการ/กิจกรรมไว้ชัดเจนและสอดคล้องกับความสามารถ	4.48	3.82	0.17	5

จากตารางที่ 4.11 แสดงผลการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในขั้นการดำเนินการ: ด้านการวางแผน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็นทุกรายการ โดยมีค่า $PNI_{Modified}$ อยู่ระหว่าง 0.17 ถึง 0.25 รายการความต้องการจำเป็นที่พบว่ามีค่า $PNI_{Modified}$ สูงสุด มีความสำคัญเป็นลำดับที่ 1 คือ การศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลก่อนการวางแผน (0.25) ลำดับที่ 2 มี 2 รายการซึ่งมีค่า $PNI_{Modified}$ เท่ากัน คือ การให้คณะกรรมการที่แต่งตั้งจากบุคลากรในสถานศึกษาและจากผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา (0.20) และการกำหนดเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษา ที่เป็นความต้องการร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (0.20) และลำดับที่ 3 มี 2 รายการซึ่งมีค่า $PNI_{Modified}$ เท่ากัน คือ การจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษาเพื่อการพัฒนา (0.19) และการกำหนดแนวทางหรือวิธีปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษา (0.19) ส่วนรายการความต้องการจำเป็นที่มีค่า $PNI_{Modified}$ น้อยที่สุด คือ ลำดับที่ 5 การกำหนดผู้รับผิดชอบแต่ละโครงการ/กิจกรรมไว้ชัดเจนและสอดคล้องกับความสามารถ (0.17)

**ตารางที่ 4.12 การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการดำเนินการ
ด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในขั้นการดำเนินการ: ด้านการ
ปฏิบัติตามแผน (Do)**

การดำเนินการ	I	D	(I-D)/D	ลำดับที่
18. การสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรในสถานศึกษาร่วมกันดำเนินการตามแผนที่จัดทำไว้	4.26	3.23	0.32	1
19. การอำนวยความสะดวกและสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน	4.32	3.47	0.24	5
20. การกำกับติดตามทั้งระดับ รายบุคคล รายกลุ่ม รายหมวด/ฝ่าย เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้มีการดำเนินงานตามแผน	4.27	3.36	0.27	3
21. การนิเทศโดยผู้บริหารและหัวหน้าหมวด/ฝ่าย เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษา ปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพอย่างสม่ำเสมอ	4.21	3.58	0.17	6
22. การจัดวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญให้การนิเทศระหว่างดำเนินการด้านต่างๆ	4.22	3.28	0.29	2
23. การส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับงานที่รับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง	4.27	3.43	0.25	4

จากตารางที่ 4.12 แสดงผลการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในขั้นการดำเนินการ: ด้านการปฏิบัติตามแผน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็นทุกรายการ โดยมีค่า $PNI_{Modified}$ อยู่ระหว่าง 0.17 ถึง 0.32 รายการความต้องการจำเป็นที่พบว่ามีค่า $PNI_{Modified}$ สูงสุด มีความสำคัญเป็นลำดับที่ 1 คือ การสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรในสถานศึกษาร่วมกันดำเนินการตามแผนที่จัดทำไว้ (0.32) ลำดับที่ 2 คือ การจัดวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญให้การนิเทศระหว่างดำเนินการด้านต่างๆ (0.29) และลำดับที่ 3 คือ การกำกับติดตามทั้งระดับรายบุคคล รายกลุ่ม รายหมวด/ฝ่าย เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้มีการดำเนินงานตามแผน (0.27) ส่วน รายการความต้องการจำเป็นที่มีค่า $PNI_{Modified}$ น้อยที่สุด คือ ลำดับที่ 6 การนิเทศโดยผู้บริหารและหัวหน้าหมวด/งาน เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพอย่างสม่ำเสมอ (0.17)

**ตารางที่ 4.13 การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการดำเนินการ
ด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในขั้นการดำเนินการ: ด้านการ
ตรวจสอบการประเมินผล (Check)**

การดำเนินการ	I	D	(I-D)/D	ลำดับที่
24. การให้คณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจากบุคลากรในสถานศึกษาและจากผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมกันวางกรอบการประเมินเพื่อกำหนดแนวทางการประเมินผล	4.41	3.31	0.33	4

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

การดำเนินการ	I	D	(I-D)/D	ลำดับที่
25. การประเมินผลมีความเชื่อมโยงกับเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษาและมีตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการดำเนินงาน	4.46	3.45	0.29	7
26. การให้คณะกรรมการและผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล	4.33	3.40	0.27	11
27. การกำหนดเครื่องมือให้มีความเหมาะสมกับลักษณะของตัวบ่งชี้ที่จะวัดและกลุ่มคนที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล	4.49	3.46	0.30	6
28. การทดลองใช้เครื่องมือเพื่อปรับปรุงแก้ไขก่อนการนำไปใช้จริง	4.44	2.80	0.59	1
29. การหลอมรวมเครื่องมือให้สามารถวัดสิ่งที่เกี่ยวข้องกันได้ด้วยเครื่องมือชุดเดียวกัน	4.49	2.82	0.59	1
30. การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ประเมินผลจากพฤติกรรมและผลงานของผู้เรียน	4.31	3.26	0.32	5
31. การจัดเก็บข้อมูลให้สอดคล้องกับการทำงานปกติ	4.24	3.42	0.24	12
32. การเก็บข้อมูลที่เป็นพฤติกรรมและผลงานของนักเรียนกระทำอย่างต่อเนื่องพร้อมทั้งสรุปและรายงานเป็นระยะๆ	4.41	3.46	0.27	11
33. การให้คณะกรรมการร่วมกันวางแผนการเก็บข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย	4.35	3.28	0.33	4
34. การให้บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมกันประชุมแลกเปลี่ยน ข้อมูลเพื่อหาทางแก้ไขและช่วยเหลือผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ	4.41	3.32	0.33	4
35. การจัดระบบเก็บข้อมูลสารสนเทศการประเมินทั้งเก่าและใหม่อย่างเป็นระบบเพื่อความสะดวกและง่ายต่อการนำมาใช้	4.40	3.40	0.29	7
36. การกำหนดกรอบการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง ระดับรายบุคคล ระดับห้องเรียนและภาพรวมของสถานศึกษา	4.37	3.26	0.34	3
37. การให้ผู้ที่รับผิดชอบร่วมกันกำหนดรูปแบบ/วิธีการ ในการวิเคราะห์และสรุปผลข้อมูลของผู้เรียนเพื่อใช้เป็นแนวทางเดียวกัน	4.47	3.26	0.37	2
38. การกำหนดเกณฑ์การประเมินที่มีความเหมาะสมกับสภาพบริบทของสถานศึกษาทั้งระดับบุคคล ระดับห้องเรียน และระดับสถานศึกษา	4.26	3.32	0.28	10
39. การนำผลการประเมินเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อแปลความหมายของข้อมูล	4.32	3.35	0.29	7
40. การนำผลการตรวจสอบประเมินผลมาพิจารณาแก้ไขปรับปรุงการดำเนินการเป็นระยะๆ	4.27	3.29	0.30	6

จากตารางที่ 4.13 แสดงผลการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในขั้นการดำเนินการ: ด้านการตรวจสอบประเมินผล พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็นทุกรายการ โดยมีค่า

$PNI_{Modified}$ อยู่ระหว่าง 0.24 ถึง 0.59 รายการความต้องการจำเป็นที่พบว่ามีค่า $PNI_{Modified}$ สูงสุด มีความสำคัญเป็นลำดับที่ 1 มี 2 รายการ คือ การทดลองใช้เครื่องมือเพื่อปรับปรุงแก้ไขก่อนการนำไปใช้จริง (0.59) และการหลอมรวมเครื่องมือให้สามารถวัดสิ่งที่เกี่ยวข้องกันได้ด้วยเครื่องมือชุดเดียวกัน (0.59) ลำดับที่ 2 คือ การให้ผู้รับผิดชอบร่วมกันกำหนดรูปแบบ/วิธีการในการวิเคราะห์และการสรุปผลข้อมูลของผู้เรียน เพื่อใช้เป็นแนวทางเดียวกัน (0.37) และลำดับที่ 3 คือ การกำหนดกรอบการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งระดับ รายบุคคล ระดับห้องเรียนและภาพรวมของสถานศึกษา (0.34) ส่วนรายการความต้องการจำเป็นที่มีค่า $PNI_{Modified}$ น้อยที่สุด คือลำดับที่ 12 การจัดเก็บข้อมูลให้สอดคล้องกับการทำงานปกติ (0.24)

ตารางที่ 4.14 การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในขั้นการดำเนินการ : ด้านการนำผล การประเมินมาปรับปรุงงาน (Action)

การดำเนินการ	I	D	(I-D)/D	ลำดับที่
41. การนำเสนอผลการประเมินต่อบุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลไปใช้พัฒนางานของตนเองและปรับปรุงแผนการทำงานในทุกระดับของโรงเรียน	4.25	3.33	0.28	3
42. การให้บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย หาสาเหตุและแนวทางแก้ไขก่อนการวางแผนในระยะต่อไป	4.21	3.16	0.33	1
43. การนำผลการประเมินมาพัฒนาเป็นข้อมูลสารสนเทศที่สามารถใช้ได้สะดวกและเป็นปัจจุบันเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ	4.26	3.24	0.31	2
44. การจัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก	4.47	3.71	0.20	4

จากตารางที่ 4.14 แสดงผลการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในขั้นการดำเนินการ: ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็นทุกรายการ โดยมีค่า $PNI_{Modified}$ อยู่ระหว่าง 0.20 ถึง 0.33 รายการความต้องการจำเป็นที่พบว่ามีค่า $PNI_{Modified}$ สูงสุด มีความสำคัญเป็นลำดับที่ 1 คือ การให้บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย หาสาเหตุและแนวทางแก้ไขก่อนการวางแผนในระยะต่อไป (0.33) อันดับที่ 2 คือ การนำผลการประเมินมาพัฒนาเป็นข้อมูลสารสนเทศที่สามารถใช้ได้สะดวกและเป็นปัจจุบันเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ (0.31) และลำดับที่ 3 คือ การนำเสนอผลการประเมินต่อบุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลไปใช้พัฒนางานของตนเองและปรับปรุงแผนการทำงานในทุกระดับของโรงเรียน (0.28) ส่วนรายการความต้องการจำเป็นที่มีค่า $PNI_{Modified}$ น้อยที่สุด คือ ลำดับที่ 4 การจัดเตรียมข้อมูล สารสนเทศเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก (0.20)

ตารางที่ 4.15 การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการดำเนินการ
ด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในชั้นการรายงาน

การดำเนินการ	I	D	(I-D)/D	ลำดับที่
45. การจัดให้ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นผู้จัดทำรายงานการประเมินตนเอง/รายงานประจำปี	4.24	3.35	0.27	3
46. การรวบรวมผลการดำเนินงานผลการประเมินมาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์จำแนกตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการเขียนรายงานประเมินตนเอง/รายงานประจำปี	4.53	3.53	0.28	2
47. การเขียนรายงานประเมินตนเอง/รายงานประจำปีเชิงวิชาการโดยละเอียดเพื่อรายงานต่อหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	4.39	3.58	0.23	5
48. การเขียนรายงานประเมินตนเอง/รายงานประจำปีโดยสรุป เพื่อเผยแพร่ให้กับกลุ่มผู้ปกครองและชุมชน	4.35	3.36	0.30	1
49. การนำเสนอรายงานการประเมินตนเอง/รายงานประจำปีต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.41	3.52	0.25	4
50. การใช้รายงานการประเมินตนเอง/รายงานประจำปีเป็นข้อมูลสารสนเทศสำคัญในการจัดทำแผนปฏิบัติการต่อไป	4.44	3.60	0.23	5

จากตารางที่ 4.15 แสดงผลการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในชั้นการรายงาน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็นทุกรายการ โดยมีค่า $PNI_{Modified}$ อยู่ระหว่าง 0.23 ถึง 0.30 รายการความต้องการจำเป็นที่พบว่ามีค่า $PNI_{Modified}$ สูงสุด มีความสำคัญเป็นลำดับที่ 1 คือ การเขียนรายงานประเมินตนเอง/รายงานประจำปีโดยสรุป เพื่อเผยแพร่ให้กับกลุ่มผู้ปกครองและชุมชน (0.30) ลำดับที่ 2 คือ การรวบรวมผลการดำเนินงาน ผลการประเมินมาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์จำแนกตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการเขียนรายงานประเมินตนเอง/รายงานประจำปี (0.28) และลำดับที่ 3 คือ การจัดให้ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ ข้อมูลเป็นผู้จัดทำรายงานการประเมินตนเอง/รายงานประจำปี (0.27) ส่วนรายการความต้องการจำเป็นที่มีค่า $PNI_{Modified}$ น้อยที่สุด มี 2 รายการคือ ลำดับที่ 5 การเขียนรายงานประเมินตนเอง/ รายงานประจำปีเชิงวิชาการโดยละเอียด เพื่อรายงานต่อหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (0.23) และการใช้รายงานการประเมินตนเอง/รายงานประจำปีเป็นข้อมูลสารสนเทศสำคัญในการจัดทำแผนปฏิบัติการต่อไป (0.23)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ สาเหตุของความต้องการจำเป็น แนวทางแก้ไข และหน่วยงานภายนอกที่โรงเรียนต้องการได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุน

2.1 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

ผลการสำรวจสภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นการนำเสนอเกี่ยวกับสถานภาพของผู้บริหาร/อาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ และหัวหน้าประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนทั้ง 12 โรงเรียน ในด้านเพศ อายุ อายุราชการ วุฒิการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งปัจจุบัน ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน การอบรมด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ข้อมูลดังปรากฏตามตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตัวแปร

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	11	39.29
- หญิง	17	60.71
2. อายุ		
- 21-30 ปี	-	-
- 31-40 ปี	1	3.57
- 41-50 ปี	6	21.43
- 51-60 ปี	21	75.00
3. อายุราชการ		
- 1-5 ปี	-	-
- 6-10 ปี	-	-
- 10-15 ปี	-	-
- 16-20 ปี	2	7.14
- 21-25 ปี	9	32.14
- 26 ปีขึ้นไป	17	60.71
4. วุฒิการศึกษาสูงสุด		
- ต่ำกว่าปริญญาตรี	-	-
- ปริญญาตรี	8	28.57
- ปริญญาโท	19	67.86
- ปริญญาเอก	1	3.57

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
5. ตำแหน่งปัจจุบัน		
- ผู้อำนวยการ	7	25.00
- รองผู้อำนวยการ/ผู้ช่วยผู้อำนวยการ	9	32.14
- อาจารย์ใหญ่	1	3.57
- รองอาจารย์ใหญ่/ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่	1	3.57
- หัวหน้าหมวด/ฝ่าย	10	35.71
- อาจารย์	-	-
6. ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน		
- 1-5 ปี	14	50.00
- 6-10 ปี	8	28.57
- 11-15 ปี	3	10.71
- 16 ปีขึ้นไป	3	10.71
7. การอบรมด้านประกันคุณภาพการศึกษา		
- เคย	28	100.00
- ไม่เคย	-	-
รวม	28	100.00

จากตารางที่ 4.16 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวนรวมทั้งสิ้น 28 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (60.70) เป็นผู้มีอายุระหว่าง 51-60 ปี มากที่สุด (75.00) มีอายุราชการตั้งแต่ 26 ปีขึ้นไป มากที่สุด (60.70) เป็นผู้มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทมากที่สุด (67.90) กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ดำรงตำแหน่งปัจจุบันเป็นหัวหน้าหมวด/ฝ่าย มากที่สุด (35.70) โดยมีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งปัจจุบันระหว่าง 1-5 ปี มากที่สุด (50.00) และทุกคนเป็นผู้ที่เคยเข้ารับการอบรมด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (100.00)

2.2 สาเหตุของความต้อการจำเป็น แนวทางแก้ไข และหน่วยงานภายนอกที่โรงเรียนต้องการได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุน

จากข้อมูลของผู้บริหาร/อาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ และหัวหน้าประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา หลังการได้รับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) จำนวน 12 โรงเรียน ที่เป็นกลุ่มประชากรในการศึกษาสาเหตุของความต้อการจำเป็น แนวทางแก้ไข และหน่วยงานภายนอกที่โรงเรียนต้องการได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุน โดยศึกษาจากผลความต้อการจำเป็นที่วิเคราะห์ได้จากแบบสอบถาม 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) **ขั้นการเตรียมการ** ประกอบด้วยเรื่อง การเตรียมบุคลากร และการแต่งตั้ง กรรมการที่รับผิดชอบ โดยผลความต้องการจำเป็นที่มีค่าสูงสุด 3 ลำดับในแต่ละด้าน คือ

1.1 การเตรียมบุคลากร

ลำดับที่ 1 - การจัดให้มีบุคลากรแกนนำ/วิทยากร ที่มีความรู้ ความสามารถทำหน้าที่ให้ความรู้แก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความตระหนักและเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพภายใน

ลำดับที่ 2 - การให้ข้อมูลข่าวสารและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพ การศึกษาแก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง

ลำดับที่ 3 - การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษา แก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง

- การส่งเสริมสนับสนุนการทำงานเป็นทีมแก่บุคลากร ในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง

1.1.1 สาเหตุของความต้องการจำเป็น

(1) วิทยากรที่ให้การอบรมจากหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องมีแนวคิดเรื่องประกันคุณภาพการศึกษาที่แตกต่างกัน ทำให้บุคลากรแกนนำของ สถานศึกษาที่เข้ารับการอบรมเกิดความสับสน และไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจให้กับ บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ (89%)

(2) การจัดการอบรมด้านประกันคุณภาพการศึกษาของ หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ขอบเน้นปริมาณแต่ไม่เน้นคุณภาพ และมีรูปแบบ ไม่น่าสนใจ ทำให้ผู้เข้าอบรมไม่ได้ประโยชน์และเกิดความเบื่อหน่าย (89%)

(3) การจำกัดจำนวนผู้เข้าอบรมโรงเรียนละ 2- 3 คน ทำให้ บุคลากรส่วนใหญ่ของสถานศึกษาไม่ได้รับความรู้โดยตรง (89%)

(4) เอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับการประกันคุณภาพ การศึกษา ใช้ภาษาเชิงวิชาการทำให้ยากต่อการเข้าใจของบุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง (64%)

(5) โครงสร้างการทำงานของระบบประกันคุณภาพของ โรงเรียนยังไม่ชัดเจนและยังไม่สอดคล้องกับโครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียน (36%)

(6) การกำหนดมาตรฐาน/เป้าหมายการศึกษาที่ไม่สอดคล้อง กันระหว่างหน่วยงานต้นสังกัดและสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ทำให้เกิดความสับสนและทำงานหลายครั้งในเรื่องเดียวกัน บุคลากรจึงเกิดความท้อถอย และปฏิบัติงานในด้านประกันคุณภาพเพื่อให้เสร็จๆไป (89%)

(7) ครูมีภาระงานที่ต้องทำหลายหน้าที่มากเกินไปทั้งหน้าที่เกี่ยวกับการสอน และงานที่เป็นส่วนกลางของโรงเรียนอย่างเช่น ทำบัญชี งานทะเบียนฯ จึงทำให้ไม่เวลาที่สนใจกับเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาเท่าที่ควรมองว่าเป็นการเพิ่มภาระงานและเกิดการต่อต้านจากบุคลากรในสถานศึกษาบางกลุ่มขึ้น (86%)

(8) วัฒนธรรมการทำงานของครูราชการที่ทำงานแบบตัวใครตัวมันและไม่เคารพพบทบาทสถานภาพของผู้อื่น ทำให้การทำงานเป็นทีมไม่ค่อยประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร (75%)

(9) ผู้บริหารขาดเทคนิคในการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องทำงานเป็นทีม (79%)

1.1.2 แนวทางแก้ไข

(1) ผู้บริหารต้องตระหนักและเห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา ต้องเข้าใจว่าการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นเรื่องของการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโดยตรงที่ต้องตรวจสอบติดตามและให้การนิเทศอย่างสม่ำเสมอ (82%)

(2) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการขึ้นภายในสถานศึกษาหรือในกลุ่มสถานศึกษากันเองเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้กับบุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง (79%)

(3) สร้างความรู้ความเข้าใจและแสดงความก้าวหน้าในเรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาแก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอหรือตามโอกาสที่จะทำได้ เช่น พุดแทรกในการประชุมครูและประชุมผู้ปกครอง จัดโครงการ/ กิจกรรมเพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเรื่องการประกันคุณภาพภายใน เชิญวิทยากรจากหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้การอบรมภายในโรงเรียน หรือในกลุ่มโรงเรียน เป็นต้น (75%)

(4) ปรับให้เอกสารหรือสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นภาษาที่เข้าใจง่ายขึ้น (71%)

(5) การจัดให้บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์และทำกิจกรรมร่วมกันให้มากยิ่งขึ้น (61%)

(6) หมุนเวียนให้บุคลากรในสถานศึกษาได้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพอย่างทั่วถึงเพื่อบุคลากรจะได้เข้าใจกระบวนการประกันคุณภาพภายในและเข้าใจความสำคัญของการทำงานเป็นทีม (82%)

1.1.3 หน่วยงานภายนอกที่โรงเรียนต้องการได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุน

(1) หน่วยงานต้นสังกัดควรปรับเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษา ให้เหมือนกับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เพื่อให้ โรงเรียนไม่เกิดความสับสนและทำงานง่ายขึ้น (86%)

(2) หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สกศ.) สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ควรปรับรูปแบบการอบรมให้นำสนใจอยู่เสมอและให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เข้ารับการอบรมอย่างแท้จริง โดยเน้นที่คุณภาพมากกว่าที่จะเน้นปริมาณ และควรทำอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะๆ (75%)

1.2 การแต่งตั้งกรรมการที่รับผิดชอบ

ลำดับที่ 1 การให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายใน

ลำดับที่ 2 การร่วมคิดร่วมทำของผู้บริหารในการประกันคุณภาพภายใน

ลำดับที่ 3 การให้บุคลากรในสถานศึกษาทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการ

ประกันคุณภาพภายใน

1.2.1 สาเหตุของความต้องการจำเป็น

(1) ผู้ที่เกี่ยวข้องขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเท่าที่ควรและไม่เข้าใจบทบาทของตนเองในการเข้าร่วมพัฒนาโรงเรียน (82%)

(2) ความสนใจของผู้บริหารในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษามีแค่ในช่วงแรกๆ ก่อนการได้รับการประเมินภายนอกเท่านั้น ทำให้การประกันคุณภาพการศึกษาขาดความต่อเนื่องไป (79%)

(3) การโยกย้ายตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนก่อนวาระทำให้ผู้บริหาร ไม่มีความผูกพันกับโรงเรียน ส่วนใหญ่เข้ามารับตำแหน่งเพื่อรอการเกษียณหรือเพื่อจะรอขึ้นตำแหน่งที่สูงขึ้นจึงมิได้ทุ่มเทเวลาให้กับโรงเรียน ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ระบบการประกันคุณภาพไม่ได้รับการสนับสนุนและขาดการร่วมคิดร่วมทำจากผู้บริหาร (79%)

(4) การจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนส่วนใหญ่ จะมีเพียงคนกลุ่มเดียวที่ดูแลรับผิดชอบและจัดทำเรื่องต่างๆ คือ กลุ่มของผู้บริหารและหัวหน้าหมวด/ฝ่าย บุคลากรส่วนใหญ่ของโรงเรียนเป็นผู้ปฏิบัติตามคำสั่งที่ได้รับ จึงยังไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินการอย่างแท้จริง (71%)

(5) บุคลากรในสถานศึกษามองว่าระบบประกันคุณภาพไม่มีผลได้ผลเสียโดยตรงกับตนเองจึงไม่ค่อยให้ความสำคัญร่วมมือ (68%)

1.2.2 แนวทางแก้ไข

- (1) การแต่งตั้งตัวแทนจากผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีความพร้อมทั้งด้านเวลาและความตั้งใจจริงในการที่จะช่วยพัฒนาโรงเรียนร่วมเป็นคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (75%)
- (2) การจัดให้มีผู้ปกครองเครือข่ายเพื่อสร้างความตระหนักและเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพการศึกษาภายในกลุ่มกันเอง (64%)
- (3) การให้บุคลากรในสถานศึกษาทุกคนร่วมเป็นคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน เพื่อสร้างความรู้สึกในการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และ เกิดความรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ๆ ต้องรับผิดชอบร่วมกันมิให้ผู้ปฏิบัติตามคำสั่ง (71%)
- (4) การเชิญวิทยากรจากหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ มาสร้างความรู้ความเข้าใจและบอกกล่าวถึงความเคลื่อนไหวและความก้าวหน้าต่างๆ ในเรื่องประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้กับบุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นครั้งคราว เพื่อให้บุคลากรมีความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลาและเข้าใจระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามากยิ่งขึ้น (64%)
- (5) การจัดโครงการเพื่อให้ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาฝึกการประเมินผลทั้งในโรงเรียนและระหว่างโรงเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิดและเพิ่มประสบการณ์ในการประเมินทั้งยังได้เห็นจุดเด่นจุดด้อยของตนเองและผู้อื่นเพื่อใช้ข้อมูลมาพัฒนาการทำงานของตนเอง (61%)

1.2.3 หน่วยงานภายนอกที่โรงเรียนต้องการได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุน

- (1) หน่วยงานต้นสังกัดควรผลักดันให้หน่วยเหนือปรับแก้กฎระเบียบการโยกย้ายตำแหน่งของผู้บริหารให้เป็นไปตามวาระอย่างน้อย 3 ปี (82%)
- (2) หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยเหนือขึ้นไปควรปรับลดนโยบายเรื่องขอตัวผู้บริหารไปช่วยราชการให้น้อยลงเพื่อผู้บริหารจะได้มีเวลาให้กับโรงเรียนมากขึ้น (82%)
- (3) หน่วยงานต้นสังกัดควรออกนโยบายให้ผู้บริหารโรงเรียนต้อง มีหน้าที่นำเสนอการประเมินตนเองต่อหน่วยงานต้นสังกัดหรือเขตพื้นที่ในอนาคต เพื่อกระตุ้นให้ผู้บริหารหาความรู้ความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพภายในให้มากยิ่งขึ้น (75%)

2) ขั้นตอนการดำเนินการ ประกอบด้วยเรื่อง การวางแผน (Plan), การปฏิบัติตามแผน (Do), การตรวจสอบประเมินผล (Check), การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (Action) โดยผลของความต้อการจำเป็นที่มีค่าสูงสุด 3 ลำดับ ในแต่ละด้าน คือ

2.1 การวางแผน (Plan)

ลำดับที่ 1 - การศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลก่อนการวางแผน

ลำดับที่ 2 - การให้คณะกรรมการที่แต่งตั้งจากบุคลากรในสถานศึกษาและจากผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

- การกำหนดเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษาที่เป็นความต้องการร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

ลำดับที่ 3 - การจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมาย / มาตรฐานการศึกษาเพื่อการพัฒนา

- การกำหนดแนวทางหรือวิธีปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษา

2.1.1 สาเหตุของความต้องการจำเป็น

(1) การจัดระบบการประกันคุณภาพในช่วงแรกทำด้วยเวลาที่จำกัดโรงเรียนไม่สามารถเตรียมความพร้อมของบุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทัน ทำให้บุคลากรในสถานศึกษาของโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องยังไม่มีความเข้าใจในกระบวนการประกันคุณภาพมากพอที่จะเข้าร่วมจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ จึงทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยกลุ่มคนเพียงไม่กี่คนที่ตั้งขึ้นมารับผิดชอบโดยตรงเท่านั้น (96%)

(2) ผู้ที่เกี่ยวข้องยังไม่เข้าใจบทบาทของตนเองที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาโรงเรียน เช่น ผู้ปกครองมองว่าเรื่องการศึกษาเป็นเรื่องของโรงเรียน ซึ่งการจะดำเนินการในเรื่องต่างๆ ก็ควรเป็นหน้าที่ของครู-อาจารย์กันเอง ดังนั้นการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในปัจจุบันจะเป็นเรื่องของการช่วยเหลือด้าน การเงินเป็นส่วนใหญ่ (86%)

(3) โรงเรียนมักเลือกคณะกรรมการสถานศึกษาที่ไม่มีเวลาให้กับโรงเรียน เช่นเลือกเอาผู้มีชื่อเสียงในชุมชนนั้นๆ นักธุรกิจ นักการเมือง พ่อค้าขาย ซึ่งบางคนร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาให้กับโรงเรียนต่างๆ ถึง 4-5 โรงเรียน แต่ไม่เคยเข้าร่วมประชุมหรือร่วมคิดพัฒนาโรงเรียนเลย (68%)

(4) หน่วยงานต้นสังกัดเป็นผู้กำหนดเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษาให้กับโรงเรียนในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและโรงเรียนเองก็ยังไม่พร้อมที่จะกำหนดเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติม ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจึงยังไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษา (86%)

(5) ผู้บริหารกลัวความยุ่งยากที่อาจเกิดขึ้นถ้าผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน จึงไม่กระตือรือร้นที่จะให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (61%)

2.1.2 แนวทางแก้ไข

(1) จัดให้บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในทุกขั้นตอนจากการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมกันรับผิดชอบจากล่างสู่บน โดยจัดให้แต่ละหมวดวิชา/ฝ่าย ประชุมบุคลากรของตนเอง กับ ผู้ที่เกี่ยวข้องหาข้อสรุปของงานแต่ละด้านแล้วส่งตัวแทนเพื่อนำเสนอผลสรุปนั้นต่อที่ประชุมใหญ่เพื่อหาข้อสรุปในภาพรวมอีกครั้ง (75%)

(2) ปรับเปลี่ยนคณะกรรมการสถานศึกษาให้เป็นผู้ที่มีความสามารถ มีเวลา และมีความตั้งใจจริงที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน โดยจัดให้มีการเลือกตั้ง (71%)

(3) ปรับระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีขั้นตอนและรายละเอียดที่ชัดเจน (79%)

(4) ผู้บริหารและบุคลากรอื่นๆ ในสถานศึกษาต้องเปิดใจกว้างที่จะยอมรับให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (61%)

2.1.3 หน่วยงานภายนอกที่โรงเรียนต้องการได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุน

(1) หน่วยงานต้นสังกัดควรเปลี่ยนวิธีการให้นโยบายแบบตีกรอบ มาให้เสรีเช่นที่เคยปฏิบัติ แต่ควรให้อิสระกับโรงเรียนในการดำเนินการเรื่องต่างๆ อย่างเช่น การกำหนดเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษาให้กับโรงเรียนเพื่อการประเมินภายใน หรือ การกำหนดแบบของเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินแต่ละเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษา ซึ่งบางครั้งก็ไม่ตรงกับบริบทของโรงเรียน เป็นต้น (57%)

(2) หน่วยงานต้นสังกัดควรมีความชัดเจนในการให้นโยบายต่าง ๆ และไม่ควรเปลี่ยนแปลงหลังจากออกนโยบายไปแล้ว ทั้งนี้เพื่อโรงเรียนจะได้ไม่เกิดความสับสนในการดำเนินการตามนโยบายนั้นๆ (75%)

(3) ระหว่างกรมต้นสังกัด และสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ควรมีการประสานงานในการทำงานที่ต้องเกี่ยวข้องกันให้มากขึ้นเพื่อไม่ให้โรงเรียนเกิดความสับสน เช่น โรงเรียนได้รับการประเมินภายนอกไปแล้ว แต่หน่วยงานต้นสังกัดกลับไม่ทราบและส่งจดหมายถามความจำนงในการรับการประเมินภายนอกมายัง โรงเรียนอีก (50%)

(4) สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ควรปรับการทำงานให้มีความรวดเร็วและคล่องตัวขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับการเป็นองค์การอิสระ เช่น โรงเรียนเคยส่งคำชี้แจงเรื่องผลการประเมินไปนานมากจนปัจจุบันก็ยังไม่ได้รับการตอบกลับ (46%)

(5) สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ควรเตรียมความพร้อมของเจ้าหน้าที่ในสำนักงานให้เป็นผู้มีลักษณะ

กัลยาณมิตรและเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ตนทำและในเรื่องที่เกี่ยวข้อง เพื่อพร้อมที่จะให้คำปรึกษาแก่สถานศึกษาและผู้สนใจ (54%)

2.2 การปฏิบัติตามแผน (Do)

ลำดับที่ 1 การสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรร่วมกันดำเนินการตามแผนที่จัดทำไว้

ลำดับที่ 2 การจัดวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญให้การนิเทศระหว่างดำเนินการด้านต่างๆ

ลำดับที่ 3 การกำกับติดตามทั้งระดับรายบุคคล รายกลุ่ม รายหมวด/ฝ่าย เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้มีการดำเนินงานตามแผน

2.2.1 สาเหตุของความต้องการจำเป็น

(1) ผู้บริหารไม่สนใจและให้ความสำคัญในเรื่องของการจัดทำแผนหรือการทำงานตามแผน ส่วนใหญ่ผู้ที่รับผิดชอบเรื่องแผนก็จะเป็นผู้จัดทำแผนกันเองไม่ก็คน ไม่มีการระดมความคิดจากบุคลากรในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล (68%)

(2) ไม่สามารถหาวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถเพื่อให้การนิเทศ แก่บุคลากรในสถานศึกษาในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และเรื่องที่เกี่ยวข้องต่างๆ ได้ (71%)

(3) การจัดให้บุคลากรทำการนิเทศกันเองไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากความไม่ศรัทธาบุคลากรด้วยตนเอง (64%)

(4) บุคลากรส่วนใหญ่ของโรงเรียนเป็นอาจารย์ผู้ใหญ่ทำการสอนมานานและชินกับระบบการทำงานแบบเดิมที่ไม่มีการตรวจสอบหรือการที่ต้องถูกประเมิน จึงทำให้การกำกับติดตามการดำเนินการทำได้ไม่เต็มที่ (79%)

2.2.2 แนวทางแก้ไข

(1) จัดให้มีรางวัลหรือพิจารณาความดีความชอบแก่บุคลากรในหมวดวิชา/ฝ่าย ที่ได้รับการประเมินจากกลุ่มโรงเรียนหรือหน่วยงานภายนอกและมีผลการประเมินอยู่ในระดับดีหรือมีการพัฒนาเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน (79%)

(2) จัดให้บุคลากรในสถานศึกษาทำการประเมินกันเองระหว่างหมวดวิชา/ฝ่าย เพื่อสร้างทักษะในการประเมินและสร้างความเคยชินกับการถูกประเมินจากผู้อื่น (71%)

(3) ให้บุคลากรแต่ละหมวดวิชา/ฝ่าย ร่วมกันสรุปถึงความต้องการ ในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและเรื่องที่เกี่ยวข้องที่อยากได้รับการพัฒนา เพื่อโรงเรียนจะได้จัดหาวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญมาให้การนิเทศ (68%)

(4) จัดให้มีการแลกเปลี่ยนบุคลากรที่มีความสามารถและความเชี่ยวชาญในเรื่องต่างๆ ระหว่างโรงเรียนมาให้การนิเทศ (61%)

(5) จัดให้มีการศึกษาดูงานระหว่างโรงเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิดประสบการณ์ในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (61%)

2.2.3 หน่วยงานภายนอก ที่โรงเรียนต้องการได้รับความช่วยเหลือ และสนับสนุน

(1) หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดหาวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้มาให้การอบรมในเรื่องประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและในเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (57%)

(2) มหาวิทยาลัยต่างๆ ที่มีคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ควร เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เช่น จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการให้สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนให้มากขึ้น และเน้นที่คุณภาพมากกว่าปริมาณ เผยแพร่ผลการวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานให้กับโรงเรียนได้รับทราบบ้างเพื่อจะได้นำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียน เป็นต้น (75%)

2.3 การตรวจสอบประเมินผล (Check) :

ลำดับที่ 1 - การทดลองใช้เครื่องมือเพื่อปรับปรุงแก้ไขก่อนการนำไปใช้จริง - การหลอมรวมเครื่องมือให้สามารถวัดสิ่งที่เกี่ยวข้องกันได้ด้วยเครื่องมือชุดเดียวกัน

ลำดับที่ 2 - การให้ผู้รับผิดชอบร่วมกันกำหนดรูปแบบ/วิธีการ ในการวิเคราะห์และการสรุปผลข้อมูลของผู้เรียนเพื่อใช้เป็นแนวทางเดียวกัน

ลำดับที่ 3 - การกำหนดกรอบการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งระดับรายบุคคล ระดับห้องเรียนและภาพรวมของสถานศึกษา

2.3.1 สาเหตุของความต้อการจำเป็น

(1) บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดทำเครื่องมือ และไม่มีความเชื่อมั่นในการปรับใช้เครื่องมือ ทำให้เกิดความรู้สึกว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นเรื่องยุ่งยากน่าเบื่อ (82%)

(2) ไม่ทราบขั้นตอนของการจัดทำเครื่องมือว่าควรจะต้องทดลองใช้ก่อนการนำไปใช้จริง หรือมีการหลอมรวมเครื่องมือให้สามารถวัดสิ่งที่เกี่ยวข้องกันได้ด้วยเครื่องมือชุดเดียวกัน จึงทำให้ไม่ได้จัดทำในส่วนนี้ (71%)

(3) ในช่วงที่ผ่านมาโรงเรียนทำประกันคุณภาพการศึกษาตามแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งแนวทางต่างๆ ไม่มีรายละเอียดเหมือนกับแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) กำหนดไว้ ทำให้โรงเรียนข้ามขั้นตอนบาง

ขั้นตอนที่สำคัญไปและก่อให้เกิดปัญหาในภายหลัง คือ บุคลากรทำการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลไม่ตรงกับวัตถุประสงค์และข้อมูลที่ได้ไม่สอดคล้องกัน (75%)

2.3.2 แนวทางแก้ไข

(1) แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อเป็นแกนนำในการเข้ารับการอบรมเรื่องการจัดทำเครื่องมือเพื่อกลับมาถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจและให้คำแนะนำแก่บุคลากร (82)

(2) จัดให้หมวดวิชา/ฝ่าย ช่วยกันระดมความคิดในการจัดทำเครื่องมือหรือปรับเครื่องมือที่มีอยู่แล้วให้เหมาะสมกับเรื่องที่จะประเมินและมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา (82%)

(3) ให้ตัวแทนจากหมวดวิชา/ฝ่าย ร่วมกันกำหนดรูปแบบ/วิธีการ ในการวิเคราะห์และการสรุปผลข้อมูลของผู้เรียน และกำหนดกรอบการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งระดับ รายบุคคล ระดับห้องเรียน และภาพรวมของสถานศึกษา (64%)

2.3.3 หน่วยงาน ภายนอกที่โรงเรียนต้องได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุน

(1) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ควรจัดทำเครื่องมือที่เป็นมาตรฐานกลางที่มีความเชื่อมโยงกับมาตรฐานการศึกษาชาติหรือมาตรฐานการศึกษากลางให้กับโรงเรียนใช้ได้เลยในทุกมาตรฐาน แต่ในส่วนที่เป็นมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมที่สถานศึกษากำหนดขึ้นเองนั้นก็ให้สถานศึกษาจัดทำ/ปรับใช้เอง ทั้งนี้เพื่อลดปัญหาของครู-อาจารย์ที่ไม่สามารถจัดทำเครื่องมือเองได้ในช่วงแรกนี้ และเพื่อให้การประเมินตรงกับวัตถุประสงค์และเชื่อมโยงกับเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษาของชาติ (79%)

(2) หน่วยงานต้นสังกัดควรประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) และมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องของการวัดและประเมินผลอย่าง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความรู้ในการจัดทำและการปรับใช้เครื่องมือ โดยจัดอบรมเป็นกลุ่มเล็กๆ แต่ลงลึกในรายละเอียด (79%)

(3) หน่วยงานต้นสังกัดควรปรับวิธีการประเมินที่เน้นรูปแบบของเครื่องมือและปรับรูปแบบการเขียนรายงานประเมินตนเอง/รายงานประจำปีให้ง่ายขึ้น (64%)

2.4 การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (Action)

ลำดับที่ 1 - การให้บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยหาสาเหตุและแนวทางแก้ไขก่อนการวางแผนในระยะต่อไป

ลำดับที่ 2 - การนำผลการประเมินมาพัฒนาเป็นข้อมูลสารสนเทศที่สามารถใช้ได้สะดวกและเป็นปัจจุบันเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ

ลำดับที่ 3 - การนำเสนอผลการประเมินต่อบุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำผลไปใช้พัฒนางานของตนเองและปรับปรุงแผนการทำงานในทุกระดับของโรงเรียน

2.4.1 สาเหตุของความต้องการจำเป็น

(1) ไม่สามารถจัดให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมาเข้าร่วมประชุมพร้อมกันได้
อย่างสม่ำเสมอ (79%)

(2) ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญและมองว่าเป็นความยุ่งยากที่จะ
ต้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมาเข้าร่วมในการวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยและหาแนวทางแก้ไข
ก่อนการวางแผนในระยะต่อไป (54%)

(3) บุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านการจัดทำข้อมูลสารสนเทศมี
งานที่ต้องทำหลายอย่างและไม่มีทีมงานเพียงพอ จึงทำงานเฉพาะบางเรื่องเท่าที่ผู้บริหารสั่งหรือ
งานที่เห็นเป็นผลงานชัดเจนเท่านั้น (64%)

(4) ไม่มีการวางแผนในการจัดเก็บข้อมูลหรือประเมินผลที่
ชัดเจน ระหว่างปีการศึกษา แต่ทำการเก็บครั้งเดียวก่อนการปิดภาคเรียนทำให้ต้องรีบเร่งกับ
เวลาและภารกิจด้านอื่นๆ บุคลากรในสถานศึกษาจึงส่งผลการประเมินล่าช้า ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องใน
การรวบรวมและสรุปผลข้อมูลไม่สามารถนำเสนอผลการประเมินในภาพรวมต่อบุคลากรใน
สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นระยะๆ หรือระหว่างปีการศึกษา เพื่อนำผลการประเมินไปใช้
ในการพัฒนางานได้ (75%)

2.4.2 แนวทางแก้ไข

(1) จัดให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้าร่วมในการนำผลการประเมิน
มาวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยหาสาเหตุและแนวทางแก้ไขก่อนการวางแผนในระยะต่อไป (68%)

(2) จัดให้บุคลากรในแต่หมวด/ฝ่ายผลัดเปลี่ยนกันนำเสนอผล
การประเมินเพื่อกระตุ้นความสนใจเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา (71%)

(3) ให้นำหน่วยงานย่อยๆ ของโรงเรียนในทุกส่วนจัดทำแผนการ
ทำงานที่ตนรับผิดชอบโดยกำหนดงานและระยะเวลาของงานแต่ละเรื่องที่ต้องทำในแต่ละภาค

การศึกษา/ปีการศึกษาอย่างชัดเจน เพื่อเป็นควบคุมการทำงานของแต่ละหน่วยงานให้เป็นไปตามแผน และง่ายต่อการติดตามงานของผู้บริหาร (57%)

(4) จัดให้มีการวางแผนการเก็บข้อมูลโดยกำหนดเวลาของการเก็บข้อมูลและส่งผลข้อมูลเป็นระยะๆ ให้ชัดเจน เพื่อให้ผู้รับผิดชอบสามารถรวบรวมผลการประเมินมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และแปลผลในภาพรวมแล้วนำเสนอต่อบุคลากรในสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องได้เป็นระยะๆ เช่นกัน ซึ่งจะได้้นำผลไปใช้ปรับปรุงหรือพัฒนางานของตนเองและช่วยเหลือนักเรียนได้ทันทีโดยไม่ต้องรอสิ้นปีการศึกษา (75%)

2.4.3 หน่วยงานภายนอกที่โรงเรียนต้องการได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุน

(1) สมาคมผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชน ควรให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและอุทิศเวลาให้กับโรงเรียนเพื่อร่วมกันพัฒนาการศึกษา (82%)

(2) ผู้ประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ควรเข้ามาเยี่ยมเยียนโรงเรียนบ้างอย่างน้อยก็ปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้บุคลากรของโรงเรียนตั้งแต่ผู้บริหาร หัวหน้าหมวด/ฝ่าย ครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่มีความกระตือรือร้นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง (57%)

3) **ชั้นการรายงาน** ประกอบด้วยเรื่อง **การจัดทำรายงานประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี** โดยผลความต้องการจำเป็นที่มีค่าสูงสุด 3 ลำดับในแต่ละส่วน คือ

3.1 การจัดทำรายงานประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี

ลำดับที่ 1 - การเขียนรายงานประเมินตนเอง/รายงานประจำปีโดยสรุป เพื่อเผยแพร่ให้กับกลุ่มผู้ปกครองและชุมชน

ลำดับที่ 2 - การรวบรวมผลการดำเนินงาน ผลการประเมินมาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์จำแนกตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการเขียนรายงานประเมินตนเอง/รายงานประจำปี

ลำดับที่ 3 - การจัดให้ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นผู้จัดทำ รายงานการประเมินตนเอง/รายงานประจำปี

3.1.1 สาเหตุของความต้องการจำเป็น

(1) โรงเรียนมองว่าการจัดทำรายงานประเมินตนเอง/รายงานประจำปีโดยสรุป เพื่อเผยแพร่ให้กับกลุ่มผู้ปกครองและชุมชน ต้องใช้งบประมาณจำนวนมากจึงชะลอการจัดทำไว้ก่อน (68%)

(2) โรงเรียนบางแห่งไม่ทราบว่าการเขียนรายงานประเมินตนเองมีหลายวิธีที่ทำได้คือ การจัดทำรูปเล่มอย่างง่ายที่โรงเรียนสามารถทำได้เอง การเขียนรายงานโดยสรุปตีประกาศที่โรงเรียน การเขียนรายงานโดยสรุปลงในวารสารของโรงเรียน (57%)

(3) โรงเรียนกลัวปัญหาว่าการเผยแพร่รายงานประเมินตนเองต่อ ผู้ปกครองและชุมชนในขณะที่ผู้ปกครองและชุมชนยังมีความเข้าใจในเรื่องของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไม่ดีพอจะทำให้เกิดความเข้าใจผิดในเรื่องคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนและเกิดความเสื่อมศรัทธา (71)

(4) โรงเรียนบางแห่งไม่ได้คิดถึงขั้นตอนการรายงานผลการประเมินเพื่อเผยแพร่ให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ มุ่งทำแต่รายงานประเมินตนเอง/รายงานประจำปีเพื่อเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่านั้น (79%)

(5) โรงเรียนมองว่าผู้ปกครองและชุมชนยังไม่เห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจึงไม่จำเป็นต้องจัดทำรายงานโดยสรุปเพื่อเผยแพร่ (79%)

(6) บุคลากรในสถานศึกษาส่วนใหญ่ทำการประเมินไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ และไม่เชื่อมโยงกับเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษา รายงานผลแต่เฉพาะด้านผลผลิต (Output) เป็นส่วนใหญ่ แต่ไม่ค่อยรายงานผลลัพธ์ (Outcome) ทำให้ยากต่อการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาในการสรุปและรายงานผลการประเมินตามมา (68%)

3.1.2 แนวทางแก้ไข

(1) ใช้วิธีเขียนรายงานประเมินตนเองโดยสรุปแทรกลงในวารสาร ของโรงเรียน เขียนรายงานตีประกาศที่โรงเรียน และเตรียมที่จะจัดทำเป็นรูปเล่มแบบสรุปและเข้าใจง่ายในอนาคตต่อไป (79%)

(2) ปรับรูปแบบ/วิธีการประเมินกันใหม่โดยจัดหาวิทยากรที่มีความรู้ความชำนาญเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประเมินแก่บุคลากรในสถานศึกษาเพิ่มเติม (68%)

(3) จัดให้บุคลากรระดมความคิดเพื่อกำหนดรูปแบบ/วิธีการประเมินให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (71%)

(4) จัดหาหรือจัดทำเครื่องมือให้สามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ และมีความเชื่อมโยงกับมาตรฐาน/เป้าหมายการศึกษา ซึ่งจะสามารถทำให้การวิเคราะห์สังเคราะห์และสรุปผลข้อมูลได้ง่ายขึ้น (82%)

3.1.3 หน่วยงานภายนอกที่โรงเรียนต้องการได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุน

(1) กระทรวงศึกษาธิการควรจัดทำประชาสัมพันธ์ในเรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อให้ผู้ปกครองและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวมากยิ่งขึ้นและรู้บทบาทของตนเองที่ต้องเข้าร่วมในการพัฒนาโรงเรียน โดยจัดทำให้น่าสนใจอาจใช้สื่อทางโทรทัศน์หรือวิทยุ ซึ่งจะเป็นการเอื้อต่อโรงเรียนที่ไม่มีงบประมาณในการดำเนินการด้านนี้ (79%)



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสำรวจในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา หลังการได้รับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) โดยทำการศึกษาจากกลุ่มผู้บริหาร และคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 12 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างจำนวนรวมทั้งสิ้น 298 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยใช้กรอบแนวคิดตามขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) ผู้วิจัย ส่ง-เก็บแบบสอบถาม และทำการสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง โดยทำการส่งแบบสอบถาม จำนวน 298 ฉบับ ได้รับคืนจำนวน 281 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 94.30 เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ ซึ่งนำมาใช้ในการวิจัยจำนวน 273 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.61 ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 28 คน จากจำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 82.35 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) ประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows และจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นโดยใช้โดยวิธี Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified})

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน มีดังนี้

1. ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในขั้นการเตรียมการ ขั้นการดำเนินการ และขั้นการรายงาน

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของสภาพการดำเนินการปัจจุบันกับสภาพการดำเนินการที่คาดหวัง ทั้ง 3 ขั้นตอน คือ ขั้นการเตรียมการ ขั้นการดำเนินการ และขั้นการรายงาน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสภาพการดำเนินการปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าสภาพการดำเนินการที่คาดหวังทุกข้อ แสดงให้เห็นว่าการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาทั้ง 3 ขั้นตอนเป็นความต้องการจำเป็นทุกข้อ

2. การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2.1 ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาใน **ขั้นการเตรียมการ** ประกอบด้วยเรื่อง **การเตรียมความพร้อมของบุคลากร และการแต่งตั้งกรรมการที่รับผิดชอบ** โดยสรุปผลจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ในแต่ละด้าน ดังนี้

2.1.1 ด้านการเตรียมความพร้อมของบุคลากร ปราบกฏลำดับความต้องการ จำเป็นที่เรียงจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้คือ (1) การจัดให้มีบุคลากรแกนนำ/วิทยากร ที่มีความรู้ความสามารถทำหน้าที่ให้ความรู้แก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความตระหนักและเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพภายใน (2) การให้ข้อมูลข่าวสารและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาแก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง (3) การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาแก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง และการส่งเสริมสนับสนุนการทำงานเป็นทีมแก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.1.2 ด้านการแต่งตั้งกรรมการที่รับผิดชอบสิ่งที่เป็นความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับ คือ (1) การให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายใน (2) การร่วมคิดร่วมทำของผู้บริหารในการประกันคุณภาพภายใน (3) การให้บุคลากรในสถานศึกษาทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายใน

2.2 ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาใน **ขั้นการดำเนินการ** ประกอบด้วยเรื่อง **การวางแผน (Plan), การปฏิบัติตามแผน (Do), การตรวจสอบประเมินผล (Check) และการนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (Action)** มีลำดับความต้องการจำเป็นในด้านต่างๆ โดยสรุปผลจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ในแต่ละด้าน ดังนี้

2.2.1 ด้านการวางแผน ความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 คือ การศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลก่อนการวางแผน ลำดับที่ 2 คือ การให้คณะกรรมการที่แต่งตั้งจากบุคลากรในสถานศึกษาและจากผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการกำหนดเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษาที่เป็นความต้องการร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และลำดับที่ 3 คือ การจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษาเพื่อการพัฒนา และการกำหนดแนวทางหรือวิธีปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษา

2.2.2 ด้านการปฏิบัติตามแผน พบความต้องการจำเป็นเรียงจากมากไปน้อย 3 ลำดับ คือ (1) การสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรในสถานศึกษาร่วมกันดำเนินการตามแผนที่

จัดทำไว้ (2) การจัดวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญให้การนิเทศระหว่างดำเนินการด้านต่างๆ (3) การกำกับติดตามทั้งระดับรายบุคคล รายกลุ่ม รายหมวด/ฝ่าย เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้มีการดำเนินงานตามแผน

2.2.3 ด้านการตรวจสอบประเมินผล เมื่อเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ปรากฏลำดับดังนี้ คือ (1) การทดลองใช้เครื่องมือเพื่อปรับปรุงแก้ไขก่อนการนำไปใช้จริง และการหลอมรวมเครื่องมือให้สามารถวัดสิ่งที่เกี่ยวข้องกันได้ด้วยเครื่องมือชุดเดียวกัน (2) การให้ผู้รับผิดชอบร่วมกันกำหนดรูปแบบ/วิธีการ ในการวิเคราะห์และการสรุปผลข้อมูลของผู้เรียนเพื่อใช้เป็นแนวทางเดียวกัน (3) การกำหนดกรอบการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งระดับ รายบุคคล ระดับห้องเรียนและภาพรวมของสถานศึกษา

2.2.4 ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน พบความต้องการจำเป็นเรียงจากมากไปน้อย 3 ลำดับ คือ (1) การให้บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยหาสาเหตุและแนวทางแก้ไขก่อนการวางแผนในระยะต่อไป (2) การนำผลการประเมินมาพัฒนาเป็นข้อมูลสารสนเทศที่สามารถใช้ได้สะดวกและเป็นปัจจุบันเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ (3) การนำเสนอผลการประเมินต่อบุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลไปใช้พัฒนางานของตนเองและปรับปรุงแผนการทำงานในทุกๆระดับของโรงเรียน

2.3 ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาใน **ขั้นการรายงาน** ประกอบด้วยเรื่อง **การจัดทำรายงานประเมินตนเอง หรือ รายงานประจำปี** โดยสรุปผลจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้

2.3.1 การจัดทำรายงานประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี มีความต้องการจำเป็นเรียงจากมากไปน้อย 3 ลำดับ คือ (1) การเขียนรายงานประเมินตนเอง/รายงานประจำปีโดยสรุป เพื่อเผยแพร่ให้กับกลุ่มผู้ปกครองและชุมชน (2) การรวบรวมผลการดำเนินงาน ผลการประเมินมาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์จำแนกตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการเขียนรายงานประเมินตนเอง/รายงานประจำปี (3) การจัดให้ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นผู้จัดทำรายงานการประเมินตนเอง/รายงานประจำปี

ตอนที่ 2 สาเหตุของความต้องการจำเป็น แนวทางแก้ไข และหน่วยงานภายนอกที่โรงเรียนต้องการได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุน

สาเหตุของความต้องการจำเป็น แนวทางแก้ไข และหน่วยงานภายนอกที่โรงเรียนต้องการได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร/อาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ และหัวหน้าประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมีดังนี้ คือ

1. ขั้นตอนการเตรียมการ ประกอบด้วยเรื่อง การเตรียมบุคลากร และการแต่งตั้งกรรมการที่รับผิดชอบ

1.1 การเตรียมบุคลากร

1.1.1 สาเหตุของความต้อการจำเป็น คือ (1) วิทยาการที่ให้การอบรมจากหน่วยงานต่างๆมีแนวคิดเรื่องประกันคุณภาพที่แตกต่างกันทำให้ผู้เข้าอบรมเกิดความสับสน (2) การจัดการอบรมด้านประกันคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานต่างๆ มักเน้นปริมาณมากกว่าเน้นที่คุณภาพ (3) การจำกัดจำนวนผู้เข้ารับการอบรมทำให้บุคลากรส่วนใหญ่ของโรงเรียนไม่ได้รับความรู้โดยตรง (4) เอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาใช้ภาษาที่ยากต่อการเข้าใจของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (5) โครงสร้างระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนยังไม่ชัดเจนและยังไม่สอดคล้องกับโครงสร้างการบริหารโรงเรียน (6) การกำหนดเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกันระหว่างหน่วยงานต้นสังกัดและสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ทำให้ครูต้องทำงานหลายครั้งในเรื่องเดียวกัน (7) ครูมีภาระงานที่ต้องทำหลายหน้าที่มากเกินไปทั้งหน้าที่เกี่ยวกับการสอนและงานที่เป็นส่วนกลางของโรงเรียน (8) วัฒนธรรมการทำงานของครูราชการที่ทำงานแบบตัวใครตัวมันและไม่เคารพพบทบาทสถานภาพของผู้อื่น (9) ผู้บริหารขาดเทคนิคในการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรในสถานศึกษาทำงานเป็นทีม

1.1.2 แนวทางแก้ไข คือ (1) ผู้บริหารต้องตระหนักและเห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาและต้องเข้าใจว่าการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นเรื่องของการบริหารจัดการซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของตน (2) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการขึ้นภายในสถานศึกษาหรือในกลุ่มสถานศึกษากันเองเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (3) สร้างความรู้ความเข้าใจและแสดงความก้าวหน้าในเรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างสม่ำเสมอ (4) ปรับเอกสารสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นภาษาที่เข้าใจง่ายขึ้น (5) จัดให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์และทำกิจกรรมร่วมกันให้มากยิ่งขึ้น (6) หมุนเวียนให้บุคลากรในสถานศึกษาได้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพอย่างทั่วถึง

1.1.3 หน่วยงานภายนอกที่ต้อการได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุน คือ (1) หน่วยงานต้นสังกัดควรปรับเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษา ให้เหมือนกับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) (2) หน่วยงานต่างๆ ควรปรับรูปแบบการอบรมให้น่าสนใจอยู่เสมอโดยเน้นที่คุณภาพไม่เน้นที่ปริมาณและทำอย่างต่อเนื่องเป็นระยะๆ

1.2 การแต่งตั้งกรรมการที่รับผิดชอบ

1.2.1 สาเหตุของความต้อการจำเป็น คือ (1) ผู้ที่เกี่ยวข้องขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาและไม่เข้าใจบทบาทของตนเองต่อการพัฒนา

โรงเรียน (2) ความสนใจของผู้บริหารในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษามีแค่ในช่วงแรกๆ ก่อนการได้รับการประเมินภายนอก (3) การโยกย้ายตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนก่อนวาระ ทำให้ระบบการประกันคุณภาพไม่ได้รับการสนับสนุน ขาดความต่อเนื่อง และขาดการร่วมคิดร่วมทำจากผู้บริหาร (4) ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนดูและรับผิดชอบและจัดทำเรื่องต่างๆ โดยคนกลุ่มเดียวของโรงเรียน (5) บุคลากรในสถานศึกษามองว่าระบบประกันคุณภาพไม่มีผลได้ผลเสียโดยตรงกับตนเองจึงไม่ค่อยให้ความร่วมมือ

1.2.2 แนวทางแก้ไข คือ (1) แต่งตั้งผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (2) จัดให้มีผู้ปกครองเครือข่ายเพื่อสร้างความตระหนักและเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (3) ให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนร่วมเป็นคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อสร้างความรู้สึกร่วมในการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ และเกิดความรู้สึกร่วมกันว่าเป็นหน้าที่ๆ ต้องรับผิดชอบ (4) เชิญวิทยากรจากหน่วยงานต่างๆ มาสร้างความรู้ความเข้าใจและบอกกล่าวถึงความเคลื่อนไหวและความก้าวหน้าต่างๆ ในเรื่องประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นครั้งคราว (5) จัดโครงการเพื่อให้ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาฝึกการประเมินผลทั้งในโรงเรียนเองและระหว่างโรงเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิดและเพิ่มประสบการณ์ในการประเมิน

1.2.3 หน่วยงานภายนอกที่โรงเรียนต้องการได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุน คือ (1) หน่วยงานต้นสังกัดควรผลักดันให้หน่วยเหนือปรับแก้กฎระเบียบการโยกย้ายตำแหน่งของผู้บริหารให้เป็นไปตามวาระอย่างน้อย 3 ปี (2) หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยเหนือขึ้นไปควรปรับลดนโยบายเรื่องขอตัวผู้บริหารไปช่วยราชการให้น้อยลงเพื่อผู้บริหารจะได้มีเวลาให้กับโรงเรียนมากขึ้น (3) หน่วยงานต้นสังกัดควรออกนโยบายให้ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีหน้าที่นำเสนอการประเมินตนเองต่อหน่วยงานต้นสังกัดหรือเขตพื้นที่ในอนาคต เพื่อกระตุ้นให้ผู้บริหารหาความรู้ความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพภายในให้มากยิ่งขึ้น

2 ขั้นการดำเนินการ ประกอบด้วยเรื่อง การวางแผน (Plan), การปฏิบัติตามแผน (Do), การตรวจสอบประเมินผล (Check) และการนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (Action)

2.1 การวางแผน (Plan)

2.1.1 สาเหตุของความต้องการจำเป็น คือ (1) บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไม่เพียงพอที่จะเข้าร่วมวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา (2) ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายไม่เข้าใจบทบาทของตนเองที่ต้องมีหน้าที่เข้าร่วมในการพัฒนาโรงเรียน (3) โรงเรียนเลือกคณะกรรมการสถานศึกษาที่ไม่มีเวลาให้กับโรงเรียน (4) โรงเรียนใช้เป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษาตามที่

หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดให้โดยไม่ได้กำหนดเป้าหมายหรือมาตรฐานเพิ่มเติม (5) ผู้บริหารกลัวความยุ่งยากที่อาจเกิดขึ้นถ้าผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน

2.1.2 แนวทางแก้ไข คือ (1) จัดให้บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในทุกขั้นตอน (2) ปรับคณะกรรมการสถานศึกษาให้เป็นผู้ที่มีความสามารถ มีเวลา และมีความตั้งใจจริงที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน (3) ปรับระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีขั้นตอนและรายละเอียดที่ชัดเจน (4) ผู้บริหารและบุคลากรอื่นๆ ในสถานศึกษาต้องเปิดใจกว้างที่จะยอมรับให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2.1.3 หน่วยงานภายนอกที่โรงเรียนต้องการได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุน คือ (1) หน่วยงานต้นสังกัดควรเปลี่ยนวิธีการให้นโยบายแบบตีกรอบมาให้เสร็จเป็นนโยบายที่มีอิสระมากขึ้น (2) หน่วยงานต้นสังกัดควรมีความชัดเจนในการให้นโยบายต่างๆ และไม่ควรถูกเปลี่ยนแปลงหลังจากออกนโยบายไปแล้ว (3) หน่วยงานต้นสังกัดและสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ควรประสานงานในเรื่องที่ต้องเกี่ยวข้องกันให้มากขึ้นเพื่อไม่ให้สถานศึกษาต้องสับสนในการทำงาน (4) สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ควรปรับการทำงานให้มีความรวดเร็วและคล่องตัวขึ้น (5) สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ควรเตรียมความพร้อมของเจ้าหน้าที่ในสำนักงานให้เป็นผู้มีลักษณะกัลยาณมิตรและเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ตนทำและในเรื่องที่เกี่ยวข้อง เพื่อพร้อมให้คำปรึกษาแก่สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.2 การปฏิบัติตามแผน (Do)

2.2.1 สาเหตุของความต้องจําเป็น คือ (1) ผู้บริหารไม่สนใจและให้ความสำคัญในเรื่องของการจัดทำแผนหรือการทำงานตามแผน (2) ไม่สามารถหาวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถเพื่อให้การนิเทศ (3) การจัดให้บุคลากรในสถานศึกษาทำการนิเทศกันเองไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากความไม่ศรัทธาบุคลากรด้วยตนเอง (4) บุคลากรส่วนใหญ่ของสถานศึกษาเป็นอาจารย์ผู้ใหญ่อำนาจสอนมานานและชินกับระบบการทำงานแบบเดิมที่ไม่มีการตรวจสอบหรือการที่ต้องถูกประเมินจึงทำให้การกำกับติดตามการดำเนินการทำได้ไม่เต็มที่

2.2.2 แนวทางแก้ไข คือ (1) จัดให้มีรางวัลหรือพิจารณาความดีความชอบแก่บุคลากรในหมวดวิชา/ฝ่าย ที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับดีและมีความก้าวหน้าเพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน (2) จัดให้บุคลากรในสถานศึกษาทำการประเมินกันเองระหว่างหมวดวิชา/ฝ่าย เพื่อสร้างทักษะในการประเมินและสร้างความเคยชินกับการถูกประเมินจากผู้อื่น (3) จัดหาวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญตรงตามความต้องการของบุคลากรในสถานศึกษามาให้การนิเทศ (4) จัดให้มีการแลกเปลี่ยนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในเรื่อง

ต่างๆ ระหว่างโรงเรียนมาให้คำปรึกษาแนะนำ (5) จัดให้มีการศึกษาดูงานระหว่างโรงเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิดประสบการณ์ในการดำเนินการด้านต่างๆ

2.2.3 หน่วยงานภายนอกที่โรงเรียนต้องการได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุน คือ (1) หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดหาวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญและมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้มาให้การอบรมในเรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและในเรื่องอื่นๆที่เกี่ยวข้อง (2) มหาวิทยาลัยต่างๆ ควรเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน

2.3 การตรวจสอบประเมินผล (Check)

2.3.1 สาเหตุของความต้องการจำเป็น คือ (1) บุคลากรในสถานศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจและขาดความเชื่อมั่นในเรื่องการจัดหา/จัดทำเครื่องมือ (2) ไม่ทราบขั้นตอนของการจัดทำเครื่องมือว่าควรจะต้องทดลองใช้ก่อนการนำไปใช้จริง หรือมีการหลอมรวมเครื่องมือให้สามารถวัดสิ่งที่เกี่ยวข้องกันได้ด้วยเครื่องมือชุดเดียวกัน (3) หน่วยงานต้นสังกัดไม่มีแนวทางในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ชัดเจนเหมือนกับแนวทางการดำเนินการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) ทำให้โรงเรียนข้ามขั้นตอนการดำเนินการที่สำคัญบางขั้นตอนไป

2.2.2 แนวทางแก้ไข คือ (1) แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อเป็นแกนนำในการเข้ารับการอบรมเรื่องการจัดหา/จัดทำเครื่องมือ (2) จัดให้หมวดวิชา/ฝ่าย ช่วยกันระดมความคิดในการจัดหา/จัดทำเครื่องมือให้เหมาะสมกับเรื่องที่จะประเมินและมีความสอดคล้องกับเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษา (3) ให้ตัวแทนจากหมวดวิชา/ฝ่าย ร่วมกันกำหนดรูปแบบ/วิธีการ ในการวิเคราะห์และการสรุปผลข้อมูลของผู้เรียน และกำหนดกรอบการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งระดับรายบุคคล ระดับห้องเรียน และภาพรวมของสถานศึกษา

2.3.2 หน่วยงานภายนอกที่โรงเรียนต้องการได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุน คือ (1) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)ควรจัดทำเครื่องมือที่เป็นมาตรฐานกลางให้กับโรงเรียน (2) หน่วยงานต้นสังกัดควรประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดหา/จัดทำเครื่องมือ (3) หน่วยงานต้นสังกัดควรปรับวิธีการประเมินที่เน้นรูปแบบของเครื่องมือและปรับรูปแบบการเขียนรายงานประเมินตนเอง/รายงานประจำปีให้ง่ายขึ้น

2.4 การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (Action)

2.4.1 สาเหตุของความต้องการจำเป็น คือ (1) สถานศึกษาไม่สามารถจัดให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมาเข้าร่วมประชุมพร้อมกันได้อย่างสม่ำเสมอ (2) ผู้บริหารไม่เห็น

ความสำคัญและมองว่าเป็นความยุ่งยากที่จะต้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมาเข้าร่วมในการวิเคราะห์ จุดเด่น จุดด้อยและหาแนวทางแก้ไขก่อนการวางแผนในระยะต่อไป (3) ผู้ที่รับผิดชอบงานด้านการจัดทำข้อมูลสารสนเทศมีภาระงานที่ต้องทำหลายหน้าที่และขาดทีมงาน (4) ขาดการวางแผนในการจัดเก็บข้อมูลหรือประเมินผลที่ชัดเจน

2.4.2 แนวทางแก้ไข คือ (1) จัดให้บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้าร่วมในการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยหาสาเหตุและแนวทางแก้ไขก่อนการวางแผนในระยะต่อไป (2) จัดให้บุคลากรในแต่ละหมวด/ฝ่ายผลัดเปลี่ยนกันนำเสนอผลการประเมินเพื่อกระตุ้นความสนใจเรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (3) ให้นำหน่วยงานย่อยๆ ของโรงเรียนจัดทำแผนการทำงาน เพื่อควบคุมการทำงานของแต่ละหน่วยงานให้เป็นไปตามแผนและง่ายต่อการติดตามงานของผู้บริหาร (4) จัดให้มีการวางแผนการเก็บข้อมูลหรือประเมินผลโดยกำหนดเวลาของการเก็บข้อมูลและส่งผลข้อมูลเป็นระยะๆ อย่างชัดเจน

2.4.3 หน่วยงานภายนอกที่โรงเรียนต้องการได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุน คือ (1) สมาคมผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชน ควรให้ความสำคัญของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและอุทิศเวลาให้กับโรงเรียนเพื่อร่วมกันพัฒนาการศึกษา (2) ผู้ประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ควรเข้ามาเยี่ยมเยียนโรงเรียนอย่างน้อยก็ปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาที่มีความกระตือรือร้นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3. ชั้นการรายงาน ประกอบด้วยเรื่อง การจัดทำรายงานประเมินตนเอง หรือ รายงานประจำปี

3.1 การจัดทำรายงานประเมินตนเอง หรือ รายงานประจำปี

3.1.1 สาเหตุของความต้องกรจำเป็น คือ (1) โรงเรียนมองว่าการจัดทำรายงานประเมินตนเอง/รายงานประจำปีโดยสรุปเพื่อเผยแพร่ให้กับกลุ่มผู้ปกครอง และชุมชน ต้องใช้งบประมาณจำนวนมากจึงชะลอการจัดทำไว้ก่อน (2) โรงเรียนบางแห่งไม่ทราบว่าการเผยแพร่รายงานประเมินตนเอง/รายงานประจำปีมีหลายวิธีที่ทำได้คือ การจัดทำรูปเล่มอย่างง่ายที่โรงเรียนสามารถทำตัวเอง การเขียนรายงานโดยสรุปติดประกาศที่โรงเรียน การเขียนรายงานโดยสรุปลงในวารสารของโรงเรียน (3) โรงเรียนกลัวปัญหาว่าการเผยแพร่รายงานประเมินตนเองต่อผู้ปกครองและชุมชนในขณะที่ผู้ปกครองและชุมชนยังมีความเข้าใจในเรื่องของการประกันคุณภาพยังไม่ดีพอจะทำให้เกิดความเข้าใจผิดในเรื่องคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและเกิดความเสื่อมศรัทธา (4) สถานศึกษาบางแห่งไม่ได้คิดถึงขั้นตอนการรายงานผลการประเมินตนเอง/รายงานประจำปีเพื่อเผยแพร่ให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ มุ่งทำแต่

รายงานประเมินตนเอง/รายงานประจำปีเพื่อเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
เท่านั้น (5) โรงเรียนมองว่าผู้ปกครองและชุมชนยังไม่เห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพ
ภายในสถานศึกษาจึงไม่จำเป็นต้องจัดทำรายงานโดยสรุปเพื่อเผยแพร่ (6) บุคลากรใน
สถานศึกษาส่วนใหญ่ทำการประเมินไม่ตรงกับวัตถุประสงค์และไม่เชื่อมโยงกับมาตรฐาน/
เป้าหมายการศึกษา ทำให้ยากต่อการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาในการสรุป
และรายงานผลการประเมินตามมา

3.1.2 แนวทางแก้ไข คือ (1) รายงานประเมินตนเองโดยสรุปแทรกลงใน
วารสารของสถานศึกษาและเตรียมที่จะจัดทำเป็นรูปเล่มแบบสรุปและเข้าใจง่ายในอนาคตต่อไป
(2) ปรับรูปแบบ/วิธีการประเมินใหม่ และจัดหาวิทยากรที่มีความรู้ความชำนาญเพื่อสร้างความรู้
ความเข้าใจในเรื่องการประเมินแก่บุคลากรเพิ่มเติม (3) จัดให้บุคลากรในสถานศึกษาระดม
ความคิดเพื่อกำหนดรูปแบบ/วิธีการประเมินให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (4) จัดหาหรือจัดทำ
เครื่องมือให้สามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์และมีความเชื่อมโยงกับมาตรฐาน/เป้าหมาย
การศึกษา ซึ่งจะสามารถทำให้การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลง่ายขึ้น

**3.1.3 หน่วยงานภายนอกที่โรงเรียนต้องการได้รับความช่วยเหลือและ
สนับสนุน** คือ (1) กระทรวงศึกษาธิการควรจัดทำประชาสัมพันธ์เรื่องการประกันคุณภาพ
ภายในสถานศึกษาเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวมากยิ่งขึ้นและ
รับทราบของตนเองที่ต้องเข้าร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง การศึกษาความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกัน
คุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา หลังการได้รับการ
ประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)
มีข้อค้นพบที่น่าสนใจ และประเด็นต่างๆ ที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1. ชั้นการเตรียมการ

1.1 ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้าน
การเตรียมความพร้อมของบุคลากร ที่มีความสำคัญสูงสุด คือ การจัดให้มีบุคลากรแกนนำ/
วิทยากร ที่มีความรู้ความสามารถทำหน้าที่ให้ความรู้แก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง
อย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความตระหนักและเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพภายใน และ
รองลงมา คือ การให้ข้อมูลข่าวสารและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาแก่บุคลากรใน

สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง และความต้องการจำเป็นลำดับสุดท้ายมี 2 ข้อ คือ การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาแก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง และการส่งเสริมสนับสนุนการทำงานเป็นทีมแก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง จากข้อค้นพบดังกล่าวทำให้พบประเด็นที่น่าสนใจ คือ ความต้องการจำเป็นทั้ง 3 ลำดับเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นส่วนใหญ่ และเมื่อพิจารณาจากสาเหตุทำให้ตั้งข้อสังเกตได้ว่าบุคลากรส่วนใหญ่ของโรงเรียนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องประกันคุณภาพภายในเพียงพอที่จะเกิดความตระหนักและคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับรายงานวิจัยของฝ่ายวิจัยและ ประเมินผลทางการศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพัทลุง (2543: บทคัดย่อ) พบว่า บุคลากรไม่เห็นความสำคัญจำเป็นของการตรวจสอบ ทบทวนปรับปรุง คุณภาพภายในของสถานศึกษาและขาดความรู้ความเข้าใจ ไม่มั่นใจในการรายงานคุณภาพการศึกษาตามข้อกำหนด เนื่องจากระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นเรื่องใหม่สำหรับเมืองไทยที่เพิ่งเริ่มดำเนินการเพียงไม่กี่ปี ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษารวมทั้งสถานศึกษาทั้งหมดก็เรียนรู้เรื่องนี้ไปพร้อมๆ กัน จากผู้ที่รู้และศึกษาเรื่องนี้มาก่อนเพียงไม่กี่คน ดังนั้น เมื่อต้องเริ่มทำด้วยเวลาที่ถูกจำกัดจึงทำให้ทุกฝ่ายดำเนินการอย่างรีบเร่ง โดยปราศจากความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง จึงทำให้บุคลากรรู้สึกว่าการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นเรื่องที่ยุ่งยาก เป็นการเพิ่มภาระงานจากเดิมที่เคยทำและในขณะที่สถานศึกษามีภารกิจที่ต้องทำหลายเรื่องในเวลาเดียวกัน เช่น การจัดทำแผนกลยุทธ์ การจัดทำงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ฯลฯ งานด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจึงชะลอไปหลังจากได้รับการประเมินภายนอกระยะแรกไปแล้ว ดังนั้นการประกันคุณภาพการศึกษาในช่วงนี้จึงเป็นการประกันคุณภาพเพื่อการประเมินมากกว่าเป็นการประกันเพื่อการพัฒนาคุณภาพ ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาของการเริ่มต้นทำอะไรที่เป็นเรื่องใหม่ย่อมต้องมีอุปสรรคเป็นเรื่องธรรมดา ถึงแม้ว่าการดำเนินการส่วนใหญ่ของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจะเป็นเรื่องของภารกิจประจำวันที่บุคลากรต้องปฏิบัติกันอยู่แล้วก็ตาม แต่ต้องยอมรับว่าในการดำเนินการส่วนหนึ่งนั้นเป็นเรื่องใหม่สำหรับผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาด้วยเช่นกัน เช่น การวางแผนการประเมิน การกำหนดกรอบการประเมิน การสร้างเครื่องมือประเมิน การเขียนรายงานการประเมินตนเอง/รายงานประจำปี ฯลฯ ดังนั้นทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องอดทนที่จะทำต่อไป และพัฒนาวิธีการดำเนินการให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งไม่นานกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาจะเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการและจะสามารถผนวกอยู่ในงานปกติของบุคลากรในโรงเรียนได้ ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545: 12) ได้ระบุไว้ว่า ระบบการประกันคุณภาพภายในเป็นเรื่องเดียวกับกระบวนการบริหารงานอย่างมีคุณภาพหรือวงจร PDCA ที่ผู้บริหารทราบกันดีอยู่แล้ว การประกันคุณภาพจึงไม่ใช่ เรื่องใหม่ และจะต้องไม่แปลกแยกจากการทำงานตามปกติของสถานศึกษา แต่จะต้องเป็นระบบที่ผสมผสานอยู่ในกระบวนการบริหารและการจัดการศึกษาของ

สถานศึกษาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันนั่นเอง ซึ่งในเรื่องเดียวกันนี้ วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์ และ เฉลิมชัย หาญกล้า (2545: 17) ได้กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษาไม่ใช่เรื่องที่น่ากลัว ไม่ได้เป็นการเพิ่มภาระให้ครูแต่ประการใด แต่จะเป็นการผสมผสานแนวคิดเรื่องวงจรคุณภาพ เข้าสู่การทำงานตามปกติของสถานศึกษาที่ปฏิบัติกันอยู่ โดยการร่วมมือกันของบุคลากรใน สถานศึกษาอย่างจริงจังในทุกขั้นตอนของการดำเนินการ ซึ่งหากมีการปฏิบัติกันจนเคยชินแล้ว ก็ไม่ใช่เรื่องยากอะไรที่จะทำให้สถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด

1.2 ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้าน การแต่งตั้งกรรมการที่รับผิดชอบ ที่มีความสำคัญสูงสุด คือ การให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมใน การประกันคุณภาพภายใน ลำดับรองลงมา คือ การร่วมคิดร่วมทำของผู้บริหารในการประกัน คุณภาพภายใน ลำดับสุดท้าย คือ การให้บุคลากรในสถานศึกษาทุกฝ่ายมีส่วนร่วมใน การประกันคุณภาพภายใน ความต้องการจำเป็นในส่วนของการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ รับผิดชอบนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการดำเนินการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษาซึ่งยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย และจากการสำรวจสาเหตุที่ทำให้เกิด ความต้องการจำเป็นเหล่านี้ พบว่า มีสาเหตุที่สำคัญอยู่ 2 สาเหตุด้วยกัน คือ การโยกย้าย ตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนก่อนวาระทำให้ผู้บริหารไม่มีความผูกพันกับโรงเรียน ส่วนใหญ่เข้ามา รับตำแหน่งเพื่อรอการเกษียณหรือเพื่อจะรอขึ้นตำแหน่งที่สูงขึ้นจึงมิได้ทุ่มเทเวลาให้กับโรงเรียน และความสนใจของผู้บริหารในเรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่มีแค่ในช่วงแรกๆ ก่อนการได้รับการประเมินภายนอกเท่านั้น ซึ่งทั้งสองสาเหตุทำให้ระบบการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาขาดความต่อเนื่องไม่ได้รับการสนับสนุนและขาดการร่วมคิดร่วมทำจาก ผู้บริหาร ซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับ สุวิมล ราชชนนบริบาล (2541: บทคัดย่อ) พบว่า การปรับเปลี่ยน ผู้บริหารทำให้การดำเนินการระหว่างสถาบัน คณะ และภาควิชาขาดความ ต่อเนื่อง และสอดคล้องกับรายงานในเอกสารของ OFSTED (ทัศนีย์ สหวัฒนา(ผู้แปล), 2540 อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวานิช, 2543: 420) กล่าวว่า ลักษณะนี้มักเกิดขึ้นกับสถานศึกษาที่ ผู้บริหารเพิ่งย้ายมาใหม่ หรือใกล้เกษียณ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้พบอีกว่า ผู้บริหารมีการ ดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยใช้วิธีมอบหมายงานให้กับ ผู้ใต้บังคับบัญชาและบุคลากรในสถานศึกษาดำเนินการกันเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวิมล ว่องวานิช (2543: 420) พบว่า พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นการแสดง บทบาทของการมอบหมายงาน และบทบาทสนับสนุน ไม่ว่าจะบุคลากรในสถานศึกษาจะมีความรู้ ความสามารถด้านการประเมินผลภายในหรือไม่ก็ตาม ทำให้การดำเนินงานดำเนินไปอย่างไม่ ราบรื่น เนื่องจาก ผู้บริหารเป็นที่พึ่งของคณะทำงานไม่ได้ มีสถานศึกษาเพียงไม่กี่แห่งที่ ผู้บริหารสามารถชี้แนะ แนวทางการดำเนินงานให้แก่บุคลากรในสถานศึกษาได้

2. ชั้นการดำเนินการ

2.1 ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องเรื่อง การวางแผน (Plan) ที่มีความสำคัญสูงสุด คือ การศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลก่อนการวางแผน รองลงมา คือ การให้คณะกรรมการที่แต่งตั้งจากบุคลากรและจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการกำหนดเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษาที่เป็นความต้องการร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ลำดับสุดท้าย คือ การจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษาเพื่อการพัฒนา และการกำหนดแนวทางหรือวิธีปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษา จากผลความต้องการจำเป็น ทั้ง 3 ลำดับที่ปรากฏนี้ทุกเรื่องเป็นภารกิจที่มีความสำคัญและมีความหมายอย่างยิ่งต่องานการวางแผน เพราะในการวางแผนให้มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามหลักของการประกันคุณภาพการศึกษานั้น จำเป็นที่จะต้องทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลก่อนการวางแผนเพื่อให้ทราบบริบทของสถานศึกษา แล้วนำข้อมูลไปกำหนดเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษาทำการจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมาย กำหนดแนวทางในการดำเนินการ กำหนดระยะเวลา กำหนดผู้รับผิดชอบ กำหนดงบประมาณ โดยสิ่งเหล่านี้จะต้องดำเนินการโดยบุคลากรในสถานศึกษาจากทุกฝ่ายและผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย จึงจะถือว่าโรงเรียนดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ถูกวิธีและสมบูรณ์แบบ และเมื่อพิจารณาจากสาเหตุที่ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจมานั้นพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ยังดำเนินการวางแผนจากคนกลุ่มเล็กๆ กลุ่มเดียวที่มีหน้าที่รับผิดชอบ โดยนำแผนเก่ามาปรับใหม่ และทำการกำหนดเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษาตามที่หน่วยงานต้นสังกัดให้มาและเขียนเป็นแผนฉบับร่างนำเสนอขออนุมัติต่อผู้บริหารหรือคณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งส่วนใหญ่ก็เห็นด้วย ขาดการมีส่วนร่วมของบุคลากรส่วนใหญ่ของโรงเรียนหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผลจากการวิจัยนี้สอดคล้องกับ เข็มทองศิริแสงเลิศ (2540: บทคัดย่อ) พบว่า ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนชาติปัจจัยสำคัญตามแนวทางของระบบประกันคุณภาพการศึกษาตามทฤษฎี ทั้ง 3 ระบบย่อย คือ (1) ระบบการวางแผน บุคลากรมีส่วนร่วมน้อยและไม่มีเป้าหมาย มาตรฐาน และเกณฑ์การวัดที่ชัดเจน (2) ระบบการควบคุมคุณภาพขาดการตรวจสอบจากหน่วยงานภายนอก และ(3) ระบบการทบทวนและ ปรับปรุงการปฏิบัติงานขึ้นอยู่กับผู้บริหาร บุคลากรไม่มีส่วนร่วมในการทบทวนผลการปฏิบัติงานและ สยาม สุ่มงาม (2541: บทคัดย่อ) พบว่า โรงเรียนนำร่องเข้าสู่ระบบประกัน คุณภาพการศึกษาด้วยการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน ซึ่งอยู่ในตอนการควบคุมคุณภาพการศึกษา เป็นการจัดทำไว้เพื่อ “ประกันตนเอง” เนื่องจากคณะกรรมการโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง และ ชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดทำเพียงบางส่วน ทั้งนี้เป็นเพราะเป็นการจัดทำที่ถูกเร่งรัดด้วยเวลาเพียง 2 เดือน อีกทั้งคณะผู้จัดทำยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาและการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน ไม่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชน และคณะกรรมการโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ยังไม่เข้าใจและไม่สนใจบทบาทหน้าที่ของตนในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนเพื่อชุมชน

2.2 ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องเรื่อง การปฏิบัติตามแผน (Do) ที่มีความสำคัญสูงสุด คือ การสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรร่วมกันดำเนินการตามแผนที่จัดทำไว้ รองลงมา คือ การจัดวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญให้การนิเทศระหว่างดำเนินการด้านต่าง ๆ และลำดับสุดท้าย คือ การกำกับติดตามทั้งระดับรายบุคคล รายกลุ่ม รายหมวด/ฝ่าย เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้มีการดำเนินงานตามแผน จากผลการวิจัยที่เป็นความต้องการจำเป็นสำคัญสูงสุด ได้พบว่า สาเหตุมาจากการที่ผู้บริหารไม่สนใจและให้ความสำคัญในเรื่องของการจัดทำแผนหรือการทำงานตามแผนส่วนใหญ่ ผู้ที่รับผิดชอบเรื่องแผนก็จะเป็นผู้จัดทำแผนกันเองเพียงไม่กี่คน ไม่มีการระดมความคิดจากบุคลากรในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล และในการดำเนินการตามแผนบุคลากรในสถานศึกษาก็ดำเนินการกันไปตามขั้นตอนที่แผนกำหนดไว้นั้น บทบาทของผู้บริหารส่วนใหญ่คือการรับทราบผลการดำเนินการที่หัวหน้าแผนรายงานให้ทราบหลังสิ้นสุดโครงการเท่านั้น สำหรับสาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องจำเป็นในลำดับรองลงมานั้น คือ โรงเรียนไม่สามารถหาวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถเพื่อให้การนิเทศแก่บุคลากรในสถานศึกษาในการดำเนินการด้านต่าง ๆ ได้ ซึ่งโรงเรียนได้พยายามแก้ไขปัญหาโดยการจัดให้บุคลากรทำการนิเทศกันเอง แต่ไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากความไม่ศรัทธาบุคลากรด้วยกันเอง และสาเหตุของความต้องจำเป็นที่สำคัญเป็นลำดับสุดท้าย คือ บุคลากรส่วนใหญ่ของโรงเรียนเป็นอาจารย์ใหญ่ ทำการสอนมานานและชินกับระบบการทำงานแบบเดิมที่ไม่มีการตรวจสอบหรือการที่ต้องถูกประเมิน จึงทำให้การกำกับติดตามการดำเนินการทำได้ไม่เต็มที่ ประเด็นนี้เป็นประเด็นที่น่าสนใจเนื่องจากโรงเรียนที่ผู้วิจัยทำการสำรวจนั้นเป็นโรงเรียนที่มีความพร้อมสูงและเป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียงเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นบุคลากรในสถานศึกษาเหล่านี้ถ้าไม่เป็นผู้ปฏิบัติงานและทำงานในโรงเรียนมานาน ก็เป็นบุคลากรที่มีอายุราชการระดับสูงโยกย้ายมาจากจากที่อื่น จึงทำให้เกิดปัญหาดังกล่าวนี้ได้ แต่ในขณะที่ปัญหาเดียวกันนี้อาจไม่เกิดขึ้นกับโรงเรียนอื่นก็เป็นได้ และจากความต้องจำเป็นทั้ง 3 ลำดับดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นบทบาทที่ผู้บริหารซึ่งหมายถึงผู้บริหารสูงสุดของสถานศึกษาหรือในที่นี้ก็คือผู้อำนวยการโรงเรียน/อาจารย์ใหญ่ จะต้องเป็นผู้ที่ดำเนินการด้วยตนเองอย่างจริงจังและต้องดำเนินการอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องกันไป จึงจะทำให้การดำเนินการของบุคลากรมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามแผนที่วางไว้ได้ ซึ่งภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่ต้องปฏิบัติในส่วนนี้ทางสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545: 28-29) ได้ระบุไว้ว่า เมื่อสถานศึกษาได้วางแผนปฏิบัติงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว บุคลากรก็ร่วมกันดำเนินการตามแผนที่จัดทำไว้ โดยในระหว่างการดำเนินการดำเนินงานต้องมีการเรียนรู้เพิ่มเติมตลอดเวลา และควรมุ่งเน้นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ผู้บริหารควรจะ (1) ส่งเสริม และสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนทำงานอย่างมีความสุข (2) จัดสิ่งสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (3) กำกับติดตาม (Monitoring) ทั้งระบบรายบุคคล รายกลุ่ม รายหมวด/ฝ่าย เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้มีการดำเนินงานตามแผน และ(4) ให้การนิเทศ

2.3 ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องเรื่อง **การตรวจสอบประเมินผล (Check)** ที่มีความสำคัญสูงสุด 2 ข้อ คือ การทดลองใช้เครื่องมือเพื่อปรับปรุงแก้ไขก่อนการนำไปใช้จริง และการหลอมรวมเครื่องมือให้สามารถวัดสิ่งที่เกี่ยวข้องกันได้ด้วยเครื่องมือชุดเดียวกัน รองลงมาคือ การให้ผู้รับผิดชอบร่วมกันกำหนดรูปแบบ/วิธีการ ในการวิเคราะห์และการสรุปผลข้อมูลของผู้เรียนเพื่อใช้เป็นแนวทางเดียวกัน และลำดับสุดท้าย คือ การกำหนดกรอบการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งระดับรายบุคคล ระดับห้องเรียน และภาพรวมของสถานศึกษา ในส่วนของความสำคัญสูงสุดทั้ง 2 ข้อนั้น นอกจากจะมีความสำคัญสูงสุดของขั้นตอนดำเนินการในเรื่องที่เกี่ยวกับการตรวจสอบประเมินผล (Check) แล้ว ยังมีค่าความสำคัญสูงสุดของการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยรวมของทุกขั้นตอนอีกด้วย ซึ่งพบว่าสาเหตุของความต้องจำเป็นทั้งสองข้อนี้คือ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดทำเครื่องมือและไม่มีความเชื่อมั่นในการปรับใช้เครื่องมือทำให้เกิดความรู้สึกว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นเรื่องยุ่งยากน่าเบื่อ และไม่ทราบขั้นตอนของการ จัดทำเครื่องมือว่าควรจะต้องทดลองใช้ก่อนการนำไปใช้จริง หรือมีการหลอมรวมเครื่องมือให้สามารถวัดสิ่งที่เกี่ยวข้องกันได้ด้วยเครื่องมือชุดเดียวกัน จึงทำให้ขาดการดำเนินการในส่วนนี้ไป ซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับรายงานการวิจัยของกลุ่มพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 6 (2544: บทคัดย่อ) พบว่าสถานศึกษาต้องการรับการสนับสนุนวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญมาให้การอบรมความรู้เกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือเก็บ รวบรวมข้อมูลการกำหนดเกณฑ์การประเมินและเทคนิควิธีเก็บข้อมูลสำหรับความต้องการ จำเป็นที่สำคัญรองลงมา 2 ลำดับนั้น พบว่า สาเหตุ คือ โรงเรียนทำประกันคุณภาพการศึกษาตามแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่ง แนวทางต่างๆ ไม่มีรายละเอียดเหมือนกับแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) กำหนดไว้ ทำให้โรงเรียนข้ามขั้นตอนบางขั้นตอนที่สำคัญไปและก่อให้เกิดปัญหาในภายหลังคือ บุคลากรทำการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลไม่ตรงกับวัตถุประสงค์และข้อมูลที่ได้ไม่สอดคล้องกัน

2.4 ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องเรื่อง **การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (Action)** ที่มีความสำคัญสูงสุด คือ การให้ ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยหาสาเหตุและแนวทางแก้ไขก่อนการวางแผนในระยะต่อไป ความสำคัญรองลงมาคือการนำผลการประเมินมาพัฒนาเป็นข้อมูลสารสนเทศที่สามารถใช้ได้สะดวกและเป็นปัจจุบันเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ความสำคัญในลำดับสุดท้าย คือ การนำเสนอผลการประเมินต่อบุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลไปใช้พัฒนางานของตนเองและปรับปรุงแผนการทำงานในทุกระดับของโรงเรียน ในส่วนของความต้องจำเป็นในลำดับสูงสุดนั้น พบว่ามีสาเหตุมาจาก โรงเรียนไม่สามารถจัดให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมาเข้าร่วมประชุมพร้อมกันได้

สม่ำเสมอ และผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญและมองว่าเป็นความยุ่งยากที่จะต้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมาเข้าร่วมในการวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยและหาแนวทางแก้ไขก่อนการวางแผนในระยะต่อไป ซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องผลการวิจัยของ สุวิมล ว่องวานิช(2543: 400) พบว่าสถานศึกษาหลายแห่งมีการจัดประชุมครูเพื่อแจ้งผลการประเมินและวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนแต่ในบางสถานศึกษา กลุ่มแกนนำเป็นผู้กำหนดจุดแข็งจุดอ่อนในรายงานผลการประเมินตนเอง (Self Study Report = SSR) ไม่ได้ใช้วิธีการระดมความคิดของกลุ่มบุคลากรทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าแม้สถานศึกษาจะดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามาระยะหนึ่งแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่เปลี่ยนวิธีดำเนินการในส่วนนี้ให้มีรูปแบบที่ควรจะเป็นคือ ควรให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน สำหรับความสำคัญรองลงมา คือ การนำผลการประเมินมาพัฒนาเป็นข้อมูลสารสนเทศที่สามารถใช้ได้สะดวกและเป็นปัจจุบันเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ จากการสำรวจพบว่า มีสาเหตุมาจากบุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ มีงานที่ต้องทำหลายอย่างและไม่มีทีมงานเพียงพอ จึงทำงานเฉพาะบางเรื่องเท่าที่ ผู้บริหารสั่งหรืองานที่เห็นเป็นผลงานชัดเจนเท่านั้น ดังนั้นข้อมูลสารสนเทศต่างๆ ของโรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่มีมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ ซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 6 (2544: บทคัดย่อ) พบว่า การปฏิบัติงานในด้านการตรวจสอบหรือการประเมินผลของสถานศึกษาใน ส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลข้อรายการที่มีการปฏิบัติร้อยละต่ำสุด คือ นำข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาจัดทำฐานข้อมูลให้สามารถใช้งานได้โดยสะดวก ความสำคัญในลำดับสุดท้ายคือ การนำเสนอผลการประเมินต่อบุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลไปใช้พัฒนางานของตนเองและปรับปรุงแผนการทำงานในทุกระดับของโรงเรียน พบว่า มีสาเหตุมาจากโรงเรียนไม่มีการวางแผนในการจัดเก็บข้อมูลหรือประเมินผลที่ชัดเจน ระหว่างปีการศึกษา แต่ทำการเก็บครั้งเดียวก่อนการปิดภาคเรียนทำให้ต้องรีบเร่งกับเวลาและภารกิจด้านอื่นๆ ทำให้บุคลากรส่งผลการประเมินล่าช้า ซึ่งผู้รับผิดชอบในการนำเสนอข้อมูลจึงไม่สามารถนำเสนอผลการประเมินต่อบุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นระยะๆ หรือระหว่างปีการศึกษาเพื่อนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนางานได้

3. ชั้นการรายงาน

ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่เกี่ยวกับเรื่องการจัดทำรายงานประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี ที่มีความสำคัญสูงสุด คือ การเขียนรายงานประเมินตนเอง/รายงานประจำปีโดยสรุป เพื่อเผยแพร่ให้กับกลุ่มผู้ปกครองและชุมชนรองลงมา คือ การรวบรวมผลการดำเนินงาน ผลการประเมินมาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์จำแนกตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการเขียนรายงานประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี และลำดับสุดท้าย คือ การจัดให้ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น ผู้จัดทำรายงานการประเมินตนเอง/รายงานประจำปี จากผลการวิจัยที่ปรากฏความต้องการจำเป็นที่มี

ความสำคัญสูงสุด คือ การเขียนรายงานประเมินตนเอง/ รายงานประจำปีโดยสรุป เพื่อเผยแพร่ให้กับกลุ่มผู้ปกครองและชุมชน พบว่า เป็นประเด็นที่น่าสนใจซึ่ง ผลการวิจัยนี้มีความ สอดคล้องกับ รายงานการวิจัยของ สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 6 (2544: บทคัดย่อ) พบว่า ด้านการตรวจสอบหรือประเมิน (Check) ที่เกี่ยวกับการรายงาน ผลการประเมิน ผู้ให้ข้อมูลตอบว่ามีการปฏิบัติร้อยละสูงสุด ได้แก่ เสนอผลการประเมินให้ ผู้บริหารระดับสูงของสถานศึกษารับทราบ สำหรับข้อรายการที่มีการปฏิบัติร้อยละต่ำสุดได้แก่ จัดทำ รายงานผลการประเมินผลภายในเพื่อเผยแพร่ ซึ่งจากการสำรวจได้พบสาเหตุต่างๆ ดังนี้ คือ โรงเรียนมองว่าการจัดทำรายงานประเมินตนเอง/รายงานประจำปีโดยสรุป เพื่อเผยแพร่ให้กับกลุ่มผู้ปกครองและชุมชนต้องใช้งบประมาณจำนวนมากจึงชะลอการจัดทำไว้ก่อน ในขณะที่ โรงเรียนบางแห่งกลับปัญหาว่าการเผยแพร่รายงานประเมินตนเองต่อผู้ปกครองและชุมชนในขณะที่ผู้ปกครองและชุมชนยังมีความเข้าใจในเรื่องของการประกันคุณภาพยังไม่ดีพอจะทำให้เกิดความเข้าใจผิดในเรื่องคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนและเกิดความเสื่อมศรัทธา สำหรับโรงเรียนบางแห่งนั้นไม่ได้คิดถึง ขั้นตอนการรายงานผลการประเมินเพื่อเผยแพร่ให้กับ ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบมุ่งทำแต่รายงานประเมินตนเองหรือรายงานประจำปีเพื่อเสนอต่อ หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่านั้น โรงเรียนบางแห่งไม่ทราบว่า การเขียน รายงานประเมินตนเองมีหลายวิธีที่ทำได้ คือ การจัดทำรูปเล่มอย่างง่ายที่โรงเรียนสามารถทำได้เอง การเขียนรายงานโดยสรุปติดประกาศที่โรงเรียน และการเขียนรายงานโดยสรุปลงใน วารสารของโรงเรียน และโรงเรียนมองว่าผู้ปกครองและชุมชนยังไม่เห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจึงไม่จำเป็นต้องจัดทำรายงานโดยสรุปเพื่อเผยแพร่ ในขณะที่จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาก็คือ เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจและเป็นหลักประกันต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมว่า สถานศึกษาได้สามารถจัดการศึกษาได้ตามมาตรฐาน ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพตามที่สังคมต้องการ และเพื่อส่งเสริมให้ชุมชนและองค์กรต่างๆ มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน (กรมสามัญศึกษา, ม.ป.ป.: 3-4) ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะต้องแสดงความก้าวหน้าและความเคลื่อนไหวในด้านต่างๆ ที่โรงเรียนดำเนินการซึ่งรวมถึง รายงานผลการประกันคุณภาพภายในให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง ทุกฝ่ายรับทราบ เพื่อทุกฝ่ายจะได้ใช้ข้อมูลที่ได้รับทราบนั้นไปพัฒนาการทำงานของตนเอง และใช้พัฒนางานส่วนรวมที่มุ่งคุณภาพของผู้เรียนเป็นหลักให้ดียิ่งขึ้น ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545: 6) ได้ระบุไว้ว่า สถานศึกษาควรจัดทำรายงานผลการประกันคุณภาพภายในให้เรียบร้อยก่อนเริ่มปีการศึกษาใหม่ทุกปี โดยแสดงผลการประเมินคุณภาพการศึกษา แนวทางหรือแผนงานในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาในปีการศึกษาต่อไป แล้วเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามที่กระทรวงกำหนด และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ตลอดจนสาธารณชน โดยจัดทำรายงานโดยสรุปติดประกาศไว้ที่สถานศึกษาแจ้งให้ผู้ ปกครองทราบ และเผยแพร่ต่อสาธารณชนได้รับทราบ รวมทั้งมีรายงานที่มีรายละเอียดครบถ้วนที่พร้อมจะให้ผู้สนใจขอดูได้ตลอดเวลา

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) หน่วยงานต้นสังกัด

1.1 ถึงแม้ว่าสถานศึกษาจะผ่านการประเมินภายในจากหน่วยงานต้นสังกัดและผ่านการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในรอบแรกแล้วก็ตาม แต่จากผลการวิจัยนี้พบว่าบุคลากรของส่วนใหญ่ของสถานศึกษายังคงต้องการได้รับความรู้ความเข้าใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอยู่ดี ดังนั้น หน่วยงานต้นสังกัดน่าจะพิจารณารูปแบบหรือวิธีการจัดอบรมที่น่าสนใจและให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เข้ารับการอบรม โดยเน้นที่คุณภาพไม่ควรเน้นที่ปริมาณ และควรจัดทำอย่างต่อเนื่องเป็นระยะๆ

1.2 เนื่องด้วยผลการวิจัยพบว่ามาตรฐานการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัดและของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) สร้างความสับสนและเพิ่มภาระงานให้กับบุคลากรในสถานศึกษาโดยไม่จำเป็นเพราะต้องทำเรื่องเดียวกันถึง 2 ครั้ง ทั้งที่มาตรฐานการศึกษาของทั้งสองแห่งมีความใกล้เคียงกันมาก จึงเป็นไปได้หรือไม่ว่าหน่วยงานต้นสังกัดจะปรับมาตรฐานให้สอดคล้องกับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) หรือปรับให้โรงเรียนจัดทำรายงานประเมินตนเอง/รายงานประจำปี เพียงฉบับเดียวที่สามารถแสดงถึงการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ทุกหน่วยงานสามารถตรวจสอบได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการลดการทำงานซ้ำซ้อนของโรงเรียน

1.3 จากผลการวิจัยพบสาเหตุสำคัญที่ทำให้ระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ยังไม่ได้รับการส่งเสริมเท่าที่ควรและขาดความต่อเนื่อง คือ การโยกย้ายผู้บริหารก่อนวาระอันควร ดังนั้น หน่วยงานต้นสังกัดควรจะพิจารณาประเด็นนี้และเร่งผลักดันให้หน่วยเหนือปรับแก้กฎระเบียบการโยกย้ายตำแหน่งของผู้บริหารให้เป็นไปตามวาระอย่างน้อย 3 ปี และควรปรับลดนโยบายเรื่องขอตัวผู้บริหารไปช่วยราชการให้น้อยลง เพื่อให้ผู้บริหารจะได้มีเวลาในการบริหารงานโรงเรียนซึ่งเป็นภาระหน้าที่โดยตรงให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้นกว่าปัจจุบัน

1.4 พัฒนาผู้บริหารให้มีจิตสำนึกในหน้าที่ความรับผิดชอบต่อการบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพ และจัดให้ผู้บริหารเป็นผู้นำเสนอรายงานประเมินตนเองหรือรายงานประจำปีต่อหน่วยงานต้นสังกัดหรือเขตพื้นที่ในอนาคตเพื่อกระตุ้นให้ผู้บริหารหาความรู้ความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มากขึ้น

1.5 จากการสำรวจโรงเรียนทั้ง 12 โรงเรียน ได้พบว่าการให้นโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ขาดความชัดเจน และมักเป็นนโยบายที่ดีกรอบมาให้เสร็จโรงเรียนรู้สึกขาดอิสระในการดำเนินการในเรื่องของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในส่วนนี้หน่วยงานต้นสังกัดคงต้องมีการทบทวนวิธีการให้นโยบายให้มีความรอบคอบยิ่งขึ้นกว่าเดิมและทำความเข้าใจกับสถานศึกษาในสังกัดของตนเองในเรื่องที่อาจเข้าใจไม่ตรงกัน

2) สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

2.1 สิ่งหนึ่งที่ได้พบในการวิจัยนี้คือ โรงเรียนมีความตื่นตัวอย่างมากก่อนที่จะได้รับการประเมินภายนอกครั้งแรก แต่หลังจากได้รับการประเมินไปแล้วพบว่า โรงเรียนมองว่าผู้ประเมินภายนอกที่เข้าไปประเมินโรงเรียนในรอบแรกนี้บางคนยังไม่มีคุณสมบัติเพียงพอที่จะเป็นผู้ประเมินได้และวิธีการประเมินที่ค่อนข้างหละหลวม ซึ่งทำให้โรงเรียนเกิดความไม่มั่นใจในระบบการประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ว่าจะมีประสิทธิภาพเพียงพอหรือจะก่อให้เกิดประโยชน์ได้จริงหรือไม่ ดังนั้นเพื่อไม่ให้โรงเรียนเสื่อมศรัทธาต่อระบบการประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ทางสำนักงานฯ จึงควรเข้มงวดในการพิจารณาคุณสมบัติของผู้ประเมินภายนอกให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น และพัฒนาฝึกอบรมผู้ประเมินภายนอกให้ได้ระดับมาตรฐานเพียงพอที่จะเป็นผู้ตรวจสอบประเมินและเป็นผู้ให้คำแนะนำแก่โรงเรียนได้

2.2 การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในช่วงที่ผ่านมาของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษาที่เป็นกลุ่มประชากรศึกษาในการวิจัยนี้พบว่า โรงเรียนต้องดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาร่วมกับหน่วยงานภายนอกหลายหน่วยงานด้วยกัน รวมถึงสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ด้วย ซึ่งโรงเรียนพบปัญหาว่าการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่ต้องเกี่ยวข้องกันนั้น ยังไม่ดีเท่าที่ควรทำให้โรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยที่ต้องรับนโยบายมาปฏิบัติที่เกิดความสับสนในการดำเนินการต่างๆ ด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ดังนั้นสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) น่าที่จะมีการปรับในเรื่องของการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งการประสานงานกับสถานศึกษาให้มีระบบมากยิ่งขึ้น

2.3 จากการสำรวจโรงเรียนทั้ง 12 แห่ง พบว่าหัวหน้าประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นผู้มีความรับผิดชอบและมุ่งมั่นต่องานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาปรารถนาให้ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีบรรยากาศที่ตื่นตัวเหมือนก่อนที่จะได้รับการประเมินภายนอก จึงมีความคิดเห็นว่าคุณประเมินภายนอกน่าจะเข้ามาเยี่ยมเยียนสถานศึกษาอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อเป็นการกระตุ้นให้บุคลากรในสถานศึกษามีความกระตือรือร้นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่องตลอดไป

2.4 จากความคิดเห็นของผู้บริหารและคณะกรรมการประกันคุณภาพของโรงเรียนที่ได้เข้าไปเยี่ยมเยียนสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) และร่วมทำงานในช่วงของการประเมินคุณภาพภายนอกในระยะเวลาที่ผ่านมา พบว่า สำนักงานควรต้องปรับระบบการทำงานของสำนักงานให้มีความรวดเร็วและคล่องตัวยิ่งขึ้น และเตรียมความพร้อมเจ้าหน้าที่ของสำนักงานให้เป็นผู้มีลักษณะกัลยาณมิตรและมีความรู้ความเข้าใจเรื่องที่ทำและเรื่องที่เกี่ยวข้อง เพื่อพร้อมให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมากที่สุดเป็นอยู่

3) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.)

จัดทำเครื่องมือ ที่ใช้ในการประเมินที่มีความเชื่อมโยงกับเป้าหมายหรือมาตรฐาน การศึกษากลางให้กับสถานศึกษาและจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการ จัดทำและการปรับใช้เครื่องมือ

4) กระทรวงศึกษาธิการ

ปัจจุบันการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษายังมีน้อย ทั้งนี้เนื่องจากผู้ที่เกี่ยวข้องดังกล่าวยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของ การประกันคุณภาพการศึกษาและยังไม่เข้าใจบทบาทของตนเองต่อการเข้าร่วมจัดการศึกษา หรือเข้าร่วมพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน ในขณะที่เรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นเรื่องระดับชาติที่ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายจึงจะประสบความสำเร็จได้ แต่ยังไม่มีการ ประชาสัมพันธ์ในส่วนนี้เท่าที่ควร ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงน่าจะให้ความสนใจจัดทำ ประชาสัมพันธ์ในเรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อให้ผู้ปกครองและชุมชนมี ความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวมากยิ่งขึ้นและรับบทบาทของตนเองที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมใน การพัฒนาโรงเรียน โดยจัดทำให้น่าสนใจอาจใช้สื่อทางโทรทัศน์หรือวิทยุ ซึ่งจะเป็นการเอื้อต่อ โรงเรียนที่ไม่มีงบประมาณในการดำเนินการด้านนี้ด้วย

5) สถาบันอุดมศึกษา

5.1 สถาบันอุดมศึกษาที่มีคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ควรเข้ามามีบทบาทในการ พัฒนาการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน เช่น การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มพูนทักษะด้านต่าง ๆ การ ให้คำแนะนำบุคลากรในสถานศึกษา หรือการเผยแพร่ผลการวิจัยของนิสิต-นักศึกษาที่เป็น ประโยชน์ต่อการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษานำผลการวิจัยนั้นไป พัฒนางานของตนเองและพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

5.2 สถาบันอุดมศึกษาที่มีคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ควรปรับหลักสูตรการเรียน การสอนในทุกสาขาวิชาให้ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาเป็นครูผู้มีทักษะของการวัดและประเมินผล และเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจและมีความตระหนักเห็นคุณค่าในระบบการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา

2. สถานศึกษา

2.1 จากการทำวิจัยครั้งนี้พบว่าโรงเรียนที่มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่ดีนั้น ส่วนใหญ่ผู้ที่รับผิดชอบระบบประกันฯ หรือหัวหน้าประกันคุณภาพการศึกษาจะเป็นผู้ที่มี ความรู้เรื่องของการประเมินผล ดังนั้น ในการแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพ การศึกษา ของโรงเรียน จึงควรพิจารณาให้ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการประเมินผลเข้าร่วมเป็น คณะกรรมการด้วย ทั้งนี้เพื่อจะได้มีความสามารถในการให้คำแนะนำ และคำปรึกษาแก่

บุคลากรอื่นๆ ในสถานศึกษาได้ ซึ่งจะทำให้กระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2 จากการวิจัยได้พบว่างานด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินการ โดยบุคลากรกลุ่มเดียวของโรงเรียนทำให้บุคลากรอื่นๆ ไม่มีส่วนร่วมเท่าที่ควร ดังนั้นในการดำเนินการระยะต่อไปโรงเรียนควรให้บุคลากรทุกคนในสถานศึกษามีส่วนร่วมเป็น คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา และร่วมทำงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมอย่างเต็มที่และเกิดความรู้สึก ว่าเป็นหน้าที่ ที่ต้องรับผิดชอบร่วมกันมิใช่ผู้ปฏิบัติตามคำสั่ง โรงเรียนอาจใช้วิธีให้บุคลากรใน สถานศึกษาหมุนเวียนกันรับผิดชอบงานด้านประกันคุณภาพภายในเพื่อให้บุคลากรเข้าใจใน ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและเข้าใจความสำคัญของการทำงานเป็นทีม

2.3 เป็นการยากที่จะให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาอย่างเต็มที่ในระยะที่ผ่านมาก่อนการประเมินภายนอกรอบแรกในขณะที่ บุคลากรในสถานศึกษาเองยังไม่มี ความเข้าใจในระบบของการประกันคุณภาพฯ ดีพอ แต่ หลังจากนั้นไปโรงเรียนที่ได้รับการประเมินภายนอกในรอบแรกคงต้องแสดงความก้าวหน้าใน ระบบการประกันคุณภาพฯ ของตนเอง โดยการปรับให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น ซึ่งควรเริ่มจากการสร้างความรู้ความเข้าใจอย่างจริงจังและจัดให้มีผู้ปกครองเครือข่ายเพื่อสร้าง ความตระหนักและเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ ตัวแทนของผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนและ ร่วมดำเนินการตามกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามความเหมาะสม เพื่อให้ ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและเข้าใจ บทบาทของตนเองต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2.4 จัดอบรมเชิงปฏิบัติการภายในโรงเรียนหรือระหว่างกลุ่มโรงเรียน เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ที่ยังเป็นความต้องการจำเป็นของบุคลากรในสถานศึกษาอยู่ อย่างเช่น การจัดทำหรือการปรับใช้เครื่องมือการประเมิน การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการแปล ความหมายของข้อมูล เป็นต้น หรือเพื่อบอกเล่าความเคลื่อนไหวในเรื่องประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาแก่บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง โดยระบุวิทยากรที่ สถานศึกษาคิดว่ามีความรู้ความเข้าใจและสามารถถ่ายทอดความรู้ได้ติดต่อหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้หน่วยงานต้นสังกัดดำเนินการประสานให้ต่อไป

2.5 จากการสำรวจพบว่าโรงเรียนบางแห่งเตรียมที่จะจัดโครงการเพื่อส่งเสริมการดำเนินการ ด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา เช่น โครงการฝึก การประเมินภายในโรงเรียนหรือระหว่างกลุ่มโรงเรียน เพื่อเพิ่มประสบการณ์ในการประเมิน หรือ จัดให้มีการศึกษาดูงานระหว่างโรงเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการ หรือการแลกเปลี่ยน บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องต่างๆ ระหว่างโรงเรียนมาให้ปรึกษาแนะนำ ฯลฯ ซึ่ง

น่าจะเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนอื่นๆ ในการที่จะพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นได้

2.6 จากผลการวิจัยที่ค่อนข้างชัดเจนว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินการเก็บรวบรวมผลการประเมินครั้งเดียวก่อนสิ้นปีการศึกษา เพื่อใช้จัดทำรายงานประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี จึงทำให้ไม่มีการนำเสนอผลการประเมินในระหว่างปีการศึกษาต่อบุคลากรในสถานศึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้พัฒนางานของตนเองหรือใช้ปรับพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้น โรงเรียนควรจัดให้บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมกันวางแผนการจัดเก็บข้อมูลหรือวางแผนการประเมิน โดยกำหนดเวลาของการเก็บและส่งผลข้อมูลเป็นระยะๆ เพื่อให้ผู้รับผิดชอบสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ และแปลความหมายข้อมูลในภาพรวมแล้วนำเสนอต่อบุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลไปใช้ปรับหรือพัฒนางานของตนเองและช่วยเหลือนักเรียนได้ทันทีโดยไม่ต้องรอสิ้นปีการศึกษา

2.7 หลายโรงเรียนพบปัญหาว่า ผลการประเมินของบุคลากรในสถานศึกษาแต่ละหมวด/ฝ่าย ไม่สอดคล้องกันและไม่เชื่อมโยงกับเป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษา ทำให้ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และแปลผลข้อมูลทำงานได้ลำบาก ดังนั้นโรงเรียนจะต้องปรับให้บุคลากรในสถานศึกษาทุกฝ่ายร่วมกันกำหนด รูปแบบ/วิธีการประเมิน ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมถึงการร่วมกันระดมความคิดในการจัดทำเครื่องมือให้สามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์และมีความเชื่อมโยงกับเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษา ซึ่งจะทำให้การวิเคราะห์สังเคราะห์ และแปลความหมายข้อมูลได้ง่ายขึ้น และไม่เกิดความสูญเปล่าในการประเมิน

2.8 ปัญหาสำหรับผู้ที่รับผิดชอบหรือหัวหน้าประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มประชากรศึกษาในการวิจัยนี้ส่วนใหญ่คือการที่บุคลากรในสถานศึกษาไม่กระตือรือร้นและไม่ให้ความร่วมมือในการประกันคุณภาพภายใน เช่น การส่งผลการประเมินล่าช้า บุคลากรที่รับผิดชอบไม่จัดระบบข้อมูลสารสนเทศ เป็นต้น ดังนั้นเพื่อช่วยให้ผู้ที่รับผิดชอบหรือหัวหน้าประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนทำงานได้ง่ายขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรให้หมวดวิชา/ฝ่าย ต่างๆ จัดทำแผนการทำงาน โดยกำหนดงานและระยะเวลาของงานนั้นๆ ให้ชัดเจน พร้อมทั้งให้บุคลากรในแต่ละหมวดรายงานความก้าวหน้าในงานของตนเองเป็นระยะๆ เพื่อควบคุมการดำเนินงานต่างๆ ให้เป็นไปตามแผน และง่ายต่อผู้บริหารในการกำกับติดตามงาน

2.9 จากการสำรวจพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่ได้จัดทำรายงานประเมินตนเองโดยสรุปเพื่อเผยแพร่ให้กับกลุ่มผู้ปกครองและชุมชนได้รับรู้เท่าที่ควร และเพื่อให้ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนมีความสมบูรณ์ คือการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมรับรู้จากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ดังนั้นจึงควรปรับให้มีการดำเนินการในส่วนนี้ให้ชัดเจน โดยจัดทำรายงานเพื่อนำเสนอในลักษณะการบรรยายใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและมีความยาวไม่มาก ซึ่งอาจจัดทำเป็นรูปเล่มอย่างง่ายที่สถานศึกษาสามารถทำได้เอง เขียนรายงานแทรกลงในวารสารของโรงเรียนหรือจัดทำรายงานปิดประกาศไว้ที่สถานศึกษา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. จากผลของการวิจัยนี้พบว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายยังไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเท่าที่ควร ดังนั้นจึงควรศึกษาวิจัยถึงรูปแบบของการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป
2. จากการสำรวจโรงเรียนได้พบว่า เกิดเสียงเรียกร้องให้สถาบันอุดมศึกษาที่มีคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์เข้ามามีบทบาทในการเข้าร่วมพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานบ้าง ดังนั้น จึงน่าที่จะมีการศึกษาหารูปแบบหรือวิธีการของความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและสถาบันในระดับอุดมศึกษาว่าควรมีรูปแบบของการดำเนินการหรือวิธีการอย่างไร
3. งานวิจัยนี้นอกจากจะได้ผลการวิจัยตามที่รายงานไปแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยนี้อีกด้วย ซึ่งได้พบว่าหลังจากโรงเรียนได้รับการประเมินภายนอกไปแล้วกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเหล่านี้มีทัศนคติต่อระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและต่อสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ค่อนข้างไปในทางลบเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นเพื่อให้ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้รับการพัฒนาที่ยั่งยืนจึงควรทำการศึกษาวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาหรือทัศนคติที่มีต่อสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) หลังการได้รับการประเมินภายนอก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้พัฒนาปรับแผนการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป
4. จากผลของการวิจัยได้พบว่าการมีส่วนร่วมของผู้บริหารในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งมีส่วนร่วมในการดำเนินการอยู่ในระดับที่เป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขปัญหาหนึ่ง ดังนั้นงานวิจัยที่ควรศึกษาต่อไปคือ การศึกษาองค์ประกอบที่เป็นแรงจูงใจต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการบริหารงานมากยิ่งขึ้น
5. การวิจัยนี้เปรียบเสมือนเป็นการประเมินผลระหว่างโครงการการประเมินภายนอกรอบแรกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เพื่อให้ได้ข้อมูลนำไปปรับแผนการดำเนินการในระยะต่อไปให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้นการวิจัยในลักษณะเดียวกันนี้ คือ การศึกษาความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หลังการได้รับการประเมินภายนอก จึงควรมีการศึกษาวิจัยอีกครั้งหลังจากโครงการประเมินรอบแรกนี้เสร็จสิ้นลงหลังปีการศึกษา 2548

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- การประถมศึกษาจังหวัดพัทลุง, สำนักงาน. (ม.ป.ป.). การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพัทลุง. ฝ่ายวิจัยและประเมินผลทางการศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพัทลุง.
- การศึกษานอกโรงเรียน, กรม. (2542). แนวดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา. กรุงเทพมหานคร: (ม.ป.ท.)
- เข้มทอง ศิริแสงเลิศ. 2540. การวิเคราะห์ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (ม.ป.ป.). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พริกหวานกราฟฟิค.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. สำนักงาน. 2543. การนิเทศเพื่อส่งเสริมระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียน. 10 เล่ม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ เจ.เอ็น.ที.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. การประกันคุณภาพและมาตรฐานศึกษา: กรณีศึกษานิวซีแลนด์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พิมพ์ดี.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. 2545. กระบวนการปฏิรูปเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้: การประเมินและการประกัน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. 2545. แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา: เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พิมพ์ดี.
- คมศร วงษ์รักษา. (2540). การเปรียบเทียบคุณภาพและความสอดคล้องของเทคนิคการจัดเรียงลำดับความสำคัญที่อิงโมเดลความแตกต่างในการประเมินความต้องการจำเป็น. วิทยานิพนธ์ปริญญา วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บัณฑิต แทนพิทักษ์. 2543. แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา. วารสารนิเทศการศึกษา 1: 12.
- บัณฑิต แทนพิทักษ์. (ม.ป.ป.). บทสรุปการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยหน่วยงานต้นสังกัด กรมสามัญศึกษา ปีงบประมาณ 2543. (ม.ป.ท.). (อัตรสำเนา)

- ปฏิรูปการศึกษา, สำนักงาน. 2544. ข่าว และ สารสั้น[ออนไลน์]. สำนักงานปฏิรูปการศึกษา: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา[ผู้ผลิต]. แหล่งที่มา: <http://www.oer.or.th/news/mail.html> [5 กรกฎาคม 2544]
- รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, สำนักงาน. สมศ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2545. (อัดสำเนา)
- รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, สำนักงาน (ม.ป.ป). 50 คำถาม-คำตอบ เกี่ยวกับการประเมินคุณภาพของ สมศ. (ม.ป.ท.).
- วิชาการ, กรม. 2545. การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน. 7 เล่ม. ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา: กรอบ และแนวการดำเนินงาน ลำดับที่ 1. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชาการ, กรม. 2545. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- วิระวัฒน์ อุทัยรัตน์ และ เฉลิมชัย หาญกล้า. 2545. คุณภาพ: ความสำเร็จที่ต้องเริ่มจากภายใน สถานศึกษา. ใน การประชุมวิชาการงานบริหารสัมพันธ์ ครั้งที่ 26 “ภาวะผู้นำกับการ บริหารจัดการคุณภาพการศึกษา”, หน้า 15 -22. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ วัฒนาพานิช.
- สุมนา ระบอบ. 2542. การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมสาธิต สังกัดสำนักงานสภา สถาบันราชภัฏ ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สยาม สุ่มงาม. 2541. กระบวนการดำเนินงาน ปัญหา และแนวทางการแก้ปัญหาการประกัน คุณภาพการศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนนาร่อง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด อุทัยธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สามัญศึกษา, กรม. (ม.ป.ป.). แนวคิดในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา กรมสามัญศึกษา. (ม.ป.ท.).
- สามัญศึกษา, กรม. (ม.ป.ป.). แนวทางประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพร้อมรับการ ประเมินคุณภาพภายนอก. กรุงเทพมหานคร: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. (อัดสำเนา)
- สุวิมล ราชชนนบริบาล. 2541. การศึกษากระบวนการการประกันคุณภาพทางการศึกษาใน สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุวิมล ว่องวานิช. 2543. การวิจัยและพัฒนาระบบการประเมินผลภายในของสถานศึกษา. สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุวิมล ว่องวานิช. 2542. การสังเคราะห์เทคนิคที่ใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็นในวิทยานิพนธ์ของนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักการศึกษา. 2543. การประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 6. 2544. การศึกษาสภาพการดำเนินการประเมินผลภายในและความต้องการรับการสนับสนุนการดำเนินการประเมินผลภายในของสถานศึกษาประเภทอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 6. กลุ่มพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษา สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 6.

ภาษาอังกฤษ

- Barrow, R., and Milburn, G., ed. 1990. A critical dictionary of educational concepts. (2 rd ed.). New York: Teachs College Press.
- Dunster, K., and Andrew, J. 1996. Dictionary of natural resource management. Canada: University of British Columbia.
- Kaufman, R., and English, F. W. 1981. Needs assessment concept and application. (2 rd ed.). United states of America: Educational Technology.
- Kaufman, R.,. 2000. Mega planning. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Mckillip, J. 1987. Need analysis tools for the human services and education. Newbury Park: Sage Publications.
- Reviere, R., and others. 1996. Needs assessments a creative and practical guide for social scientists. United States of America: Taylor & Francis.
- Stufflebeam, D. L., and others. 1985. Conducting educational needs assessment. United states of America: Kluwer acadamic.
- Webster 's encyclopedic unabridyed dictionary of the english language. 1994. New york: Gramercy Books.
- Witkin, B. R., and Altschuld, J. W. 1995. Planning and conducting needs assessments. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Yamane, T. 1967. Elementary sampling theory. London: Prentice-Hall Internationnal.

York, R. O. 1982. Human service planning: Concepts, tools, and methods. Chapel Hill, NC: University of North Carolina Press.



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



ภาคผนวก ก

เครื่องมือความต้องการจำเป็น

แบบสอบถาม

ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

แบบสัมภาษณ์

สาเหตุของความต้องการจำเป็น แนวทางแก้ไข

และหน่วยงานภายนอกที่โรงเรียนต้องการได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ฉบับที่.....

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของ
โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา หลังการได้รับการประเมินภายนอกจาก
สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อการศึกษาความต้องการจำเป็นในการดำเนินการ
ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งข้อมูลจากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อ
สถานศึกษาของท่าน และสถานศึกษาอื่น ๆ ในสังกัดกรมสามัญ ที่จะได้รับความช่วยเหลือ
ส่งเสริมจากหน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตรงกับความต้องการจำเป็นใน
การพัฒนากิจการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
2. ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของท่านจะใช้สำหรับการวิจัยเท่านั้น โดย
นำเสนอในภาพรวม จึงไม่มีผลกระทบต่อการทำงานและสถานภาพทางราชการของท่าน
แต่อย่างใด ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านได้โปรดตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง
3. แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัว
 - ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ที่ท่านได้ให้ความอนุเคราะห์และสละเวลาอันมีค่า
สำหรับความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ลงใน หน้าข้อความตามสถานภาพที่เป็นจริง

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ

21 - 30 ปี

41 - 50 ปี

31 - 40 ปี

51 - 60 ปี

3. อายุราชการ

1 - 5

16 - 20 ปี

6 - 10 ปี

21 - 25 ปี

10 - 15 ปี

26 ปีขึ้นไป

4. วุฒิการศึกษาสูงสุด

ต่ำกว่าปริญญาตรี

ปริญญาตรี

ปริญญาโท

ปริญญาเอก

5. ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง

ผู้อำนวยการ

รองผู้อำนวยการ/ผู้ช่วยผู้อำนวยการ

อาจารย์ใหญ่

รองอาจารย์ใหญ่/ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่

อาจารย์

6. ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน

1 - 5 ปี

6 - 10

11 - 15 ปี

16 ปีขึ้นไป

7. ท่านเคยเข้ารับการอบรมด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาหรือไม่

เคย

ไม่เคย

**ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกัน
คุณภาพภายในสถานศึกษา**

คำชี้แจง ข้อความต่อไปนี้ เป็นข้อความเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการเตรียมการ ขั้นตอนการดำเนินการ และขั้นตอนการรายงานโปรดพิจารณาข้อความ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านทั้งสองสถานภาพในแต่ละข้อ คือ สภาพการดำเนินการปัจจุบัน/หรือได้ปฏิบัติอยู่จริง และสภาพการดำเนินการที่คาดหวัง/หรือการปฏิบัติที่คาดหวัง

ไม่ได้ทำ	หมายถึง	มีการปฏิบัติหรือมีพฤติกรรมเกิดขึ้น 0% - 20% ต่อ 1 ปีการศึกษา
ทำบ้างเล็กน้อย	หมายถึง	มีการปฏิบัติหรือมีพฤติกรรมเกิดขึ้น 21%- 40% ต่อ 1 ปีการศึกษา
ทำบ้างแต่ไม่สม่ำเสมอ	หมายถึง	มีการปฏิบัติหรือมีพฤติกรรมเกิดขึ้น 41% - 60% ต่อ 1 ปีการศึกษา
ทำค่อนข้างเป็นประจำ	หมายถึง	มีการปฏิบัติหรือมีพฤติกรรมเกิดขึ้น 61% - 80% ต่อ 1 ปีการศึกษา
ทำเป็นประจำ	หมายถึง	มีการปฏิบัติหรือมีพฤติกรรมเกิดขึ้น 81% - 100% ต่อ 1 ปีการศึกษา

ตัวอย่าง

ขั้นตอนการเตรียมการ

ข้อที่	การดำเนินการ	สภาพการดำเนินการปัจจุบัน					สภาพการดำเนินการที่คาดหวัง				
		ไม่ได้ทำ	ทำบ้างเล็กน้อย	ทำบ้างแต่ไม่สม่ำเสมอ	ทำค่อนข้างเป็นประจำ	ทำเป็นประจำ	ไม่ได้ทำ	ทำบ้างเล็กน้อย	ทำบ้างแต่ไม่สม่ำเสมอ	ทำค่อนข้างเป็นประจำ	ทำเป็นประจำ
0.	การจัดให้มีบุคลากรแกนนำ/วิทยากร เพื่อสร้างความตระหนัก และเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในแก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง		✓								✓

ขั้นการเตรียมการ

ข้อที่	การดำเนินการ	สภาพการดำเนินการปัจจุบัน					สภาพการดำเนินการที่คาดหวัง					
		ไม่ได้ทำ	ทำบ้างเล็กน้อย	ทำบ้างแต่ไม่สม่ำเสมอ	ทำค่อนข้างเป็นประจำ	ทำเป็นประจำ	ไม่ได้ทำ	ทำบ้างเล็กน้อย	ทำบ้างแต่ไม่สม่ำเสมอ	ทำค่อนข้างเป็นประจำ	ทำเป็นประจำ	
	การเตรียมความพร้อมของบุคลากร											
1.	การจัดให้มีบุคลากรแกนนำ/วิทยากร ที่มีความรู้ความสามารถทำหน้าที่ให้ความรู้แก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความตระหนักและเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา											
2.	การให้ข้อมูลข่าวสารและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาแก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง											
3.	การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาแก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง											
4.	การจัดระบบฐานข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายใน											
5.	การส่งเสริมสนับสนุนการทำงานเป็นทีมแก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง											
	การแต่งตั้งกรรมการที่รับผิดชอบ											
6.	การปรับคณะกรรมการ/คณะทำงานให้เป็นไปตามโครงสร้างการบริหารงานปัจจุบันอยู่เสมอ											
7.	การให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายใน											
8.	การให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายใน											
9.	การร่วมคิดร่วมทำของผู้บริหารในการประกันคุณภาพภายใน											

ขั้นการดำเนินการ

ข้อที่	การดำเนินการ	สภาพการดำเนินการปัจจุบัน					สภาพการดำเนินการที่คาดหวัง					
		ไม่ได้ทำ	ทำบ้างเล็กน้อย	ทำบ้างแต่ไม่สม่ำเสมอ	ทำค่อนข้างเป็นประจำ	ทำเป็นประจำ	ไม่ได้ทำ	ทำบ้างเล็กน้อย	ทำบ้างแต่ไม่สม่ำเสมอ	ทำค่อนข้างเป็นประจำ	ทำเป็นประจำ	
	การวางแผน (Plan)											
10.	การให้คณะกรรมการที่แต่งตั้งจากบุคลากรในสถานศึกษาและจากผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา											
11.	การศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลก่อนการวางแผน											
12.	การกำหนดเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษาที่เป็นความต้องการร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย											
13.	การจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษา เพื่อการพัฒนา											
14.	การกำหนดแนวทางหรือวิธีปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษา											
15.	การกำหนดระยะเวลาของโครงการ/กิจกรรมต่างๆ อย่างเหมาะสม											
16.	การกำหนดงบประมาณของโครงการ/กิจกรรมต่างๆ อย่างเพียงพอ											
17.	การกำหนดผู้รับผิดชอบแต่ละโครงการ/กิจกรรมไว้ชัดเจนและสอดคล้องกับความสามารถ											
	การปฏิบัติตามแผน (Do)											
18.	การสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรในสถานศึกษาร่วมกันดำเนินการตามแผนที่จัดทำไว้											
19.	การอำนวยความสะดวกและสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา											

ขั้นการดำเนินการ

ข้อที่	การดำเนินการ	สภาพการดำเนินการปัจจุบัน					สภาพการดำเนินการที่คาดหวัง					
		ไม่ได้ทำ	ทำบ้างเล็กน้อย	ทำบ้างแต่ไม่สม่ำเสมอ	ทำค่อนข้างเป็นประจำ	ทำเป็นประจำ	ไม่ได้ทำ	ทำบ้างเล็กน้อย	ทำบ้างแต่ไม่สม่ำเสมอ	ทำค่อนข้างเป็นประจำ	ทำเป็นประจำ	
20.	การกำกับติดตามทั้งระดับรายบุคคล รายกลุ่ม รายหมวด/ฝ่าย เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้มีการดำเนินงานตามแผน											
21.	การนิเทศโดยผู้บริหารและหัวหน้าหมวด/ฝ่าย เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพอย่างสม่ำเสมอ											
22.	การจัดวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญให้การนิเทศระหว่างดำเนินการด้านต่าง ๆ											
23.	การส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับงานที่รับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง											
การตรวจสอบประเมินผล (Check)												
24.	การให้คณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจากบุคลากรในสถานศึกษาและจากผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมกันวางกรอบการประเมินเพื่อกำหนดแนวทางการประเมินผล											
25.	การประเมินผลมีความเชื่อมโยงกับเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษา และมีตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการดำเนินงาน											
26.	การให้คณะกรรมการและผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล											
27.	การกำหนดเครื่องมือให้มีความเหมาะสมกับลักษณะของตัวบ่งชี้ที่วัดและกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องรวบรวมข้อมูล											
28.	การทดลองใช้เครื่องมือเพื่อปรับปรุงแก้ไขก่อนการนำไปใช้จริง											
29.	การหลอมรวมเครื่องมือให้สามารถวัดสิ่งที่เกี่ยวข้องกันได้ด้วยเครื่องมือชุดเดียวกัน											

ขั้นการดำเนินการ

ข้อที่	การดำเนินการ	สภาพการดำเนินการปัจจุบัน					สภาพการดำเนินการที่คาดหวัง				
		ไม่ได้ทำ	ทำบ้างเล็กน้อย	ทำบ้างแต่ไม่สม่ำเสมอ	ทำค่อนข้างเป็นประจำ	ทำเป็นประจำ	ไม่ได้ทำ	ทำบ้างเล็กน้อย	ทำบ้างแต่ไม่สม่ำเสมอ	ทำค่อนข้างเป็นประจำ	ทำเป็นประจำ
30.	การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ประเมินผลจากพฤติกรรมและผลงานของผู้เรียน										
31.	การจัดเก็บข้อมูลให้สอดคล้องกับการทำงานปกติ										
32.	การเก็บข้อมูลที่เป็นพฤติกรรมและผลงานของนักเรียน กระทำอย่างต่อเนื่องพร้อมทั้งสรุปและรายงานเป็นระยะๆ										
33.	การให้คณะกรรมการร่วมกันวางแผนการเก็บข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ ประหยัด เวลาและค่าใช้จ่าย										
34.	การให้บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมกันประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อหาทางแก้ไขและช่วยเหลือผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ										
35.	การจัดระบบเก็บข้อมูลสารสนเทศการประเมินทั้งเก่าและใหม่อย่างเป็นระบบเพื่อความสะดวกและง่ายต่อการนำมาใช้										
36.	การกำหนดกรอบการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งระดับรายบุคคล ระดับห้องเรียน และภาพรวมของสถานศึกษา										
37.	การให้ผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดรูปแบบ/วิธีการ ในการวิเคราะห์และการสรุปผลข้อมูลของผู้เรียน เพื่อใช้เป็นแนวทางเดียวกัน										
38.	การกำหนดเกณฑ์การประเมินที่มีความเหมาะสมกับสภาพบริบทของสถานศึกษา ทั้งระดับบุคคล ระดับห้องเรียน และระดับสถานศึกษา										

ขั้นการดำเนินการ

ข้อที่	การดำเนินการ	สภาพการดำเนินการปัจจุบัน					สภาพการดำเนินการที่คาดหวัง					
		ไม่ได้ทำ	ทำบ้างเล็กน้อย	ทำบ้างแต่ไม่สม่ำเสมอ	ทำค่อนข้างเป็นประจำ	ทำเป็นประจำ	ไม่ได้ทำ	ทำบ้างเล็กน้อย	ทำบ้างแต่ไม่สม่ำเสมอ	ทำค่อนข้างเป็นประจำ	ทำเป็นประจำ	
39.	การนำผลการประเมินเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อแปลความหมายของข้อมูล											
40.	การนำผลการตรวจสอบประเมินผลมาพิจารณาแก้ไขปรับปรุงการดำเนินการเป็นระยะๆ											
41.	การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน(Action) การนำเสนอผลการประเมินต่อบุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลไปใช้พัฒนางานของตนเองและปรับปรุงแผนการทำงานในทุกระดับของโรงเรียน											
42.	การให้บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย หาสาเหตุและแนวทางแก้ไขก่อนการวางแผนในระยะต่อไป											
43.	การนำผลการประเมินมาพัฒนาเป็นข้อมูลสารสนเทศที่สามารถใช้ได้สะดวก และเป็นปัจจุบันเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ											
44.	การจัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก											

ชั้นการรายงาน

ข้อที่	การดำเนินการ	สภาพการดำเนินการปัจจุบัน					สภาพการดำเนินการที่คาดหวัง				
		ไม่ได้ทำ	ทำบ้างเล็กน้อย	ทำบ้างแต่ไม่สม่ำเสมอ	ทำค่อนข้างเป็นประจำ	ทำเป็นประจำ	ไม่ได้ทำ	ทำบ้างเล็กน้อย	ทำบ้างแต่ไม่สม่ำเสมอ	ทำค่อนข้างเป็นประจำ	ทำเป็นประจำ
45.	การจัดให้ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นผู้จัดทำรายงานการประเมินตนเอง/รายงานประจำปี										
46.	การรวบรวมผลการดำเนินงาน ผลการประเมินมาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์จำแนกตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการเขียนรายงานประเมินตนเอง/รายงานประจำปี										
47.	การเขียนรายงานประเมินตนเอง/รายงานประจำปี เชิงวิชาการโดยละเอียดเพื่อรายงานต่อหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง										
48.	การเขียนรายงานประเมินตนเอง/รายงานประจำปีโดยสรุป เพื่อเผยแพร่ให้กับกลุ่มผู้ปกครองและชุมชน										
49.	การนำเสนอรายงานการประเมินตนเอง/รายงานประจำปี ต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน										
50.	การใช้รายงานการประเมินตนเอง/รายงานประจำปีเป็นข้อมูลสารสนเทศสำคัญในการจัดทำแผนปฏิบัติการต่อไป										

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของ
โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ที่ได้รับการประเมินภายนอกจาก
สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.)

โรงเรียน
 แขวง เขต กรุงเทพมหานคร

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สัมภาษณ์วันที่ เดือน พ.ศ.
 เวลาที่สัมภาษณ์ น. ถึง น.

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

1. เพศ

 ชาย หญิง

2. อายุ ปี

3. อายุราชการ ปี

4. วุฒิการศึกษาสูงสุด

 ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก

5. ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง

6. ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน ปี

7. ท่านเคยเข้ารับการอบรมด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาหรือไม่

 เคย ไม่เคย

แบบบันทึกการสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สาเหตุของความต้องการจำเป็น แนวทางแก้ไข และหน่วยงานภายนอกที่โรงเรียนต้องการได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุน

ขั้นการเตรียมการ: ด้านการเตรียมความพร้อมของบุคลากร

ลำดับที่	ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
1.	<p>- การจัดให้มีบุคลากรแกนนำ/วิทยากร ที่มีความรู้ความสามารถทำหน้าที่ให้ความรู้แก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความตระหนักและเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา</p> <p>สาเหตุ.....</p> <p>แนวทางแก้ไข.....</p> <p>หน่วยงานภายนอก.....</p>
2.	<p>- การให้ข้อมูลข่าวสารและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาแก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง</p> <p>สาเหตุ.....</p> <p>แนวทางแก้ไข.....</p> <p>หน่วยงานภายนอก.....</p>
3.	<p>- การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาแก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง</p> <p>สาเหตุ.....</p> <p>แนวทางแก้ไข.....</p> <p>หน่วยงานภายนอก.....</p> <p>- การส่งเสริมสนับสนุนการทำงานเป็นทีมแก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง</p> <p>สาเหตุ.....</p> <p>แนวทางแก้ไข.....</p> <p>หน่วยงานภายนอก.....</p>

ขั้นการเตรียมการ: ด้านการแต่งตั้งกรรมการที่รับผิดชอบ

ลำดับที่	ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
1.	- การให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายใน สาเหตุ..... แนวทางแก้ไข..... หน่วยงานภายนอก.....
2.	- การให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายใน สาเหตุ..... แนวทางแก้ไข..... หน่วยงานภายนอก.....
3.	- การร่วมคิดร่วมทำของผู้บริหารในการประกันคุณภาพภายใน สาเหตุ..... แนวทางแก้ไข..... หน่วยงานภายนอก.....

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขั้นการดำเนินการ: ด้านการวางแผน (Plan)

ลำดับที่	ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
1.	- การศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลก่อนการวางแผน สาเหตุ..... แนวทางแก้ไข..... หน่วยงานภายนอก.....
2.	- การให้คณะกรรมการที่แต่งตั้งจากบุคลากรในสถานศึกษาและจากผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา สาเหตุ..... แนวทางแก้ไข..... หน่วยงานภายนอก.....
3.	- การจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษา เพื่อการพัฒนา สาเหตุ..... แนวทางแก้ไข..... หน่วยงานภายนอก..... - การกำหนดแนวทางหรือวิธีปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย/มาตรฐานการศึกษา สาเหตุ..... แนวทางแก้ไข..... หน่วยงานภายนอก.....

ขั้นการดำเนินการ: ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do)

ลำดับที่	ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
1.	- การสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรในสถานศึกษาร่วมกันดำเนินการตามแผนที่จัดทำไว้ สาเหตุ..... แนวทางแก้ไข..... หน่วยงานภายนอก.....
2.	- การจัดวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญให้การนิเทศระหว่างดำเนินการด้านต่างๆ สาเหตุ..... แนวทางแก้ไข..... หน่วยงานภายนอก.....
3.	- การกำกับติดตามทั้งระดับรายบุคคล รายกลุ่ม รายหมวด/ฝ่าย เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้มีการดำเนินงานตามแผน สาเหตุ..... แนวทางแก้ไข..... หน่วยงานภายนอก.....

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขั้นการดำเนินการ: ด้านการตรวจสอบประเมินผล (Check)

ลำดับที่	ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
1.	- การทดลองใช้เครื่องมือเพื่อปรับปรุงแก้ไขก่อนการนำไปใช้จริง สาเหตุ..... แนวทางแก้ไข..... หน่วยงานภายนอก.....
2.	- การหลอมรวมเครื่องมือให้สามารถวัดสิ่งที่เกี่ยวข้องกันได้ด้วยเครื่องมือชุดเดียวกัน สาเหตุ..... แนวทางแก้ไข..... หน่วยงานภายนอก.....
3.	- การให้ผู้รับผิดชอบร่วมกันกำหนดรูปแบบ/วิธีการ ในการวิเคราะห์และการสรุปผลข้อมูลของผู้เรียน เพื่อใช้เป็นแนวทางเดียวกัน สาเหตุ..... แนวทางแก้ไข..... หน่วยงานภายนอก..... - การกำหนดกรอบการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งระดับรายบุคคล ระดับห้องเรียน และภาพรวมของสถานศึกษา สาเหตุ..... แนวทางแก้ไข..... หน่วยงานภายนอก.....

ขั้นการดำเนินการ: ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (Action)

ลำดับที่	ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
1.	- การให้บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย สาเหตุและแนวทางแก้ไขก่อนการวางแผนในระยะต่อไป สาเหตุ..... แนวทางแก้ไข..... หน่วยงานภายนอก.....
2.	- การนำผลการประเมินมาพัฒนาเป็นข้อมูลสารสนเทศที่สามารถใช้ได้สะดวก และเป็นปัจจุบันเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ สาเหตุ..... แนวทางแก้ไข..... หน่วยงานภายนอก.....
3.	- การนำเสนอผลการประเมินต่อบุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลไปใช้พัฒนางานของตนเองและปรับปรุงแผนการทำงานในทุกระดับของโรงเรียน สาเหตุ..... แนวทางแก้ไข..... หน่วยงานภายนอก.....

ชั้นการรายงาน

ลำดับที่	ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
1.	- การเขียนรายงานประเมินตนเอง/รายงานประจำปีโดยสรุป เพื่อเผยแพร่ให้กับกลุ่มผู้ปกครองและชุมชน สาเหตุ..... แนวทางแก้ไข..... หน่วยงานภายนอก.....
2.	- การรวบรวมผลการดำเนินงาน ผลการประเมินมาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ชี้แจงตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการเขียนรายงานประเมินตนเอง/รายงานประจำปี สาเหตุ..... แนวทางแก้ไข..... หน่วยงานภายนอก.....
3.	- การจัดให้ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นผู้จัดทำรายงานการประเมินตนเอง/รายงานประจำปี สาเหตุ..... แนวทางแก้ไข..... หน่วยงานภายนอก.....



ภาคผนวก ข

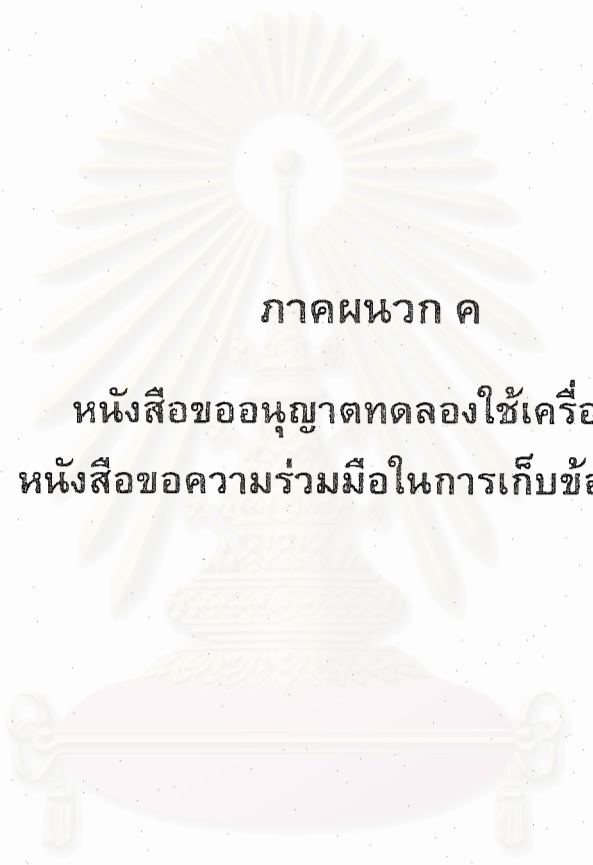
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. รองศาสตราจารย์ ดร. อุทัย บุญประเสริฐ อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้เขียนตำรา บทความ และผู้ประเมินภายนอก
ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน
คุณภาพการศึกษา (สมศ.)
2. รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริเดช สุชีวะ ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิจัย และอาจารย์ประจำภาค
วิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้เขียนตำรา
บทความ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ญัฐนิภา กุปรัตน์ อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้เขียนตำรา บทความ
4. ดร. บัณฑิต แทนพิทักษ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการประกันคุณภาพการศึกษา
หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
5. ดร. พรทิพย์ ตั้งไชยวรงค์ รองผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ
โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคม ผู้ดูแลรับผิดชอบ
งานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



ภาคผนวก ค

หนังสือขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือ
หนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



ที่ ทม.0302(2700.0603)/1019

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

9 เมษายน 2546

เรื่อง ขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือวิจัย


เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสุทธิวราราม

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวดวงใจ กฤตากร นิสิตชั้นปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาบริหารการศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา หลังการได้รับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)" โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องทดลองใช้เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ กับผู้อำนวยการโรงเรียน คณะกรรมการอำนวยการ และคณะกรรมการดำเนินการ จำนวน 30 คน ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาวดวงใจ กฤตากร ได้ทดลองใช้เครื่องมือดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ



(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2680



ที่ ทม.0302(2700.0603)/1020

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

9 เมษายน 2546

เรื่อง ขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาลัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวดวงใจ กฤดากร นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาคศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชา
บริหารการศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาความต้องการจำเป็นใน
การดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา หลังการ
ได้รับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)" โดยมี
รองศาสตราจารย์ ดร.วิระวัฒน์ อุทัยรัตน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในกรณีนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องทดลองใช้
เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ กับผู้อำนวยการโรงเรียน คณะกรรมการผู้อำนวยการ และ
คณะกรรมการดำเนินการ จำนวน 30 คน ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาวดวงใจ กฤดากร ได้ทดลองใช้
เครื่องมือดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2680



ที่ ทม.0302(2770.0603)/1018

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

9 เมษายน 2546

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน อธิบดีกรมสามัญศึกษา

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. รายชื่อโรงเรียน 2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวดวงใจ กฤดากร นิสิตชั้นปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาบริหารการศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา หลังการได้รับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)" โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ กับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาวดวงใจ กฤดากร ได้ทำการเก็บข้อมูลวิจัยดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

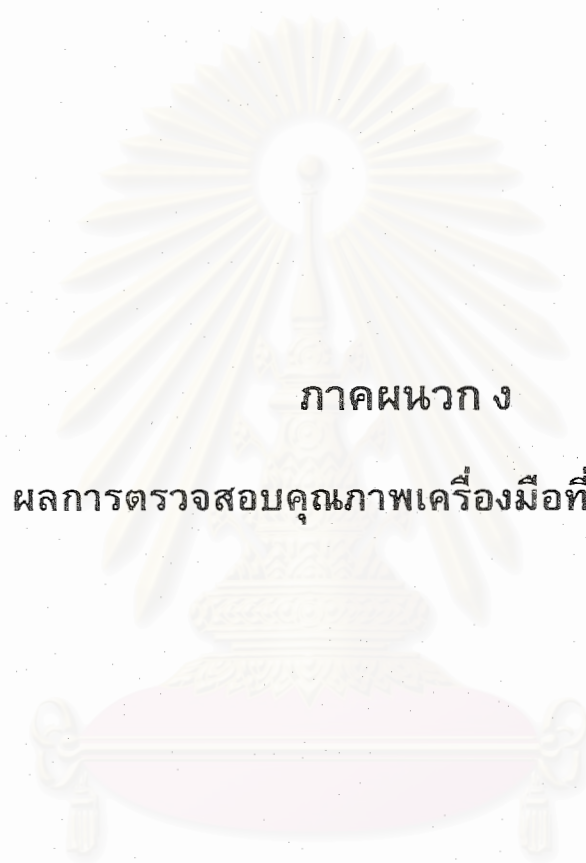
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2680



ภาคผนวก ง

ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Reliability ของแบบสอบถาม

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)**Reliability Coefficients**

N of Cases = 45.0

N of Items =100

Alpha = .9677



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก จ

การเปรียบเทียบมาตรฐานการศึกษาที่กรมสามัญศึกษาใช้ประเมิน
คุณภาพภายในสถานศึกษาโดยหน่วยงานต้นสังกัดกับมาตรฐานการศึกษาที่
สมศ. ใช้ประเมินคุณภาพภายนอกกรอบแรก

ตารางที่ 1จ มาตรฐานด้านผลผลิต (ผู้เรียน)

ตารางที่ 2จ มาตรฐานด้านกระบวนการ

ตารางที่ 3จ มาตรฐานด้านปัจจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เปรียบเทียบมาตรฐานการศึกษาที่กรมสามัญศึกษาใช้ประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยหน่วยงานต้นสังกัดกับมาตรฐานการศึกษาที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ใช้ประเมินคุณภาพภายนอกกรอบแรก

ตารางที่ 1๑ มาตรฐานด้านผลผลิต (ผู้เรียน)

กรมสามัญศึกษา	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา (สมศ.)
<p>มาตรฐานที่ 1</p> <p>มีความรู้และทักษะพื้นฐานตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน</p> <p>ตัวชี้วัด</p> <ol style="list-style-type: none"> มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์การประเมินตามหลักสูตร สามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถใช้ภาษาต่างประเทศได้อย่างน้อย 1 ภาษา 	<p>มาตรฐานที่ 5</p> <p>ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร</p> <p>ตัวบ่งชี้</p> <ol style="list-style-type: none"> มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มประสบการณ์กลุ่มวิชา/หมวดวิชาที่สำคัญไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ (คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศาสตร์ คอมพิวเตอร์ และวิชาเฉพาะสาขาสำหรับอาชีวศึกษา) มีความสามารถในการใช้ภาษาสื่อสาร

ตารางที่ 1จ (ต่อ)

กรมสามัญศึกษา	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)
<p>* มาตรฐานที่ 2</p> <p>มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจยารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์และวิสัยทัศน์</p> <p>ตัวชี้วัด</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สามารถเรียนรู้และปฏิบัติงานโดยใช้กระบวนการได้อย่างเหมาะสม 2. สามารถจำแนก และเปรียบเทียบข้อมูล แล้วสรุปเป็นความคิดรวบยอด 3. สามารถประเมินความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของข้อมูล เลือกและประยุกต์ใช้ข้อมูลได้อย่างเหมาะสม 4. สามารถวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม 5. สามารถใช้แนวคิด วิธีการใหม่ที่เหมาะสมในการปฏิบัติงาน 6. สามารถคาดการณ์และกำหนดเป้าหมายวางแผน และปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบ 	<p>มาตรฐานที่ 4</p> <p>ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจยารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์</p> <p>ตัวบ่งชี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สามารถจำแนกประเภทข้อมูล เปรียบเทียบ และมีความคิดรวบยอด 2. สามารถประเมินค่าความน่าเชื่อถือของข้อมูล รู้จักพิจารณาข้อดี-ข้อเสียความถูก-ผิด ระบุสาเหตุ-ผล ค้นหาคำตอบ เลือกวิธีและมีปฏิภาณในการแก้ปัญหาและตัดสินใจได้อย่างสันติและมีความถูกต้องเหมาะสม 3. มีความคิดริเริ่ม มีจินตนาการ สามารถคาดการณ์และกำหนดเป้าหมายได้

ตารางที่ 1จ (ต่อ)

กรมสามัญศึกษา	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)
<p>มาตรฐานที่ 3 เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้</p> <p>ตัวชี้วัด</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีความกระตือรือร้นและมีความสนใจที่จะเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ และรู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล 2. มีนิสัยรักการอ่าน และค้นคว้าหาความรู้ สามารถใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้ หรือสื่อต่างๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน 3. สามารถเลือกใช้วิธีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 4. สามารถสรุปประเด็นจากการเรียนรู้และประสบการณ์ด้วยตนเองได้อย่างถูกต้อง และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง 	<p>มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง</p> <p>ตัวบ่งชี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีความกระตือรือร้น สนใจการเรียนรู้จากแหล่งต่าง ๆ รู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุ-ผล 2. รักการอ่าน สามารถใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้ และสื่อต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษา 3. สามารถสรุปประเด็นจากการเรียนรู้และประสบการณ์ได้อย่างถูกต้องด้วยตัวเอง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



ตารางที่ 1จ (ต่อ)

กรมสามัญศึกษา	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)
<p>มาตรฐานที่ 4 มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์</p> <p>ตัวชี้วัด</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักเบื้องต้นของแต่ละศาสนา 2. มีความเมตตากรุณา ซื่อสัตย์สุจริต 3. ใช้สิ่งของและทรัพย์สินอย่างประหยัด และคุ้มค่าทั้งของตนเองและส่วนรวม 4. ปฏิบัติตนตามขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมไทย และค่านิยมที่พึงประสงค์ 	<p>มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์</p> <p>ตัวบ่งชี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามระเบียบและหลักธรรมเบื้องต้นของแต่ละศาสนา 2. ซื่อสัตย์สุจริต (และมีจรรยาบรรณในวิชาชีพสำหรับระดับอาชีวศึกษา) 3. มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม 4. ประหยัด (ใช้สิ่งของและทรัพย์สินทั้งของตนเองและส่วนรวมอย่างประหยัด และคุ้มค่า)
<p>มาตรฐานที่ 5 มีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา</p> <p>ตัวชี้วัด</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ชื่นชมและเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬาด้วยความเต็มใจ 2. มีความสามารถพื้นฐานและปฏิบัติกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬาอย่างสม่ำเสมอ 	<p>มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา</p> <p>ตัวบ่งชี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีความชื่นชมและร่วมกิจกรรมด้านศิลปะดนตรีและกีฬา

ตารางที่ 1จ (ต่อ)

กรมสามัญศึกษา	สำนักงานรับรองมาตรฐานและ ประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ.)
<p>มาตรฐานที่ 7 มีสุขนิสัย สุขภาพกายและ สุขภาพจิตที่ดี ปลอดภัยจากสิ่งเสพติดให้ โทษ</p> <p>ตัวชี้วัด</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. รู้จักเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ตาม หลักโภชนาการ 2. ออกกำลังกายและเล่นกีฬาอย่างเป็น ปกติวิสัย 3. ดูแลรักษาสุขภาพและป้องกันตนเองให้ ปลอดภัยจากอุบัติเหตุ 4. ไม่เสพยาเสพติด และปลอดภัยจากสิ่งมอม เมา รวมทั้งไม่แสวงหาผลประโยชน์ 5. สามารถปฐมพยาบาล และปฏิบัติตนอย่าง เหมาะสมเมื่อเกิดกรณีฉุกเฉิน 6. มีน้ำหนักส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐานเด็กไทย 7. มีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐาน 8. มีความร่าเริงแจ่มใส มีสัมพันธภาพที่ดีกับ ครู เพื่อน และบุคคลทั่วไป 9. มีความมั่นคงทางอารมณ์ 10. รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคมและ ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม 	<p>มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพ กาย และสุขภาพจิตที่ดี</p> <p>ตัวบ่งชี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน 2. มีสมรรถภาพทางกายตามมาตรฐาน 3. ร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับครู เพื่อนและบุคคลทั่วไป 4. รู้จักดูแลสุขภาพและป้องกันตัวเองไม่ให้ เกิดอุบัติเหตุ 5. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของ สิ่งเสพติดและสิ่งมอมเมา ไม่เสพยา เสพติด และปลอดภัยจากสิ่งมอมเมา

ตารางที่ 1จ (ต่อ)

กรมสามัญศึกษา	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)
<p>มาตรฐานที่ 8 มีทักษะในการจัดการและการทำงาน รักการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้</p> <p>ตัวชี้วัด</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เห็นภาพของงานตลอดแนวและสามารถตามลำดับขั้นตอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2. สามารถทำงานได้อย่างคล่องแคล่วถูกต้อง และได้ผลงานที่มีคุณภาพ 3. สามารถใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพ 4. สามารถประเมินเพื่อปรับปรุงวิธีทำงานให้มีความเหมาะสมอยู่เสมอ 5. มีความขยัน อดทน ละเอียดรอบคอบในการทำงาน 6. ทำงานอย่างมีความสุขและภูมิใจในผลงานของตนเอง 7. เป็นประโยชน์ เห็นคุณค่าในอาชีพสุจริต และสามารถทำงานเพื่อหารายได้ระหว่างเรียน 8. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข 	<p>มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต</p> <p>ตัวบ่งชี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สามารถทำงานตามลำดับขั้นตอนและผลงานมีประสิทธิภาพ 2. ขยัน อดทน ละเอียดรอบคอบในการทำงาน พัฒนางาน สามารถทำงานอย่างมีความสุข และภูมิใจในผลงานของตนเอง 3. สามารถทำงานเป็นทีม (ช่วยเหลือผู้อื่น ไม่เอาเปรียบ ให้ความร่วมมือ ยอมรับฟังความคิดเห็นและความสามารถของผู้อื่น ร่วมรับผิดชอบผลงานของกลุ่ม) 4. มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

ตารางที่ 2๖ มาตรฐานด้านกระบวนการ

กรมสามัญศึกษา	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)
<p>มาตรฐานที่ 1 มีการบริหารและการจัดการอย่างเป็นระบบ</p> <p>ตัวชี้วัด</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จัดองค์การ โครงสร้างการบริหาร และกำหนดภารกิจของครู และบุคลากรอื่นอย่างชัดเจนและเหมาะสม 2. จัดทำธรรมนูญโรงเรียน 3. จัดทำแผนการดำเนินงานของโรงเรียนและกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจน 4. ปฏิบัติตามแผนที่กำหนด 5. นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง 6. จัดทำรายงานผลการประเมิน และประชาสัมพันธ์เผยแพร่ 7. นำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุง และพัฒนาการบริหารและการจัดการ 8. ใช้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นปัจจุบันในการบริหารและการจัดการ 9. การบริหารมีความสะดวกรวดเร็วและตรวจสอบได้ 	<p>มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กรโครงสร้าง และการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา</p> <p>ตัวบ่งชี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีการจัดองค์กร/โครงสร้างการบริหารชัดเจน 2. มีปรัชญา แผนพัฒนา/ธรรมนูญสถานศึกษาแผนการดำเนินงานของสถานศึกษา และตัวชี้วัดความสำเร็จ 3. มีการปฏิบัติตามแผน 4. ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม 5. มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล เปรียบเทียบกับเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง 6. มีระบบข้อมูลสารสนเทศครบถ้วน ถูกต้อง ตรงกับความต้องการและทันต่อการใช้งาน 7. มีการบันทึกและรายงานผลการประเมิน 8. มีการนำข้อมูลและผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจและปรับปรุงงาน

ตารางที่ 2จ (ต่อ)

กรมสามัญศึกษา	สำนักงานรับรองมาตรฐานและ ประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)
<p>**มาตรฐานที่ 3 มีการจัดการเรียนการสอนที่เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ</p> <p>ตัวชี้วัด</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ตรวจสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียนและ จัดกิจกรรมปรับความพร้อมของผู้เรียน 2. เตรียมการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร ชั้นพื้นฐาน และจัดทำแผนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 3. จัดการเรียนการสอนตามแผนการสอน 4. ประเมินผลการเรียนการสอนตามแผน การสอน และนำผลการประเมินไปพัฒนา ผู้เรียน และการสอนของครู 5. รายงานความก้าวหน้าของการจัดการ เรียนการสอนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง 6. ทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อนำผลวิจัยมาใช้ พัฒนาการเรียนการสอน 	

ตารางที่ 2จ (ต่อ)

กรมสามัญศึกษา	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)
<p>มาตรฐานที่ 4</p> <p>มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเห็นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง</p> <p>ตัวชี้วัด</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน 2. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ฝึกค้นคว้า สังเกต รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ อย่างหลากหลาย สร้างสรรค์ และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง 3. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ และแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง 4. นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน 5. จัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมของผู้เรียน 6. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วนทั้งด้านดนตรี ศิลปะ และกีฬา 7. จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพกาย สุขภาพจิต และป้องกันสารเสพติด และโรคเอดส์ 8. ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยการทำงานร่วมกับผู้อื่น และความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน 9. ประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่องโดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง 	<p>มาตรฐานที่ 18</p> <p>สถานศึกษาจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเห็นผู้เรียนเป็นสำคัญ</p> <p>ตัวบ่งชี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน 2. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์ 3. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง 4. มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน 5. มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน 6. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วนทั้งด้านดนตรี ศิลปะ และกีฬา 7. ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน 8. มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง 9. มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนและมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน

ตารางที่ 2จ (ต่อ)

กรมสามัญศึกษา	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)
<p>**มาตรฐานที่ 5 มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยของผู้เรียน</p> <p>ตัวชี้วัด</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสะอาดร่มรื่น เป็นระเบียบเรียบร้อย มีความอบอุ่น ปลอดภัย 2. จัดสถานที่เรียนสถานที่จัดกิจกรรมเพียงพอ สะอาดร่มรื่น สวยงาม เป็นระเบียบ ปลอดภัยอยู่ในสภาพที่ใช้การได้และเอื้อต่อการเรียนรู้ 3. จัดให้มีมาตรการรักษาความปลอดภัยในโรงเรียนเพื่อให้ปลอดภัยจากสารพิษ สิ่งเสพติด โรคเอดส์ อบายมุข และอาชญากรรม 4. จัดสาธารณูปโภคเพียงพอ ตามความจำเป็นมีระบบสุขาภิบาล และการรักษา สภาพแวดล้อมที่ถูกละเลย 	<p>มาตรฐานที่ 15 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน</p> <p>ตัวบ่งชี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จัดสภาพแวดล้อมที่สะอาดเป็นระเบียบ ปลอดภัย 2. จัดระบบป้องกันให้สถานศึกษาปลอดสารพิษ สิ่งเสพติด อาชญากรรม และอบายมุข 3. จัดระบบสาธารณูปโภคที่ดี 4. จัดสิ่งอำนวยความสะดวก และบุคลากร อย่างเพียงพอ และจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้

ตารางที่ 2จ (ต่อ)

กรมสามัญศึกษา	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)
<p>**มาตรฐานที่ 6 มีการพัฒนาครูและบุคลากรอื่นให้มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ได้เต็มศักยภาพ</p> <p>ตัวชี้วัด</p> <ol style="list-style-type: none"> พัฒนาครูและบุคลากรอื่นตามแผนที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง สนับสนุนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรอื่นได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานให้ครูและบุคลากรอื่น นิเทศ ติดตาม ประเมินผล และสนับสนุนการพัฒนาครู และบุคลากรอื่นอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม 	<p>มาตรฐานที่ 16 สถานศึกษาส่งเสริม และพัฒนาบุคลากรครูตามความจำเป็นและเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ</p> <p>ตัวบ่งชี้</p> <ol style="list-style-type: none"> จัดครูเข้าสอนตรงตามวิชา หรือความถนัด หรือความรู้ความสามารถ ครูได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับเรื่องที่ใช้สอน หรือปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม

ตารางที่ 2จ (ต่อ)

กรมสามัญศึกษา	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)
<p>มาตรฐานที่ 7 ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐ และเอกชนในการจัดและพัฒนาการศึกษา</p> <p>ตัวชี้วัด</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้บริหารและครูสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนในการร่วมกันจัดและพัฒนาศึกษา 2. กำหนดบทบาทในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐ และเอกชนในการจัดและพัฒนาการศึกษา 3. ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐ และเอกชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายวางแผนดำเนินงานและประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน 4. ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐ และเอกชน มีส่วนสนับสนุนการเรียนรู้อันดีของผู้เรียน 	<p>มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา</p> <p>ตัวบ่งชี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้บริหารและครูสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนในการร่วมกันจัดการศึกษา 2. มีการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรในสถานศึกษาและชุมชนเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาร่วมกัน 3. มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสถานศึกษาต่อชุมชนอย่างสม่ำเสมอ 4. ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการศึกษา

ตารางที่ 3จ มาตรฐานด้านปัจจัย

กรมสามัญศึกษา	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)
<p>*มาตรฐานที่ 1 ครูมีความรู้ ความสามารถ และเชี่ยวชาญ ในการจัดการเรียนการสอน และสามารถ ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>ตัวชี้วัด</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีความรู้ความเข้าใจเป้าหมายการจัดการศึกษาและจุดหมายของหลักสูตร 2. มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับผู้เรียนและท้องถิ่น 3. สามารถทำแผนการสอน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายโดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง 4. สามารถผลิต เลือกใช้พัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีให้สอดคล้องกับเนื้อหา และกระบวนการเรียนรู้ 5. สามารถวัดและประเมินผลได้ตามหลักการประเมินผลของหลักสูตรและนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน และพัฒนาผู้เรียน 6. มีความรู้และประสบการณ์ตรงตามงานที่กำหนด และตามบทบาทหน้าที่ 7. มีครูและบุคลากรอื่นจำนวนเพียงพอตามเกณฑ์ที่ ก.ค. กำหนด 	<p>มาตรฐานที่ 22 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอน สอนอย่างมีประสิทธิภาพและเห็นผู้เรียน เป็นสำคัญ</p> <p>ตัวบ่งชี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ครูรู้เป้าหมายของหลักสูตรและเป้าหมายการจัดการศึกษา 2. ครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรจัดทำแผน และกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3. ครูมีความรู้ความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอนและนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ <p>มาตรฐานที่ 24 ครูมีคุณวุฒิ/ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่ รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ</p> <p>ตัวบ่งชี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ครูมีความถนัด/ความเชี่ยวชาญตรงกับงานที่ปฏิบัติ 2. มีจำนวนครูตามเกณฑ์

ตารางที่ 3จ (ต่อ)

กรมสามัญศึกษา	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)
<p>*มาตรฐานที่ 3 ผู้บริหารมีความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการ มีภาวะผู้นำ มนุษย์สัมพันธ์ และวิสัยทัศน์</p> <p>ตัวชี้วัด</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ 2. มีความรู้เรื่องหลักสูตร เป้าหมายการจัดการศึกษา และสามารถให้การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงาน 3. มีความสามารถในการสร้างทีมงานโดยการนำครู ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร 4. มีวิสัยทัศน์ และมีความเป็นผู้นำในการพัฒนาการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก 5. มีความรู้หรือประสบการณ์ตรงตามบทบาทหน้าที่ 	<p>มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ</p> <p>ตัวบ่งชี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง 2. ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำ มีมนุษย์สัมพันธ์ และเป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง 3. ผู้บริหารมีความเป็นประชาธิปไตย

ตารางที่ 3จ (ต่อ)

กรมสามัญศึกษา	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)
<p>มาตรฐานที่ 5 มีหลักสูตรที่ยืดหยุ่นเหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้ และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น</p> <p>ตัวชี้วัด</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีหลักสูตรและสาระการเรียนรู้สอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษา และเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น 2. มีเอกสารประกอบหลักสูตรครบถ้วน ทันสมัยและเพียงพอ <p>มาตรฐานที่ 6 มีเอกสาร สื่อ วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเรียนรู้</p> <p>ตัวชี้วัด</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีเอกสาร สื่อ วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ที่เหมาะสมและเพียงพอ 2. มีนวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาที่หลากหลาย เหมาะสม ทันสมัยและเพียงพอ 3. มีแหล่งบริการดำเนินการเรียนการสอนตามความจำเป็น เช่น ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการทางภาษา ฯลฯ 4. มีข้อมูลสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ และข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง 	<p>มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้</p> <p>ตัวบ่งชี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีหลักสูตรและเนื้อหาสาระของหลักสูตรที่เหมาะสม สอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษา และความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น 2. มีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้

หมายเหตุ * มาตรฐานที่เพิ่มให้สอดคล้องกับมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ.

** มาตรฐานที่กรมสามัญศึกษาประเมินแต่ สมศ. ไม่ประเมิน

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวดวงใจ กฤดากร เกิดเมื่อวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2505 อยู่บ้านเลขที่ 248/133 ถนนลาดพร้าว ซอย 93 แขวงวังทองหลาง เขตวังทองหลาง จังหวัดกรุงเทพมหานคร สำเร็จ การศึกษาศีษาศาสตรบัณฑิต สาขาประถมศึกษา จากมหาวิทยาลัยขอนแก่น เมื่อปี การศึกษา 2527 ปัจจุบันเป็นครูใหญ่โรงเรียนสิบสองวิทยา ตั้งอยู่เลขที่ 14/35 หมู่ที่ 9 ถนน บางบอน 1 แขวงบางบอน เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร 10150 โทร. 02 899 3623-4



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย